
STRATEGIA ROZWOJU WSPÓŁPRACY SUBREGIONU BRZESKIEGO NA LATA 2014–2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025

DIAGNOZA OBSZARU FUNKCJONALNEGO
SUBREGIONU BRZESKIEGO

Opracowanie:

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

www.deltapartner.org.pl

Zespół Redakcyjny

Marcelina Gabryś, Sylwia Kopek, Artur Kubica, Izabela Małysz, Marzena Manowita,

Ewa Mrowiec, dr Bożena Sikora, Bartosz Tyrna, Mateusz Werpachowski

Cieszyn – Brzeg 2014 r.

Projekt nr 37/MOF/2/2013: „Wzmocnienie efektywnej współpracy i integracji JST w obszarze funkcjonalnym Subregionu Brzeskiego poprzez rozwój powiązań funkcjonalnych”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach POPT 2007-2013. Nr umowy: DPT/BDG-II/POPT/99/14 z dnia 25 czerwca 2014 r.

Spis treści

1. Lokalizacja i uwarunkowania geograficzne Subregionu Brzeskiego	5
2. Potencjał demograficzny	9
3. Bezpieczeństwo	17
4. Infrastruktura techniczna i mieszkaniowa	23
4.1. Infrastruktura techniczna.....	23
4.2. Infrastruktura mieszkaniowa	35
5. Potencjał gospodarczy i rynek pracy.....	39
6. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej wg standardów PAIZ.....	55
7. Budżet samorządów i inwestycje: dochody, wydatki oraz inwestycje	77
8. Atrakcyjność turystyczna i przyrodnicza	81
9. Edukacja.....	89
10. Kultura	105
11. Aktywność lokalna	115
11.1. Organizacje i partycypacja społeczna	115
11.2. Wyniki badania IDI z liderami organizacji społecznych	119
12. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia.....	133
12.1. Pomoc społeczna	133
12.2. Ochrona zdrowia	140
13. Porównanie Subregionu Brzeskiego na tle wybranych obszarów funkcjonalnych w Polsce	145
14. Ocena i oczekiwania mieszkańców – wyniki badań ankietowych	151
14.1. Wyniki badania CATI, CAWI, sondażowego – ankietowa	151
15. Analiza metodą SWOT	161
Spis tabel	165
Spis wykresów	167
Spis grafik.....	169

---

1. Lokalizacja i uwarunkowania geograficzne Subregionu Brzeskiego

Subregion Brzeski tworzy łącznie sześć jednostek samorządu terytorialnego, które znajdują się na terenie województwa opolskiego oraz dolnośląskiego. Subregion obejmuje po części teren powiatu brzeskiego, który również jest podmiotem tworzącym obszar, w którego skład wchodzi także:

- Gmina miejska Brzeg,
- Gmina wiejska Lubsza,
- Gmina wiejska Skarbimierz,
- Gmina wiejska Olszanka.

Wymienione powyżej gminy oraz powiat brzeski są podmiotami wchodzącymi w skład Subregionu Brzeskiego w zakresie jego części leżącej w województwie opolskim. Dodatkowo członkiem analizowanego obszaru funkcjonalnego jest:

- Gmina wiejska Oława (zlokalizowana w województwie dolnośląskim).

W skład analizowanego obszaru funkcjonalnego wchodzi 1 gmina miejska – Brzeg – stanowiąc jednocześnie rdzeń subregionu oraz siedzibę powiatu brzeskiego (podmiot tworzący obszar, w skład którego wchodzi również gminy wiejskie Subregionu Brzeskiego: Lubsza, Olszanka, Skarbimierz). Jednocześnie podmiotem tworzącym obszar jest gmina wiejska Oława leżąca w granicach administracyjnych powiatu oławskiego.

Tabela 1 Powierzchnia oraz udział procentowy gmin w całkowitej powierzchni ROF

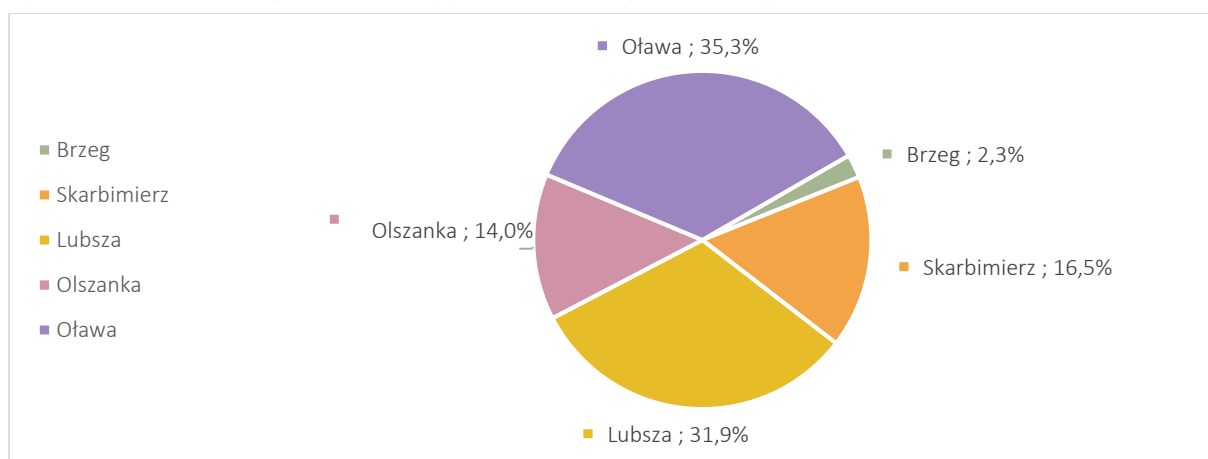
jednostka terytorialna	powierzchnia [ha]	powierzchnia [km ²]	odsetek powierzchni Subregionu Brzeskiego
Powiat brzeski	87 596	876	-
Brzeg	1 461	15	2,3%
Skarbimierz	11 031	110	16,5%
Lubsza	21 270	212	31,9%
Olszanka	9 276	93	14,0%
Oława	23 465	235	35,3%
łącznie Subregion Brzeski	66 503	665	-

Źródło: na podstawie danych GUS

Największą powierzchnię w omawianym obszarze funkcjonalnym posiadają gminy wiejskie – ponad 30% udział w łącznej powierzchni subregionu dotyczy gmin: Oława (35,3%) oraz Lubsza (31,9%). Rdzeń obszaru – miasto Brzeg – posiada jedynie 2,4% udziału w łącznej powierzchni Subregionu Brzeskiego, niemniej stanowi najważniejszy ośrodek społeczno-gospodarczy regionu, wokół którego została zidentyfikowana sieć powiązań funkcjonalnych.

Na poniższym wykresie w formie graficznej przedstawiono udział poszczególnych gmin Subregionu Brzeskiego w łącznej powierzchni obszaru. W kontekście niniejszej analizy warto podkreślić, iż blisko 98% powierzchni subregionu znajduje się na terenach o charakterystyce wiejskiej. Warto dodać, że struktura osadnicza gmin wiejskich tworzących obszar cechuje się dużym rozproszeniem, świadczy o tym wysoka liczba wyodrębnionych sołectw w poszczególnych podmiotach: Skarbimierz – 15, Lubsza – 21, Olszanka – 10 oraz Oława – 33.

Wykres 1 Struktura udziału gmin w całkowitej powierzchni Subregionu Brzeskiego [%]

Źródło: na podstawie danych GUS

Na poniższej grafice można zaobserwować położenie poszczególnych gmin w ramach stworzonego Subregionu Brzeskiego. Koncentryczne położenie Brzegu wskazuje na potrzebę budowania powiązań pomiędzy podmiotami znajdującymi się w jego bezpośrednim otoczeniu.

Grafika 1 Położenie gmin w ramach Subregionu Brzeskiego

Źródło: opracowanie własne

Subregion Brzeski leży na terenie historycznej Ziemi Brzeskiej, w połowie drogi pomiędzy Opolem i Wrocławiem, i znajduje się w obrębie dwóch jednostek geograficznych Niziny Śląskiej będącej rozległą równiną w południowo-zachodniej Polsce i północnych Czechach. Większa część analizowanego obszaru leży na Równinie Grodkowskiej – mikroregionie obejmującym południowo-wschodnią część Równiny Wrocławskiej, pomiędzy rzekami Oławą, Odrą a Nysą Kłodzką. Teren ten cechuje się występowaniem wysoczyzn morenowych, krajobrazem bogatym w formy kemowe oraz urodzajnymi glebami umożliwiającymi rozwijanie rolnictwa. Drugą z istotnych jednostek geograficznych występujących na omawianym terenie jest Pradolina Wrocławska definiowana jako silnie wydłużony mezoregion fizycznogeograficzny leżący w osi Niziny Śląskiej i przebiegający horyzontalnie przez subregion. Swój krajobraz i ukształtowanie terenu Subregion Brzeski zawdzięcza zlodowaceniom plejstoceniowym. Uwarunkowania hydrologiczne analizowanego obszaru funkcjonalnego są determinowane przebiegającą przez teren rzeką Odrą (ciek wodny o znaczeniu krajowym), tworzącą też naturalną granicę pomiędzy Lubszą a Brzegiem i Skarbimierzem.

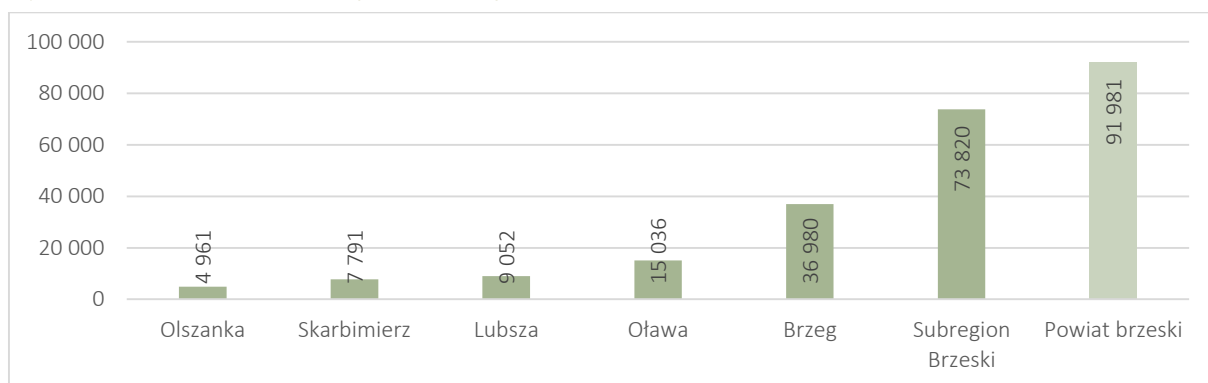

2. Potencjał demograficzny

Subregion Brzeski zamieszkuje 73 820 osób, w tym 37 910 kobiet (51% mieszkańców) oraz 35 910 mężczyzn (49% mieszkańców). Wśród gmin wchodzących w skład Subregionu Brzeskiego, wiodącą pozycję posiada Miasto Brzeg, będące liderem partnerstwa i głównym ośrodkiem Subregionu. Zamieszkuje go 36 980 osób. Wśród pozostałych podmiotów, najludniejszą jest gmina wiejska Oława (należąca do powiatu oławskiego w województwie dolnośląskim), zamieszkała przez 15 036 osób. Wspólnie te dwie jednostki terytorialne zamieszkuje 70% ogólnej liczby mieszkańców obszaru.

Powiat brzeski, będący członkiem Subregionu Brzeskiego, zamieszkiwany jest przez 91 980 osób, z czego 80% stanowią mieszkańcy gmin wchodzących w skład Subregionu.

Wykres 2 Liczba mieszkańców Subregionu Brzeskiego w 2013 roku

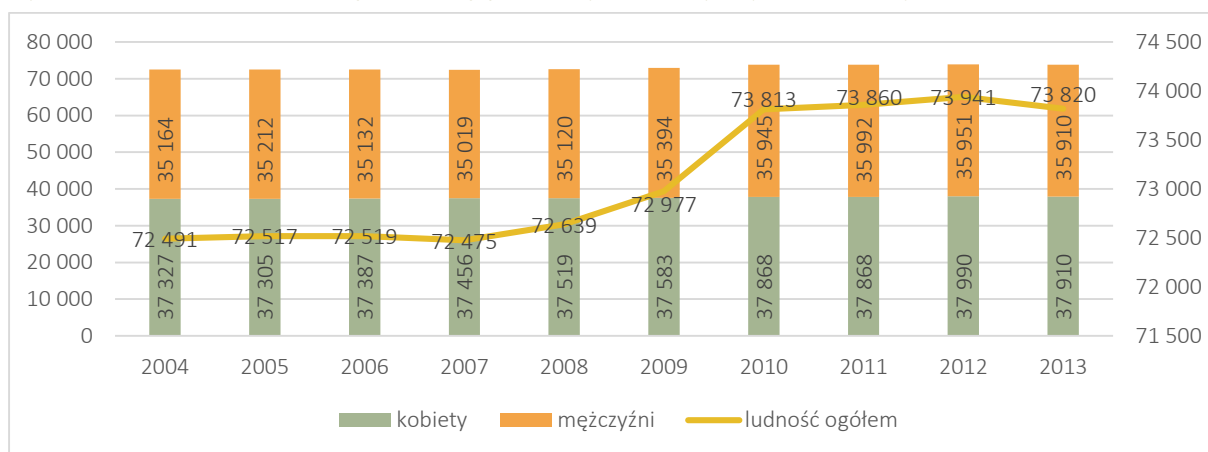
Źródło: na podstawie danych GUS

Analizując liczbę mieszkańców obszaru w ostatniej dekadzie można zaobserwować, że zaludnienie utrzymuje się na stabilnym poziomie, z lekką tendencją wzrostową w zakresie liczby mieszkańców (wzrost o 1 329 mieszkańców w 2013 roku, w stosunku do roku 2004). Wyjątkiem jest rok 2013, w którym zanotowano spadek liczby ludności o 121 osób w stosunku do roku poprzedniego, który jest skutkiem utrzymującego się w ostatnich trzech latach ujemnego przyrostu naturalnego oraz znacznego ujemnego salda migracji w roku 2013.

Konsekwentny przyrost ludności ma duże znaczenie dla potencjału demograficznego obszaru i warunkuje dobre perspektywy dla jego rozwoju. Można wnioskować, że w ocenie społecznej zamieszkiwanie na terenie Subregionu Brzeskiego jest ugruntowane pokoleniowo. Determinuje to postawy społeczne, takie jak przywiązanie do miejsca zamieszkania, więzi społeczne, poczucie stabilności i chęć angażowania się w działania wpływające na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru.

W strukturze demograficznej obszaru widoczna jest nieznaczna przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn, utrzymująca się na zbliżonym poziomie w ostatnich dziesięciu latach. Taka nieznaczna przewaga nie stanowi jednak zagrożenia dla zachowania równowagi w proporcji pomiędzy liczbą kobiet a liczbą mężczyzn na terenie obszaru.

Wykres 3 Liczba mieszkańców subregionu z uwzględnieniem podziału na płeć (lata 2004-2013)

Źródło: na podstawie danych GUS

Wskaźnik gęstości zaludnienia dla subregionu wynosi 111 os./km² i jest wyższy w odniesieniu do średniej dla województwa opolskiego, która wynosi 107 os./km², a niższy od wartości dla województwa dolnośląskiego (146 os./km²) oraz średniej ogólnopolskiej, wynoszącej 123 os./km².

Poniższe zestawienie prezentuje wskaźnik zaludnienia poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego tworzących obszar funkcjonalny. Miasto Brzeg wyróżnia znaczną wartość wskaźnika w porównaniu z pozostałymi jednostkami. Wśród gmin wiejskich wchodzących w skład Subregionu, najwyższą wartością wskaźnika charakteryzuje się Skarbimierz.

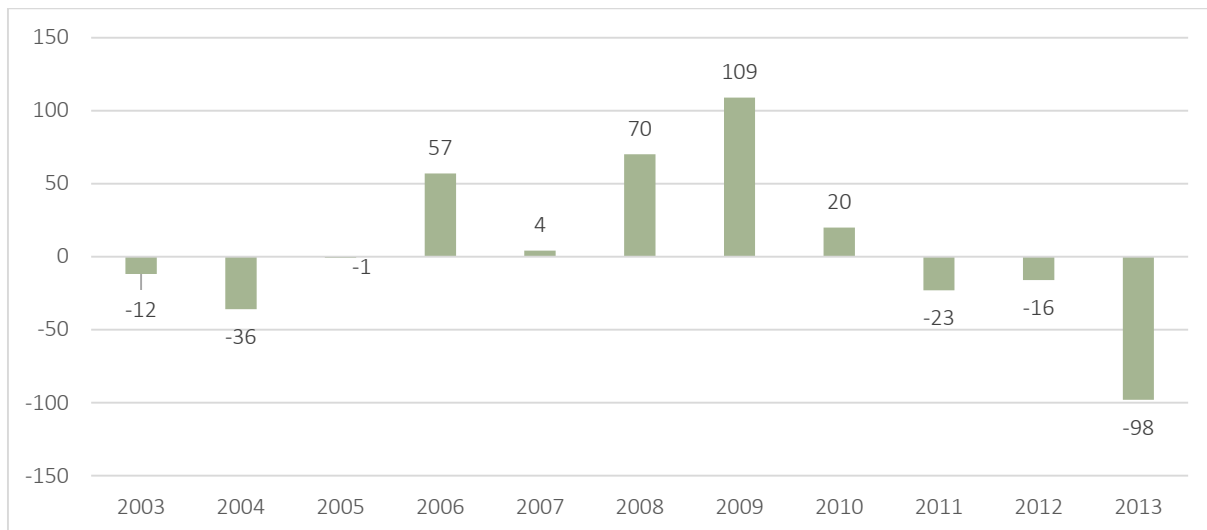
Tabela 2 Wskaźnik gęstość zaludnienia [os./km²]

jednostka terytorialna	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	122	122	122	122	122	122	123	123	123	123
woj. dolnośląskie	145	145	145	144	144	144	146	146	146	146
powiat oławski	136	136	136	136	137	138	143	143	144	145
Oława	57	57	58	58	59	60	63	63	64	64
woj. opolskie	112	111	111	110	110	110	108	108	107	107
powiat brzeski	106	106	105	105	105	105	106	106	105	105
Brzeg	2 639	2 627	2 612	2 590	2 575	2 574	2 569	2 555	2 550	2 531
Skarbimierz	65	65	66	67	67	68	69	69	69	71
Lubsza	40	40	41	41	41	42	42	42	42	43
Olszanka	54	53	53	53	53	53	54	54	54	53

Źródło: na podstawie danych GUS

Przyrost naturalny w Subregionie Brzeskim w ostatnich trzech latach przyjmował wartości ujemne, a w odniesieniu do badanego okresu, najniższą wartość zanotowano w 2013 roku.

Wykres 4 Przyrost naturalny w Subregionie Brzeskim w latach 2003-2013

Źródło: na podstawie danych GUS

Analizując ruch naturalny na 1 000 ludności, przyrost naturalny w 2013 roku dla całego obszaru, poza Gminą Oławą, przyjął wartości ujemne.

Tabela 3 Przyrost naturalny na 1 000 ludności

Jednostka terytorialna	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	-0,4	-0,2	-0,1	0,1	0,3	0,9	0,9	0,9	0,3	0	-0,5
Powiat brzeski	-0,1	0	0,3	0,2	0,2	1,1	1	0	-0,1	-0,3	-1,4
Oława	-0,8	-1,4	2	3,6	1,8	1,2	3,4	2,5	-0,8	0,6	0,4
Brzeg	-0,4	-0,5	-1,4	0,1	-0,6	-0,2	1,1	-1,6	-0,1	-0,3	-2,2
Skarbimierz	3,9	1,8	5,5	3,2	2,4	3,2	0,9	4,1	0,9	1,8	-0,1
Lubsza	-1	-1,2	-0,3	-1	-0,5	3	0,8	0,2	-1,6	-2,3	-1,4
Olszanka	-1,2	-0,4	-2	-2	-2,2	2,6	0,8	2,2	-0,4	-1	-2

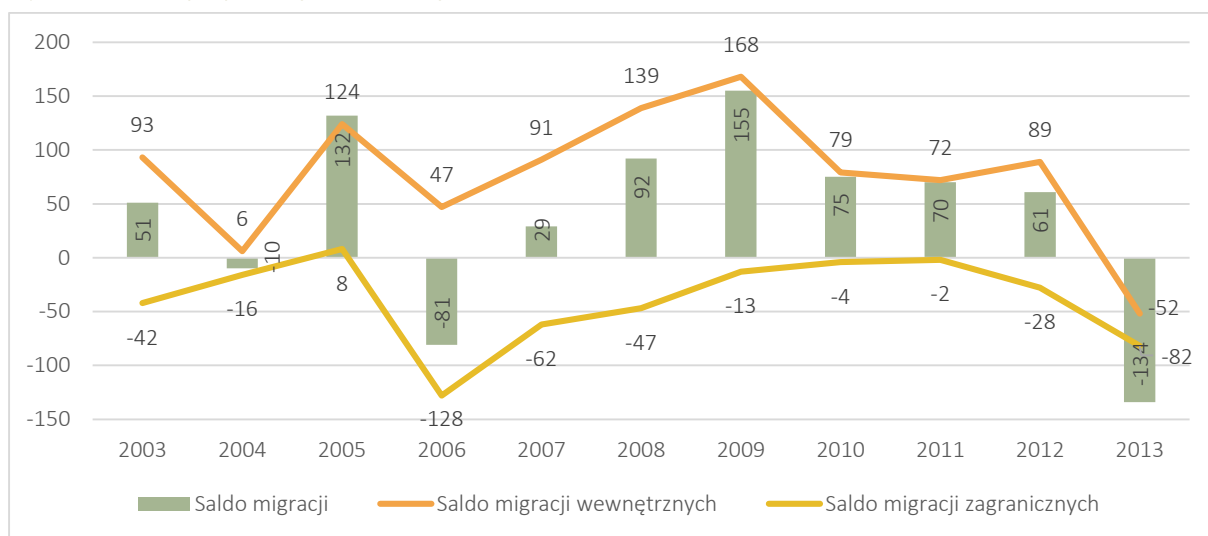
Źródło: na podstawie danych GUS

W badanym okresie saldo migracji zagranicznych przyjmowało wartości ujemne. Poza latami 2004, 2006 oraz 2013 było równoważone dodatnim saldem migracji wewnętrznych. Saldo migracji poza wymienionymi latami przyjmowało wartości dodatnie.

Niepokojąca sytuacja wystąpiła w 2013 roku, kiedy saldo migracji osiągnęło najniższy poziom w badanym okresie. Trudno jest przewidywać, czy sytuacja ta ma charakter jednorazowy, czy też jest początkiem stałego negatywnego trendu, który utrzyma się w dłuższym okresie czasu.

Wraz z danymi dotyczącymi przyrostu naturalnego, saldo migracji stanowi kluczowy czynnik wpływający na liczbę osób zamieszkujących Subregion. Potencjał pozwalający na uzyskanie pozytywnej dynamiki przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji na analizowanym terenie osiągnany jest głównie poprzez mechanizmy przyciągające do zamieszkania młodych ludzi na tym obszarze. Do tej pory potencjał ten był wystarczająco wykorzystywany, jednakże należy mieć na uwadze, iż w przypadku utrzymania się trendu z 2013 roku, konieczne będzie podjęcie działań mających na celu wzrost atrakcyjności osiedleńczej Subregionu.

Wykres 5 Saldo migracji Subregionu Brzeskiego w latach 2003-2013

Źródło: na podstawie danych GUS

Relacja zameldowań do wymeldowań dla kompleksowo rozumianego obszaru w ramach migracji wewnętrznych w analizowanym okresie, poza rokiem 2013, utrzymywała się na dodatnim poziomie. Negatywne zjawiska wystąpiły w Mieście Brzeg oraz w Gminie Olszanka, jednak były równoważone dodatnim saldem występującym w pozostałych gminach.

W zakresie migracji zagranicznych, poza rokiem 2005, saldo przyjmowało wartości ujemne. Wśród jednostek wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego, najniższym saldem migracji charakteryzuje się Miasto Brzeg, a najwyższym Gmina Oława. Saldo migracji na terenie Subregionu świadczy o dużych dysproporcjach związanych z atrakcyjnością osiedleńczą obszaru oraz o występującej suburbanizacji – przemieszczaniu się ludności z miasta centralnego do strefy podmiejskiej.

Tabela 4 Saldo migracji w latach 2003-2013

Jednostka terytorialna	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo migracji											
Powiat brzeski	-126	-63	-71	-291	-131	-70	-48	-190	-123	-73	-369
Oława	129	106	165	117	127	133	168	217	153	86	45
Brzeg	-155	-215	-81	-243	-258	-187	-126	-202	-197	-101	-212
Skarbimierz	56	54	52	14	63	60	24	24	50	36	45
Lubsza	25	65	15	38	70	87	80	26	68	31	9
Olszanka	-4	-20	-19	-7	27	-1	9	10	-4	9	-21
Subregion Brzeski	51	-10	132	-81	29	92	155	75	70	61	-134
Saldo migracji wewnętrznych											
Powiat brzeski	-82	-55	-61	-92	-74	-57	-29	-165	-99	-33	-252
Oława	140	113	166	137	142	151	167	210	150	91	70
Brzeg	-134	-211	-86	-153	-211	-157	-111	-188	-192	-84	-176
Skarbimierz	61	55	49	18	67	59	24	21	48	42	58
Lubsza	28	70	15	50	67	89	78	29	68	35	11
Olszanka	-2	-21	-20	-5	26	-3	10	7	-2	5	-15
Subregion Brzeski	93	6	124	47	91	139	168	79	72	89	-52
Saldo migracji zagranicznych											
Powiat brzeski	-44	-8	-10	-199	-57	-13	-19	-25	-24	-40	-117
Oława	-11	-7	-1	-20	-15	-18	1	7	3	-5	-25
Brzeg	-21	-4	5	-90	-47	-30	-15	-14	-5	-17	-36
Skarbimierz	-5	-1	3	-4	-4	1	0	3	2	-6	-13
Lubsza	-3	-5	0	-12	3	-2	2	-3	0	-4	-2
Olszanka	-2	1	1	-2	1	2	-1	3	-2	4	-6
Subregion Brzeski	-42	-16	8	-128	-62	-47	-13	-4	-2	-28	-82

Źródło: na podstawie danych GUS

Analizując strukturę ludności Subregionu Brzeskiego według ekonomicznych grup wiekowych zauważalna jest tendencja spadkowa w udziale osób w wieku przedprodukcyjnym (spadek o 4 punkty procentowe w 2013 r. w stosunku do 2003 r.), co powiązane jest bezpośrednio z utrzymującym się w ostatnich trzech latach ujemnym przyrostem naturalnym.

Równocześnie zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 3 punkty procentowe w 2013 r. w stosunku do 2003 r.), co jest zjawiskiem powszechnym dla całego kraju i jest bezpośrednio związane z wydłużaniem się przeciętnej długości życia ludności i postępującym procesem starzenia się społeczeństwa. Liczba osób w wieku produkcyjnym, charakteryzuje się generalnie tendencją wzrostową (poza rokiem 2013, kiedy nastąpił spadek udziału o 1 punkt procentowy w stosunku do roku poprzedniego) – w analizowanym okresie czasu o 3%, co wskazuje na możliwości rozwojowe obszaru. Ludność w tej grupie wiekowej określa wielkość potencjalnych zasobów pracy.

Tabela 5 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku, z uwzględnieniem podziału na płeć

wyszczególnienie		2003	2005	2007	2009	2011	2013
ogółem w wieku przedprodukcyjnym		16 024	14 975	14 232	13 798	13 736	13 457
udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem		22%	21%	20%	19%	19%	18%
kobiety	Oława	1 577	1 511	1 488	1 462	1 536	1 540
	Brzeg	3 825	3 508	3 304	3 132	3 041	2 981
	Skarbimierz	896	874	844	813	805	800
	Lubsza	963	861	827	800	810	801
	Olszanka	568	520	480	457	481	440
mężczyźni	Oława	1 611	1 584	1 509	1 480	1 576	1 537
	Brzeg	4 004	3 694	3 458	3 385	3 208	3 156
	Skarbimierz	1 004	961	945	903	853	832
	Lubsza	930	880	818	840	897	885
	Olszanka	646	582	559	526	529	485
ogółem w wieku produkcyjnym		45 554	46 545	46 962	47 458	47 746	47 099
udział osób w wieku produkcyjnym w ludności ogółem		63%	64%	65%	65%	65%	64%
kobiety	Oława	3 822	4 043	4 214	4 346	4 518	4 563
	Brzeg	12 383	12 414	12 204	11 894	11 430	11 019
	Skarbimierz	2 025	2 126	2 211	2 250	2 281	2 340
	Lubsza	2 426	2 548	2 598	2 700	2 710	2 691
	Olszanka	1 359	1 392	1 439	1 460	1 437	1 426
mężczyźni	Oława	4 233	4 392	4 582	4 830	5 160	5 201
	Brzeg	12 572	12 716	12 583	12 567	12 539	12 161
	Skarbimierz	2 282	2 367	2 443	2 556	2 697	2 756
	Lubsza	2 838	2 924	3 020	3 136	3 213	3 175
	Olszanka	1 614	1 623	1 668	1 719	1 761	1 767
ogółem w wieku poprodukcyjnym		10 947	10 997	11 281	11 721	12 378	13 264
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem		15%	15%	16%	16%	17%	18%
kobiety	Oława	1 287	1 236	1 293	1 356	1 451	1 519
	Brzeg	4 144	4 198	4 439	4 730	5 115	5 437
	Skarbimierz	609	610	631	662	705	738
	Lubsza	950	923	952	972	972	1 022
	Olszanka	554	541	532	549	576	593
mężczyźni	Oława	630	622	606	602	610	676
	Brzeg	1 790	1 849	1 854	1 901	1 996	2 226
	Skarbimierz	277	292	279	272	292	325
	Lubsza	438	447	448	444	434	478
	Olszanka	268	279	247	233	227	250

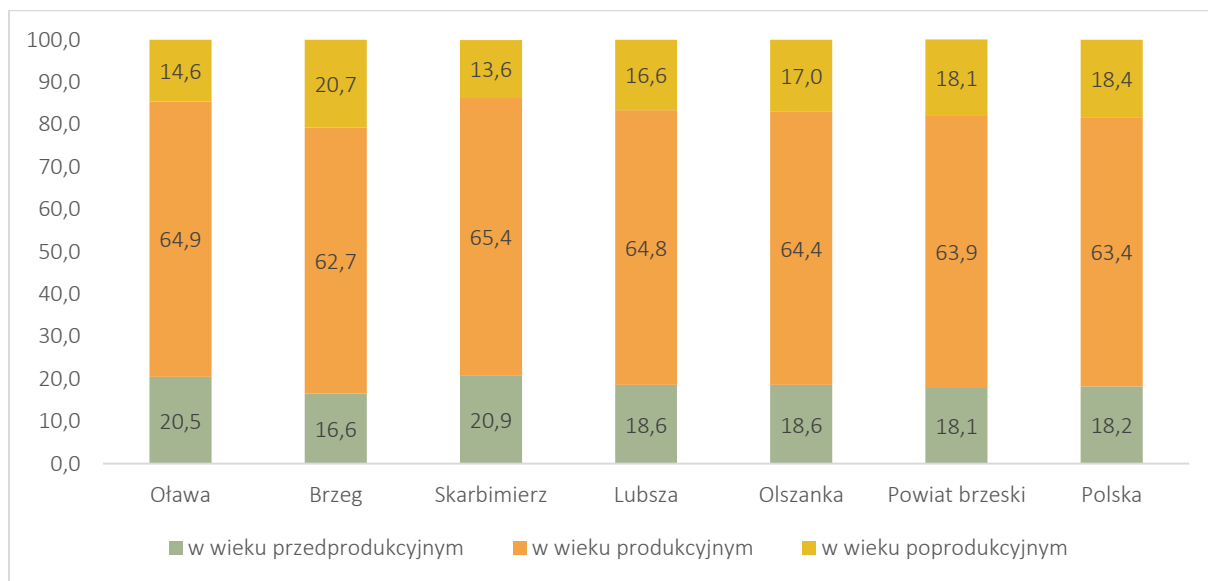
Źródło: na podstawie danych GUS

Analizując ludność pod względem udziału ekonomicznych grup wieku w strukturze populacji w poszczególnych gminach Subregionu, najwyższy odsetek oczekujących na wejście na rynek pracy został zidentyfikowany w Skarbimierzu i Oławie, a najniższy w Brzegu. Najwyższy odsetek ludności w wieku produkcyjnym zanotowano w Skarbimierzu, Oławie oraz Lubszy (na poziomie 65%), świadczy

to o możliwościach efektywnego wykorzystania zasobów pracy oraz o wysokim popycie na pracę, który nie zawsze znajduje odzwierciedlenie w podaży lokalnej gospodarki w tym zakresie.

W przypadku Miasta Brzeg, proces starzenia się społeczeństwa jest szczególnie widoczny, udział osób znajdujących się w wieku poprodukcyjnym był najwyższy w porównaniu z pozostałymi gminami. Przyczyną takiej sytuacji jest występujący na terenie Subregionu Brzeskiego proces suburbanizacji.

Wykres 6 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w Subregionie Brzeskim w 2013 roku [%]

Źródło: na podstawie danych GUS

Wskaźniki obciążenia demograficznego są miarą struktury wiekowej populacji – wskazują na stosunek liczby osób w wieku, gdy są one nieaktywne lub bierne zawodowo, czyli w wieku nieprodukcyjnym (liczba dzieci w wieku 0-14 lat, liczba osób w wieku 60 lub 65 lat i więcej) do liczby osób będących w wieku produkcyjnym (liczba osób w wieku 15 - 59 lub 64 lata).

Wysokie wartości tego wskaźnika, z jednej strony świadczą o zamożności i zdrowotności danego społeczeństwa (wydłużenie średniej długości życia), z drugiej strony są niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych (mała liczba osób płacących podatki przy dużej liczbie osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ochrony zdrowia itp.). Wskaźniki odnoszą się do liczby jednostek, które mogą być uzależnione od wsparcia innych w codziennym życiu (młodzież i osoby starsze) w liczbie osób, które są zdolne do zapewniania takiego wsparcia.

Porównując wartości wskaźnika wśród jednostek tworzących obszar funkcjonalny ze średnią ogólnopolską, najmniej korzystna sytuacja ma miejsce w Brzegu, głównym ośrodku miejskim Subregionu (wartości wskaźników przewyższają średnią ogólnopolską). Niesprzyjające zjawisko, z punktu widzenia całego obszaru jest równoważone korzystniejszą sytuacją demograficzną w gminach wiejskich i związane

jest z występującym procesem suburbanizacji. Jednakże przy utrzymującym się w dłuższym okresie czasu niskim poziomie urodzeń i długim czasie trwania życia, sytuacja ta może ulec pogorszeniu. Wysoki wskaźnik obciążenia jest zdecydowanie niekorzystny z gospodarczego punktu widzenia – wymaga podjęcia, z odpowiednim wyprzedzeniem, działań w zakresie polityki społeczno-opiekuńczej na danym obszarze.

Tabela 6 Wskaźniki obciążenia demograficznego w 2013 roku

wskaźniki obciążenia demograficznego	Polska	Powiat brzeski	Brzeg	Skarbimierz	Lubsza	Olszanka	Oława
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	57,6	56,6	59,5	52,9	54,3	55,4	54,0
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	101,2	99,9	124,9	65,1	89,0	91,1	71,3
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	29,0	28,3	33,1	20,9	25,6	26,4	22,5

Źródło: na podstawie danych GUS

---

3. Bezpieczeństwo

Do podstawowych zbiorowych potrzeb społecznych tworzących warunki rozwoju i funkcjonowania lokalnej społeczności należą bezpieczeństwo, porządek i ład publiczny. Jednym z negatywnych zjawisk społecznych, z którymi boryka się każdy samorząd w Polsce jest przestępczość.

Bezpieczeństwo, a w zasadzie wykrywalność sprawców przestępstw, jest jednym z ważniejszych elementów atrakcyjności inwestycyjnej danego regionu (obszaru). Poziom zagrożenia przestępczością jest wartością zmienną, której struktura i dynamika zależy od wielu czynników.

Podając za opracowaniem Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową pt. „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013” wpływ poziomu bezpieczeństwa powszechnego na atrakcyjność inwestycyjną jedynie w niewielkim stopniu przekłada się na wyniki finansowe planowanej inwestycji. Jednakże niski poziom bezpieczeństwa powszechnego wiąże się ze zwiększonymi wydatkami na ochronę majątku i pracowników. Niski poziom bezpieczeństwa powszechnego świadczy także o występowaniu deficytów kapitału społecznego i jest sygnałem występowania patologii społecznych lub / i słabości systemu. Kluczowymi czynnikami w zakresie bezpieczeństwa publicznego jest poziom i struktura przestępczości oraz poziom wykrywalności przestępstw.

Bezpieczeństwo (porządek publiczny) jest zadaniem własnym zarówno samorządów szczebla gminnego, powiatowego, jak i państwa. Subregion Brzeski tworzą 4 gminy leżące w województwie opolskim oraz jedna gmina dolnośląska, w związku z tym całością spraw związanych z bezpieczeństwem na terenie poszczególnych województw zajmują się Komenda Wojewódzka Policji w Opolu (w przypadku gmin: Brzeg, Lubsza, Olszanka oraz Skarbimierz) oraz Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu (w przypadku Gminy Oława). Wojewódzkim komendom policji podlegają Komenda Powiatowej Policji w Brzegu oraz Komenda Powiatowej Policji w Oławie, które bezpośrednio odpowiadają za bezpieczeństwo na obszarze Subregionu Brzeskiego.

Jednym z ważniejszych kryteriów wyrażających poziom bezpieczeństwa jest liczba przestępstw stwierdzonych. Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo, zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. obowiązującym od 1 listopada 1998 r. (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późniejszymi zmianami) – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, objęty oskarżeniem prokuratora, a nadto każdy występki skarbowy, którego charakter jako przestępstwa został potwierdzony w wyniku postępowania przygotowawczego.

Najbardziej aktualna statystyka GUS dotycząca przestępczości obejmuje rok 2013. W tym okresie w województwie opolskim popełniono ogółem 28 661 przestępstw, natomiast w województwie dolnośląskim popełniono ich 111 059. Porównując to do danych na poziomie krajowym, podawanych przez Komendę Główną Policji w Warszawie, przestępstwa te stanowiły odpowiednio 2,69% oraz 10,44% ogólnej ich liczby wynoszącej 1 063 487. Z całą stanowczością możemy stwierdzić, że poziom bezpieczeństwa dla obu województw jest zróżnicowany.

Próbując określić rzeczywisty poziom bezpieczeństwa danego obszaru, na potrzeby niniejszego opracowania zestawiono liczbę popełnionych przestępstw w relacji do liczby mieszkańców.

Tabela 7 Wskaźnik popełnionych przestępstw w stosunku do liczby ludności w roku 2013

Jednostka terytorialna	Przestępstwa stwierdzone (ogółem)		O charakterze kryminalnym		O charakterze gospodarczym		Drogowe	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Woj. opolskie	28 661	2,85	17 716	1,76	4 602	0,45	4 898	0,48
Powiat brzeski	2 991	3,25	1 791	1,94	673	0,73	408	0,44
Woj. dolnośląskie	111 059	3,81	79 232	2,72	13 919	0,47	1 1129	0,38
Powiat oławski	1 740	2,29	1 252	1,65	129	0,17	284	0,37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z analizy danych GUS z 2013 roku wynika, że powiat oławski jest najbardziej bezpiecznym powiatem w porównaniu do danych wojewódzkich i danych dla powiatu brzeskiego, chociaż należy do województwa wykazującego najwyższy wskaźnik stwierdzonych przestępstw w stosunku do liczby mieszkańców. Dla porównania w powiecie brzeskim wskaźnik ten był wyższy w stosunku do powiatu oławskiego i wyniósł 3,25%. Dlatego na uwagę zasługuje względne bezpieczeństwo panujące w powiecie oławskim, do którego należy gmina Oława, gdzie notujemy najniższy wskaźnik przestępstw niezależnie od ich charakteru. Natomiast w powiecie brzeskim stwierdzono o 71,8% więcej przestępstw niż w powiecie oławskim. Powiat brzeski charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem przestępstw o charakterze gospodarczym w stosunku do liczby ludności w porównaniu z powiatem oławskim i danymi dla województw opolskiego i dolnośląskiego.

Tabela 8 Wskaźnik przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu oraz mieniu względem liczby ludności w 2013 r.

Jednostka terytorialna	Przestępstwa stwierdzone (ogółem)	Przeciwko życiu i zdrowiu		Przeciwko mieniu	
		liczba	%	liczba	%
Woj. opolskie	28 661	704	0,07	14 519	1,44
Powiat brzeski	2 991	103	0,11	1 764	1,91
Woj. dolnośląskie	111 059	2 255	0,07	65 980	2,26
Powiat oławski	1 740	52	0,06	771	1,01

Źródło: dane GUS

Określając poziom bezpieczeństwa Subregionu Brzeskiego, w kontekście życia i zdrowia ludzkiego oraz mienia, należy podkreślić, że w powiecie brzeskim liczba przestępstw w tym zakresie w stosunku do liczby mieszkańców jest wyższa, w porównaniu do danych na poziomie województwa oraz powiatu oławskiego (jedynie wskaźnik liczby przestępstw przeciwko mieniu jest najwyższy w woj. dolnośląskim). W powiecie brzeskim w 2013 roku popełniono 103 przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu oraz 1 764 przestępstwa przeciwko mieniu. Dla porównania w powiecie oławskim odnotowano ich o około połowę mniej.

W kontekście powyższych danych można wnioskować, że powiat oławski charakteryzuje się wyższym poziomem bezpieczeństwa, zatem mieszkańcy gminy Oława mogą czuć się najbezpieczniej spośród ludności Subregionu Brzeskiego.

Istotne jest, aby przeanalizować dane pozyskane z Powiatowej Komendy Policji w Brzegu oraz Komendy Powiatowej Policji w Oławie. Ze względu na fakt, że nie dla wszystkich rodzajów przestępstw prowadzona jest statystyka na poziomie gminy, w poniższych tabelach zaprezentowano dane dotyczące niektórych przestępstw w poszczególnych gminach Subregionu Brzeskiego w latach 2012-2013 oraz wypadków drogowych w okresie 2011-2013.

Tabela 9 Liczba przestępstw w gminach Subregionu Brzeskiego w latach 2012-2013

Jednostka terytorialna	Bójki i pobicia		Przestępstwa kryminalne		Kradzież rzeczy		Kradzież z włamaniem	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Powiat brzeski	31	27	18	18	461	516	247	270
Oława	4	2	1	-	27	33	27	32
Brzeg	14	8	11	5	200	185	86	74
Lubsza	1	3	1	0	18	28	14	16
Olszanka	2	1	1	0	12	5	12	10
Skarbimierz	1	0	0	1	18	26	12	9
Subregion Brzeski	22	14	14	6	275	277	151	141

Źródło: dane Powiatowej Komendy Policji w Brzegu i Komendy Powiatowej Policji w Oławie

Z danych wynika, że najczęściej popełnianym przestępstwem na terenie Subregionu Brzeskiego jest kradzież i największy udział w liczbie tego rodzaju przestępstw odnotowuje gmina Brzeg. W roku 2013 66,7% kradzieży miało miejsce właśnie w tej gminie. Ogólnie liczba przestępstw w Brzegu zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego, jednak należy uznać, że bezpieczeństwo mieszkańców Brzegu jest najbardziej zagrożone spośród wszystkich gmin Subregionu Brzeskiego. Gmina Oława charakteryzuje się nieznacznym wzrostem liczby przestępstw w analizowanym okresie, ale jest ich znacznie mniej niż w Brzegu. Wzrost liczby przestępstw w stosunku do roku 2012 obserwuje się w gminie Lubsza,

szczególnie wzrosła tam liczba kradzieży. Natomiast jedyną gminą, gdzie odnotowano spadek liczby przestępstw, w tym znaczący spadek kradzieży, jest Olszanka.

Powyższe dane, zestawione sumarycznie dla Subregionu Brzeskiego, uprawniają do wnioskowania, że poziom bezpieczeństwa na terenie obszaru ulega poprawie. Jednak uwagę zwraca problem przestępczości związanej z kradzieżą rzeczy oraz kradzieżą z włamaniem.

Odrębnym zagadnieniem w ramach problematyki bezpieczeństwa jest sytuacja na drogach Subregionu Brzeskiego. W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące wypadków drogowych w latach 2011-2013.

Tabela 10 Liczba wypadków drogowych w gminach Subregionu Brzeskiego w latach 2011-2013

Jednostka terytorialna	Wypadki			Ofiary śmiertelne			Ranni		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Powiat brzeski	62	52	51	9	4	10	81	67	63
Brzeg	22	21	18	0	1	2	29	21	19
Lubsza	7	8	4	2	1	1	10	13	7
Olszanka	3	3	2	1	1	0	2	3	4
Oława	15	9	11	1	4	3	18	7	12
Skarbimierz	8	5	13	2	1	6	11	5	10
Subregion Brzeski	55	46	48	6	8	12	70	49	52

Źródło: dane Powiatowej Komendy Policji w Brzegu i Komendy Powiatowej Policji w Oławie

Na 48 wypadków drogowych odnotowanych w 2013 r. w Subregionie Brzeskim 37% miało miejsce w gminie Brzeg, 27% w Skarbimierzu i prawie 23% w Oławie. W Subregionie Brzeskim liczba wypadków drogowych zmniejszyła się w stosunku do roku 2011, jednak wzrosła liczba ofiar śmiertelnych.

W poniższej tabeli zestawiono wskaźnikowe ujęcie problematyki ofiar wypadków drogowych w oparciu o dane GUS.

Tabela 11 Ofiary wypadków drogowych – wskaźniki 2011-2012

Jednostka terytorialna	Ofiary śmiertelne na 100 tys. pojazdów		Ofiary śmiertelne na 100 tys. ludności		Ranni na 100 tys. pojazdów	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Woj. dolnośląskie	14,76	13,18	8,88	8,20	226,80	235,57
Powiat oławski	18,75	16,07	12,02	10,63	129,14	144,65
Woj. opolskie	15,06	11,88	9,85	8,00	150,61	143,24
Powiat brzeski	17,87	6,33	11,90	4,33	131,59	106,00

Źródło: dane GUS

Dane zagregowane na poziomie województw i powiatów adekwatnych dla Subregionu Brzeskiego, wykazują znaczący spadek liczby ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności w powiecie brzeskim. Natomiast wskaźnik ten dla powiatu oławskiego jest najwyższy w porównaniu do wskaźników wojewódzkich.

Wskaźnik ofiar śmiertelnych na 100 tys. pojazdów w roku 2012 jest również najwyższy w powiecie oławskim. Analiza bezpieczeństwa na drogach, w odniesieniu do województw pokazuje, że województwo opolskie, w granicach którego znajduje się większość gmin Subregionu Brzeskiego wykazuje wyższy poziom bezpieczeństwa na drogach. Dla kondycji bezpieczeństwa na drogach w Subregionie Brzeskim znaczenie ma planowane na drugą połowę 2014 r. zakończenie przebudowy odcinka drogi wojewódzkiej nr 403 oraz budowy dróg serwisowych dla transportu rolnego. Droga wojewódzka nr 403 to trasa, która znajduje się na terenach dwóch województw - opolskiego i dolnośląskiego. Droga łączy Łukowice Brzeskie z autostradą A4, przebiegając przez obszary powiatów brzeskiego (teren gminy Skarbimierz), oławskiego (teren gminy Oława) i strzelińskiego (teren gminy Wiązów). Zakończenie tych prac na pewno usprawni transport i poziom bezpieczeństwa drogowego na terenie Subregionu Brzeskiego.

Na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Subregionu Brzeskiego wpływ ma poziom wykrywalności sprawców przestępstw. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

Tabela 12 Wskaźniki przestępczości i wykrywalności sprawców przestępstw w latach 2012-2013

Jednostka terytorialna	przestępczość na 1 000 mieszkańców (ogółem)		wykrywalność sprawców przestępstw na 1 000 mieszkańców (ogółem) %	
	2012	2013	2012	2013
Woj. dolnośląskie	39,49	38,15	67,2	67,0
Powiat oławski	34,76	22,97	85,1	78,0
Woj. opolskie	29,55	28,46	71,0	70,0
Powiat brzeski	31,10	32,49	77,3	73,0

Źródło: dane GUS

Powyższe dane potwierdzają, że poziom przestępczości w powiecie brzeskim jest wyższy niż w powiecie oławskim, pomimo tego, że województwo dolnośląskie jest mniej bezpieczne niż województwo opolskie. Pod względem wykrywalności sprawców przestępstw na 1000 mieszkańców w ujęciu procentowym najkorzystniej przedstawia się wskaźnik dla powiatu oławskiego, następnie dla powiatu brzeskiego, jednak w stosunku do roku 2012 poziom wykrywalności sprawców przestępstw uległ zmniejszeniu.

Poniższa tabela przedstawiają wskaźniki procentowe wykrywalności sprawców przestępstw w podziale na rodzaj przestępstwa.

Tabela 13 Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w latach 2012-2013

Jednostka terytorialna	ogółem [%]		o charakterze kryminalnym [%]		o charakterze gospodarczym [%]	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Woj. dolnośląskie	67,2	67,0	57,7	57,0	90,8	88,0
Powiat oławski	85,1	78,0	72,8	72,0	98,7	89,0
Woj. opolskie	71,0	70,0	58,0	56,0	93,8	92,0
Powiat brzeski	77,3	73,0	63,4	58,0	96,9	95,0

Źródło: dane GUS

Wykrywalność sprawców przestępstw ogółem w stosunku do roku 2012 uległa pogorszeniu. W powiecie oławskim wskaźnik ten spadł o 7,1 punktu procentowego, w powiecie brzeskim o 4,3 punktu procentowego. W roku 2013 w powiatach i województwach adekwatnych dla Subregionu Brzeskiego wykryto niespełna 1/3 sprawców przestępstw ogółem. W zakresie przestępstw o charakterze gospodarczym wskaźnik wykrywalności sprawców w roku 2013 najgorzej przedstawia się dla powiatu oławskiego i zmniejszył się znacząco w stosunku do roku 2012. Jednak sprawcy przestępstw o charakterze gospodarczym pozostają wykrywani częściej niż sprawcy przestępstw o charakterze kryminalnym.

Wykrywalność sprawców przestępstw drogowych, na podstawie danych GUS z 2013 roku utrzymuje się na wysokim, powyżej 99% poziomie zarówno w powiecie brzeskim i oławskim. Dane dla województw opolskiego i dolnośląskiego przedstawiają się podobnie.

W zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego na terenie Subregionu Brzeskiego funkcjonuje Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Brzegu oraz jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Zwanowicach (gmina Skarbimierz), w Makoszycach (gmina Lubsza) oraz w Bystrzycy i Siedlcach (gmina Oława). Ponadto mieszkańcom gminy Oława interwencję zapewnia Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Oławie.

4. Infrastruktura techniczna i mieszkaniowa

4.1. Infrastruktura techniczna

Infrastrukturę techniczną Subregionu Brzeskiego można ująć w dwie podstawowe kategorie:

- infrastrukturę służącą zaopatrzeniu w media,
- infrastrukturę służącą komunikacji.

Dostęp mieszkańców do mediów (wodociąg, gaz, kanalizacja) jest jednym z ważniejszych wyznaczników jakości życia na danym obszarze. Oddziałuje z jednej strony na atrakcyjność inwestycyjną oraz osiedleńczą, przyczyniając się do rozwoju budownictwa mieszkaniowego, z drugiej może wpływać na aktywność potencjalnych inwestorów. W wyniku dokonywanych na terenie obszaru funkcjonalnego inwestycji, systematycznie powiększa się długość czynnej sieci kanalizacyjnej, czego efektem jest zwiększająca się liczba ludności korzystającej z sieci. W przypadku Brzegu w ciągu dziesięciu lat nastąpiło wydłużenie czynnej sieci o 7,4 km, w Lubszy – 73,8 km, Olszance – 39,4 km, Oławie – 81,6 km, a w Skarbimierzu o 62,1 km.

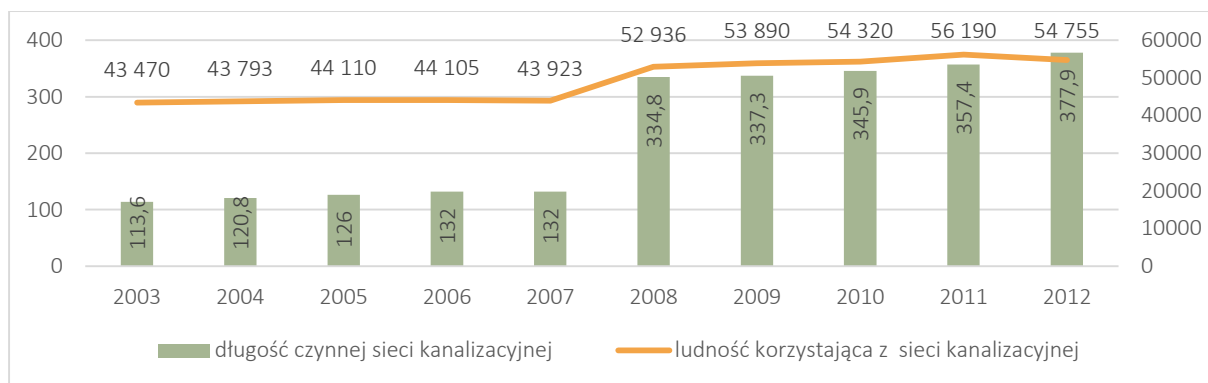
Tabela 14 Dane dot. sieci kanalizacyjnej w Subregionie Brzeskim

długość czynnej sieci	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	135,7	143,3	149,4	165,1	163,9	341,3	343,3	349,1	356,9	430,2
Brzeg	53,1	53,1	53,5	53,5	53,5	58,8	59,6	60,1	60,5	60,5
Lubsza	1,6	1,6	6,4	6,4	6,4	75,4	75,4	75,4	75,4	75,4
Olszanka	13,6	20,8	20,8	27,1	27,1	47,4	47,8	53,0	53,0	53,0
Oława	32,8	32,8	32,8	32,9	32,9	78,7	80,0	82,8	93,9	114,4
Skarbimierz	12,5	12,5	12,5	12,1	12,1	74,5	74,5	74,6	74,6	74,6
Subregion Brzeski	113,6	120,8	126,0	132,0	132,0	334,8	337,3	345,9	357,4	377,9
ludność korzystająca z	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	57214	57353	57708	57633	57389	65214	65753	66250	66228	68147
Brzeg	36511	36353	36192	35988	35692	35488	35474	35404	35225	35161
Lubsza	333	335	755	759	762	5778	5828	5887	5923	5903
Olszanka	1289	1567	1551	1688	1687	2391	2840	2927	2967	2921
Oława	2145	2323	2358	2397	2473	4373	4813	5075	6997	5655
Skarbimierz	3192	3215	3254	3273	3309	4906	4935	5027	5078	5115
Subregion Brzeski	43470	43793	44110	44105	43923	52936	53890	54320	56190	54755
ścieki odprowadzone	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	3041,7	3066,6	3019,5	2947,4	2880,0	3019,0	3202,0	3179	3042	3006
Brzeg	2131,0	2130,0	2085,1	2005,5	1917,4	1863,2	1833,6	1743	1684	1668
Lubsza	17,5	12,1	24,2	29,0	28,5	116,1	174,2	170	180	177
Olszanka	47,9	62,9	72,0	97,0	128,1	167,5	170,1	213	126	121
Oława	17,8	61,9	49,6	51,6	54,8	121,9	197,2	198	207	166
Skarbimierz	106,1	108,8	119,0	106,0	109,8	207,6	331,0	387	420	389
Subregion Brzeski	2320,3	2375,7	2349,9	2289,1	2238,6	2476,3	2706,1	2711,0	2617,0	2521,0

Źródło: na podstawie danych GUS

W badanym okresie zanotowano wzrost długości sieci kanalizacyjnej o 264,3 km oraz zwiększenie liczby ludności korzystającej z sieci o 11 285 osób. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na obszarze Subregionu Brzeskiego w 2012 roku wyniosła 377,9 km, z której korzystało łącznie 54 755 ludności.

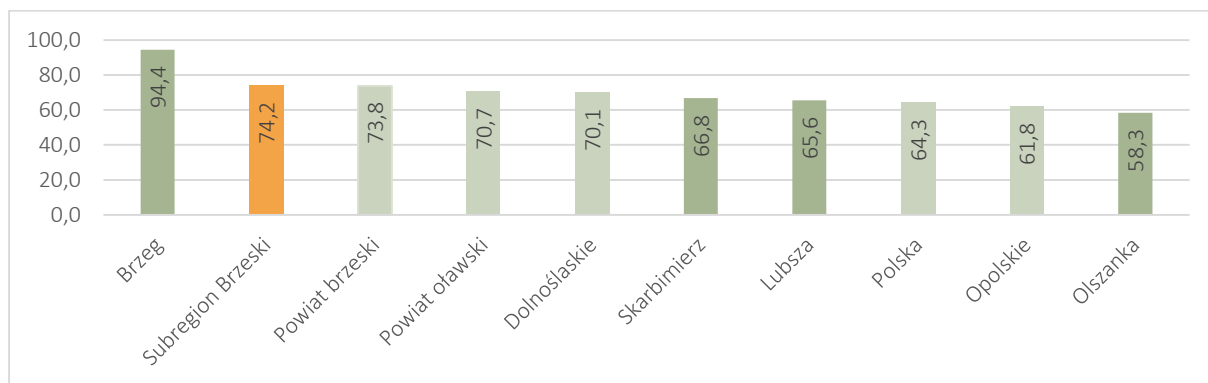
Wykres 7 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km] oraz ludność korzystająca z sieci w Subregionie Brzeskim

Źródło: na podstawie danych GUS

Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej na obszarze Subregionu Brzeskiego w 2012 roku wyniósł 74,2 i był wyższy od wskaźnika osiągniętego dla województw opolskiego i dolnośląskiego oraz poziomu ogólnokrajowego. Jednakże wciąż niezbędne są inwestycje, w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, pozwalające na zmniejszanie dysproporcji w dostępie do infrastruktury technicznej na terenie obszaru. Największa część ludności korzysta z kanalizacji w Gminie Brzeg, natomiast wskaźnik dla Olszanki jest najniższy (niższy od średniej wojewódzkiej oraz krajowej).

Wykres 8 Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w ludności ogółem w 2012 roku [%]

Źródło: na podstawie danych GUS

Długość czynnej sieci wodociągowej w całym Subregionie w 2012 roku wyniosła łącznie 388 km, przy czym rozłożenie tej sieci nie jest równomierne (najlepiej pod tym względem rozwinięte jest Miasto Brzeg – 67,5 km sieci, zaś najkrótszy odcinek wodociągu posiada Gmina Olszanka – 6,6 km).

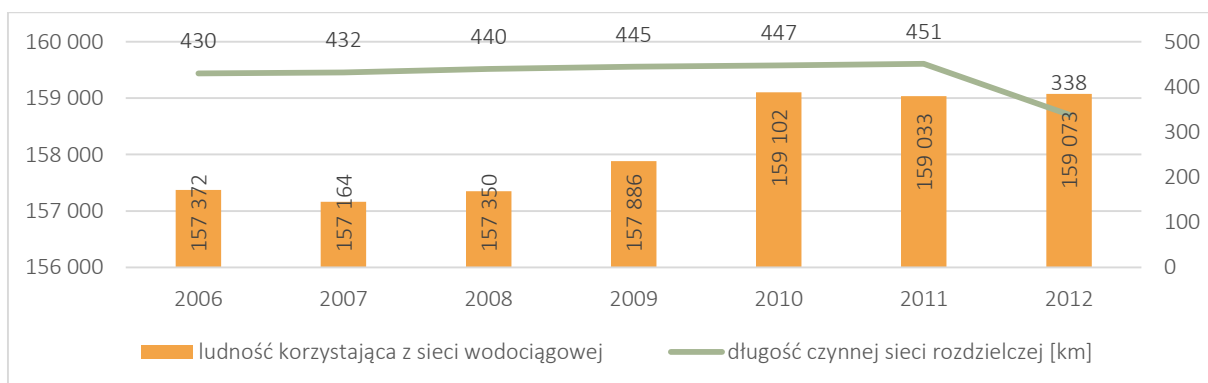
Tabela 15 Dane dot. sieci wodociągowej w Subregionie Brzeskim

długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	463,3	465,3	469,5	472,8	480,8	484,1	489,0
Brzeg	63,9	64,5	65,1	65,9	66,3	67,1	67,5
Lubsza	119,9	120,8	121,3	122,9	123,1	123,1	123,2
Olszanka	37,7	37,7	38,2	38,2	38,2	38,2	38,2
Oława	170,5	171,0	177,5	179,8	179,8	180,1	62,7
Skarbimierz	37,8	37,8	37,8	37,8	39,8	42,3	46,4
Subregion Brzeski	429,8	431,8	439,9	444,6	447,2	450,8	338,0
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	88 822	88 657	88 684	88 803	89 223	89 109	89 037
Brzeg	37 821	37 504	37 289	37 273	37 194	36 997	36 930
Lubsza	8 196	8 232	8 381	8 456	8 546	8 600	8 573
Olszanka	4 746	4 742	4 730	4 782	4 853	4 849	4 843
Oława	10 840	11 006	11 180	11 444	12 039	12 173	12 362
Skarbimierz	6 947	7 023	7 086	7 128	7 247	7 305	7 328
Subregion Brzeski	68 550	68 507	68 666	69 083	69 879	69 924	70 036
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m3]	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	31,2	30,3	29,6	29,4	29,0	28,9	28,8
Brzeg	35,3	34,6	34,5	34,0	33,6	33,3	32,9
Lubsza	30,0	26,3	25,7	26,0	26,5	26,3	27,3
Olszanka	28,4	24,7	30,6	30,5	27,4	27,0	26,4
Oława	21,6	20,0	19,4	24,2	22,8	27,9	34,3
Skarbimierz	29,9	30,0	19,2	19,8	19,3	19,8	20,5
Subregion Brzeski	145,2	135,6	129,4	134,5	129,6	134,3	141,4

Źródło: na podstawie danych GUS

W 2012 roku zmniejszyła się długość czynnej sieci wodociągowej, co może być efektem trwających w tym czasie inwestycji i mieć charakter okresowy. Do 2011 roku długość sieci systematycznie rosła.

Wykres 9 Długość czynnej sieci wodociągowej oraz ludność korzystająca z sieci

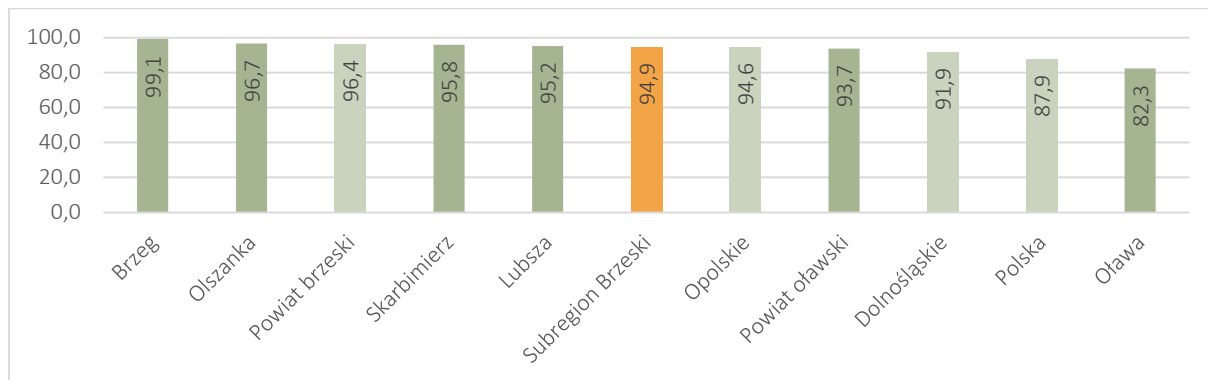

Źródło: na podstawie danych GUS

Subregion Brzeski wypada korzystnie w kontekście rozwoju sieci wodociągowej – jest nieco bardziej pod tym względem rozbudowany, niż województwa opolskie i dolnośląskie oraz w porównaniu do średniej

ogólnopolskiej. Najwyższy deficyt w odniesieniu do sieci wodociągowej, a zarazem potrzeby inwestycyjne są widoczne w Oławie.

Wykres 10 Korzystający z instalacji wodociągowej w ludności ogółem w 2012 roku [%]

Źródło: na podstawie danych GUS

Usługi dostarczania wody oraz odbioru ścieków na obszarze Subregionu Brzeskiego świadczą następujące podmioty:

- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Brzegu Sp. z o.o.:
  - o w zakresie dostarczania wody obsługuje: Gminę Brzeg oraz Gminę Olszanka: (Krzyżowice Olszanka, Pogorzela, Janów, Gierszowice, Obórki i Przylesie)

w zakresie kanalizacji obsługuje: Gminę Brzeg, Gminę Skarbimierz (miejscowości: Lipki, Brzezina, Bierzów, Łukowice Brzeskie, Małujowice, Os. Skarbimierz, Zielęcice, Kopanie, Zwanowice, Prędocin, Kruszyna, Pępice), Gminę Lubsza (miejscowości: Pisarzowice, Michałowice, Garbów, Myślaborzyce, Szydłowice, Błota, Leśna Woda, Dobrzyń, Lubsza, Piastowice, Kościerzycy, Czepielowice), Gminę Olszanka (miejscowości: Krzyżowice, Olszanka, Pogorzela, Janów, Obórki, Gierszowice), Gminę Oława (miejscowości: Bystrzyca, Janików, Stary Górnik, Stary Otok, Gać, Psary, Maszków, Jankowice Małe, Chwalibóżyce, Niemil, Osiek), Gminę Lewin Brzeski (miejscowości: Łosiów, Strzelniki).;

- Zakład Gospodarki Komunalnej w Lubszy z siedzibą w Śmiechowicach, który zajmuje się zaopatrzeniem w wodę wszystkich wsi w gminie Lubsza oraz odbiorem ścieków ze wsi Mąkoszyce i Tarnowiec w oczyszczalni w Mąkoszycach;
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Olszance który zajmuje się zaopatrzeniem w wodę w miejscowościach: Jankowice Wielkie, Czeska Wieś, Michałów oraz odprowadzanie ścieków na terenie miejscowości: Jankowice Wielkie, Czeska Wieś, Michałów.

- EKO-Skarbimierz Sp. z o.o. zajmuje się zaopatrzeniem w wodę na terenie całej gminy Skarbimierz, a także w zakresie odprowadzania ścieków w miejscowościach: Pawłów, Żłobizna, Skarbimierz i częściowo Skarbimierz-Osiedle;
- Referat Wodociągów i Kanalizacji Gminy Oława – obsługa sieci wodociągowej na terenie wszystkich miejscowości gminy Oława. W zakresie prac referatu leży również obsługa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Oleśnica Mała i Owczary z odprowadzeniem ścieków do gminnej oczyszczalni ścieków w m. Oleśnica Mała o przepustowości 80m³/dobę, kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Stanowice, Stanowice strefa rozwoju gospodarczego, Marcinkowice z odprowadzeniem do gminnej oczyszczalni ścieków o docelowej przepustowości do 1 200m³/dobę położonej w obrębie strefy rozwoju gospodarczego w Stanowicach. Do tej oczyszczalni w ramach rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej podłączone będą pozostałe miejscowości położone na terenie gminy Oława.

Władze gmin Subregionu Brzeskiego zdają sobie sprawę, że dostęp do mediów, takich jak sieć kanalizacji sanitarnej, podnosi jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą miejscowości, stąd podejmują się realizacji przedsięwzięć rozwijających sieć kanalizacyjną oraz wodociągową na swoim terenie. Najważniejsze z nich zostały przedstawione w poniższym zestawieniu.

Tabela 16 Wykaz inwestycji w zakresie sieci wodno-kanalizacyjnej (2011-2014) w Subregionie Brzeskim

Lp.	Rok	Nazwa inwestycji kanalizacyjnej, wodociągowej
Brzeg		
1	2011	Budowa sieci wod-kan ul. Toruńska w Brzegu (łącznie 1550 m., wartość ok 880 000 zł)
2	2011	Wymiana sieci wodociągowej i przyłączy u. Staromiejska, Długa, Jabłkowa w Brzegu (łącznie 760 m – 160 000 zł)
3	2011	Wykonanie sieci i przyłączy ul. Morcinka, Brzeg (łącznie 325 m, wartość ok 110 000 zł)
4	2012	Wymiana sieci wodociągowej i przyłączy ul. Długa Brzeg (łącznie 490 m – 470 000 zł)
5	2012	Budowa sieci wodociągowej ul. Ciepłownicza Brzeg (łącznie ok 300 m, wartość ok 210 000 zł)
6	2012-2014	Budowa sieci wodociągowej w rejonie ul. Lompy-Zielona (Os. Tivoli) – etap I (ok. 760 m wodociągów w zakresie średnic 32-225, wartość ok. 320 000 zł)
7	2012-2014	Budowa sieci kanalizacji sanit. w rejonie ul. Lompy-Zielona (Os. Tivoli) – etap I (ok. 480 m kanalizacji w zakresie średnic 160-250, wartość ok. 410 000 zł)
8	2013-2014	Budowa sieci kanalizacji deszcz. w rejonie ul. Lompy-Zielona (Os. Tivoli) – etap I (ok. 730 m kanalizacji w zakresie średnic 200-800, wartość ok. 580 000 zł)
9	2013-2014	Budowa kolektora dywersyfikującego z terenów strefy przemysłowej w Skarbimierzu do ul. Oławskiej w Brzegu (ok. 8,2 km kanalizacji w zakresie średnic 250-400 wraz z 3 przepompowniami, wartość ok. 3 900 000 zł)
10	2013	Wykonanie zastępczych studni płytkich – ujęcie Gierszowice (2 szt., wartość ok. 110 000 zł)
11	2014	Budowa sieci wod-kan na terenie osiedla przy ul. Małujowickiej (ok. 650 m kanalizacji sanit. w zakresie średnic 90-200 wraz z przepompownią ścieków, ok. 610 m wodociągów w zakresie średnic 32-110, wartość ok. 390 000 zł)
12	2011-2014	Modernizacja budynków na terenie stacji uzdatniania wody w Gierszowicach (wraz z dociepleniem) (wartość ok. 2 480 000 zł)
13	2012	Budowa zaplecza socjalnego dla pracowników fizycznych przy ul. Wyszyńskiego (wartość ok. 560 000 zł)
14	2013	Modernizacja budynku przeznaczonego dla Działu Eksploatacji Sieci Wod-Kan (wartość ok. 270 000 zł)
Lubsza		
15	2012-2013	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej we wsi Tarnowiec
Olszanka		
16	2012	Budowa sieci kanalizacji deszczowej w Jankowicach Wielkich
Oława		
17	2008-2013	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla m. Stanowice, Stanowice Lotnisko, Marcinkowice w gminie Oława
18	2008-2012	Budowa oczyszczalni ścieków w Stanowicach wraz z kolektorem zrzutowym ścieków oczyszczonych do rzeki Odry w gminie Oława
19	2013	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Owczary z włączeniem do kanalizacji sanitarnej w Oleśnicy Małej w gminie Oława
20	2012	Budowa SUW Bystrzyca wraz z budową sieci wodociągowej w m. Bystrzyca, Janików
Skarbimierz		
21	2014	„Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w Gminie Skarbimierz” (m. in. budowa kanalizacji sanitarnej o dł. ok. 2,2km, a także budowa sieci wodociągowej o dł. ok. 2,5km) – w trakcie realizacji
22	2013-2014	Budowa kolektora dywersyfikującego przerzut ścieków ze strefy aktywności gospodarczej w Gminie Skarbimierz do systemu kanalizacji sanitarnej Miasta Brzeg – realizacja wspólnie z Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji w Brzegu Sp. z o.o.
23	2013-2014	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Małujowice - stacja PKP – realizacja wspólnie z Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji w Brzegu Sp. z o.o.
24	2013-2014	Budowa sieci wodociągowej – uzbrojenie terenu pod budownictwo mieszkalne w miejscowości Skarbimierz-Osiedle, ul. Dębowa
25	2013-2014	Budowa sieci wodociągowej – uzbrojenie terenu pod budownictwo mieszkalne w miejscowości Lipki

Źródło: na podstawie danych JST należących do Subregionu Brzeskiego

Subregion Brzeski nie jest zgazyfikowany w wystarczającym stopniu. Sieć gazowa jest tutaj słabo rozwinięta, ale i dysproporcja w tym zakresie wewnątrz obszaru jest bardzo duża. Podczas gdy w Brzegu z instalacji gazowej korzysta 95,9% mieszkańców, a w Skarbimierzu 42,3%, w pozostałych gminach wskaźnik ten przyjmuje wartości znacznie niższe lub zerowe. Długość czynnej sieci przesyłowej gazu ogółem wynosi dla Subregionu 161 718 km, z której korzysta 41 642 ludności.

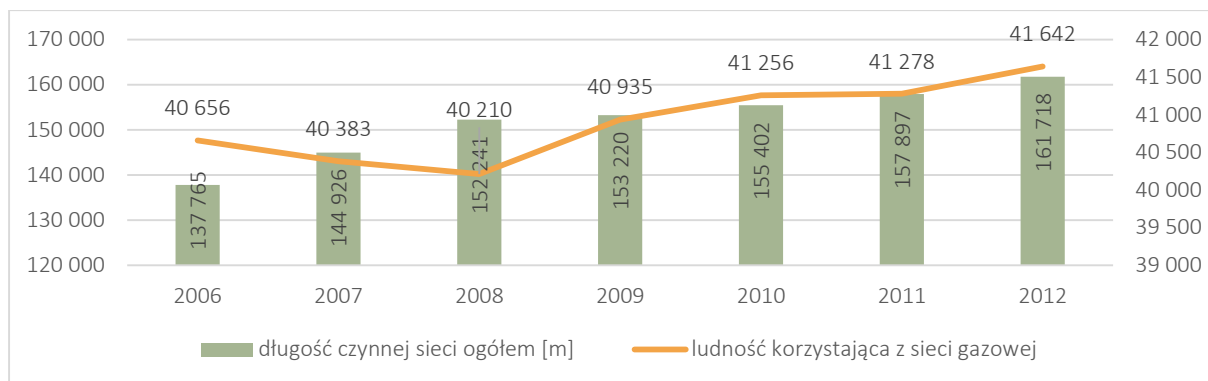
Tabela 17 Dane dot. sieci gazowej w Subregionie Brzeskim

długość czynnej sieci ogółem [m]	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	173 349	173 946	179 007	181 305	187 887	188 746	190 846
Brzeg	70 729	70 750	70 942	71 896	72 495	72 870	67 907
Lubsza	0	0	0	0	0	0	0
Olszanka	776	776	0	0	1 053	1 113	1 113
Oława	43 310	50 413	53 074	53 074	53 333	54 847	56 942
Skarbimierz	22 950	22 987	28 225	28 250	28 521	29 067	35 756
Subregion Brzeski	137 765	144 926	152 241	153 220	155 402	157 897	161 718
ludność korzystająca z sieci gazowej	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	52 441	52 071	51 797	51 664	52 073	51 913	52 483
Brzeg	36 515	36 162	35 929	35 814	35 753	35 637	35 728
Lubsza	0	0	0	0	0	0	3
Olszanka	0	0	0	0	0	0	4
Oława	1 287	1 354	1 432	2 251	2 499	2 624	2 671
Skarbimierz	2 854	2 867	2 849	2 870	3 004	3 017	3 236
Subregion Brzeski	40 656	40 383	40 210	40 935	41 256	41 278	41 642
zużycie gazu [tys. m ³]	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	9 247	9 021	8 462	8 828	9 401	9 091	9 176
Brzeg	6 323	6 029	5 712	6 118	6 159	6 115	6 232
Lubsza	0	0	0	0	0	0	0
Olszanka	0	0	0	0	0	0	0
Oława	438	413	653	642	779	734	826
Skarbimierz	796	906	725	739	853	825	701
Subregion Brzeski	16 804	16 369	15 552	16 326	17 191	16 765	16 934

Źródło: na podstawie danych GUS

Powiększa się czynna sieć gazowa oraz wzrasta liczba ludności korzystającej z tej sieci. W 2012 roku długość sieci zwiększyła się o 23 953 m w stosunku do roku 2006.

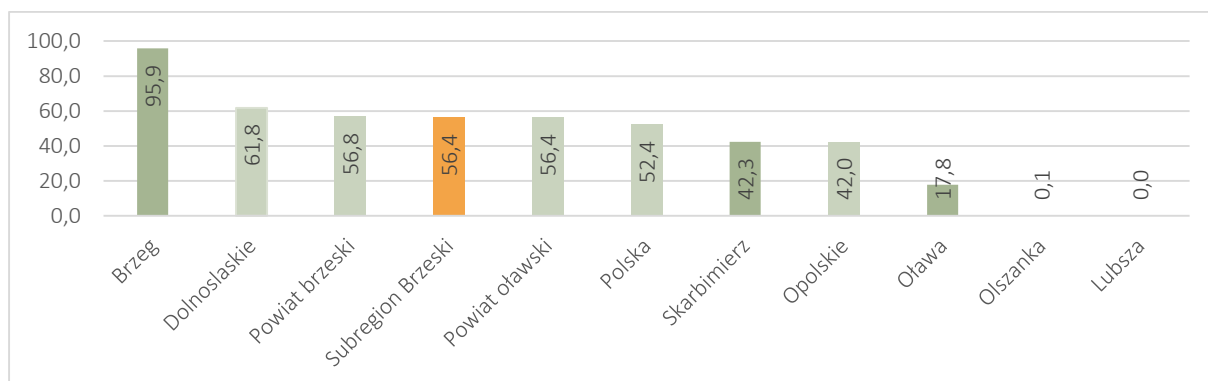
Wykres 11 Długość czynnej sieci gazowej [m] oraz ludność korzystająca z sieci [os.]

Źródło: na podstawie danych GUS

Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej w 2012 roku na obszarze Subregionu wyniósł 56,4 i był wyższy od wskaźnika ogólnopolskiego oraz średniej dla województwa opolskiego, a niższy niż wskaźnik dla województwa dolnośląskiego. Najwyższy odsetek ludności korzystającej z instalacji zanotowano w głównym ośrodku miejskim Subregionu. W Lubczy brakuje infrastruktury w zakresie sieci gazowej.

Wykres 12 Korzystający z instalacji gazowej w ludności ogółem w 2012 roku [%]

Źródło: na podstawie danych GUS

Do zmniejszenia ilości energii cieplnej zużywanej w budynkach (ograniczenie kosztów ogrzewania i jego wpływu na środowisko) prowadzi z kolei ich termomodernizacja. Dodatkowo poprzez ocieplenie ścian zewnętrznych budynki zyskują odświeżony, estetyczny wygląd. Gminy Subregionu Brzeskiego dokonały w ostatnich latach wprowadzenia zmian w budynkach użyteczności publicznej mających na celu zmniejszenie zapotrzebowania na energię lub ograniczenie utraty ciepła poprzez usprawnienie instalacji ogrzewania budynków i wody czy poprzez ocieplenie tych budynków. Poniżej zaprezentowano najważniejsze inwestycje z tego zakresu dokonane w latach 2011-2014.

Tabela 18 Najważniejsze projekty/inwestycje termomodernizacyjne zrealizowane od 2011 roku

Lp.	Rok	Nazwa inwestycji termomodernizacyjnej
Brzeg		
1.	2011	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół nr 1 z Oddziałami Sportowymi w Brzegu
2.	2011	Termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego Nr 7
3.	2011	Termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego Nr 3
4.	2011	Termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego Nr 2
5.	2011	Termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego Nr 10
6.	2012	Termomodernizacja budynku Publicznego Gimnazjum nr 1 w Brzegu
7.	2012	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi w Brzegu
8.	2012	Termomodernizacja budynku Publicznego Gimnazjum nr 3 w Brzegu
9.	2012	Termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego Nr 11
10.	2012	Termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego Nr 5
11.	2012	Termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego Nr 6
12.	2012	Termomodernizacja budynku ratusza miejskiego w Brzegu
Lubsza		
13.	2013	Ocieplenie elewacji części budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Mąkoszycach
Powiat Brzeski		
14.	2011	Wykorzystanie energii słonecznej przy modernizacji budynków Brzeskiego Centrum Medycznego Brzegu
15.	2012	Rewitalizacja budynku byłego internatu ZSE przy ul. Wyszyńskiego 23 w Brzegu na funkcje turystyczne
16.	2013	Termomodernizacja obiektu Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 w Brzegu
Skarbimierz		
17.	2014	Termomodernizacja obiektów po byłej szkole w Żłobiznie – projekt na etapie oceny wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć w ramach VI konkursu NFOŚiGW programu priorytetowego p.n.: System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme) Część 1) Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej

Źródło: na podstawie danych JST należących do Subregionu Brzeskiego

Zaprezentowane dane dotyczące infrastruktury technicznej w poszczególnych gminach wskazują na jej zróżnicowany poziom rozwoju. W kontekście gospodarczym, tj. przyciągnięcia nowych inwestycji do obszaru funkcjonalnego, zwłaszcza na wyodrębnione w tym celu tereny inwestycyjne, istotne jest ich pełne przygotowanie do obsługi inwestorów, chcących rozpocząć tam działalność gospodarczą. Ważne jest uzbrojenie terenów w sieć średniego i niskiego napięcia, gaz ziemny i koksowniczy, instalację wodociągową, kanalizacyjną i centralnego ogrzewania. Tworzenie, poprzez tego typu działania, istniejących terenów inwestycyjnych atrakcyjniejszymi, pozwoli na stymulowanie rozwoju gospodarczego Subregionu Brzeskiego.

Subregion Brzeski jest korzystnie położony pomiędzy dwoma obszarami aglomeracyjnymi – wrocławskim i opolskim. Odległość do każdego z nich jest zbliżona i wynosi ok. 43 km (licząc od rdzenia subregionu). Jednocześnie równoległe do analizowanego obszaru przebiega autostrada A4 stanowiąca kluczową arterię komunikacyjną o znaczeniu ogólnoeuropejskim, łącząca zachód Europy z Ukrainą (jest to najdłuższa autostrada w kraju, o przebiegu równoleżnikowym, stanowiąca polski odcinek drogi

międzynarodowej E40). Najbliższy węzeł autostradowy znajduje się ok. 13 km od stolicy subregionu, co stanowi istotny czynnik budowy przewagi konkurencyjnej regionu, również w zakresie budowy trwałego i stabilnego wzrostu gospodarczego. W kontekście dostępności komunikacyjnej warto podkreślić dwie drogi o znaczeniu ponadregionalnym przebiegające przez obszar. Są nimi:

- Droga krajowa nr 94 (DK94) – relacji Chojnów – Kraków (Balice), przebiegająca równoległe do autostrady A4, stanowiąca jej bezpłatną alternatywę,
- Droga krajowa nr 39 (DK39) – relacji Łagiewniki - Kępno – szlak komunikacyjny o długości 116 km prowadzący przez województwa: dolnośląskie, opolskie i wielkopolskie. Bezkolizyjnie i bez możliwości wjazdu lub zjazdu przecina autostradę A4 nieopodal miejscowości Owczary (na terenie gminy wiejskiej Oława).

Poza wskazanymi powyżej i omówionymi szlakami komunikacyjnymi, sieć drogową Subregionu Brzeskiego tworzą drogi gminne, powiatowe i wojewódzkie, wśród których należy wymienić:

- drogę wojewódzką 346 – Środa Śląska – Kąty Wrocławskie – Gaj Oławski – Godzikowice,
- drogę wojewódzką 396 Bierutów – Oława – Gaj Oławski – A4 (węzeł Brzezimierz) – Strzelin,
- drogę wojewódzką 401 – Brzeg – Grodków – Pakosławice,
- drogę wojewódzką 403 – Łukowice Brzeskie – DW401,
- drogę wojewódzką 455 – Wrocław – Jelcz – Oława,
- drogę wojewódzką 457 – Brzeg – Dobrzeń Wielki.

Subregion Brzeski mimo znaczących arterii komunikacyjnych o zasięgu krajowym i międzynarodowym jest zarazem jednym z terenów o najniższym wskaźniku gęstości dróg o nawierzchni twardej. Biorąc pod uwagę dane dostępne dla powiatu brzeskiego omawiany współczynnik wynosi 79,9 km na 100 km². Świadczy to o nieprzystosowaniu sieci dróg na terenie Subregionu Brzeskiego biorąc pod uwagę wzrastające natężenie ruchu drogowego, implikujące zwiększone obciążenia komunikacyjne. Dodatkowo zidentyfikowano brak rozwiązań o charakterze kompleksowym umożliwiającym usprawnienie ruchu w Brzegu oraz jego obszarze funkcjonalnym. W wyniku realizowanych inwestycji następuje rozwój sieci dróg na obszarze Subregionalnym oraz poprawa jej jakości. Poniżej zaprezentowano wykaz najważniejszych inwestycji drogowych w ostatnich latach.

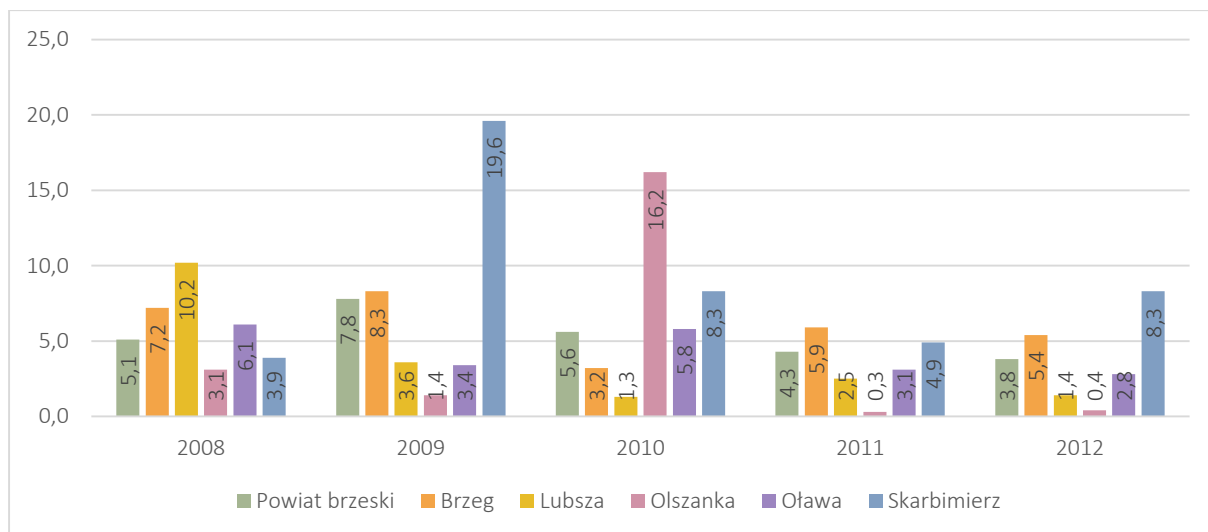

Tabela 19 Wykaz inwestycji drogowych w latach 2011-2014

Lp.	Rok	Nazwa inwestycji drogowej
Powiat brzeski		
1	2011	Budowa nowego odcinka o nawierzchni bitumicznej w miejscowości Starowice (DP nr 1547 O)
2	2011	Budowa chodnika w miejscowości Tarnów Grodkowski (DP nr 1506 O)
3	2011	Przebudowa drogi 1518 O Wójtowice –Strzegów (DP nr 1518 O)
4	2012	Budowa chodnika wraz z odwodnieniem –Tarnów Grodkowski (DP nr 1506 O)
5	2012	Budowa chodnika I etap w m. Czepielowice (DP nr 1157 O i 1158 O)
6	2013	Budowa chodnika w m. Lipowa (DP nr 1505 O)
7	2013	Budowa chodnika II etap w m. Myśliborzyce (DP nr 1167 O)
8	2013	Budowa chodnika w m. Czepielowice (DP nr 1157 O)
Brzeg		
9	2011	Przebudowa ul. Wiedeńskiej
10	2011	Przebudowa ul. Kilińskiego
11	2011	Przebudowa dróg gminnych w obrębie osiedla mieszkaniowego Westerplatte w Brzegu – Przebudowa ul. Ptasiej
12	2011	Uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe w Brzegu w rejonie ulic: Brzechwy – Poznańska – etap I
13	2012	Rewitalizacja przestrzeni miejskiej centrum miasta Brzeg – przebudowa ulicy Staromiejskiej (II etap), Jabłkowej, Długiej i Polskiej
14	2013	Przebudowa ul. Konopnickiej
15	2014	Przebudowa drogi wewnętrznej i terenu placu manewrowego przy ul. Piastowskiej w Brzegu
16	2014	Budowa ul. Tęczowej w Brzegu – II etap
17	2014	Przebudowa ul. Słowiańskiej
Lubsza		
18	2011	Budowa drogi transportu rolnego Czepielowice Stawy I etap
19	2011	Przebudowa drogi gminnej we wsi Borucice
20	2012	Budowa drogi transportu rolnego Czepielowice Stawy II etap
21	2013	Budowa drogi transportu rolnego Czepielowice Stawy III etap
22	2014	Budowa drogi transportu rolnego Czepielowice Stawy IV etap
Olszanka		
23	2012	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 458 w m. Michałów
Oława		
24	2013	Budowa ulic: Klonowa, Brzozowa, Ogrodowa, Irysowa, Gajowa wraz z odwodnieniem i oświetleniem ulicznym, oraz kanalizacją deszczową w miejscowości Stanowice
25	2014	Budowa drogi gminnej (ul. Poziomkowa) wraz z odwodnieniem na terenie SRG Stanowice
Skarbimierz		
26	2011	Remont ciągu ulic (ul. Tulipanowa, ul. Fiołkowa i ul. Wrzosowa) w Żłobiznie
27	2011	Remont nawierzchni dróg gminnych (ul. Poligonowa i ul. Krótka) w Pawłowie
28	2012	Remont ul. Parkowej wraz z budową parkingu
29	2013	Przebudowa dróg dojazdowych do strefy aktywności gospodarczej w Skarbimierzu-Osiedlu
30	2013	Remont drogi z Prędocina do Zwanowic
31	2013	Remont ul. Klonowej, Modrzewiowej i Topolowej wraz z budową chodników
32	2014	Przebudowa ul. Akacyjowej w Skarbimierzu-Osiedle – w trakcie realizacji
33	2014	Remont dróg osiedlowych w miejscowości Żłobizna
34	2014	„Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w Gminie Skarbimierz” (m. in. budowa drogi o dł. 2,6km)

Źródło: na podstawie danych członków Subregionu Brzeskiego

Wykres 13 Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem

Źródło: na podstawie danych GUS

Elementem zwiększającym dostępność komunikacyjną Subregionu jest relatywnie bliski dystans dzielący gminy obszaru funkcjonalnego do Portu Lotniczego Wrocław S.A. (odległość pomiędzy lotniskiem a rdzeniem obszaru wynosi około 50 km). Sprawne dotarcie na lotnisko umożliwi autostrada A4. Budowanie rozwoju gospodarczego Subregionu Brzeskiego powinno się opierać na wykorzystaniu jego potencjałów, w tym dostępności transportowej. Do kluczowych czynników w tym zakresie należą: omawiany nieodległy Port Lotniczy oraz autostrada A4.

Ważnym szlakiem transportowym przebiegającym przez Subregion Brzeski jest również rzeka Odra, chociaż infrastruktura hydrotechniczna nie pozwala w chwili obecnej na pełne wykorzystanie rzeki i nadanie jej III klasy żeglowności.

4.2. Infrastruktura mieszkaniowa

W odniesieniu do gospodarki mieszkaniowej obserwuje się wzrost liczby budynków mieszkalnych na terenie Subregionu Brzeskiego, jednak budowanych przez prywatnych inwestorów. W 2013 roku liczba budynków mieszkalnych wyniosła 10 298, co w porównaniu do roku 2008 stanowi przyrost o 885 obiektów. We wszystkich jednostkach tworzących obszar zanotowano wzrost w tym zakresie, a najwyższą dynamikę wzrostową analizowanej zmiennej odnotowano w Oławie, która charakteryzuje się najwyższym, dodatnim saldem migracji w Subregionie.

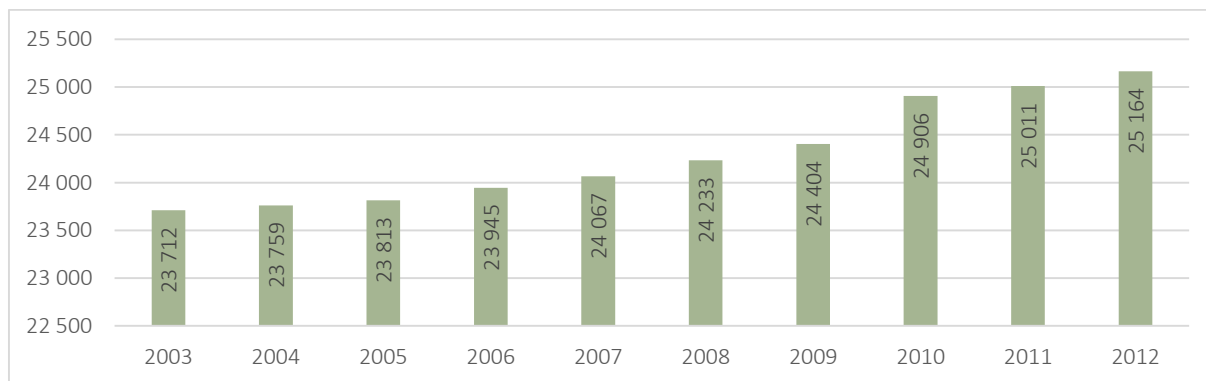
Tabela 20 Budynki mieszkalne w Subregionie Brzeskim

jednostka terytorialna	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	11 714	11 815	11 881	12 188	12 270	12 373
Brzeg	2 044	2 057	2 070	2 106	2 107	2 115
Lubsza	2 202	2 231	2 249	2 342	2 361	2 383
Olszanka	1 043	1 045	1 042	1 066	1 076	1 081
Oława	2 924	3 020	3 094	3 277	3 321	3 363
Skarbimierz	1 200	1 228	1 249	1 311	1 327	1 356
Subregion Brzeski	9 413	9 581	9 704	10 102	10 192	10 298

Źródło: na podstawie danych GUS

Zasoby mieszkaniowe Subregionu Brzeskiego zwiększyły się o 6% na przestrzeni 10 lat. W niektórych gminach obszaru tj. w Olszance i Skarbimierzu w badanym okresie notowano spadki liczby dostępnych mieszkań (np. w roku 2010). Najczęstszymi przyczynami tzw. ubytków mieszkaniowych są: zmiana przeznaczenia lokalu oraz zły stan techniczny. Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań zlokalizowanych na obszarze funkcjonalnym w 2012 roku wyniosła 1 901 987 m². Istotne jest, że wzrastająca liczba lokali mieszkalnych uzależniona jest od prywatnych inwestorów, natomiast liczbę mieszkań socjalnych należy uznać za niewystarczającą.

Wykres 14 Zasoby mieszkaniowe Subregionu Brzeskiego

Źródło: na podstawie danych GUS

Tabela 21 Powierzchnia użytkowa mieszkań w Subregionie Brzeskim [m²]

mieszkania	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	30 899	31 008	31 541	31 634	31 782
Brzeg	14 211	14 222	14 427	14 435	14 488
Lubsza	2 600	2 633	2 758	2 776	2 800
Olszanka	1 403	1 406	1 373	1 384	1 395
Oława	3 722	3 819	4 105	4 152	4 199
Skarbimierz	2 297	2 324	2 243	2 264	2 282
Subregion Brzeski	24 233	24 404	24 906	25 011	25 164
powierzchnia użytkowa mieszkań	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	2 162 556	2 178 368	2 256 572	2 271 307	2 288 271
Brzeg	846 547	848 003	860 171	861 460	865 397
Lubsza	234 530	239 621	267 848	270 894	273 942
Olszanka	129 277	129 611	130 259	131 992	133 511
Oława	355 987	370 762	415 148	422 098	429 507
Skarbimierz	188 003	191 840	193 780	197 072	199 630
Subregion Brzeski	1 754 344	1 779 837	1 867 206	1 883 516	1 901 987

Źródło: na podstawie danych GUS

Średnia powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Subregionie Brzeskim w badanym okresie była wyższa od ogólnokrajowej (o 15,8 m² w 2012 roku). Najwyższą wartość zmiennej zanotowano w gminie wiejskiej Oława (102,3 m²). W przeliczeniu na 1 osobę, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Subregionie wyniosła średnio 27m² i była wyższa od wskaźnika ogólnokrajowego o 1,1 m². Największą powierzchnią mieszkania przypadającą na 1 osobę charakteryzuje się gmina Lubsza (30,4 m²), a poniżej średniej krajowej w tym zakresie znalazło się Miasto Brzeg, co jest charakterystyczne dla ośrodków miejskich o dużej gęstości zaludnienia. Liczba mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców jest najwyższa w rdzeniu obszaru – Mieście Brzeg, które jest najgęściej zaludnioną jednostką Subregionu. W pozostałych gminach zmienna osiągnęła niższe od średniej ogólnokrajowej wartości.

Tabela 22 Wskaźniki odnoszące się do infrastruktury mieszkaniowej Subregionu Brzeskiego [m²]

przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	70,2	70,5	72,3	72,6	72,8
Powiat brzeski	70,0	70,3	71,5	71,8	72,0
Brzeg	59,6	59,6	59,6	59,7	59,7
Lubsza	90,2	91,0	97,1	97,6	97,8
Olszanka	92,1	92,2	94,9	95,4	95,7
Oława	95,6	97,1	101,1	101,7	102,3
Skarbimierz	81,8	82,5	86,4	87,0	87,5
średnia dla Subregionu	83,9	84,5	87,8	88,3	88,6
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	24,2	24,6	25,3	25,6	25,9
Powiat brzeski	23,5	23,6	24,4	24,6	24,8
Brzeg	22,5	22,5	22,9	23,1	23,2
Lubsza	26,6	26,9	29,8	30,0	30,4
Olszanka	26,3	26,2	26,0	26,3	26,7
Oława	25,7	26,3	28,2	28,4	28,6
Skarbimierz	25,4	25,7	25,6	25,8	26,1
średnia dla Subregionu	25,3	25,5	26,5	26,7	27,0
mieszkania na 1 000 mieszkańców	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	344,8	348,5	349,6	352,6	356,1
Powiat brzeski	335,5	336,4	340,7	342,2	344,2
Brzeg	377,7	378,2	384,4	386,7	388,8
Lubsza	294,9	296,1	307,1	307,2	311,0
Olszanka	285,7	284,4	273,7	276,2	278,6
Oława	268,3	271,3	279,1	279,6	279,6
Skarbimierz	309,9	311,7	296,1	296,6	298,2
średnia dla Subregionu	307,3	308,3	308,1	309,3	311,2

Źródło: na podstawie danych GUS

Tabela 23 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w Subregionie Brzeskim

wodociąg	2008	2009	2010	2011	2012	udział w ogólnej liczbie mieszkań w 2012 r.
Powiat brzeski	30272	30382	31087	31180	31328	99%
Brzeg	14092	14103	14352	14360	14413	99%
Lubsza	2470	2503	2670	2688	2712	97%
Olszanka	1369	1372	1353	1364	1375	99%
Oława	3546	3643	3958	4005	4052	96%
Skarbimierz	2250	2277	2214	2235	2253	99%
ustęp spłukiwany	2008	2009	2010	2011	2012	udział w ogólnej liczbie mieszkań w 2012 r.
Powiat brzeski	27886	28054	30442	30535	30683	97%
Brzeg	13311	13360	13926	13934	13987	97%
Lubsza	2132	2170	2644	2662	2686	96%
Olszanka	1209	1212	1342	1353	1364	98%
Oława	3017	3154	3775	3823	3870	92%
Skarbimierz	2068	2095	2184	2205	2223	97%
łazienka	2008	2009	2010	2011	2012	udział w ogólnej liczbie mieszkań w 2012 r.
Powiat brzeski	27460	27571	29412	29505	29653	93%
Brzeg	12855	12868	13674	13682	13735	95%
Lubsza	2171	2204	2441	2459	2483	89%
Olszanka	1251	1254	1274	1285	1296	93%
Oława	3077	3174	3623	3671	3718	89%
Skarbimierz	2079	2106	2101	2122	2140	94%
centralne ogrzewanie	2008	2009	2010	2011	2012	udział w ogólnej liczbie mieszkań w 2012 r.
Powiat brzeski	25160	25257	26415	26508	26656	84%
Brzeg	12013	12023	12356	12364	12417	86%
Lubsza	2025	2057	2291	2309	2333	83%
Olszanka	1139	1142	1167	1178	1189	85%
Oława	2778	2872	3323	3371	3418	81%
Skarbimierz	1978	1999	1968	1989	2007	88%
gaz sieciowy	2008	2009	2010	2011	2012	udział w ogólnej liczbie mieszkań w 2012 r.
Powiat brzeski	18950	18981	19504	19520	19578	62%
Brzeg	13558	13566	13844	13850	13902	96%
Lubsza	0	0	1	1	1	0%
Olszanka	0	0	1	1	1	0%
Oława	384	610	654	681	706	17%
Skarbimierz	882	894	959	965	966	42%

Źródło: na podstawie danych GUS

Tabela 24 Zasoby mieszkaniowe gmin – mieszkania socjalne na obszarze Subregionu Brzeskiego

mieszkania socjalne	2009		2011		2012	
	liczba	powierzchnia w m ²	liczba	powierzchnia w m ²	liczba	powierzchnia w m ²
Powiat brzeski	106	3 609	277	9 996	189	6 640
Brzeg	37	1 335	202	7 567	109	4 013
Lubsza	5	297	5	297	5	297
Olszanka	0	0	0	0	3	63
Oława	0	0	0	0	0	0
Skarbimierz	0	0	0	0	0	0
Subregion Brzeski	148	5 241	484	17 860	306	11 013

Źródło: na podstawie danych GUS

5. Potencjał gospodarczy i rynek pracy

Potencjał gospodarczy Subregionu Brzeskiego tworzy 8 332 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. Ponad 96% wszystkich podmiotów należy do sektora prywatnego, a jedynie 3,7% zalicza się do sektora publicznego. Największa liczba podmiotów zarejestrowana jest w głównym ośrodku miejskim obszaru. Drugą pod względem liczby przedsiębiorstw jest Gmina Oława. Łącznie na obszarze tych dwóch gmin funkcjonuje 76% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w Subregionie Brzeskim. Zdecydowana większość podmiotów publicznych (81%) zarejestrowana jest w Mieście Brzeg.

Tabela 25 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON

ogółem	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	9 760	10 106	9 882	9 967	10 106
Brzeg	5 139	5 254	5 129	5 135	5 159
Lubsza	741	787	783	793	824
Olszanka	327	345	339	349	358
Oława	959	1 046	1 105	1 140	1 208
Skarbimierz	695	737	755	779	783
Subregion Brzeski	7 861	8 169	8 111	8 196	8 332
sektor prywatny	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	9 287	9 643	9 420	9 491	9 636
Brzeg	4 869	5 001	4 879	4 885	4 908
Lubsza	724	770	768	777	808
Olszanka	308	326	319	330	339
Oława	947	1 034	1 093	1 128	1 196
Skarbimierz	678	720	737	756	770
Subregion Brzeski	7 526	7 851	7 796	7 876	8 021
sektor prywatny - % w ogólnej liczbie podmiotów	95,7%	96,1%	96,1%	96,1%	96,3%
sektor publiczny	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	473	463	462	476	470
Brzeg	270	253	250	250	251
Lubsza	17	17	15	16	16
Olszanka	19	19	20	19	19
Oława	12	12	12	12	12
Skarbimierz	17	17	18	23	13
Subregion Brzeski	335	318	315	320	311
sektor publiczny - % w ogólnej liczbie podmiotów	4,3%	3,9%	3,9%	3,9%	3,7%

Źródło: na podstawie danych GUS

W Subregionie 23,5% przedsiębiorstw w 2013 roku prowadziło działalność związaną z przemysłem i budownictwem, a najwięcej firm z tej branży zarejestrowanych było w Skarbimierzu. Rolnictwo,

leśnictwo, łowiectwo i rybactwo stanowiło przedmiot działalności 3% wszystkich podmiotów, z czego najwyższym udziałem charakteryzowały się gminy Lubsza oraz Olszanka.

Tabela 26 Podmioty wg rodzaju działalności w 2013 roku

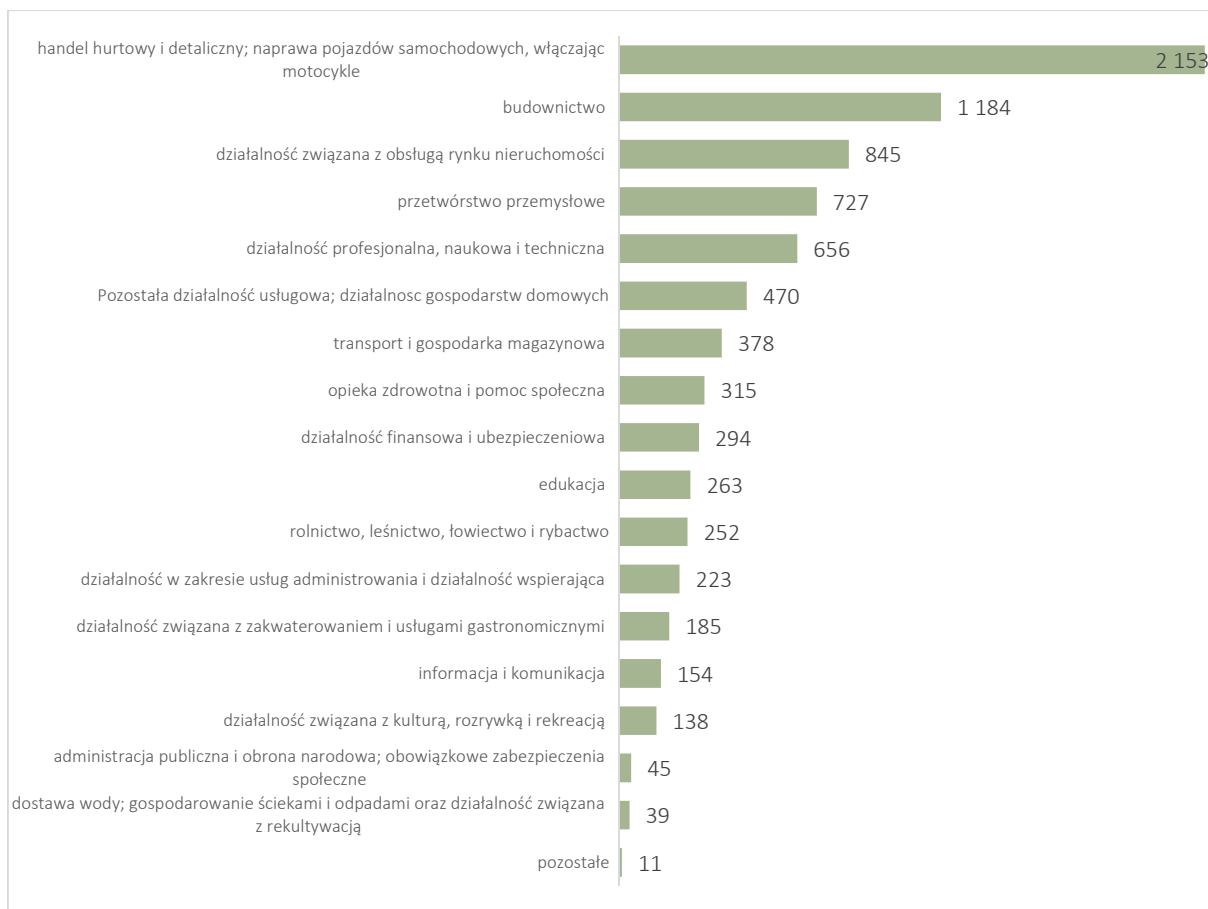
	ogółem	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		przemysł i budownictwo		pozostała działalność	
		liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
Powiat brzeski	10 106	340	3,4%	2 393	23,7%	7 373	73,0%
Brzeg	5 159	46	0,9%	1 025	19,9%	4 088	79,2%
Lubsza	824	76	9,2%	245	29,7%	503	61,0%
Olszanka	358	32	8,9%	90	25,1%	236	65,9%
Oława	1 208	55	4,6%	370	30,6%	783	64,8%
Skarbimierz	783	43	5,5%	231	29,5%	509	65,0%
Subregion Brzeski	8 332	252	3,0%	1 961	23,5%	6 119	73,4%

Źródło: na podstawie danych GUS

Poniżej zaprezentowano strukturę podmiotów gospodarczych w 2013 roku według sekcji PKD 2007. Najwięcej przedsiębiorstw prowadziło działalność obejmującą handel hurtowy i detaliczny; naprawę pojazdów samochodowych, włączając motocykle (26% wszystkich podmiotów). Następnymi w kolejności przedmiotami działalności było budownictwo (14% wszystkich podmiotów) oraz działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (10% wszystkich podmiotów).

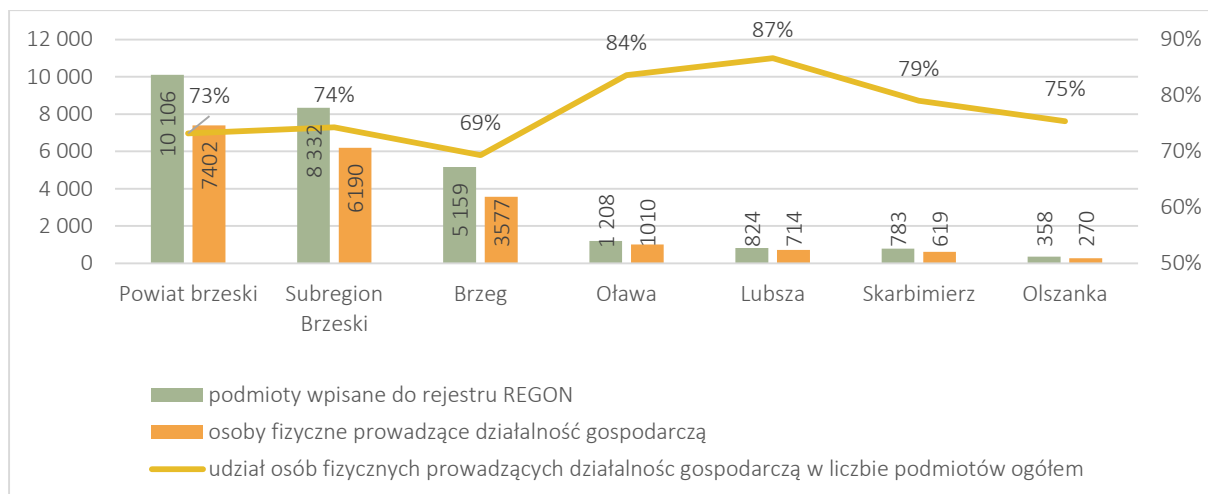
Wykres 15 Struktura podmiotów gospodarczych wg. PKD 2007 w roku 2013

Źródło: na podstawie danych GUS

Zdecydowana większość przedsiębiorstw Subregionu Brzeskiego to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Największym udziałem w tym zakresie charakteryzują się Lubsza oraz Oława, a najmniejszym Miasto Brzeg, co jest charakterystyczne dla ośrodków miejskich, które często są siedzibami większych przedsiębiorstw.

Wykres 16 Udział os. fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów ogółem (2013 r.)

Źródło: na podstawie danych GUS

W Subregionie Brzeskim brak jest podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 1 000 pracowników. W województwie opolskim jest ich 10, a w dolnośląskim 61. Subregion Brzeski wyróżnia odsetek firm zatrudniających od 0-9 pracowników. Jest ich 8 071 i stanowią, aż 96,87% ogółu podmiotów gospodarczych (średnia dla województwa opolskiego wynosi 95,83%, a dolnośląskiego 96,33%). Dobrze rozwinięta mała przedsiębiorczość, nastawiona głównie na świadczenie usług i drobną wytwórczość (handel, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe) stanowi o charakterze lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy Subregionu Brzeskiego. Liczba podmiotów zatrudniających od 10 do 49 pracowników wynosi 218. Przedsiębiorstwa zatrudniające od 250 do 999 pracowników znajdują się jedynie w Brzegu. Brak dużych inwestorów zatrudniających ponad 1 000 pracowników może wynikać z niskiej atrakcyjności inwestycyjnej oraz braku terenu o dużej powierzchni przeznaczonej pod zakład produkcyjny.

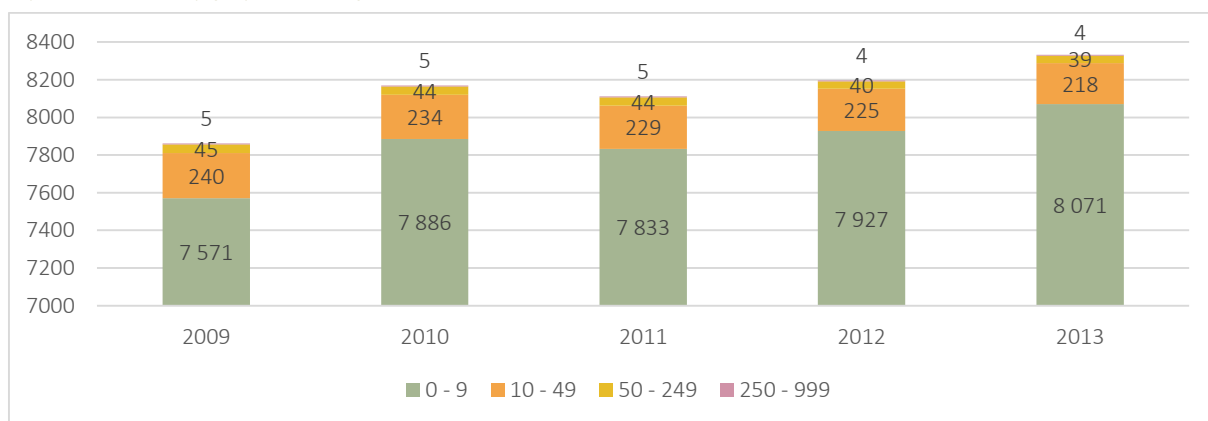
Tabela 27 Podmioty gospodarcze wg klas wielkości w 2013 roku

jednostka terytorialna	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 - 999
Powiat brzeski	9 764	287	48	7
Brzeg	5 007	120	28	4
Lubusza	801	21	2	0
Olszanka	344	13	1	0
Oława	1 161	41	6	0
Skarbimierz	758	23	2	0
Subregion Brzeski	8 071	218	39	4
Udział w ogólnej liczbie podmiotów - Subregion	96,87%	2,62%	0,47%	0,05%
Udział w ogólnej liczbie podmiotów - Polska	95,59%	3,57%	0,73%	0,09%

Źródło: na podstawie danych GUS

W latach 2009 -2013 nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych, który w największej mierze dotyczył tych najbardziej licznie występujących w Subregionie, a więc zatrudniających do 9 osób. W przypadku wszystkich pozostałych jednostek w 2013 roku w stosunku do 2009 nastąpił spadek liczby przedsiębiorstw.

Wykres 17 Podmioty gospodarcze wg klas wielkości w latach 2009-2013

Źródło: na podstawie danych GUS

Na kształt i wielkość lokalnego rynku pracy ma wpływ liczba podmiotów gospodarczych i osób w nich zatrudnionych. Szczególnie ważny dla rozwoju gospodarczego danego obszaru jest rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, a wśród nich dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Poziom przedsiębiorczości wyrażony liczbą podmiotów gospodarki narodowej w stosunku do liczby mieszkańców na obszarze Subregionu jest niższy od średniej dla województw opolskiego (996) oraz dolnośląskiego (1 194) oraz średniej krajowej (1 057). Najwyższy wskaźnik przedsiębiorczości (wyższy od średniej wojewódzkiej i ogólnopolskiej) odnotowano w Brzegu. Przyczyn niskiego wskaźnika przedsiębiorczości należy upatrywać albo w rolniczym charakterze danego obszaru, albo w koncentracji dużych zakładów przemysłowych. W przypadku Subregionu Brzeskiego można w większym stopniu przychylić się do pierwszej wymienionej przyczyny.

W przypadku liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, która przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym, w przypadku Subregionu Brzeskiego zanotowano wyższe wartości niż średnia dla województwa opolskiego (11,1), ale niższe niż średnie dla województwa dolnośląskiego (12,6) oraz ogólnopolska (12,1). Powyżej średniej krajowej znalazł się Brzeg oraz Lubsza.

Tabela 28 Wskaźnik przedsiębiorczości w latach 2009 – 2013

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	981	1015	1004	1032	1057	11,4	11,9	11,6	11,9	12,1
Powiat brzeski	1059	1092	1069	1079	1099	12,3	12,7	12,3	12,4	12,6
Brzeg	1366	1400	1374	1378	1395	15,1	15,5	15,1	15,2	15,4
Lubsza	833	876	867	881	910	11,0	11,6	11,5	11,7	12,2
Olszanka	661	688	677	697	722	7,8	8,2	8,1	8,2	8,5
Oława	681	711	744	759	803	8,8	9,2	9,6	9,8	10,3
Skarbimierz	932	973	989	1018	1005	11,7	12,2	12,2	12,5	12,1
Średnia dla Subregionu	895	930	930	947	967	10,9	11,3	11,3	11,5	11,7

Źródło: na podstawie danych GUS

Mimo niższego niż średnia wojewódzka wskaźnika przedsiębiorczości na terenie Subregionu Brzeskiego, liczba podmiotów gospodarczych stale rośnie. W 2013 roku w województwie opolskim powstało 74 nowych podmiotów na 10 tys. ludności, a w dolnośląskim 113. Średnia dla Subregionu wyniosła 90, a więc była wyższa niż wartość wskaźnika dla województwa opolskiego. Miała na to wpływ duża liczba zarejestrowań przedsiębiorstw zwłaszcza w Skarbimierzu. Najmniej zarejestrowań zanotowano w Olszance, gdzie wskaźnik przyjął bardzo niskie wartości w badanym okresie. Liczba jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności w Subregionie jest zbliżona do średniej krajowej.

Tabela 29 Jednostki nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

jednostka terytorialna	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności					jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	92	104	90	93	95	94	62	100	65	70
Powiat brzeski	92	99	77	77	89	81	60	98	65	71
Brzeg	91	115	91	85	99	102	75	116	77	83
Lubsza	99	91	79	75	97	77	52	89	75	78
Olszanka	63	60	56	54	50	51	30	78	36	38
Oława	81	94	93	74	98	57	54	62	54	50
Skarbimierz	113	104	92	89	107	70	60	78	64	96
Średnia dla Subregionu	89	93	82	75	90	71	54	85	61	69

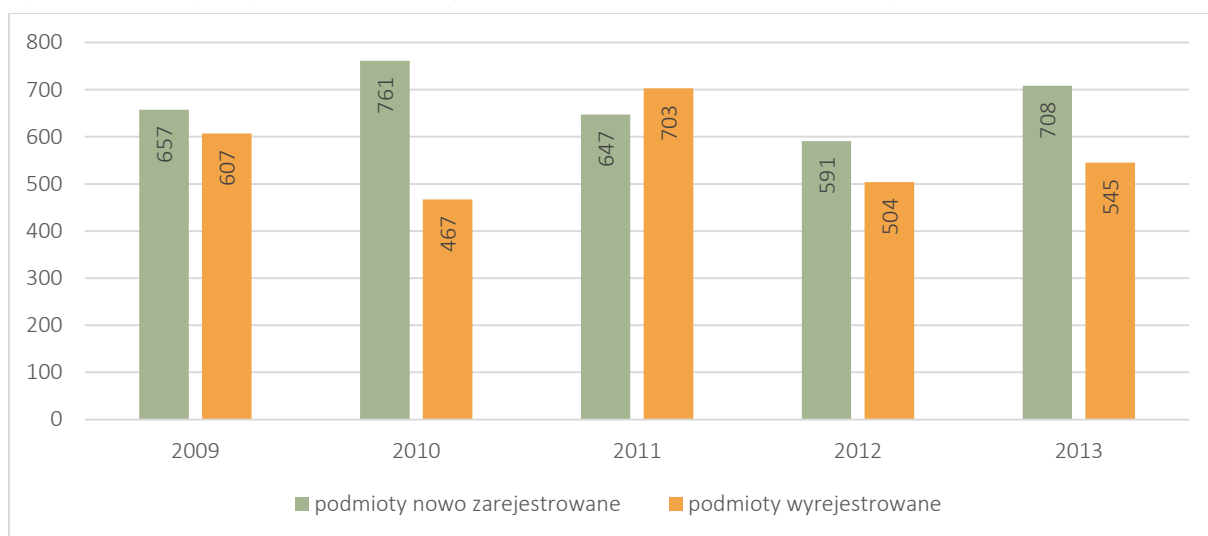
Źródło: na podstawie danych GUS

W roku 2011 na obszarze Subregionu Brzeskiego zlikwidowano największą liczbę przedsiębiorstw, biorąc pod uwagę lata 2009 - 2013. Był to jednak wyjątkowy rok pod tym względem, ponieważ w pozostałych latach liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych była wyższa od likwidowanych. W latach 2009 – 2013 utworzono 3 364 i zlikwidowano 2 826 podmiotów gospodarczych, co oznacza, że na każdy zlikwidowany w badanym okresie podmiot przypadło 1,19 nowo zarejestrowanego. W 2013 roku

zanotowano wzrost o 51 liczby nowych przedsiębiorstw i równocześnie spadek o 62 w liczbie wyrejestrowań.

W kontekście niezbyt wysokiego wskaźnika przedsiębiorczości obszaru, duża liczba tworzonych przedsiębiorstw, których większość stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wymaga szczególnej uwagi władz samorządowych i wsparcia tych podmiotów, które są bardzo istotne z punktu widzenia lokalnego rynku pracy.

Wykres 18 Podmioty w rejestrze REGON – zarejestrowane i zlikwidowane na obszarze Subregionu 2009 -2013

Źródło: na podstawie danych GUS

Prowadzenie działalności gospodarczej wiąże się dla przedsiębiorców z koniecznością ciągłego pozyskiwania informacji i nowych możliwości działania w celu utrzymania się na rynku i rozwoju przedsiębiorstwa. Odpowiedzią na tego rodzaju potrzeby jest funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu (IOB), czyli podmiotów, których zasadniczą funkcją są działania aktywizujące przedsiębiorczość, kreatywność i innowacyjność, czyli te endogeniczne zasoby ludzkie, które prowadzić mogą do bardziej efektywnego wykorzystania lokalnych czynników mających wpływ na rozwój gospodarki. Przekłada się to na bezpośrednie wspieranie działalności przedsiębiorców z różnych branż i różnej wielkości przedsiębiorstw oraz osób chętnych do podjęcia działalności gospodarczej. IOB stanowią zatem nowoczesne narzędzie gospodarki. Wspieranie przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych odgrywa znaczącą rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym i pociąga za sobą konieczność kształtowania środowiska społeczno-gospodarczego w taki sposób, aby było ono przyjazne dla przedsiębiorców. Ze względu na specyfikę działania i społeczne podłoże IOB są istotnym elementem łączącym mechanizmy rynkowe i działania administracji publicznej.

Ponieważ nie ma jednorodnej i jednoznacznej definicji IOB, najkorzystniej jest rozpatrywać je z perspektywy realizowanej misji, różnorodności podejmowanych zadań i docelowych grup odbiorców usług. Uwzględniając dane Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości z 2012 r. (*Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – Raport 2012*) w polskim systemie IOB wyróżnia się trzy główne grupy wskazujące profil ich działania. Są to: ośrodki przedsiębiorczości, ośrodki innowacji i instytucje finansowe. Ze względu na niejednorodność, która charakteryzuje IOB, ich profile mogą się przenikać, co bezpośrednio wynika z rodzaju świadczonych usług i podejmowanych przez nie aktywności. Takie zjawisko charakterystyczne jest dla sfery otoczenia biznesu i obserwowane w całym kraju. Według Raportu PARP z 2012 r. najmniejsze nasycenie IOB w skali kraju występuje w województwie opolskim. Rozwój instytucji wspierających przedsiębiorczość skorelowany jest z wielkością obszaru oraz jego potencjałem społeczno-gospodarczym i dynamiką procesów transformacyjnych. Ośrodki innowacji będące wsparciem innowacyjnej przedsiębiorczości zwykle związane są z jednostkami naukowymi. Dla Subregionu Brzeskiego najbliższymi ośrodkami tego rodzaju są Opole i Wrocław.

Potencjał Subregionu Brzeskiego w zakresie IOB niestety nie przedstawia się korzystnie. Lista organizacji wspierania przedsiębiorców jest znikoma. Zdecydowanie brakuje instytucji otoczenia biznesu, które wspierałyby przedsiębiorców w zakresie finansowym, ułatwiając dostęp do finansowania nowopowstałych działalności oraz małych firm bez historii kredytowej, a także dostarczając usługi finansowe dostosowane do specyfiki innowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych. Rola tego rodzaju instytucji jest bardzo ważna, gdyż kapitał jest zasadniczym czynnikiem wpływającym na rozwój przedsiębiorczości. W tym zakresie przedsiębiorcy z terenu Subregionu Brzeskiego mogą liczyć jedynie na ograniczone wsparcie ze strony powiatowych urzędów pracy.

Instytucje otoczenia biznesu będące ośrodkami przedsiębiorczości w przypadku Subregionu Brzeskiego to funkcjonujący w Brzegu oddział Opolskiej Izby Gospodarczej, Cech Rzemiosł Różnych oraz Ośrodek Kształcenia Zawodowego wchodzący w strukturę Wojewódzkiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Opolu.

Badanie IDI (pogłębiony wywiad telefoniczny) z przedstawicielami instytucji otoczenia biznesu z terenu Subregionu Brzeskiego również potwierdza deficyt w liczbie instytucji wspierających przedsiębiorców. Nierozwinięta sieć wsparcia dla przedsiębiorców implikuje postrzeganie przez przedsiębiorców małych możliwości wsparcia ze strony IOB. Dlatego aktywność w zakresie nawiązywania współpracy pomiędzy IOB a przedsiębiorcami w przypadku Subregionu Brzeskiego zdecydowanie leży po stronie IOB. Może być to uwarunkowane specyfiką przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie obszaru. Niektóre z nich posiadają wysoką pozycję na rynku i mają duże perspektywy rozwoju. Natomiast przedsiębiorcy z sektora małych i średnich przedsiębiorstw korzystają z oferty IOB zlokalizowanych najczęściej w Opolu.

Motorem współczesnej gospodarki są rozwiązania innowacyjne, zarówno produktowe jak i produkcyjne. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007-2013, Poddziałanie 1.3.2 *Inwestycje w innowacje w przedsiębiorstwach*, w gminach Subregionu Brzeskiego (poza gminą Oława), podjęto od 2007 roku 11 projektów o charakterze innowacyjnym.

Dla rozwoju gospodarczego i rynku pracy Subregionu Brzeskiego istotne znaczenie ma obecność przedsiębiorstw wdrażających rozwiązania innowacyjne i oferujących miejsca pracy. Są wśród nich m.in.:

- OKPOL sp. z o. o. - podstawowa działalność to produkcja i sprzedaż okien do poddaszy wraz z akcesoriami oraz wyłazów kominiarskich. Przedsiębiorstwo swoją strategię opiera na jakości i innowacyjności oraz nieustannym udoskonalaniu procesów produkcyjnych w oparciu o najnowocześniejsze trendy techniczne, jest laureatem wielu nagród za wysokiej jakości nowoczesne produkty. Obecnie firma uruchamia nowoczesne laboratorium badawczo-rozwojowe współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.

AGREMO sp. z o. o. – przedsiębiorstwo zajmuje się kompleksową dostawą magazynów zbożowych (projekt technologiczno-budowlany, montaż, serwis). Współpraca firmy z uznanymi uczelniami i instytucjami zaowocowała szeregiem produktów wysokiej jakości, za które przedsiębiorstwo otrzymało liczne nagrody i certyfikaty (m.in. Opolska Marka, Opolska Nagroda Jakości). Przedsiębiorstwo dysponuje innowacyjnymi liniami technologicznymi i komórką badawczo-rozwojową współfinansowanymi ze środków Unii Europejskiej.

Na terenie Subregionu Brzeskiego funkcjonują również zakłady produkcyjne będące liderami w swoich branżach:

- Johnson Controls Polska Sp. z o.o. - działający w obszarze Automotive zakład w Skarbimierzu zajmuje się produkcją komponentów i struktur metalowych do foteli samochodowych oraz kompletnych siedzeń do samochodów ciężarowych. Współpracuje z producentami i dostawcami z branży motoryzacyjnej z całego świata.
- Mondelez Polska Production sp. z o.o. - lider na rynku kawy, ciastek i czekolady, posiada dwie fabryki w Skarbimierzu.
- United Packaging S.A. - Zakład Produkcji Opakowań w Skarbimierzu – zlokalizowany na terenie strefy przemysłowej.

Duże zakłady produkcyjne zlokalizowane na terenie Subregionu Brzeskiego, stanowią możliwość zatrudnienia dla mieszkańców obszaru.

Liczba pracujących na terenie Subregionu Brzeskiego w latach 2003-2012 systematycznie wzrastała, poza latami 2004 oraz 2012, kiedy zanotowano spadek liczby pracujących w stosunku do roku poprzedniego. Największy wzrost liczby pracujących zanotowano w gminach Oława (wzrost o 210%

---

w 2012 roku w stosunku do roku 2003) oraz Skarbimierz (wzrost o 239% w 2012 roku w stosunku do roku 2003). W Brzegu oraz Lubszy zanotowano spadek w liczbie pracujących w 2012 roku w stosunku do roku 2003 o odpowiednio 5% i 8%.

W 2012 roku ogólna liczba pracujących na obszarze Subregionu wyniosła 13 545 osób, w tym 6 377 kobiet oraz 7 168 mężczyzn. Porównując strukturę pracujących wg płci, największym udziałem pracujących kobiet pośród jednostek tworzących obszar funkcjonalny w 2012 roku charakteryzowała się Olszanka (58%), a mężczyźn Skarbimierz (66%).

Tabela 30 Liczba pracujących w latach 2003-2012, w tym wg płci

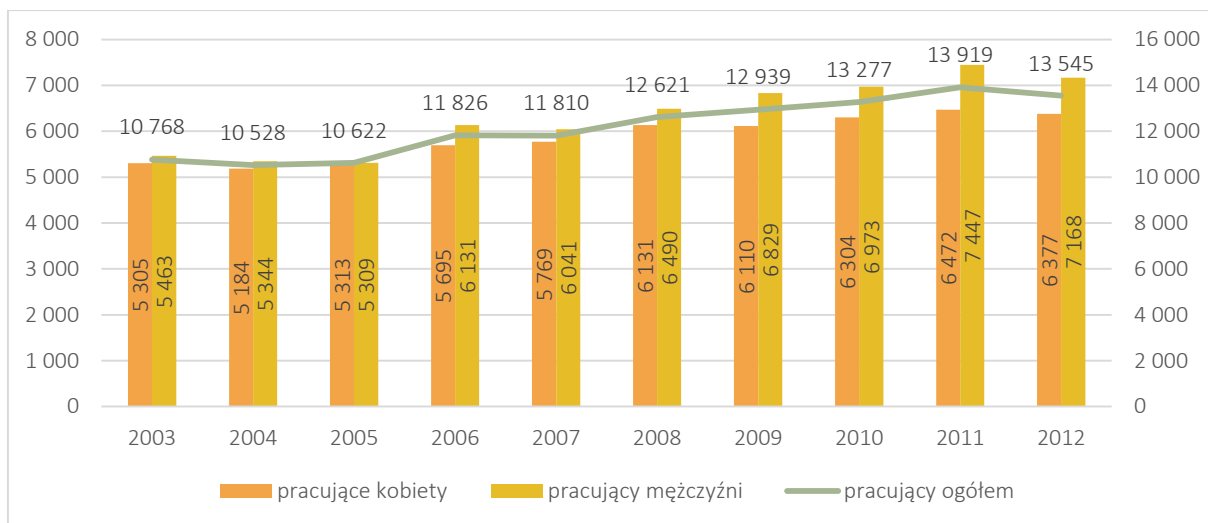
ogółem	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	14 085	13 693	13 800	14 500	14 457	15 083	14 966	15 194	15 634	15 122
Brzeg	8 481	8 281	8 176	8 608	8 416	8 872	8 540	8 508	8 464	8 087
Lubsza	517	522	553	552	669	577	517	512	482	475
Olszanka	469	447	504	476	507	531	665	645	505	478
Oława	737	730	828	1 425	1 458	1 792	1 957	2 049	2 280	2 286
Skarbimierz	564	548	561	765	760	849	1 260	1 563	2 188	2 219
Subregion Brzeski	10 768	10 528	10 622	11 826	11 810	12 621	12 939	13 277	13 919	13 545
w tym kobiety	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	49%	49%	49%	48%	48%	49%	48%	48%	47%	48%
Brzeg	51%	51%	52%	50%	51%	52%	51%	51%	50%	51%
Lubsza	41%	41%	41%	41%	38%	44%	48%	50%	50%	53%
Olszanka	45%	48%	49%	51%	50%	49%	49%	49%	51%	58%
Oława	40%	43%	41%	44%	45%	40%	40%	45%	46%	42%
Skarbimierz	45%	37%	44%	39%	41%	38%	33%	31%	32%	34%
Subregion Brzeski	49%	49%	50%	48%	49%	49%	47%	47%	46%	47%
w tym mężczyźni	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	51%	51%	51%	52%	52%	51%	52%	52%	53%	52%
Brzeg	49%	49%	48%	50%	49%	48%	49%	49%	50%	49%
Lubsza	59%	59%	59%	59%	62%	56%	52%	50%	50%	47%
Olszanka	55%	52%	51%	49%	50%	51%	51%	51%	49%	42%
Oława	60%	57%	59%	56%	55%	60%	60%	55%	54%	58%
Skarbimierz	55%	63%	56%	61%	59%	62%	67%	69%	68%	66%
Subregion Brzeski	51%	51%	50%	52%	51%	51%	53%	53%	54%	53%

Źródło: na podstawie danych GUS

Zwiększają się dysproporcje pomiędzy liczbą pracujących kobiet i mężczyzn. Największą przewagę w liczbie pracujących mężczyzn zanotowano w 2011 roku (975), natomiast w 2005 roku na obszarze Subregionu Brzeskiego pracowało o 4 kobiety więcej niż mężczyzn. Należy zauważyć, iż na początku okresu objętego badaniem dysproporcje te były znacznie mniejsze niż ostatnich latach

Wykres 19 Pracujący na terenie Subregionu Brzeskiego wg płci w 2012 roku

Źródło: na podstawie danych GUS

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Subregionu Brzeskiego w 2013 roku wyniosła 4 936, w tym 2 533 kobiet oraz 2 403 mężczyzn. W latach 2004-2008 notowano tendencję spadkową w liczbie bezrobotnych rejestrowanych. Rekordowo niskim pod względem liczby bezrobotnych był rok 2008, kiedy 3 520 osób pozostawały bez pracy, od tego momentu notowany jest wzrost liczby bezrobotnych. Porównując dane z roku bazowego (2003) z ostatnimi dostępnymi danymi (za rok 2013), we wszystkich jednostkach tworzących obszar funkcjonalny nastąpił spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych, w ujęciu procentowym najwyższy w Brzegu (40%).

Biorąc pod uwagę strukturę bezrobotnych zarejestrowanych wg płci, występuje nieznaczna przewaga zarejestrowanych kobiet niż mężczyzn, co stanowi odzwierciedlenie struktury pracujących w Subregionie.

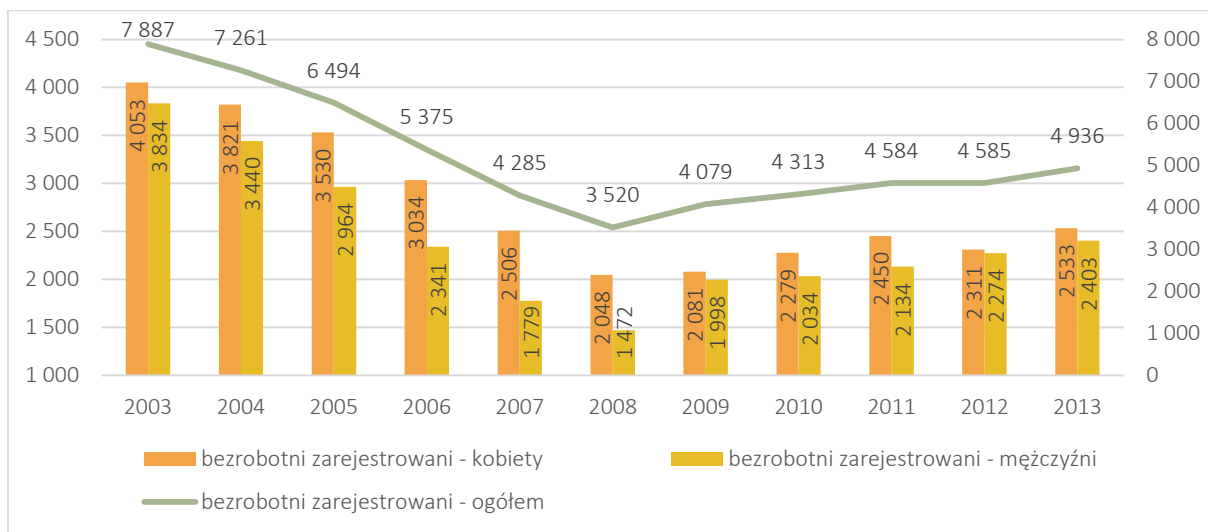
Tabela 31 Bezrobotni zarejestrowani wg płci

ogółem	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	10 948	10 144	9 021	7 927	6 566	5 270	5 810	6 078	6 282	6 314	6 905
Brzeg	4 281	4 017	3 628	3 035	2 500	2 021	2 225	2 234	2 422	2 309	2 557
Lubsza	1 086	987	873	798	573	468	534	605	551	617	669
Olszanka	561	494	464	383	328	246	269	280	323	339	350
Oława	1 186	1 048	884	600	409	429	649	767	790	828	873
Skarbimierz	773	715	645	559	475	356	402	427	498	492	487
Subregion Brzeski	7 887	7 261	6 494	5 375	4 285	3 520	4 079	4 313	4 584	4 585	4 936
w tym kobiety	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	53%	54%	55%	58%	61%	60%	53%	54%	55%	52%	52%
Brzeg	52%	53%	54%	56%	58%	59%	51%	54%	55%	51%	53%
Lubsza	51%	51%	51%	54%	60%	53%	51%	47%	50%	49%	50%
Olszanka	53%	56%	55%	64%	68%	66%	55%	56%	57%	55%	52%
Oława	47%	49%	56%	56%	52%	57%	47%	50%	48%	47%	45%
Skarbimierz	51%	54%	55%	58%	58%	55%	53%	56%	57%	51%	53%
Subregion Brzeski	51%	53%	54%	56%	58%	58%	51%	53%	53%	50%	51%
w tym mężczyźni	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	47%	46%	45%	42%	39%	40%	47%	46%	45%	48%	48%
Brzeg	48%	47%	46%	44%	42%	41%	49%	46%	45%	49%	47%
Lubsza	49%	49%	49%	46%	40%	47%	49%	53%	50%	51%	50%
Olszanka	47%	44%	45%	36%	32%	34%	45%	44%	43%	45%	48%
Oława	53%	51%	44%	44%	48%	43%	53%	50%	52%	53%	55%
Skarbimierz	49%	46%	45%	42%	42%	45%	47%	44%	43%	49%	47%
Subregion Brzeski	49%	47%	46%	44%	42%	42%	49%	47%	47%	50%	49%

Źródło: na podstawie danych GUS

W przeciwieństwie do zwiększającej się dysproporcji pomiędzy liczbą pracujących kobiet i mężczyzn, różnice te w przypadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych w badanym okresie zmniejszają się. Może to z jednej strony świadczyć o zmniejszającej się chęci do formalizowania statusu bezrobotnych wśród kobiet, bądź też o występowaniu szarej strefy oferującej miejsca pracy dla kobiet.

Wykres 20 Bezrobotni zarejestrowani wg płci

Źródło: na podstawie danych GUS

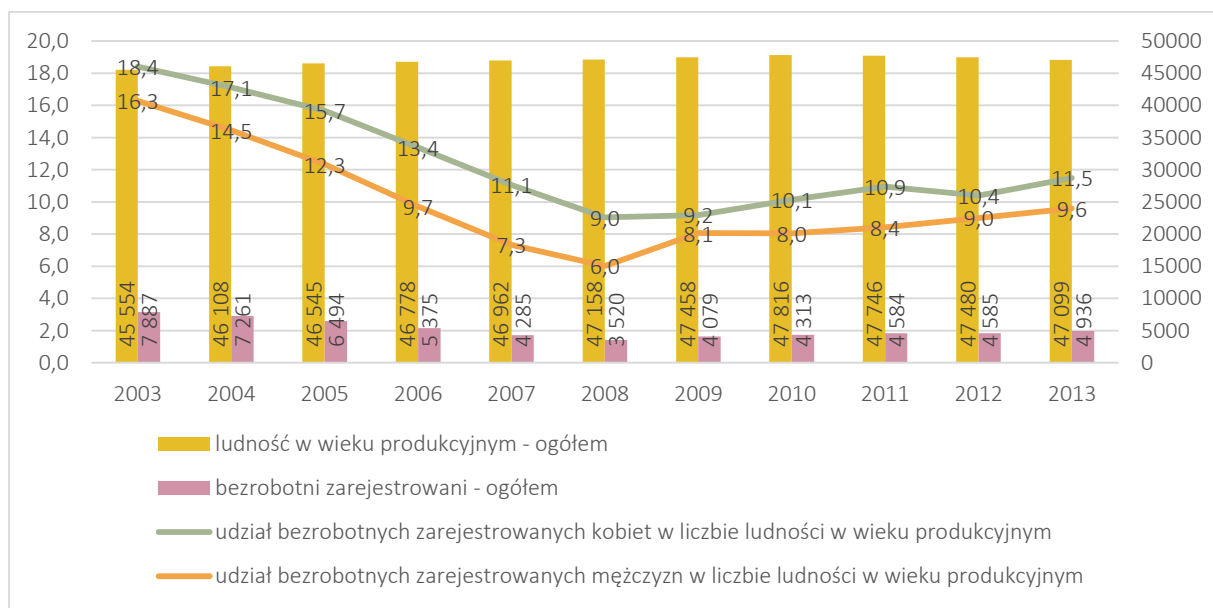
Obiektywnym wskaźnikiem pozwalającym na analizę zjawiska bezrobocia jest odsetek wskazujący na udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Uzyskane wartości są agregowane na poziomie gminnym, co pozwala na analizę zjawiska w perspektywie obszaru Subregionu Brzeskiego. Uśredniając udział zarejestrowanych bezrobotnych kalkulowany dla populacji znajdującej się w wieku produkcyjnym – wskaźniki Subregionu są mniej korzystne od wartości wojewódzkich. Skalkulowany współczynnik najkorzystniej kształtuje się w odniesieniu do gminy Oława. Wskaźnik osiąga wyższe wartości dla kobiet niż dla mężczyzn we wszystkich jednostkach Subregionu, oprócz Oławy.

Tabela 32 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci [%]

ogółem	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dolnośląskie	14,9	13,6	12,3	9,8	6,7	6,0	7,7	7,8	7,5	8,3	8,2
Opolskie	12,2	11,1	10,2	8,9	6,4	5,3	7,0	7,3	7,2	7,9	7,9
Powiat brzeski	18,8	17,2	15,2	13,3	11,0	8,8	9,7	10,1	10,5	10,6	11,8
Brzeg	17,2	16,0	14,4	12,1	10,1	8,2	9,1	9,2	10,1	9,8	11,0
Lubsza	20,6	18,3	16,0	14,4	10,2	8,1	9,2	10,3	9,3	10,5	11,4
Olszanka	18,9	16,4	15,4	12,5	10,6	7,9	8,5	8,7	10,1	10,5	11,0
Oława	14,7	12,7	10,5	7,0	4,6	4,8	7,1	8,0	8,2	8,5	8,9
Skarbimierz	17,9	16,2	14,4	12,2	10,2	7,5	8,4	8,7	10,0	9,8	9,6
Subregion Brzeski	17,3	15,7	14,0	11,5	9,1	7,5	8,6	9,0	9,6	9,7	10,5
udział kobiet	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	20,5	19,2	17,4	16,0	13,9	11,0	10,7	11,6	12,3	11,8	13,1
Brzeg	18,1	17,2	15,9	13,8	11,9	9,9	9,6	10,4	11,6	10,6	12,4
Lubsza	22,9	20,2	17,6	16,5	13,2	9,4	10,0	10,6	10,1	11,2	12,4
Olszanka	21,8	19,9	18,3	17,3	15,6	11,3	10,2	10,9	12,7	12,7	12,8
Oława	14,6	13,1	12,2	8,1	5,0	5,7	7,0	8,6	8,5	8,6	8,7
Skarbimierz	19,6	18,5	16,8	14,9	12,5	8,7	9,6	10,5	12,5	10,9	10,9
Subregion Brzeski	18,4	17,1	15,7	13,4	11,1	9,0	9,2	10,1	10,9	10,4	11,5
udział mężczyzn	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	17,2	15,4	13,2	10,8	8,4	6,8	8,7	8,8	8,9	9,6	10,6
Brzeg	16,2	14,8	13,0	10,5	8,3	6,6	8,6	8,1	8,7	9,1	9,8
Lubsza	18,7	16,7	14,5	12,5	7,6	7,1	8,4	10,0	8,6	9,9	10,6
Olszanka	16,4	13,3	12,9	8,4	6,2	4,9	7,0	6,9	8,0	8,7	9,5
Oława	14,8	12,4	8,9	5,9	4,3	4,0	7,2	7,5	7,9	8,4	9,2
Skarbimierz	16,5	14,2	12,2	9,9	8,1	6,5	7,3	7,1	7,9	9,0	8,4
Subregion Brzeski	16,3	14,5	12,3	9,7	7,3	6,0	8,1	8,0	8,4	9,0	9,6

Źródło: na podstawie danych GUS

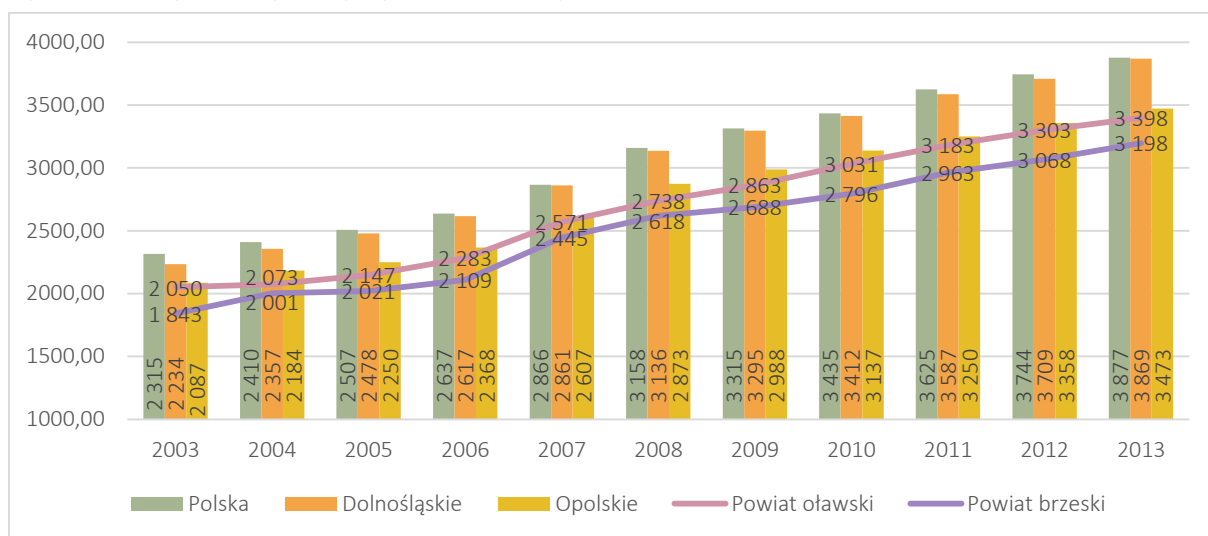
Wykres 21 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: na podstawie danych GUS

Subregion Brzeski należy do tych obszarów kraju, w których statystycznie zarobki nie należą do najwyższych. Podając za danymi GUS, przeciętne wynagrodzenie brutto w 2013 roku w powiecie brzeskim i oławskim było niższe niż średnia zarówno krajowa, jak i dla województw opolskiego i dolnośląskiego. Należy wziąć pod uwagę, że podana statystyka GUS nie uwzględnia podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz zatrudnionych poza granicami kraju.

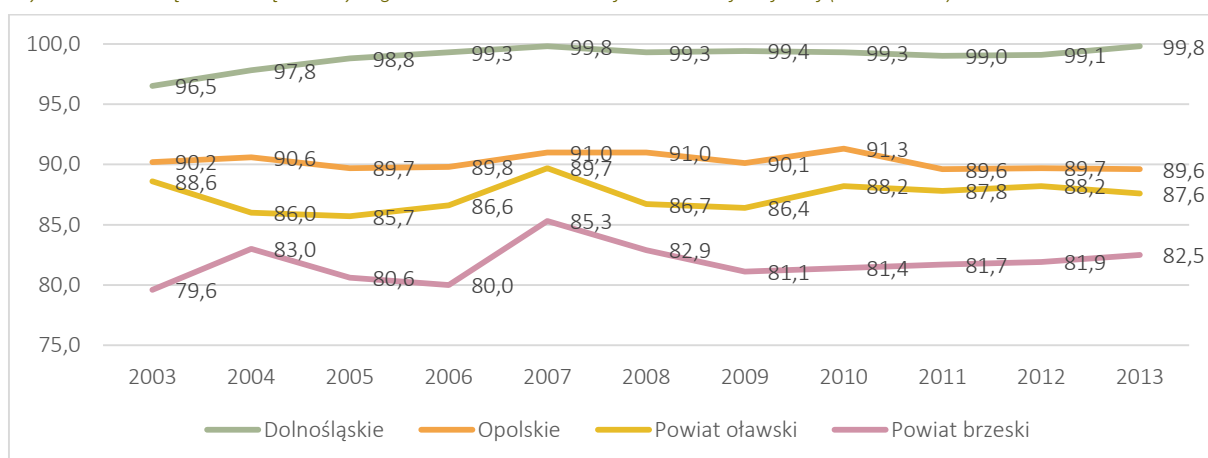
Wykres 22 Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto - porównanie

Źródło: na podstawie danych GUS

W powiecie brzeskim zarabia się 82,5%, a w powiecie oławskim 87,6% średniej krajowej, wynoszącej obecnie 3 877 zł.

Wykres 23 Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)

Źródło: na podstawie danych GUS

6. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej wg standardów PAIZ

Ze względu na to, iż Subregion Brzeski tworzą jednostki terytorialne należące do dwóch województw, analizę atrakcyjności inwestycyjnej obszaru funkcjonalnego poprzedza analiza atrakcyjności inwestycyjnej województw opolskiego oraz dolnośląskiego, w ramach której wnioskowaniu poddano także atrakcyjność wewnętrzną regionów, w podziale na powiaty oraz gminy. Analiza atrakcyjności regionów opiera się na publikacji pn. *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2013* przygotowanej na zlecenie PAIIZ przez Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych pod kierunkiem prof. dr hab. Hanny Godlewskiej-Majkowskiej oraz raportach cząstkowych dla województw opolskiego i dolnośląskiego.

W ramach badań realizowanych na potrzeby opracowań prowadzony jest rating województw, w którym przyznawane są następujące klasy atrakcyjności inwestycyjnej:

- A - najwyższa atrakcyjność inwestycyjna regionu,
- B - wysoka atrakcyjność inwestycyjna regionu,
- C - przeciętna atrakcyjność inwestycyjna regionu,
- D - niska atrakcyjność inwestycyjna regionu,
- E - bardzo niska atrakcyjność inwestycyjna regionu.

Województwo opolskie

Ogólna atrakcyjność inwestycyjna województwa opolskiego została oceniona jako niska, poniżej średniej województw. Rzeczywista atrakcyjność inwestycyjna województwa, rozumiana jako zdolność regionu do wykreowania satysfakcji inwestora oraz wywołania absorpcji kapitału finansowego i rzeczowego w formie inwestycji, oceniona została jako ponadprzeciętna dla sekcji M (wg PKD 2007) działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (klasa B – wysoka atrakcyjność inwestycyjna regionu).

Sektory strategiczne dla województwa ujęte w strategii rozwoju regionalnego to przede wszystkim: chemiczny, rolno-spożywczy, budowlany oraz pozostałe: energetyczny, maszynowy, metalowy, drzewny i surowców niemetalicznych.

Powiat brzeski

Potencjalna ocena atrakcyjności inwestycyjnej powiatu brzeskiego, zgodnie ze wskazaną powyżej klasyfikacją, została oceniona klasą C (przeciętna atrakcyjność inwestycyjna regionu). Ocenami ponadprzeciętnymi w ramach powiatu wyróżniono następujące sekcje wg PKD 2007: C – przetwórstwo

przemysłowe, G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Atrakcyjność inwestycyjna, czyli zdolność skłonienia do inwestycji poprzez oferowanie kombinacji korzyści możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej zależy jest od co najmniej kilku czynników. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową wskazuje podstawowe czynniki determinujące atrakcyjność inwestycyjną:

- Dostępność transportowa (decyduje o możliwościach i kosztach sprowadzania surowców do produkcji, dostarczania produktów do odbiorców oraz transportu pasażerskiego pracowników i kontrahentów). W odniesieniu do tego czynnika Powiat Brzeski plasuje się na wysokiej pozycji. Bardzo dobra dostępność komunikacyjna ze względu na obecność autostrady A4 będącej polskim odcinkiem międzynarodowej drogi E 40 i bliskość węzła autostradowego, a także dostępność komunikacyjna do sieci dróg krajowych i wojewódzkich stanowi o bardzo dobrej dostępności transportowej. Przez teren Powiatu Brzeskiego przebiegają dwie drogi krajowe: droga krajowa Nr 94 relacji (Zgorzelec) Chojnów – Tarnów i dalej do Korczowej jako droga alternatywna do autostrady oraz droga krajowa Nr 39 relacji Łagiewniki – Kępno. Przez Powiat Brzeski przebiega również linia kolejowa nr 132 Wrocław – Bytom będąca częścią III paneuropejskiego korytarza transportowego łączącego Niemcy, Polskę i Ukrainę (najstarsza linia kolejowa w kraju), która po remoncie dostosowana jest do prędkości 160 km/h dla pociągów osobowych. Linia ta jest jedną z najważniejszych arterii komunikacyjnych w Polsce. Ponadto przez Powiat Brzeski przebiegają dwie linie kolejowe: linia nr 277 Opole- Wrocław Brochów (przez północną część powiatu- miejscowości Tarnowiec, Mąkoszyce w gminie Lubsza) oraz linia nr 288 jednotorowa, nie zelektryzowana: Brzeg – Grodków – Nysa.
- Koszty pracy – są czynnikiem istotnym z perspektywy potencjalnego inwestora. Zarobki w Powiecie Brzeskim utrzymują się poniżej średniej krajowej, a według danych GUS z 2013 roku Powiat Brzeski plasuje się na 188 miejscu pod względem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto. Dlatego koszty pracy są czynnikiem podnoszącym atrakcyjność inwestycyjną Powiatu Brzeskiego.

Czynnikami, które dla Powiatu Brzeskiego przedstawiają się mniej korzystnie są:

- Wielkość i jakość zasobów pracy (czyli odpowiednia liczba wykształconych i posiadających oczekiwane umiejętności zawodowe pracowników, liczba pracujących i bezrobotnych).

- Chłonność rynku zbytu (decyduje o możliwości sprzedaży towarów i usług na rynku regionalnym oraz lokalnym – im jest wyższa, tym szybciej przedsiębiorcy zwrócą się koszty inwestycji),
- Poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej.

O atrakcyjności inwestycyjnej decyduje optymalna kombinacja powyższych czynników, umożliwiającą zmniejszenie nakładów i bieżących kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw.

Strategia Rozwoju Powiatu Brzeskiego na lata 2014-2020 wskazuje na charakterystyczną cechę powiatu, jaką jest obecność dużych terenów przeznaczonych pod inwestycje. Szczegółowa analiza walorów inwestycyjnych tych terenów zamieszczona jest poniżej, zgodnie z ich lokalizacją w poszczególnych gminach Powiatu Brzeskiego, należących do Subregionu Brzeskiego.

Zagospodarowanie terenów inwestycyjnych, ich promocja i działania zmierzające do pozyskania kolejnych inwestorów, m. in. poprzez system ulg i zwolnień podatkowych oraz tworzenie właściwej atmosfery dla inwestorów, należą do zasadniczych celów rozwojowych Powiatu Brzeskiego.

Gmina Brzeg

Gmina Brzeg znalazła się wśród ośmiu najlepiej ocenionych gmin województwa opolskiego uzyskując ocenę A – najwyższa atrakcyjność inwestycyjna. Ponadto miasto zostało wyróżnione ponadprzeciętnymi ocenami atrakcyjności inwestycyjnej w ramach następujących sekcji PKD 2007:

- C - przetwórstwo przemysłowe,
- G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle,
- I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi,
- M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Gmina Brzeg posiada jedynie nieduże tereny inwestycyjne, których powierzchnia nie przekracza 55 ha. Do najważniejszych należy teren położony w rejonie Placu Drzewnego (4,1729 ha) oraz teren położony w rejonie basenu otwartego przy ul. Korfantego (11,6884 ha, z czego 6,7442 ha stanowi woda). Rozwój terytorialny Brzegu jest ograniczony jego lokalizacją. Z jednej strony jest to Odra, z drugiej – obwodnica miasta. Jedynym dużym terenem, na którym mogłyby być ulokowane duże przedsiębiorstwa to działki zajmowane niegdyś przez wojsko. W tym roku Gmina Brzeg zakupiła od Agencji Mienia Wojskowego teren powojenny o powierzchni 55 ha. Teren ma zostać uzbrojony w ramach projektu zgłoszonego do Urzędu Marszałkowskiego.

Do najważniejszych terenów inwestycyjnych w Gminie Brzeg należą 3 obszary o łącznej powierzchni 70,8613 ha. Szczegółowy stan uzbrojenia oraz skomunikowania obszarów zaprezentowany został w poniższych tabelach.

Tabela 33 Teren inwestycyjny Gminy Brzeg - Rejon Placu Drzewnego

Nazwa terenu inwestycyjnego oraz powierzchnia [ha]	Rejon Placu Drzewnego - 4,1729 ha
Własność (JST, prywatna, mieszana (jaka?))	Gmina Brzeg
Lokalizacja (miejscowość, ulica)	Rejon Placu Drzewnego – Gmina Brzeg
Stan uzbrojenia	energia elektryczna, woda, kanalizacja
Stan skomunikowania	<ul style="list-style-type: none"> – drogi gminne zapewniają komunikację wewnętrzną, – powiązanie bezpośrednio z drogą krajową nr 39, – marina umożliwia bezpośrednią komunikację drogą wodną (Odrą) m.in. z Opolem i Wrocławiem, – ok 2 km od dworca kolejowego i autobusowego, – w bezpośrednim sąsiedztwie ulokowane są przystanki autobusowe komunikacji miejskiej.
Potrzeby inwestycyjne związane z brakami w infrastrukturze istniejących terenów	Infrastruktura gazowa, teletechniczna

Źródło: na podstawie danych JST

Tabela 34 Teren inwestycyjny Gminy Brzeg - Rejon basenu otwartego

Nazwa terenu inwestycyjnego oraz powierzchnia [ha]	Rejon basenu otwartego – ul. Korfantego – 11,6884 ha, z czego 6,7442 ha stanowi woda
Własność (JST, prywatna, mieszana (jaka?))	Gmina Brzeg
Lokalizacja (miejscowość, ulica)	Rejon basenu otwartego – ul. Korfantego
Stan uzbrojenia	energia elektryczna, woda, kanalizacja, gaz, sieć teletechniczna
Stan skomunikowania	<ul style="list-style-type: none"> – dobre skomunikowanie z przebiegającą w pobliżu drogą krajową (poprzez drogę gminną), – ok 1,5 km od dworca kolejowego i autobusowego, – w bliskim sąsiedztwie (ok. 250 m) ulokowane są przystanki autobusowe komunikacji miejskiej.
Potrzeby inwestycyjne związane z brakami w infrastrukturze istniejących terenów	Istnieje możliwość, wybudowania dodatkowego wjazdu na przedmiotowy teren. W ten sposób znacząco skróci się dojazd do drogi krajowej nr 94 (z 1,5 km do 0,5 km).

Źródło: na podstawie danych JST

Tabela 35 Teren inwestycyjny Gminy Brzeg - Tereny powojkowe w Brzegu

Nazwa terenu inwestycyjnego oraz powierzchnia [ha]	Tereny powojkowe w Brzegu – ok. 55 ha
Własność (JST, prywatna, mieszana (jaka?))	Gmina Brzeg
Lokalizacja (miejscowość, ulica)	Małujowice, ul. Małujowicka
Stan uzbrojenia	Brak
Stan skomunikowania	<ul style="list-style-type: none"> – skomunikowanie z drogą krajową 94 (obwodnica Brzegu), – łatwy dojazd do autostrady (18 km drogami krajowymi i wojewódzkimi), – niedaleka odległość od lotniska pasażerskiego i towarowego (55 km), – linia kolejowa wschód-zachód.
Potrzeby inwestycyjne związane z brakami w infrastrukturze istniejących terenów	<p>Złożono projekt do Urzędu Marszałkowskiego, w ramach którego planowane jest uzbrojenie terenu poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowę kanalizacji deszczowej o długości ok. 1,0 km, – budowę kanalizacji sanitarnej o długości ok. 1,0 km, – budowę sieci wodociągowej o długości ok. 1,0 km, – budowę oświetlenia wraz siecią zasilającą o długości ok. 1,0 km, – budowę kanałów technologicznych o długości ok. 1,0 km, – rozbudowę infrastruktury drogowej bezpośrednio obsługującej tereny inwestycyjne - rozbudowa odcinków drogowych o łącznej długości ok. 0,9 km.

Źródło: na podstawie danych JST

Na terenach inwestycyjnych w rejonie Placu Drzewnego oraz basenu otwartego preferowana jest branża rekreacyjno-usługowa. Z kolei zakupiony w tym roku obszar powojkowy przeznaczony zostanie na działalność związaną z usługami. Gmina Brzeg nie planuje powiększenia udostępnianych terenów inwestycyjnych.

Zainteresowanie terenami inwestycyjnymi w Gminie jest duże, jednakże z uwagi na fakt, iż gmina nie dysponowała do niedawna działkami o dużej powierzchni, inwestorzy często pomijali Brzeg w swoich planach i lokowali inwestycje np. w sąsiednim Skarbimierzu. Prowadzone były rozmowy z potencjalnymi inwestorami, którzy chcieliby prowadzić działalność lub ją rozwijać na terenie Brzegu. Niestety rezygnowali z powodu braku terenu o wystarczającej powierzchni, braku wystarczającego uzbrojenia, niewłaściwego (z punktu widzenia inwestora) przeznaczenia terenu w planie zagospodarowania przestrzennego lub złej lokalizacji. Jednakże po informacjach, które ukazały się w lokalnej prasie, dotyczących zakupu przez Gminę Brzeg terenu powojkowego, pojawiły się pierwsze zapytania telefoniczne o plany i harmonogramy prac związanych z uzbrojeniem tego terenu i przeznaczeniem go do sprzedaży.

Gmina Brzeg zgłosiła do Urzędu Marszałkowskiego projekt, w ramach którego planowane jest uzbrojenie działki w Małujowicach. Kompleksowo przygotowane tereny inwestycyjne wraz z dogodnym klimatem inwestycyjnym będą ściągały kolejnych inwestorów, co przekładać się będzie w konsekwencji na rozwój

gospodarczy i społeczny nie tylko Gminy Brzeg, ale również całego subregionu. Inwestycja w sposób wymierny przyczyni się do stworzenia przedsiębiorstwom korzystnych warunków do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości. Wzrost liczby inwestycji sektora prywatnego na obszarze gminy będzie źródłem nowych miejsc pracy, tym samym pozytywnie oddziałując na konkurencyjność regionalnego rynku pracy oraz jakość życia mieszkańców całego subregionu. Powstanie nowych przedsiębiorstw w obrębie terenów inwestycyjnych będzie skutkowało ożywieniem gospodarczym i społecznym całej gminy Brzeg. Niemniej, w tym celu niezbędna jest realizacja inwestycji polegającej na uzbrojeniu terenu w Małujowicach. Implementacja przedmiotowej inwestycji wychodzi naprzeciw oczekiwaniom potencjalnych inwestorów, których zapytania wyrażające zainteresowanie terenem na bieżąco są monitorowane przez Urząd Miasta w Brzegu. Realizacja projektu przyczyni się także do rozwoju poszczególnych gmin Subregionu Brzeskiego, całego Subregionu Brzeskiego, Powiatu Brzeskiego i całego województwa.

Informacje związane z terenami inwestycyjnymi w Gminie udostępnia Urząd Miasta w Brzegu poprzez stronę internetową (www.brzeg.pl - zakładka Urząd Miasta – Tereny inwestycyjne).

Gmina Lubsza

Oceny atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Lubsza prezentują się następująco:

- C - przetwórstwo przemysłowe: klasa B,
- G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle: klasa B,
- I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi: klasa C,
- M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna: klasa C.

W Gminie Lubsza znajduje się 51 terenów inwestycyjnych o łącznej powierzchni 619,1730 ha. Szczegółowy stan uzbrojenia oraz skomunikowania obszarów zaprezentowany został w poniższej tabeli.

Tabela 36 Tereny inwestycyjne Gminy Lubsza

Lp.	Nazwa terenu inwestycyjnego oraz pow. W ha	Własność (JST, prywatna, mieszana)	Lokalizacja	Stan uzbrojenia	Stan skomunikowania	Potrzeby inwestycyjne związane z brakami w infrastrukturze istniejących terenów
1.	Usługi: 1,2375 ha	Prywatne	Błota	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– droga asfaltowa gminna, – odległość od drogi krajowej 9 km, od autostrady 24 km	-
2.	Usługi publiczne: 0,1619 ha	JST	Błota	Energia elektryczna, woda, kanalizacja.	– droga asfaltowa gminna, – odległość od dr. krajowej 9 km, od autostrady 24 km	-
3.	Strefa prod.-usług.: 0,5260 ha	Prywatne	Błota	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– droga asfaltowa gminna, – odległość od drogi krajowej 9 km, od autostrady 24 km	-
4.	Produkcja zwierzęca: 2,2761 ha	Prywatne	Błota	Brak	– droga gruntowa, droga powiatowa asfaltowa w odległości 0,3 km, – odległość od drogi krajowej 9 km, od autostrady 24 km	doprowadzenie mediów
5.	Produkcja ogrodnicza: 0,6246 ha	Prywatne	Błota	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– droga asfaltowa gminna, – odległość od drogi krajowej 9 km, od autostrady 24 km.	-
6.	Usługi turystyki: 1,8341 ha	Prywatne	Błota	Brak	– droga gruntowa, Droga powiatowa asfaltowa w odległości 0,3km, – odległość od drogi krajowej 9 km, od autostrady 24 km	doprowadzenie mediów
7.	Eksploatacja powierzchniowa: 24,7682 ha	Prywatna	Błota	Brak	– droga gruntowa, droga powiatowa asfaltowa 0,3km, – odległość od drogi krajowej 9 km, od autostrady 24 km	doprowadzenie mediów
8.	Usługi: 0,4960 ha	Prywatne	Borucice	Energia elektryczna, woda	– droga asfaltowa gruntowa, – odległość od drogi krajowej 3 km, od autostrady 34 km.	-
9.	Usługi turystyki: 31,5516 ha	Prywatne	Borucice	Brak	– droga gruntowa, od drogi asfaltowej 0,5 km, – odległość od krajowej 3 km, od autostrady 34 km.	doprowadzenie mediów
10.	Usługi publiczne: 1,1740 ha	JST	Borucice	Energia elektryczna, woda	– droga asfaltowa, – odległość od drogi krajowej 3 km, od autostrady 34 km.	-
11.	Produkcja zwierzęca: 7,3301 ha	Prywatne	Czepielowice	Część energia elektryczna, część woda	– droga gruntowa, – odległość od asfaltowej 0,5 km, od krajowej 8 km, od autostrady 20 km.	Przebudowa drogi
12.	Usługi turystyki: 61,7858 ha	Prywatna	Dobrzyń	Część terenów: woda, energia elektryczna, kanalizacja	– część przy drodze asfaltowej, Część przy gruntowej, – odległość od drogi krajowej 3 km, od autostrady 20 km.	doprowadzenie mediów, przebudowa drogi
13.	Produkcja ogrodnicza: 17,7300 ha	Prywatna	Dobrzyń	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– droga asfaltowa, – odległość od drogi krajowej 3 km, od autostrady 20 km.	-
14.	Usługi sportu i rekreacji ruchowej: 3,1651 ha	JST	Dobrzyń	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– droga asfaltowa, – odległość od drogi krajowej 3 km, od autostrady 20 km.	-
15.	Usługi: 8,9352 ha	Prywatne	Kościeryzce	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– droga asfaltowa, przy drodze wojewódzkiej i powiatowej, – odległość od drogi krajowej 2 km, od autostrady 15 km.	-
16.	Produkcja zwierzęca: 7,4565 ha	Prywatne	Kościeryzce	Energia elektryczna, woda, kanalizacja.	– przy drodze wojewódzkiej, – odległość od drogi krajowej 3 km, od autostrady 16 km.	-
17.	Usługi, usługi sportu i rekreacji: 0,9139 ha	JST	Kościeryzce	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze wojewódzkiej, – odległość od drogi krajowej 2 km, od autostrady 15 km.	-
18.	Usługi turystyki: 31,4870 ha	JST	Kościeryzce	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze powiatowej, – odległość od drogi wojewódzkiej 0,5 km, krajowej 3 km, od autostrady 16 km.	-
19.	Usługi sportu i rekreacji: 69,6838 ha	JST, prywatne, ANR	Lubsza	Część: energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drogach gminnych i powiatowych asfaltowych oraz gruntowych, – odległość od drogi krajowej od 0,5 – 1,24 mi, od autostrady 20 km.	doprowadzenie mediów, przebudowa drogi
20.	Usługi: 10,9395 ha	JST, prywatne	Lubsza	Część: energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drogach gminnych, powiatowych, krajowej asfalt. oraz grunt., – odległość od drogi krajowej od 0,5 – 2 km, od autostrady 20 km.	doprowadzenie mediów, przebudowa drogi
21.	Usługi publiczne: 0,7147 ha	JST	Lubsza	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drogach gminnych i powiat. asfalt. oraz grunt., – odległość od drogi krajowej od 0,2 – 1 km, od autostrady 20 km.	przebudowa drogi
22.	Strefa produkc.-usług.: 8,1828 ha	Prywatne	Lubsza	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze krajowej, odległość od autostrady 20 km.	-
23.	Produkcja ogrodnicza: 0,8330 ha	Prywatne	Lubsza	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze krajowej, odległość od autostrady 20 km.	-
24.	Produkcja rybacka: 10,1947 ha	Prywatne	Lubicz	Energia elektryczna, woda	– przy drodze powiatowej asfaltowej.	-
25.	Strefa produkc.-usług.: 40,4991 ha	Prywatne, ANR, JST	Mąkoszyce	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze powiatowej asfaltowej oraz gminnej gruntowej, – odległość od drogi krajowej od 0,5 – 1 km, od autostrady 35 km.	przebudowa drogi
26.	Produkcja zwierzęca: 8,3829 ha	Prywatne	Mąkoszyce	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze powiatowej asfaltowej oraz gminnej gruntowej, – odległość od drogi krajowej od 1 – 2 km, od autostrady 35 km.	przebudowa drogi
27.	Usługi: 1,1871 ha	JST, prywatne	Mąkoszyce	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej od 1 km, od autostrady 35 km.	-

Lp.	Nazwa terenu inwestycyjnego oraz pow. W ha	Własność (JST, prywatna, mieszana)	Lokalizacja	Stan uzbrojenia	Stan skomunikowania	Potrzeby inwestycyjne związane z brakami w infrastrukturze istniejących terenów
28.	Produkcja zwierzęca: 8,7823 ha	Prywatne	Michałowice	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze gminnej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej od 1 km, od autostrady 16 km.	-
29.	Usługi: 10,7709 ha	Prywatne	Michałowice	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze gminnej, powiatowej, krajowej asfalt., – odległość od drogi krajowej od 1 km, od autostrady 16 km.	-
30.	Strefa produkc.-usług: 2,7429 ha	Prywatne	Michałowice	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze gminnej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej od 1 km, od autostrady 16 km.	-
31.	Eksploatacja powierzchniowa: 110,3877 ha	Prywatne	Michałowice	Brak	– przy drodze gminnej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej od 2 km, od autostrady 16 km.	doprowadzenie mediów,
32.	Usługi: 3,9185 ha	Prywatne	Myśliborzyce	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej 3 km, od autostrady 17 km.	-
33.	Usługi turystyki: 14,4395 ha	Prywatne	Nowe Kolnie	Brak	– przy drodze gminnej gruntowej, – odległość od drogi wojewódzkiej 0,5 km, od krajowej 6 km, od autostrady 18 km.	doprowadzenie mediów przebudowa drogi
34.	Usługi: 0,5757 ha	JST, prywatne	Nowe Kolnie	Energia elektryczna, woda	– przy drodze gminnej asfaltowej, – odległość od drogi wojewódzkiej 0,5 km, od krajowej 6 km, od autostrady 18 km.	-
35.	Strefa produkc.-usług: 14,1433 ha	Prywatne	Nowy Świat	Energia elektryczna, woda	– przy drodze gminnej utwardzonej, – odległość od krajowej 2 km, od autostrady 35 km.	-
36.	Usługi: 0,3369 ha	Prywatne	Piastowice	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej 2 km, od autostrady 21 km.	-
37.	Usługi sportu i rekreacji: 4,6735 ha	Prywatne	Szydłowice	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej 2 km, od autostrady 18 km.	-
38.	Usługi: 0,4921 ha	JST, prywatne	Szydłowice	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej 2 km, od autostrady 18 km.	-
39.	Usługi publiczne: 0,3865 ha	JST	Szydłowice	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej 2 km, od autostrady 18 km.	-
40.	Strefa produk.-usług: 1,1136 ha	Prywatne	Szydłowice	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej 3 km, od autostrady 19 km.	-
41.	Produkcja ogrodnicza: 1,0833 ha	Prywatne	Szydłowice	Energia elektryczna, woda, kanalizacja	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej 2 km, od autostrady 18 km.	-
42.	Produkcja rybacka: 20,7599 ha	Prywatne	Śmiechowice	Energia elektryczna, woda	– przy drodze gminnej utwardzonej, – odległość od krajowej 8 km, od autostrady 23 km.	-
43.	Produkcja ogrodnicza: 0,4966 ha	Prywatne	Śmiechowice	Energia elektryczna, woda	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej 8 km, od autostrady 23 km.	-
44.	Eksploatacja powierzchniowa: 0,8143 ha	Prywatne	Śmiechowice	Energia elektryczna, woda	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej 8 km, od autostrady 23 km.	-
45.	Usługi turystyki: 0,5540 ha	JST	Śmiechowice	Brak	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej 8 km, od autostrady 23 km.	doprowadzenie mediów
46.	Strefa produk.-usług: 11.6352 ha	Prywatne ANR	Tarnowiec	Brak	– przy drodze powiatowej asfaltowej oraz gminnej gruntowej, – odległość od drogi krajowej 5 km, od autostrady 38 km.	doprowadzenie mediów
47.	Usługi: 6,1561 ha	Prywatne	Tarnowiec	Brak	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej 5 km, od autostrady 38 km.	doprowadzenie mediów
48.	Usługi: 3,8769 ha	Prywatne	Raciszów	Brak	– przy drodze krajowej, odległość od autostrady 38 km.	doprowadzenie mediów
49.	Strefa produk.-usług: 13,6500 ha	Prywatne	Raciszów	Brak	– przy drodze gminnej gruntowej, – odległość od drogi krajowej 1 km, od autostrady 38 km.	doprowadzenie mediów
50.	Usługi: 10,4442 ha	Prywatne	Rogalice	Brak	– przy drodze krajowej oraz powiatowej asfalt., – odległość od drogi krajowej 0,5 km, od autostrady 36 km.	doprowadzenie mediów
51.	Strefa produkcyjno-usługowa: 22,8679 ha	Prywatne	Rogalice	Brak	– przy drodze powiatowej asfaltowej, – odległość od drogi krajowej 1 km, od autostrady 36 km.	doprowadzenie mediów

Źródło: na podstawie danych JST

Główne przeznaczenie terenów to:

- Eksploatacja powierzchniowa – trzy tereny inwestycyjne o powierzchni 135,9702 ha, z czego dwa są nieuzbrojone i wymagają poniesienia inwestycji na doprowadzenie mediów. Preferowana branża do ulokowania: wydobywanie udokumentowanych kruszyw;
- Produkcja ogrodnicza – pięć prywatnych terenów inwestycyjnych, uzbrojonych, o powierzchni 20,7675 ha. Preferowana branża do ulokowania: uprawy ogrodnicze;
- Produkcja rybacka – dwa prywatne tereny inwestycyjne, uzbrojone, o powierzchni 30,9546 ha. Preferowana branża do ulokowania: produkcja rybacka;
- Produkcja zwierzęca – pięć terenów inwestycyjnych o łącznej powierzchni 34,2279 ha, z czego jeden jest nieuzbrojony i wymaga doprowadzenia mediów, a dwa wymagają przebudowania drogi. Preferowana branża do ulokowania: produkcja zwierzęca-hodowla;
- Strefa produkcyjno-usługowa – siedem terenów inwestycyjnych prywatnych oraz dwa o własności mieszanej o łącznej powierzchni 115,3608 ha. Trzy tereny wymagają przeprowadzenia prac inwestycyjnych polegających na doprowadzeniu mediów, a jeden teren inwestycyjny wymaga przebudowy drogi. Preferowana branża do ulokowania: wszelka działalność gospodarcza;
- Usługi – dziewięć prywatnych terenów inwestycyjnych oraz cztery o własności mieszanej o łącznej powierzchni 59,3666 ha. Cztery tereny wymagają przeprowadzenia prac inwestycyjnych polegających na doprowadzeniu mediów, z czego jeden wymaga dodatkowo przebudowy drogi. Preferowana branża do ulokowania: usługi nieuciążliwe;
- Usługi publiczne – cztery publiczne tereny inwestycyjne o łącznej powierzchni 2,4371 ha. Tereny uzbrojone, jeden wymaga prac inwestycyjnych polegających na przebudowie drogi. Preferowana branża do ulokowania: usługi nieuciążliwe;
- Usługi sportu i rekreacji – trzy tereny inwestycyjne: prywatny, publiczny oraz o własności mieszanej o łącznej powierzchni 75,2712 ha. Tereny uzbrojone, jednak jeden posiada częściowy dostęp do mediów i wymagana jest inwestycja w zakresie doprowadzenia mediów do całości terenu oraz przebudowa drogi. Preferowana branża do ulokowania: usługi i obiekty związane ze świadczeniem usług turystyki i sportu;
- Usługi sportu i rekreacji ruchowej – jeden teren publiczny, uzbrojony, o powierzchni: 3,1651 ha. Preferowana branża do ulokowania: usługi i obiekty związane ze świadczeniem usług turystyki i sportu;

- Usługi turystyki – pięć terenów prywatnych i jeden publiczny o łącznej powierzchni 141,6520 ha. Jeden teren jest uzbrojony w całości, jeden częściowo, a reszta wymaga inwestycji w zakresie doprowadzenia mediów. Ponadto dwa tereny wymagają działań w zakresie przebudowy dróg. Preferowana branża do ulokowania: usługi i obiekty związane ze świadczeniem usług turystyki.

13 terenów inwestycyjnych w Gminie Lubsza jest nieuzbrojonych i wymagają poniesienia inwestycji na doprowadzenie mediów, a trzy kolejne tereny posiadają uzbrojenie jedynie na części obszaru, dlatego wymagają jego uzupełnienia. Skomunikowanie terenów należy określić jako dobre, gdyż jedynie 8 terenów wymaga inwestycji w tym zakresie. Potrzeby inwestycyjne w zakresie terenów inwestycyjnych Gminy Lubsza skupiają się na doprowadzeniu mediów do 12 terenów o powierzchni 240,0020 ha, przebudowie drogi do 4 terenów o powierzchni 56,9268 ha oraz dorowadzeniu mediów i przebudowie drogi do 4 terenów o powierzchni 156,8486 ha. Aż 31 terenów inwestycyjnych o łącznej powierzchni 165,3956 ha nie wymaga uzupełnienia infrastruktury.

Preferowane branże do ulokowania na terenach inwestycyjnych Gminy Lubsza:

- wydobycie udokumentowanych kruszyw – 3 tereny o łącznej powierzchni 135,9702 ha,
- uprawy ogrodnicze – 5 terenów o łącznej powierzchni 20,7675 ha,
- produkcja rybaczka – 2 tereny o łącznej powierzchni 30,9546 ha,
- produkcja zwierzęca-hodowla – 5 terenów o łącznej powierzchni 34,2279 ha,
- wszelka działalność gospodarcza – 9 terenów o łącznej powierzchni 115,3608 ha,
- usługi nieuciążliwe – 17 terenów o łącznej powierzchni 61,8037 ha,
- usługi i obiekty związane ze świadczeniem usług turystyki i sportu – 4 tereny o łącznej powierzchni 78,4363 ha,
- usługi i obiekty związane ze świadczeniem usług turystyki – 6 terenów o łącznej powierzchni 141,6520 ha.

W tabeli poniżej zaprezentowano główne lokalizacje terenów inwestycyjnych Gminy Lubsza. Największa powierzchnia terenów zlokalizowana jest w Michałowicach (132,6383 ha), a z kolei najmniej terenów posiadają Piastowice (jeden teren o powierzchni 0,3369 ha). Lubsza znajduje się na drugim miejscu pod względem powierzchni terenów inwestycyjnych (90,3538 ha), jednocześnie posiadając ich najwięcej (5 szt.). Jedynie Szydłowice mają taką samą liczbę terenów inwestycyjnych, jednak ich powierzchnia jest znacznie niższa (7,7490 ha).

Tabela 37 Tereny inwestycyjne Gminy Lubsza - lokalizacja

Miejscowość	Liczba terenów [szt.]	Powierzchnia terenów [ha]
Michałowice	4	132,6838
Lubsza	5	90,3538
Dobrzyń	3	82,6809
Mąkoszyce	3	50,0691
Kościeryzce	4	48,7926
Rogalice	2	33,3121
Borucice	3	33,2216
Błota	7	31,4284
Śmiechowice	4	22,6248
Tarnowiec	2	17,7913
Raciszów	2	17,5269
Nowe Kolnie	2	15,0152
Nowy Świat	1	14,1433
Lubicz	1	10,1947
Szydłowice	5	7,7490
Czepielowice	1	7,3301
Myślborzyce	1	3,9185
Piastowice	1	0,3369

Źródło: na podstawie danych JST

Informacje dotyczące terenów inwestycyjnych znajdują się na stronie internetowej: www.lubsza.ug.gov.pl. Oprócz promocji za pomocą mediów elektronicznych upowszechnianie informacji na temat ofert inwestycyjnych realizowane jest z w prasie lokalnej. Gmina nie prowadzi działań na rzecz kooperacji istniejących podmiotów gospodarczych oraz pozyskiwania nowych inwestorów, w tym: poprzez pomoc bezpośrednią w uzyskiwaniu pozwoleń, ulgi / zwolnień z podatków od nieruchomości, dochodowych itp.

Gmina Olszanka

Na terenie Gminy Olszanka znajduje się jeden teren inwestycyjny: Węzeł autostradowy Przylesie o powierzchni około 99,24 ha. Własność terenu jest mieszana: publiczno-prywatna. Zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, przeznaczenie terenu obejmuje zorganizowaną działalność gospodarczą, przemysłową, usługowo – składową, obsługę komunikacyjną, tereny zielone oraz mieszkaniowe.

Gmina Olszanka planuje uzbrojenie terenu inwestycyjnego, w tym: budowę drogi dojazdowej wraz z kanalizacją deszczową, chodnikami oraz wpięciem do drogi wojewódzkiej nr 401, sieć kanalizacji deszczowej, wodociągowej oraz sanitarnej. Istnieje możliwość powiększenia terenu, jednakże w tym zakresie konieczne będzie uzupełnienie braków w infrastrukturze technicznej oraz budowa

bezpośredniego połączenia z terenami inwestycyjnymi (droga dojazdowa). Poniżej zaprezentowano zestawienie terenów inwestycyjnych w Olszance.

Tabela 38 Teren inwestycyjny Gminy Olszanka

Nazwa terenu inwestycyjnego oraz powierzchnia [ha]	Węzeł autostradowy Przylesie ok. 99,24 ha – podzielona na kompleksy
Własność (JST, prywatna, mieszana (jaka?))	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna, Agencja Nieruchomości Rolnych, Gmina Olszanka, firmy prywatne, rolnicy
Lokalizacja (miejscowość, ulica)	Przylesie Gmina Olszanka
Stan uzbrojenia*	<ul style="list-style-type: none"> – linia średniego napięcia napowietrzna, z możliwością rozbudowy według potrzeb – odległość przyłącza od granicy terenu 1 000 m, – Gmina posiada zapewnienie z Górnośląskiej Spółki Gazownictwa Sp. Z o.o w Zabrze, dotyczące dostaw gazu ziemnego w obrębie terenów inwestycyjnych według potrzeb inwestora - wymaga budowy sieci o długości około 6 km, – odległość przyłącza wody od granicy terenu – około 500 m, – możliwość przyłączenia do sieci kanalizacyjnej - odległość od granicy około 528 m., – możliwość przyłącza telefonicznego - odległość od granicy około 1000 m.
Stan skomunikowania	<ul style="list-style-type: none"> – 1 km do wjazdu na autostradę A-4, – pas drogi wojewódzkiej nr 401 przylega do terenów inwestycyjnych (wymaga wykonania zjazdu), – bezpośrednio przez teren inwestycyjny prowadzą drogi gminne gruntowe.
Potrzeby inwestycyjne związane z brakami w infrastrukturze istniejących terenów	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych przy Węźle Przyleskim, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – budowa drogi dojazdowej do terenów inwestycyjnych wraz z kanalizacją deszczową, chodnikami oraz wpięciem do drogi wojewódzkiej nr 401, – sieć kanalizacji deszczowej, – sieć wodociągowa, – sieć kanalizacji sanitarnej.

Źródło: na podstawie danych JST

W ramach struktury Urzędu Gminy odpowiedzialnymi za obsługę inwestorów są Kierownik Referatu Inwestycji, Rolnictwa i Ochrony Środowiska oraz Specjalista ds. Funduszy Strukturalnych i Zamówień Publicznych.

W celu pozyskania inwestorów polskich, jak i zagranicznych, Gmina współpracuje z Opolskim Centrum Rozwoju Gospodarczego w Opolu. Ponadto promocja realizowana jest poprzez materiały informacyjne (foldery, broszury promocyjno – informacyjne), które dostępne w Urzędzie Gminy Olszanka oraz na stronie internetowej Gminy: www.olszanka.pl.

Gmina Skarbimierz

Gmina Skarbimierz znalazła się wśród ośmiu najlepiej ocenionych gmin województwa opolskiego uzyskując ocenę A – najwyższa atrakcyjność inwestycyjna. Ponadto oceny atrakcyjności inwestycyjnej Gminy prezentują się następująco:

- C - przetwórstwo przemysłowe: klasa A,
- G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle: klasa A,
- I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi: klasa C,
- M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna: klasa B.

Gmina Skarbimierz dysponuje terenami inwestycyjnymi w Skarbimierzu-Osiedlu o powierzchni 500 ha, z których prawie 300 ha jest nadal niezagospodarowanych. Na zagospodarowanym terenie zlokalizowane są następujące zakłady przemysłowe: dwie fabryki MONDELEZ (dawniej Cadbury), Johnson Control (Keiper), FPS Polska, Jeronimo Martins Dystrybucja, UNITED PACKAGING, WIPAK Polska, OKPOL, Betoniarnia SKARBET, J&S Energy S.A., PINUS, MOBRUK, LUKMET, „AGREMO”, Miary i Wagi, tartak „ROSA”, ponadto warsztaty rzemieślnicze, hurtownie, zakłady produkcji materiałów budowlanych, i inne. Niektóre z istniejących zakładów rozbudowują się, ponadto powstają dwie nowe fabryki – DONALDSON i AQUILA VPK. Rozwój terenów inwestycyjnych możliwy był m.in. dzięki wielu gminnym inwestycjom w infrastrukturę techniczną.

Aż 125,02 ha terenów inwestycyjnych Gminy położonych jest w Wałbrzyskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. WSSE „INVEST-PARK” to 44 podstrefy w czterech województwach Polski południowo-zachodniej. W województwie opolskim znajduje się 9 podstref o łącznej powierzchni 487,41 ha, do których należą: Gródków, Kluczbork, Namysłów, Nysa, Opole, Otmuchów, Praszka, Prudnik oraz Skarbimierz. Tereny inwestycyjne w Gminie Skarbimierz, należące do WSSE obejmują powierzchnię 125,02 ha, w których działalność prowadzi 7 inwestorów.

Wałbrzyska SSE / Podstrefa Skarbimierz według danych na koniec 2012 r. charakteryzowała się następującymi parametrami:

- sektory wiodące (co najmniej 20% udziału w przychodach lub zatrudnieniu): artykuły spożywcze,
- skumulowane nakłady inwestycyjne na koniec 2012 r.: 1 301,71 mln zł,
- liczba miejsc pracy na koniec 2012 r.: 1 116.

Gmina dysponuje prawie 300 ha terenów niezagospodarowanych, z czego w podstrefie Skarbimierz należącej WSSE „INVEST-PARK” dostępnych jest jeszcze pod inwestycje 18,98 ha terenów. Na terenach znajdują się linie kablowe 15kV i linie kablowe napowietrzne 0,4kV oraz kilka stacji transformatorowych

---

15/0,4kV. Na etapie opracowania dokumentacji technicznej jest budowa stacji GPZ 110/15kV wraz z napowietrznymi liniami 110kV. Istnieje sieć wodociągowa, która jest obecnie rozbudowywana (dwa odcinki o łącznej długości około 2,5 km). Na terenie znajduje się kanalizacja sanitarna grawitacyjna oraz tłoczna, a także kanalizacja deszczowa. Istnieje również dostęp do sieci gazowej. Stan skomunikowania jest dobry, istnieje dogodny dojazd, jednakże ze względu na to, iż przedmiotowe tereny w Skarbimierzu-Osiedlu są bardzo rozległe, potrzeba inwestycji związanych z ich uzbrojeniem jest nadal bardzo duża. Konieczna jest rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej, sanitarnej, wodociągowej, oświetlenia wraz siecią zasilającą. Nadal istnieje potrzeba rozbudowy i poprawy infrastruktury drogowej, a także rozbudowa bocznic kolejowej. Ważną inwestycją jest również wykonanie najkrótszego dojazdu z terenów inwestycyjnych do autostrady A4 w ciągu drogi powiatowej (na terenie Gminy Skarbimierz i Olszanka) wraz z wykonaniem obwodnicy miejscowości Pępice i Przylesie.

Poniżej zaprezentowano zestawienie terenów inwestycyjnych w Skarbimierzu.

Tabela 39 Teren inwestycyjny Gminy Skarbimierz

Nazwa terenu inwestycyjnego oraz powierzchnia [ha]	Teren inwestycyjny w Skarbimierzu-Osiedlu o pow. około 500 ha, z czego prawie 300 ha jest niezagospodarowane. 125 ha objętych jest Wałbrzyską Specjalną Strefą Ekonomiczną.
Własność (JST, prywatna, mieszana (jaka?))	Ok. 110 ha – własność Gminy Skarbimierz, ok. 30 ha stanowi własność gminnej spółki EKO-Skarbimierz, pozostały teren stanowi własność prywatną.
Lokalizacja (miejscowość, ulica)	Skarbimierz-Osiedle: ul. Parkowa, Biedronkowa, Motoryzacyjna, Smaków, Opakowaniowa, Wierzbowa, Topolowa, Kasztanowa, Cisowa, Modrzewiowa, Brzeska.
Stan uzbrojenia	<ul style="list-style-type: none"> – linie kablowe 15kV i linie kablowe napowietrzne 0,4kV, oraz kilka stacji transformatorowych 15/0,4kV. Opracowywana jest dokumentacja techniczna związana z budową stacji GPZ 110/15kV wraz z napowietrznymi liniami 110kV, – sieć wodociągowa o średnicy 200 mm, która jest obecnie rozbudowywana (dwa odcinki o łącznej długości około 2,5 km), – sieć gazowa o średnicy 315 mm, – kanalizacja sanitarna grawitacyjna o średnicy 400 i 200 mm oraz tłoczna o średnicy 110mm, – kanalizacja deszczowa o zmiennej średnicy od 200 do 1350 mm.
Stan skomunikowania	<ul style="list-style-type: none"> – dojazd z terenu do drogi krajowej nr 39 – asfaltową drogą gminną, odległość od terenu 550 m, – dojazd z terenu do drogi krajowej nr 94 – asfaltową drogą gminną, odległość od terenu 1,6k m, – odległość terenu do autostrady A4 10km (dojazd drogą krajową nr 39 i wojewódzką nr 403), – najbliższa odległość terenu do autostrady A4 dla pojazdów o dopuszczalnej masie poniżej 10t – 8 km (dojazd drogą powiatową), – na terenie znajdują się utwardzone drogi gminne i wewnętrzne o nawierzchni asfaltowej i betonowej (obecnie trwa budowa odcinka drogi gminnej o nawierzchni betonowej o dł. 2,6 km).

Potrzeby inwestycyjne związane z brakami w infrastrukturze istniejących terenów

- rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej, sanitarnej, wodociągowej, oświetlenia wraz siecią zasilającą,
- rozbudowa i poprawa infrastruktury drogowej,
- rozbudowa bocznicy kolejowej,
- wykonanie najkrótszego dojazdu z terenów inwestycyjnych do autostrady A4 w ciągu drogi powiatowej (na terenie Gminy Skarbimierz i Olszanka) wraz z wykonaniem obwodnicy miejscowości Pępice i Przylesie.

Źródło: na podstawie danych JST

W związku z systematycznym kurczeniem się wolnych terenów inwestycyjnych w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Skarbimierz oraz trwającej obecnie zmianie planu zagospodarowania przestrzennego, planowane jest poszerzenie terenów inwestycyjnych w części północno zachodniej o obszar o powierzchni około 100 ha. Planowany do powiększenia teren inwestycyjny jest własnością prywatną.

Na terenach inwestycyjnych Gminy Skarbimierz funkcjonuje wiele firm o bardzo zróżnicowanym profilu działalności, stąd nie ma szczególnych preferencji co do branży działalności nowych inwestorów.

Za obsługę przedsiębiorców i potencjalnych zainteresowanych terenami inwestycyjnymi w Gminie Skarbimierz odpowiedzialny jest Referat Rolno-Inwestycyjny i Zastępca Wójta. Szczegółowe informacje o dostępnych terenach umieszczane są na stronach internetowych: www.invest-park.com.pl, www.infobase.paiz.gov.pl oraz www.ocrg.opolskie.pl.

Dzięki przygotowaniu oferty dotyczącej terenów inwestycyjnych w Skarbimierzu-Osiedle Gmina została laureatem pierwszej edycji konkursu "Grunt na medal", zorganizowanego przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych. Teren zaczął być promowany przez PAIiZ, co przyciągnęło poważnych inwestorów. Oprócz współpracy z PAIiZ, gmina współpracuje również z Centrum Obsługi Inwestora działającego w ramach Opolskiego Centrum Rozwoju Gospodarki, a także z Wałbrzyską Specjalną Strefą Ekonomiczną „Invest-Park”. Promocja za pośrednictwem tych instytucji powoduje, że pojawiający się potencjalni inwestorzy nie są przypadkowi i posiadają konkretne plany inwestycyjne.

Województwo dolnośląskie

Województwo dolnośląskie należy do najbardziej atrakcyjnych inwestycyjnie regionów Polski. Region dolnośląski jest nie tylko atrakcyjny w skali Polski, ale także w porównaniu do innych regionów europejskich.

Województwo dolnośląskie charakteryzuje się bardzo wysoką ogólną atrakcyjnością inwestycyjną, o czym świadczy przyznanie województwu klasy A wg głównego wskaźnika potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej, obliczonego dla całej gospodarki regionalnej. Region uzyskał także bardzo wysokie oceny

potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej obliczone w oparciu wskaźniki PAI2 dla sekcji: przemysł kapitałochłonny (klasa A), przemysł pracochłonny (klasa A), handel i naprawy (klasa A), turystyka (klasa A), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (klasa A). Atrakcyjność inwestycyjną można także określić na podstawie wskaźników rzeczywistej atrakcyjności inwestycyjnej (RAI), opartych na mikroklimatach takich jak: rentowność majątku trwałego, produktywność pracy, samofinansowanie JST oraz nakłady inwestycyjne. Region uzyskał ponadprzeciętne oceny wskaźników RAI dla gospodarki narodowej (klasa A), przemysłu (klasa A), handlu i napraw (klasa C), turystyki i gastronomii (klasa C) oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (klasa A).

Powiat oławski

Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna powiatu oławskiego uzyskała klasę C. Ponadprzeciętne oceny uzyskano dla sekcji PKD 2007: C - przetwórstwo przemysłowe, G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi oraz M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Gmina Oława

Oceny atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Oława prezentują się następująco:

- C - przetwórstwo przemysłowe: klasa C,
- G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle: klasa D,
- I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi: klasa D,
- M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna: klasa C.

Aż 90 ha terenów inwestycyjnych Gminy Oława położonych jest w Wałbrzyskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. W województwie dolnośląskim znajduje się 26 podstref o łącznej powierzchni 1 604,08 ha. Tereny inwestycyjne w Gminie Oława należące do WSSE obejmują powierzchnię ~90ha, w których działalność prowadzi około 30 inwestorów, w tym między innymi Ardex Polska Sp. z o.o. (produkcja i sprzedaż materiałów budowlanych), Lorenz Snack-World Logistic Sp. z o.o. (branża spożywcza), Bama Europa Sp. z o.o. (produkcja wyrobów piekarskich i innych artykułów spożywczych), SIL-PRO Bloczki Silikatowe Sp. z o.o. (produkcja bloczków silikatowych), oraz 2P Poland Sp. z o.o. (produkcja komponentów metalowych dla branży AGD).

Wałbrzyska SSE / Podstrefa Oława według danych na koniec 2012 r. charakteryzowała się następującymi parametrami:

- sektory wiodące (co najmniej 20% udziału w przychodach lub zatrudnieniu): wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych, magazynowanie i usługi wspomagające transport,
- skumulowane nakłady inwestycyjne na koniec 2012 r.: 124,80 mln zł,
- liczba miejsc pracy na koniec 2012 r.: 98.

W swojej ofercie gmina Oława posiada dwa kompleksy terenów inwestycyjnych. Jeden z nich położony jest w obrębie miejscowości Stanowice położony poza granicami Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest-Park”, w którym pozostało do zagospodarowania 25 ha. Drugi teren w Godzikowicach w całości położony jest w granicach podstrefy WSSE „Invest-Park”, gdzie do zagospodarowania pozostało około 39 ha.

Tereny w Stanowicach łącznie zajmują powierzchnię 360 ha, z czego pozostało do zagospodarowania 25 ha. Tereny są uzbrojone i dogodnie położone wzdłuż drogi krajowej 94 (zjazd do strefy skrzyżowaniem bezkolizyjnym) oraz 15 km od Autostrady A4. Atrakcyjność terenów doceniła komisja konkursowa III edycji ogólnopolskiego konkursu "Grunt na medal 2008" organizowanego przez Państwową Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych, która uznała je za najlepsze na Dolnym Śląsku. Nie występują braki w infrastrukturze istniejących terenów. Nie ma również możliwości powiększenia terenów. Zgodnie z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego preferowane branże do ulokowania na terenie to: zakłady przemysłowe, usługowo-produkcyjne, składy, magazyny, hurtownie.

Tereny w Godzikowicach łącznie zajmują powierzchnię 46 ha, z której pozostało do zagospodarowania 39 ha. Tereny w Godzikowicach są uzbrojone i dogodnie położone wzdłuż drogi krajowej 94 (zjazd do strefy skrzyżowaniem bezkolizyjnym). Podobnie jak w przypadku Strefy w Stanowicach nie występują braki w infrastrukturze istniejących terenów. Istnieje możliwość powiększenia terenu o przyległe działki. Zgodnie z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego preferowane branże do ulokowania na terenie to: teren aktywności gospodarczej.

Poniżej zaprezentowano zestawienia terenów inwestycyjnych w Oławie.

Tabela 40 Teren inwestycyjny Gminy Oława - Strefa Rozwoju Gospodarczego w Stanowicach

Nazwa terenu inwestycyjnego oraz powierzchnia [ha]	Strefa Rozwoju Gospodarczego w Stanowicach: 25 ha wolnego terenu inwestycyjnego
Własność (JST, prywatna, mieszana (jaka?))	Gmina Oława
Lokalizacja (miejscowość, ulica)	Stanowice
Stan uzbrojenia	energia, woda, gaz, kanalizacja sanitarna ścieków komunalnych, kanalizacja deszczowa na terenie
Stan skomunikowania	<ul style="list-style-type: none"> – autostrada A4 (Berlin-Drezno-Wrocław-Kraków) – 15 km, – droga Krajowa 94 (przebiega wzdłuż terenu inwestycyjnego, zjazd do strefy skrzyżowaniem bezkolizyjnym), – na ukończeniu droga asfaltowa, dojazd do nieruchomości (inwestycja realizowana przez Gminę Oława).
Potrzeby inwestycyjne związane z brakami w infrastrukturze istniejących terenów	Brak

Źródło: na podstawie danych JST

Tabela 41 Teren inwestycyjny Gminy Oława - Strefa Rozwoju Gospodarczego w Godzikowicach

Nazwa terenu inwestycyjnego oraz powierzchnia [ha]	Strefa Rozwoju Gospodarczego w Godzikowicach: 39 ha wolnego terenu inwestycyjnego
Własność (JST, prywatna, mieszana (jaka?))	Gmina Oława/WSSE
Lokalizacja (miejscowość, ulica)	Godzikowice
Stan uzbrojenia	energia, woda, gaz, kanalizacja sanitarna, kanalizacja deszczowa na terenie
Stan skomunikowania	<ul style="list-style-type: none"> – autostrada A4 (Berlin-Drezno-Wrocław-Kraków) – 13 km, – droga Krajowa 94 przebiega wzdłuż terenu inwestycyjnego, zjazd do strefy skrzyżowaniem bezkolizyjnym, – na terenie droga dojazdowa asfaltowa.
Potrzeby inwestycyjne związane z brakami w infrastrukturze istniejących terenów	Brak

Źródło: na podstawie danych JST

Za obsługę przedsiębiorców i potencjalnych zainteresowanych terenami inwestycyjnymi w Gminie Oława odpowiedzialny jest Wójt Gminy Oława. Szczegółowe informacje o dostępnych terenach umieszczane są na stronie internetowej: www.gminaolawa.pl (zakładka: dla inwestorów).

Do głównych działań związanych z promocją terenów inwestycyjnych Gminy Oława należy publikacja informacji na stronie internetowej Gminy oraz reklama w mediach. Gmina współpracuje również z Wałbrzyską Specjalną Strefą Ekonomiczną „INVEST-PARK”, która promuje obszary inwestycyjne.

System obsługi inwestorów w gminach Subregionu Brzeskiego

Diagnoza aktualnego systemu obsługi inwestorów przez urzędy gmin Subregionu Brzeskiego została opracowana na podstawie analizy i porównania procedur stosowanych we wszystkich urzędach gmin. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 42 Diagnoza systemu obsługi inwestorów

Stanowisko lub odpowiedzialna jednostka	Gdzie znajdują się informacje na jej temat – strona internetowa urzędu/zakładka, inna strona www	Języki w jakich dostępna jest oferta inwestycyjna
Gmina Brzeg		
Brak	www.brzeg.pl zakładka Urząd Miasta – Tereny inwestycyjne http://ocrg.opolskie.pl	j. polski
Gmina Lubsza		
Inspektor ds. gospodarki nieruchomościami, Podinspektor ds. ewidencji ludności i działalności gospodarczej	www.lubsza.ug.gov.pl zakładka Sprawy Urzędowe – oferty inwestycyjne http://ocrg.opolskie.pl	j. polski
Gmina Olszanka		
Kierownik Referatu Inwestycji, Rolnictwa i Ochrony Środowiska oraz Specjalista ds. Funduszy Strukturalnych i Zamówień Publicznych.	www.olszanka.pl zakładka – oferta inwestycyjna http://ocrg.opolskie.pl	j. polski
Gmina Skarbimierz		
Referat Rolno-Inwestycyjny oraz Zastępca Wójta	http://infobase.paiz.gov.pl http://ocrg.opolskie.pl www.invest-park.com.pl	j. polski, j. angielski
Gmina Oława		
Wójt Gminy Oława	www.gminaolawa.pl zakładka: dla inwestorów http://infobase.paiz.gov.pl www.invest-park.com.pl	j. polski, j. angielski

Źródło: na podstawie danych JST oraz stron www gmin

Jakość i dostępność informacji dotyczących terenów inwestycyjnych funkcjonujących w obszarze poszczególnych gmin jest zróżnicowana. W większości przypadków dostęp do oferty inwestycyjnej jest możliwy ze strony głównej. Jednakże, nierzadko katalog informacji o terenach inwestycyjnych powinien zostać uzupełniony o korzystne fotografie oraz tłumaczony w całości przynajmniej na język angielski. Specyfikację działań podejmowanych przez gminy na rzecz kooperacji istniejących podmiotów gospodarczych, pozyskiwania nowych inwestorów (pomoc bezpośrednia w uzyskiwaniu pozwoleń, ulgi/zwolnienia z podatków od nieruchomości, dochodowych, kosztów pracy, inwestowanie JST

w infrastrukturę techniczną) zaprezentowano w poniższej tabeli, która stanowi zbiór odpowiedzi udzielonych przez przedstawicieli jednostek samorządów terytorialnych.

Tabela 43 Diagnoza systemu obsługi inwestorów

Działania JST na rzecz kooperacji istniejących podmiotów gospodarczych, pozyskiwania nowych inwestorów
Gmina Brzeg
Gmina uzbraja posiadane tereny inwestycyjne. Złożono projekt do Urzędu Marszałkowskiego, w ramach którego planowane jest uzbrojenie zakupionego w tym roku terenu w Małujowicach poprzez budowę kanalizacji deszczowej o długości ok. 1,0 km, budowę kanalizacji sanitarnej o długości ok. 1,0 km, budowę sieci wodociągowej o długości ok. 1,0 km, budowę oświetlenia wraz siecią zasilającą o długości ok. 1,0 km, budowę kanałów technologicznych o długości ok. 1,0 km, rozbudowę infrastruktury drogowej bezpośrednio obsługującej tereny inwestycyjne - rozbudowę odcinków drogowych o łącznej długości ok. 0,9 km.
Gmina Lubsza
Brak działań
Gmina Olszanka
Gmina Olszanka planuje uzbrojenie terenów inwestycyjnych przy Węźle Przyleskim, w tym: budowę drogi dojazdowej do terenów inwestycyjnych wraz z kanalizacją deszczową, chodnikami oraz wpięciem do drogi wojewódzkiej nr 401, sieć kanalizacji deszczowej, sieć wodociągową oraz sieć kanalizacji sanitarnej. Gmina przewiduje zwolnienia z podatku od nieruchomości budynków i budowli związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, które stanowią nowe inwestycje. Warunkiem uzyskania prawa do maksymalnie pięcioletniego zwolnienia z podatku od nieruchomości będzie poniesienie określonych nakładów inwestycyjnych. Ulgi kierowane będą zarówno do przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w mniejszym zakresie, zatrudniających od kilku do kilkudziesięciu osób, jak i do dużych podmiotów gospodarczych o szerokim zakresie działalności. Obecnie pomoc inwestorom oferowana jest w zakresie spraw formalno – prawnych.
Gmina Skarbimierz
Gmina Skarbimierz współpracuje na bieżąco z istniejącymi podmiotami gospodarczymi, starając się spełniać ich oczekiwania w zakresie infrastruktury technicznej, czy też działań mających ułatwić funkcjonowanie tych podmiotów. W tym celu organizowane są spotkania z inwestorami. Systematycznie rozbudowywana i ulepszana jest infrastruktura techniczna będąca w gestii gminy tj. drogi i chodniki, infrastruktura wod-kan, kanalizacja deszczowa, oświetlenie. Gmina współpracuje z komercyjnymi gestorami mediów w celu poprawy infrastruktury technicznej takiej jak gaz, energia elektryczna, czy sieć teleinformatyczna. Każdemu nowemu inwestorowi oferowana jest pomoc w procedurach związanych z uzyskiwaniem pozwoleń, organizowane są (z reguły wspólnie z COI) spotkania w instytucjach powiązanych z uzyskiwaniem zezwoleń, aby ułatwić oraz przyspieszyć procedury związane z uzyskaniem uzgodnień i pozwoleń na realizację inwestycji.
Gmina Oława
Gmina Oława pomaga inwestorom w każdym etapie inwestycji, począwszy od zakupu nieruchomości, po uzyskanie niezbędnych pozwoleń, zezwoleń i zatrudnienia pracowników. Prowadzi szereg inwestycji zmierzających do poprawy infrastruktury na terenach przemysłowych w Stanowicach i Godzikowicach. Dzięki czemu oba tereny są całkowicie uzbrojone, mają dogodne zjazdy z drogi krajowej skrzyżowaniami bezkolizyjnymi. Ponadto na teren nieruchomości istnieje dojazd drogami asfaltowymi dostosowanymi do ruchu ciężkiego. W bieżącym roku Gmina kończy budowę drogi w Strefie Rozwoju Gospodarczego w Stanowicach (II etap) o szerokości 6 m wraz z odwodnieniem, wjazdami i chodnikiem z kostki betonowej. Budowana droga dostosowana jest do ruchu ciężkiego. Ponadto w 2012 roku gmina zakończyła budowę oczyszczalni ścieków i kanalizacji na terenie Strefy Rozwoju Gospodarczego w Stanowicach. Gmina Oława udziela inwestorom zwolnienia z podatku od nieruchomości na okres do 3 lat, a teren inwestycyjny w Godzikowicach został włączony do granic Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” i przyszły inwestor może liczyć na dodatkową pomoc publiczną w postaci ulg w podatku dochodowym.

Źródło: na podstawie danych JST

Analizując powyższe działania JST na rzecz kooperacji istniejących podmiotów gospodarczych oraz pozyskiwania nowych inwestorów wyłaniają się działania, które wprowadzone mogą wpłynąć na rozwój obszaru Subregionu Brzeskiego. Należy do nich:

- aktywna współpraca pomiędzy gminami Subregionu Brzeskiego w zakresie wspólnej promocji inwestycyjnej w Internecie, mediach, na imprezach targowych, w tym spójna promocja i informacja na temat terenów inwestycyjnych w postaci folderów w wersji papierowej oraz elektronicznej,
- wyspecjalizowanie pracownika bezpośrednio odpowiedzialnego za obsługę inwestorów w każdej z gmin, w tym spójny system szkolenia dla wytypowanych pracowników,
- inicjatywy prowadzące do włączenia terenów inwestycyjnych do stref ekonomicznych.

Podsumowanie

Atrakcyjna lokalizacja Subregionu oraz dobry stopień skomunikowania stwarzają szansę wzrostu absorpcji inwestycji zagranicznych, co może być realizowane poprzez staranne przygotowanie terenów inwestycyjnych. Inwestycje podejmowane przez samorządy są podstawowym czynnikiem rozbudowy lokalnej infrastruktury technicznej i społecznej, a w rezultacie powiększenia majątku gmin.

Funkcje inwestycji infrastrukturalnych to przede wszystkim obsługa ludności i potencjalnych inwestorów, wzmocnienie więzi przestrzennych między jednostkami osadniczymi, stworzenie bazy technicznej dla działalności usługowo – produkcyjnej oraz stwarzanie warunków do przemiany struktury wytwórczości.

Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski cechują duże dysproporcje regionalne. Znaczna część spółek z kapitałem zagranicznym jest zlokalizowana na obszarze województwa mazowieckiego (głównie w Warszawie), jednakże stopniowo zwiększa się napływ inwestorów zagranicznych do innych regionów kraju. Inwestorzy zagraniczni inwestują zarówno w budowę nowych zakładów jak i przejmują dotychczas istniejące. Są oni potencjalnymi partnerami w eksporcie dla kwalifikowanych lokalnych producentów, którzy mogą poprzez rozwój lokalnego programu połączeń zwrotnych podnieść lokalną konkurencyjność.

Skutecznym pomysłem na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej obszaru jest tworzenie specjalnych stref ekonomicznych (SSE), gdyż działalność każdego przedsiębiorstwa wpływa na funkcjonowanie firm w jego otoczeniu. Rozwój działalności gospodarczej na pewnym obszarze prowadzi do wzrostu dochodów i zatrudnienia w innych przedsiębiorstwach powiązanych pośrednio lub bezpośrednio z funkcjonowaniem pierwszego. Przedsiębiorstwa zacieśniając i rozwijając więzi kooperacyjne

zwiększają swój potencjał, co może doprowadzić do rozwoju ich działalności, a to z kolei zwiększa zatrudnienie. Ponadto każdy rodzaj działalności gospodarczej przyczynia się do zwiększenia wpływów podatkowych do samorządów lokalnych.

Przepływy gospodarcze oparte na ścisłych powiązaniach mają charakter mnożnikowy. Popyt generowany poprzez nowo powstałe lub rozwijające się przedsiębiorstwa umożliwia wzrost firm będących dostawcami dóbr i usług. Z kolei poprzez wynagrodzenia pracowników zwiększa się siła nabywczą ludności, tym samym sprzyja to rozwojowi firm, które zaspokajają potrzeby konsumpcyjne ludności. Podmioty te z kolei same stwarzają większy popyt wywołując kolejny cykl efektów mnożnikowych. Rozwój przedsiębiorstw sprzyja również wzrostowi dochodów budżetowych gmin, które z kolei stają się źródłem inwestycji w infrastrukturę czy też poprawy jakości usług publicznych z których korzystają przedsiębiorstwa i ludność.

Rozwój lokalnych przedsiębiorstw następuje w połączeniu z dostawcami i odbiorcami zlokalizowanymi w odległych miastach, regionach, a nawet poza granicami Polski. Im silniejsze efekty mnożnikowe podmiotów działających w SSE, na co wpływ ma również duże ich skupienie, tym bardziej strefa oddziałuje na rozwój.

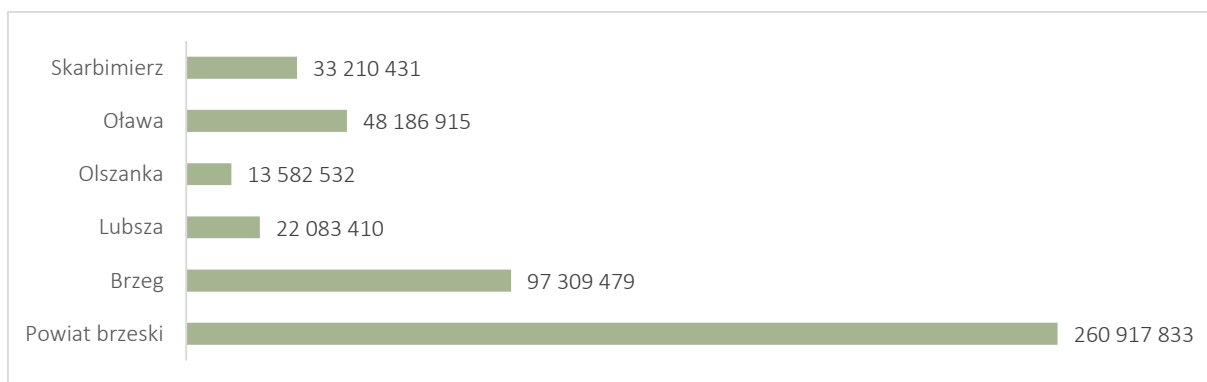
Powiat brzeski, w tym obszar Subregionu brzeskiego (gminy Brzeg, Olszanka i Skarbimierz) dotknięty jest najwyższym w woj. opolskim bezrobociem wynoszącym ponad 21%. Bezrobocie to jest wyższe niż średnia krajowa. Ponadto zauważalne są procesy migracji ludności w poszukiwaniu pracy, wiele osób zmienia miejsce zamieszkania w związku z brakiem możliwości znalezienia pracy. Zaoferowanie potencjalnym pracodawcom uzbrojonych terenów inwestycyjnych pod budowę fabryk pozwoli powstrzymać ten proces, co korzystnie wpłynie na realizację założeń Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim.

Zaletą Subregionu Brzeskiego, a także analizowanych terenów inwestycyjnych jest ich dobre położenie i skomunikowanie. Położenie terenów inwestycyjnych w bliskiej odległości od autostrady A4, główne drogi krajowe będące alternatywą dla autostrady, dostęp do linii kolejowej wschód – zachód, rzeka Odra oraz łatwy i szybki dostęp do lotniska pasażerskiego i towarowego we Wrocławiu jest dużą zaletą przy wyborze miejsca lokalizacji nowej inwestycji przez potencjalnych inwestorów.

7. Budżet samorządów i inwestycje: dochody, wydatki oraz inwestycje

Analiza budżetów samorządów tworzących Subregion Brzeski pokazała, że w ciągu ostatnich 10 lat można zaobserwować bardzo wysoką dynamikę wzrostu dochodów budżetowych (wzrost o blisko 51%). Na dochody ogółem składają się: 1) dochody własne, 2) dotacje, 3) subwencja ogólna na oświatę, 4) środki na dofinansowanie zadań (np. dotacje Unii Europejskiej). Należy podkreślić, iż podstawowym dochodem własnym gmin jest podatek od nieruchomości oraz udział w podatku dochodowym od osób fizycznych. W 2013 roku najwyższy dochód budżetowy spośród gmin tworzących Subregion Brzeski osiągnęło miasto Brzeg - 97,3 mln. zł oraz gmina Oława – 48,1 mln. zł.

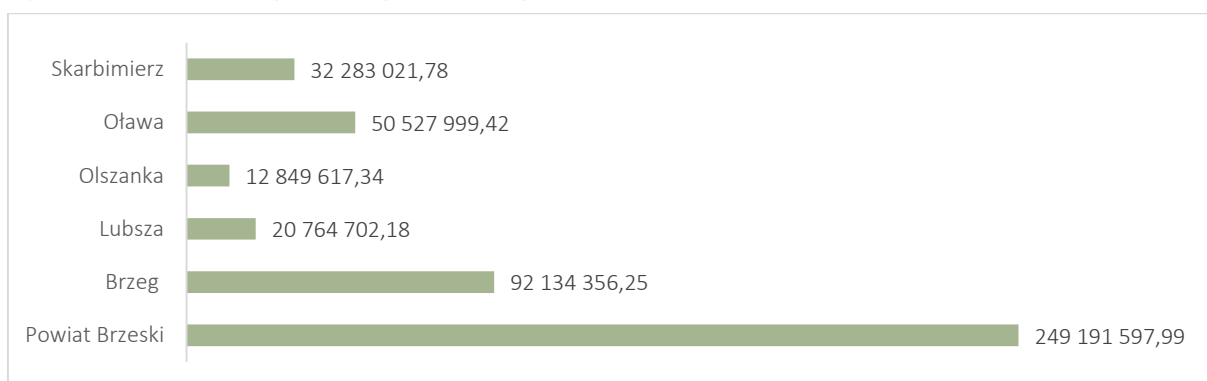
Wykres 24 Dochody samorządów Subregionu Brzeskiego w 2013 roku [zł]

Źródło: na podstawie danych GUS

W zakresie wydatków budżetowych gminy Subregionu Brzeskiego w minionej dekadzie zwiększyły je o blisko 50%, w dużej mierze środki te zostały wykorzystane na inwestycje majątkowe.

Wykres 25 Wydatki samorządów Subregionu Brzeskiego w 2013 roku

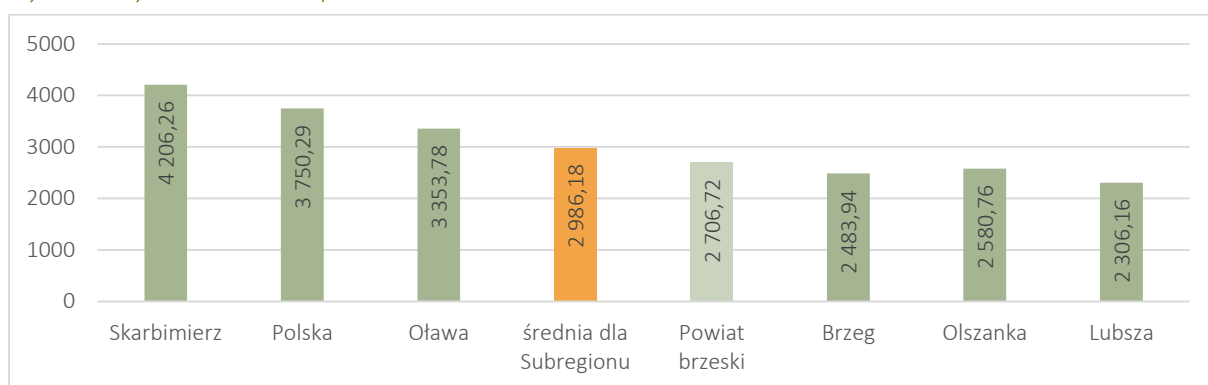

Źródło: na podstawie danych GUS

Informację o rzeczywistej kondycji finansowej samorządów pokazuje zestawienie dochodów samorządów w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 2013 roku w przeliczeniu na mieszkańca najwyższy dochód budżetowy osiągnęła gmina Skarbimierz (4 327,09 zł) oraz gmina Oława (3198,39 zł). Poniżej średniej, która dla Subregionu Brzeskiego wynosiła 3 065,90 zł – plasuje się Brzeg, Olszanka i Lubsza.

Biorąc pod uwagę fakt, że statystyczna średnia dochodów budżetowych na mieszkańca gmin łącznie z miastami na prawach powiatu w województwie dolnośląskim w 2013 roku wyniosła 3 897,51zł, a w opolskim – 3 118,49 zł to można wnioskować, że dochody samorządów Subregionu pomimo trendu wzrostowego nie są wystarczająco wysokie.

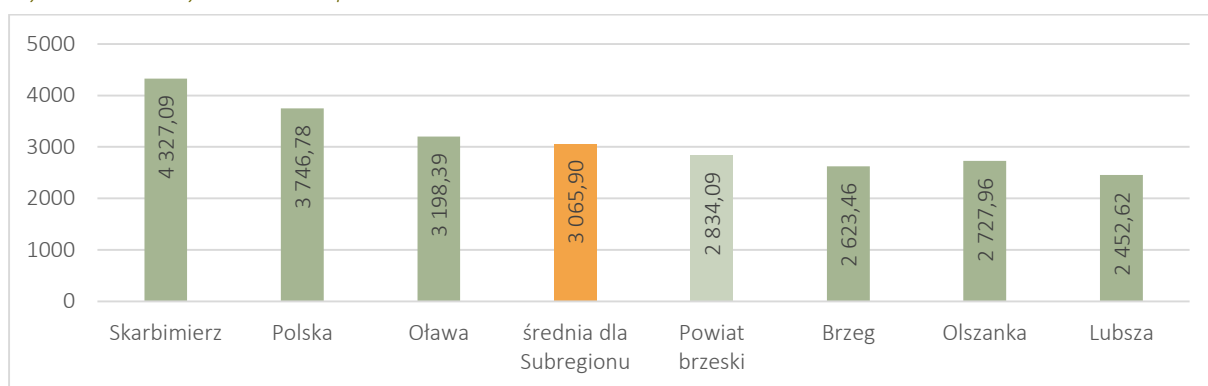
Wykres 26 Wydatki budżetów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 roku

Źródło: na podstawie danych GUS

Wydatki samorządów zaprezentowane poniżej w przeliczeniu na 1 mieszkańca korespondują z przedstawioną strukturą dochodów. Wśród samorządów tworzących Subregion Brzeski, tylko jeden z nich – gmina Oława cechuje się wyższymi wydatkami w z stosunku do dochodów (według danych GUS za rok 2013)

Wykres 27 Dochody budżetowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 roku

Źródło: na podstawie danych GUS

Dochody własne samorządu pochodzące w głównej mierze z podatków (również dochodowego od osób fizycznych i prawnych), opłat i dochodów majątkowych, pokazują rzeczywiste możliwości samorządów w kwestii pozyskiwania wpływów budżetowych i zależą w głównej mierze od liczby pracujących i zarabiających mieszkańców, liczby i wielkości przedsiębiorstw. Analizując wysokość dochodów budżetowych własnych w stosunku do dochodów ogólnych samorządów Subregionu Brzeskiego nasuwa się spostrzeżenie, iż są one relatywnie wysokie. W gminie Skarbimierz stanowią aż 69% dochodów ogólnych, w dalszej kolejności w Brzegu – 65%, w Oławie – 62%. Najniższy udział dochodów własnych w porównaniu do dochodów ogólnych został zidentyfikowany w gminie Lubsza – nieco ponad 46%. Wysokość dochodów własnych uzyskiwanych przez samorzady jest wprost proporcjonalna do wysokości dochodów ogólnych. Syntetyczne zestawienie omawianej zmiennej znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 44 Dochody ogólne a dochody własne samorządów Subregionu Brzeskiego w 2013 roku [zł]

jednostka terytorialna	dochody razem	dochody własne	
		ogólnie w zł	% dochodów ogólnych
Powiat brzeski	260 917 832,62	149 270 398,94	57%
Brzeg	97 309 478,82	63 508 693,87	65%
Lubsza	22 083 409,62	10 173 087,89	46%
Olszanka	13 582 531,80	7 030 597,78	52%
Oława	48 186 915,39	29 725 978,08	62%
Skarbimierz	33 210 431,31	22 855 863,22	69%

Źródło: na podstawie danych GUS

Gmina wiejska Skarbimierz przeznaczyła w 2013 roku na inwestycje majątkowe największe środki w stosunku do ogółu wydatków. Przeznaczenie 9,4 mln na inwestycje stanowiło 29,24% wydatków gminy w 2013 roku. Kwotę 11 8mln zł zainwestowała Oława. Stanowiło to 23,3% wydatków budżetu. Biorąc pod uwagę kwoty, jakie samorzady przeznaczają na inwestycje w 2013 roku, to są one niewielkie w porównaniu do potrzeb mieszkańców. W przypadku gminy wiejskiej Olszanka wydatki na inwestycje nie przekroczyły w 2013 roku 1% wartości budżetu, a w rdzeniu obszaru 3%. Nie ulega wątpliwości, że możliwości inwestycyjne samorządów wynikają przede wszystkim z wysokości przychodów oraz poziomu wydatków na edukację oraz pomoc społeczną, stanowiących największe pozycje w budżetach wszystkich samorządów. Nasuwa się wniosek, że przy coraz większej presji władz szczebla centralnego przejawiającej się cedowaniem coraz większej liczby zadań na samorzady bez przekazywania środków finansowych, jedynym wyjściem samorządów jest wzmocnienie konkurencyjności poprzez przyciąganie nowych mieszkańców i inwestorów tworzących nowe miejsca pracy. To jednak przy malejącej liczbie mieszkańców, dużej skłonności emigracyjnej Polaków jest zadaniem bardzo trudnym, wymagającym

współdziałania różnych podmiotów na poziomie ponadlokalnym. W poniższej tabeli przedstawiono w ujęciu syntetycznym strukturę wydatków samorządów skupionych w Subregionie Brzeskim wraz z odsetkiem wydatków przeznaczonych na inwestycje majątkowe.

Tabela 45 Wydatki samorządów Subregionu Brzeskiego w relacji do wydatków inwestycyjnych w 2013 r. [zł]

jednostka terytorialna	wydatki razem	wydatki inwestycje	% wydatków na inwestycje
Powiat brzeski	249 191 597,99	26 707 425,26	10,72%
Brzeg	92 134 356,25	270 6941,56	2,94%
Lubsza	20 764 702,18	2 063 706,50	9,94%
Olszanka	12 849 617,34	107 893,62	0,84%
Oława	50 527 999,42	11 813 463,32	23,38%
Skarbimierz	32 283 021,78	9 439 229,41	29,24%

Źródło: na podstawie danych GUS

8. Atrakcyjność turystyczna i przyrodnicza

Rzeczywisty stan gospodarki związanej z ruchem turystycznym przedstawia analiza liczby funkcjonujących podmiotów gospodarczych związanych z turystyką. Liczba przedsiębiorstw działających w ramach sekcji I PKD 2007, a więc prowadząca działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi w 2013 roku w Subregionie Brzeskim wyniosła 185, co stanowiło 2,2% wszystkich przedsiębiorstw. W stosunku do 2009 liczba podmiotów w ramach tej sekcji w regionie wzrosła o 9 przedsiębiorstw. W ramach sekcji N, działu 79 działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane na obszarze miasta funkcjonowało 21 podmiotów. Łącznie liczba podmiotów gospodarczych, które prowadzą działalność w ramach sekcji I oraz działu 79 sekcji N wyniosła 206 przedsiębiorstw. Relatywnie niski poziom liczby podmiotów prowadzących działalność bezpośrednio związaną z obsługą ruchu turystycznego świadczy o niepełnym wykorzystaniu potencjałów i walorów turystycznych obszaru. Jednocześnie mając na uwadze zidentyfikowane zasoby i atrakcje turystyczne Subregionu Brzeskiego, należy zwrócić uwagę na możliwości rozwojowe branży turystycznej, która w perspektywie długoterminowej może stać się istotnym elementem regionalnej gospodarki. W poniższej tabeli przedstawiono dynamikę zmian w zakresie omawianych podmiotów gospodarczych, również w odniesieniu do wyrejestrowań, które cechują się tendencją minimalnie zwyżkową – uprawnia to do twierdzenia, iż rozwój branży na terenie Subregionu warunkowany jest zintegrowaną interwencją publiczną (głównie w zakresie tworzenia produktów turystycznych łączących obszar – sieć tras rowerowych czy też wspólnej promocji oferty turystycznej).

Tabela 46 Podmioty gospodarcze prowadzące działalność związaną z turystyką w Subregionie Brzeskim

Wyszczególnieni	2009	2010	2011	2012	2013
Sekcja N dział 79*	20	21	18	19	21
Sekcja I **	174	195	181	182	185
Razem	194	216	199	201	206
Udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych	2,47%	2,64%	2,45%	2,45%	2,47%
Podmioty wyrejestrowane Sekcja I	7	11	29	18	65
Podmioty wyrejestrowane Sekcja N dział 79	13	20	56	36	125
Razem	20	31	85	54	190
Udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych prowadzących działalność związaną z turystyką	0,25%	0,38%	1,05%	0,66%	2,28%
* Sekcja N dział 79 wg PKD 2007 działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane					
** Sekcja I wg PKD 2007: działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi					

Źródło: na podstawie danych GUS

W celu przedstawiania rzeczywistego miejsca i roli Subregionu Brzeskiego na mapie turystycznej regionu, w niniejszej analizie przedstawiono kwantyfikowane mierniki potencjału turystycznego (dedykowane dla sektora turystyki). W tym zakresie przedstawiono następujące wskaźniki:

- Wskaźnik Charvata: wskaźnik nasycenia bazą turystyczną, wyrażony liczbą całorocznych miejsc noclegowych przypadających na km² powierzchni całkowitej,
- Wskaźnik Baretje'a: wskaźnik funkcji turystycznej miejscowości, wyrażony liczbą turystycznych miejsc noclegowych pomnożoną przez 100, przypadającą na liczbę ludności miejscowej.

Porównawcze zestawienie wskaźników umieszczono w poniższej tabeli. Analiza porównawcza bierze pod uwagę samorzady powiatów i województw na terenie, których funkcjonuje Subregion Brzeski. Dodatkowo komparatystyka została wzbogacona o dane dla podregionów: wrocławskiego oraz nyskiego, jak również dla dwóch porównywalnych obszarów o charakterze funkcjonalnym.

Tabela 47 Wskaźniki funkcji turystycznej – porównanie za 2013 r.

Obszar	Wskaźnik Charvata	Wskaźnik Baretje'a
Województwo dolnośląskie	2,73	1,87
Podregion wrocławski	0,48	0,53
Powiat oławski	0,59	0,41
Województwo opolskie	0,60	0,56
Podregion nyski	0,63	0,68
Powiat brzeski	0,17	0,16
Łomżyński Obszar Funkcjonalny	0,90	0,74
Przeworsko - Dynowski Obszar Wsparcia	0,65	0,58
Subregion Brzeski	0,25	0,18

Źródło: opracowanie własne

Wskaźnik Charvata wyrażający nasycenie bazą turystyczną na obszarze Subregionu Brzeskiego wynosi 0,25 i jest dużo niższy od średniej dla województw podkarpackiego (2,73) oraz opolskiego (0,60). Wśród porównywanych obszarów Subregion posiada korzystniejszy wskaźnik jedynie względem powiatu brzeskiego. Wskaźnik Baretje'a jest również niekorzystny (jedynie nieznacznie wyższy od wartości uzyskanej przez powiat brzeski). Syntetyczne przedstawienie i porównanie wskaźników funkcji turystycznej wskazuje na fakt, iż turystyka aktualnie nie pełni roli wiodącej w rozwoju społeczno-gospodarczym. Niemniej atrakcyjność turystyczna jest również komponentem wpływającym na atrakcyjność inwestycyjną oraz osiedleńczą. Zatem efektywne stymulowanie funkcji turystycznych i wykorzystanie funkcjonujących zasobów umożliwi zwiększenie dynamiki rozwoju gospodarczego.

Atrakcyjność turystyczna Subregionu Brzeskiego może zostać zanalizowana w kontekście wniosków płynących z opracowania Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej pn. „Ruch turystyczny w województwie opolskim i na pograniczu polsko-czeskim w 2012 roku”. Raport z badań ma pionierski

charakter i pozwala na wnioskowanie na temat aktualnego stanu turystyki na omawianym obszarze i jego perspektyw rozwojowych. 3,12% przebadanej w ramach badania populacji (próba badawcza – n=3233) nocowało w Brzegu, co plasuje rdzeń subregionu na 8 miejscu wśród najliczniej odwiedzanych miejscowości w województwie opolskim. Diagnoza obszaru wsparcia wskazuje, iż atrakcyjność turystyczna i rozpoznawalność podmiotów tworzących obszar funkcjonalny ogniskuje się wokół jego centrum administracyjnego i gospodarczego. Potwierdza to omawiany raport, w którym Zamek Piastów Śląskich w Brzegu plasuje się jako jedna z głównych atrakcji turystycznych Opolszczyzny w ocenie respondentów (12 pozycja wśród 20 sklasyfikowanych). Najważniejsze atrakcje turystyczne województwa opolskiego zostały przedstawione w ujęciu tabelarycznym poniżej.

Tabela 48 Kluczowe atrakcje turystyczne województwa opolskiego wg. raportu OROT, n=3233

Lokata rankingowa	Nazwa atrakcji turystycznej	Łączna liczba wskazań w badaniu ankietowym (respondenci zagraniczni)
1	Zamek w Mosznej	516 (79)
2	JuraPark w Krasiejowie	515 (101)
3	Góra Świętej Anny	372 (140)
4	Opole	346 (116)
5	Nysa	192 (58)
6	Gród rycerski w Byczynie	175 (61)
7	Kamień Śląski	168 (32)
8	Muzeum Wsi Opolskiej	138 (49)
9	Ogród zoologiczny	135 (32)
10	Jezioro Nyskie	117 (10)
11	Kościół w Nysie	111 (35)
12	Zamek Piastów Śląskich w Brzegu	107 (24)
13	Amfiteatr w Opolu	105 (24)
14	Rynek w Opolu	92 (31)
15	Kopa Biskupia	92 (13)

Źródło: na podstawie „Ruch turystyczny w województwie opolskim i na pograniczu polsko-czeskim w 2012 roku”

Atrakcyjność turystyczna Subregionu Brzeskiego jest również bezpośrednio związana z centralnym miastem obszaru. Miasto Brzeg jest siódmą najbardziej rozpoznawalną miejscowością turystyczną w województwie opolskim, świadczy to o potencjale rozwojowym turystyki, jako branży wpływającej na dynamikę rozwoju społeczno-gospodarczego całego obszaru. Poza turystyką miejską subregion ma również zasoby umożliwiające rozwój agroturystyki i ekoturystyki opierającej się o eksplorację obszarów atrakcyjnych przyrodniczo, takich jak Stobrawski Park Krajobrazowy.

Tabela 49 Najpopularniejsze turystycznie miejscowości województwa opolskiego wg. raportu OROT, n=3233

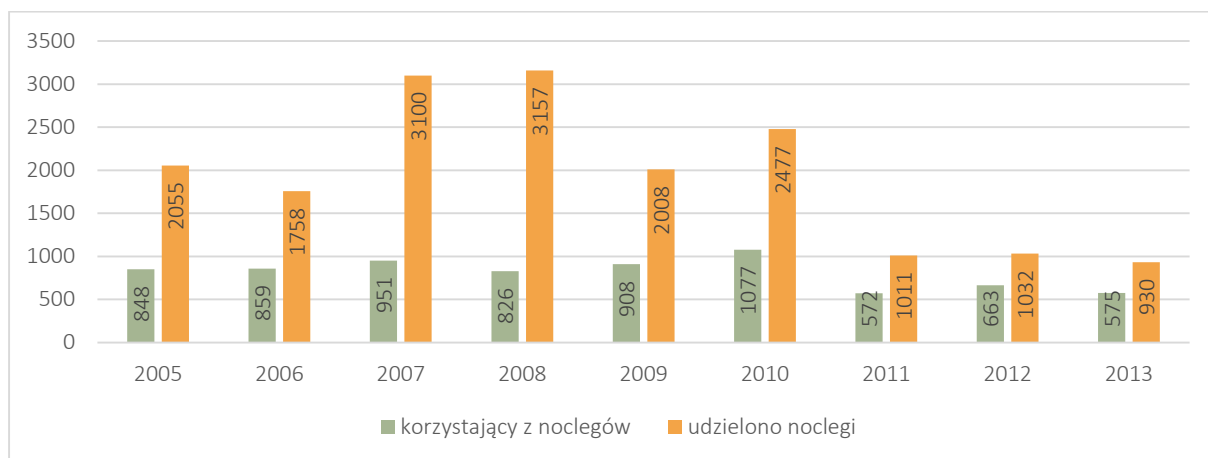
Lokata rankingowa	Nazwa miejscowości	Łączna liczba wskazań w badaniu ankietowym (respondenci zagraniczni)
1	Opole	881 (289)
2	Nysa	442 (115)
3	Moszna	264 (70)
4	Krasiejów	212 (53)
5	Góra Świętej Anny	186 (38)
6	Otmuchów	162 (39)
7	Brzeg	159 (52)
8	Kamień Śląski	118 (46)
9	Głuchołazy	118 (24)
10	Prudnik	102 (12)

Źródło: na podstawie „Ruch turystyczny w województwie opolskim i na pograniczu polsko-czeskim w 2012 roku”

Zgodnie z rekomendacjami zawartymi w omawianym raporcie OROT wskazane powyżej ośrodki, w tym Brzeg, powinny stać się „w przyszłości swoistymi centrami wzrostu regionalnej gospodarki turystycznej”. Powyższa ocena jest uprawnia do wnioskowania o wysokim potencjale rozwojowym regionu w zakresie turystyki.

Dynamika zaobserwowanego ruchu turystycznego według danych GUS jest niekorzystna. Zarówno liczba osób korzystających z noclegów, jak również liczba udzielonych noclegów spadają w stosunku do roku bazowego. Wskazuje to na potrzebę zintegrowanej promocji turystycznej regionu, który dysponuje walorami turystycznymi predestynującymi obszar do silniejszego wykorzystania turystyki w strukturze regionalnej gospodarki. Jednocześnie wg. danych GUS ruch turystyczny został zidentyfikowany w Brzegu oraz Oławie.

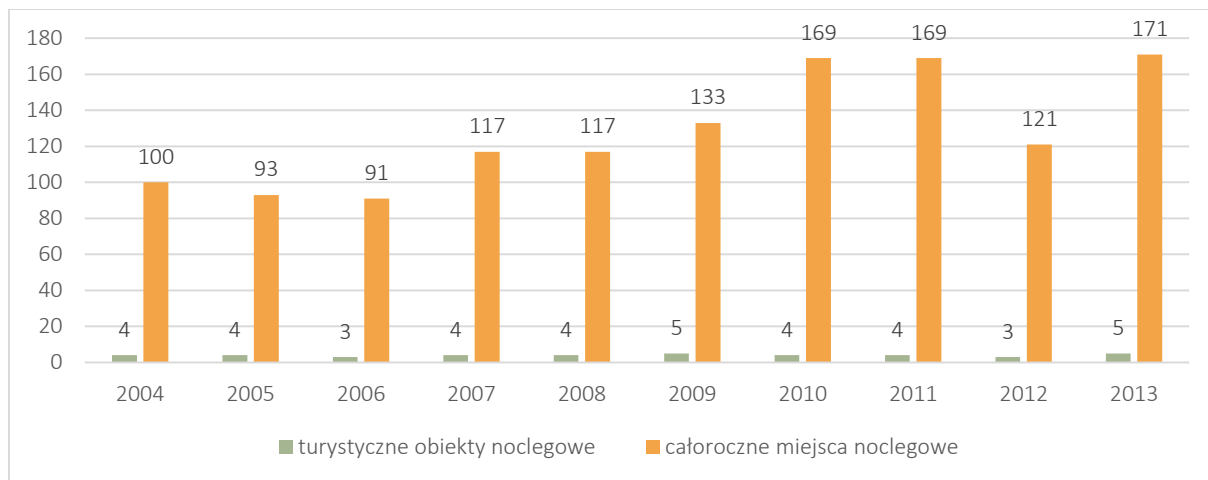
Wykres 28 Liczba korzystających z noclegów i udzielone noclegi w Subregionie Brzeskim

Źródło: na podstawie danych GUS

W analizowanym okresie liczba dostępnych całorocznych miejsc noclegowych w Subregionie wzrosła o 41,5%. Jednocześnie liczba całorocznych obiektów zakwaterowania zbiorowego podlegała niewielkim wahaniom implikuje to jej niską różnorodność hamującą rozwój branży turystycznej w regionie.

Wykres 29 Liczba turystycznych obiektów noclegowych, całoroczne miejsca noclegowe w Subregionie

Źródło: na podstawie danych GUS

Subregion Brzeski posiada łącznie 10 837,46 ha obszarów prawnie chronionych, z czego 8 587,90 ha posiada status Parku Krajobrazowego. Jednocześnie na omawianym obszarze funkcjonalnym znajduje się 45 pomników przyrody. Średnia lesistość gmin tworzących subregion to – 15,2% (najwyższe zalesienie występuje w Lubszy – 46,0% – wysoki współczynnik lesistości jest głównie udziałem Stobrawskiego Parku Krajobrazowego, natomiast najniższe w Brzegu – 0,1%). Udział terenów prawnie chronionych w łącznej powierzchni Subregionu Brzeskiego wynosi 16,3% – zasoby w postaci terenów atrakcyjnych przyrodniczo umożliwiają tworzenie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej przeznaczonej również dla mieszkańców w postaci stref rekreacji i wypoczynku, co bezpośrednio wpłynie na jakość życia oraz atrakcyjność osiedleńczą regionu.

W kontekście analizy atrakcyjności przyrodniczej warto podkreślić funkcjonowanie Stobrawskiego Parku Krajobrazowego, który został założony we wrześniu 1999 roku i zajmuje powierzchnię 52 600 ha. Celem utworzonego parku jest ochrona wielu gatunków zwierząt i roślin, takich jak ostoje ptactwa wodno-błotnego pod nazwą „Dolina Środkowej Odry”. Kompleksy leśne stanowią niemal 80% powierzchni parku. Jest to najmłodszy park krajobrazowy województwa opolskiego. Na jego terenie występuje 50 gatunków roślin chronionych oraz około 140 gatunków roślin rzadkich. W Stobrawskim Parku Krajobrazowym znajduje się 5 rezerwatów przyrody, jeden z nich – leśny rezerwat przyrody Lubsza znajduje się w granicach administracyjnych Subregionu Brzeskiego. Jest on położony po lewej stronie szosy Lubsza – Rogalice, w oddziałach 254 i 255, w centralnej części Lasu Lubszańskiego, przez

który prowadzi żółty szlak; a także ścieżka dydaktyczna. Powierzchnia rezerwatu wynosi 15,85 ha, planowane jest jego powiększenie do 67,97 ha. Rezerwat obejmuje pozostałości naturalnego lasu mieszanego z udziałem buka i dębu.

Celem sprostania wymaganiom turystów na terenie Nadleśnictwa Brzeg wyznaczono trzy szlaki turystyczne: żółty, zielony i niebieski.

- Żółty szlak turystyczny (13,7 km) – rozpoczyna się w Brzegu i biegnie przez Kościerzycę, Piastowice, Lubszę, rezerwat przyrody „Lubsza” do Rogalic w którym znajduje zabytkowy park wiejski.
- Zielony szlak turystyczny (40,0 km) – biegnący poprzez tereny dwóch obrębów leśnych tworzy pętlę zaczynającą się w Brzegu i biegnie przez Błota, Borucice, Rogalice, Tarnowiec, Nowy Świat, Kurznie, Karłowice, Stare Kolnie, Stobrawę i Kościerzycę do Brzegu.
- Niebieski szlak turystyczny (42,7 km) – szlak zabytków polichromii tworzący pętlę na południe od Brzegu zaczyna się w Brzegu i biegnie przez Pawłów, Kruszyńkę, Strzelniki, Olszanek, Krzyżowice, Obórki, Przylesie, rezerwat przyrody „Przylesie”, Bierzów, Łukowice Brzeskie, Małujowice, Zielęcice, Brzezina do Brzegu.

Warto podkreślić powiązania funkcjonalne pomiędzy rdzeniem omawianego obszaru a gminami wiejskimi wskazują na możliwość tworzenia zróżnicowanych produktów turystycznych łączących dziedzictwo kultury materialnej z aktywnym wypoczynkiem. Komplementarność i kierunki rozwojowe poszczególnych gmin uprawniają do wskazania turystyki jako obszaru o wysokim potencjale wzrostu. Atrakcyjność przyrodnicza gminy Lubsza to poza omówionym Stobrawskim Parkiem Krajobrazowym również:

- Myśliliborzyckie Wzgórze – położone 144 m n. p. m., zwane dawniej „Winną górą”, powstałe dzięki Odrze, która podczas powodzi naniosiła piasku. Zlokalizowane stanowisko kultury łużyckiej, gdzie odkopano piec garncarski z 1-go pięćsetlecia naszej ery. Wzgórze mogło pełnić miejsce kultu religijnego,
  - Grądy Odrzańskie – o powierzchni 19 999,3 ha, miejsce występowania 113 gatunków lęgowych ptaków,
  - Rezerwat „Leśna Woda”- lasy mieszane, zróżnicowana szata roślinna, dużo zwierząt, ptactwa, grzybów i jagód,
  - Rezerwat Przyrody Rogalice,
  - Rezerwat Przyrody Barucice,
  - Aleja drzew w Roszkowicach.
-

W gminie Olszanka znajduje się rezerwat leśny „Przylesie” o powierzchni 17,0 ha, dodatkowo na terenie gminy zlokalizowane są kompleksy leśne w Michałowie i Krzyżowicach (stopień lesistości omawianej gminy wynosi 5,9%).

W dolnośląskiej gminie Oława w dolinach rzek Odry i Oławy, na ponad 162 stanowiskach występuje co najmniej 28 gatunków w obrębie 20 rodzin. Najcenniejsze zbiorowiska roślinne znajduje się na terenie największego kompleksu leśnego gminy – Lasu Ryczyńskiego, który stanowi ostoję wszystkich chronionych gatunków bezkręgowców z terenu gminy. Ogółem stwierdzono na tym obszarze występowanie 11 gatunków objętych ochroną ścisłą, z czego 6 z nich to zwierzęta rzadkie. Na terenie Gminy Oława znajdują się ponadto trzy Obszary Natura 2000, są to: Grądy w Dolinie Odry, Grądy Odrzańskie oraz Dąbrowy Janikowskie.

Realizacja programu „Odra 2000” pozwoliła racjonalnie zagospodarować Odrę (ciek wodny o kluczowym znaczeniu dla regionu zarówno w kontekście stymulowania ruchu turystycznego, jak również rozwoju jego funkcji transportowych), która stała się rzeką bezpieczną, dostarczającą energii z funkcjonujących elektrowni wodnych, co wpływa na rozwój nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku (OZE). W Brzegu wybudowano również przystań rzeczną na Odrze, gdzie cumują statki wycieczkowe oraz uczestnicy licznych spływów kajakowych (możliwość rozwoju turystyki wodnej).

Zidentyfikowane problemy rozwojowe w zakresie rozwoju ruchu turystycznego:

- Integrowanie istniejących i nowych szlaków turystycznych (piesze, rowerowe, wodne) umożliwiających podróżowanie różnymi środkami lokomocji, co wpływa na znaczący wzrost ich atrakcyjności.
- Brak punktów informacji turystycznej na terenach wiejskich obszaru, co uniemożliwia zbudowania systemu obsługi turystów odwiedzających teren Subregionu,
- Brak wspólnej promocji oferty turystycznej i atrakcji turystycznych (przyrodniczych i kulturowych),
- Niski poziom zróżnicowania i dostępności do bazy noclegowo – gastronomicznej lub jej niemal zupełny brak na terenach wiejskich,
- Brak ogólnodostępnych kąpielisk posiadających nowoczesne zaplecze sanitarne i gastronomiczne na terenach podmiejskich.

Rekomendowane kierunki rozwoju turystyki:

- Rozwój bazy gastronomiczno-hotelarskiej, promocja agroturystyki i ekoturystyki na terenach wiejskich (wspieranie inicjatyw zmierzających do tworzenia obiektów rekreacyjno-turystycznych),

- Tworzenie wspólnych produktów turystycznych o charakterze liniowym takich jak zintegrowana sieć ścieżek rowerowych,
- Tworzenie łowisk wędkarskich na terenach do tego predystynowanych oraz rozwój turystyki wodnej,
- Odnowienie i remonty zabytków dziedzictwa kultury materialnej w regionie,
- Istotnym elementem jest lobbing na rzecz utworzenia Nadodrzańskiego Parku Krajobrazowego „Dolina Odry II”.

9. Edukacja

Wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci w wieku 3-6 lat i jest realizowane w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych. Celem wychowania przedszkolnego jest zapewnienie dzieciom opieki, wspomaganie indywidualnego rozwoju oraz realizacja podstawy programowej.

Na terenie Subregionu Brzeskiego wychowanie przedszkolne realizowane jest przez 22 przedszkola, które łącznie z 77 oddziałami przedszkolnymi oferują 1 776 miejsc dla dzieci.

Tabela 50 Przedszkola, oddziały oraz miejsca w przedszkolach na obszarze Subregionu Brzeskiego

przedszkola	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	29	26	26	26	25	26	27	27	28	29
Brzeg	10	10	10	10	9	10	10	10	10	10
Lubsza	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Olszanka	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5
Oława	1	1	1	1	1	1	1	2	4	3
Skarbimierz	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Subregion Brzeski	19	19	19	19	18	19	20	21	23	22
oddziały	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	99	98	95	96	93	98	104	102	111	106
Brzeg	44	43	42	43	40	44	43	43	44	44
Lubsza	9	9	9	8	8	9	9	9	10	9
Olszanka	6	7	6	7	7	6	9	8	9	9
Oława	3	3	3	3	3	3	3	5	9	9
Skarbimierz	9	9	9	9	9	9	10	9	11	6
Subregion Brzeski	71	71	69	70	67	71	74	74	83	77
miejsca	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	2 565	2 503	2 511	2 387	2 331	2 396	2 412	2 421	2 580	2 507
Brzeg	1 157	1 156	1 176	1 079	989	1 072	1 070	1 070	1 073	1 073
Lubsza	177	177	177	168	173	173	173	173	173	198
Olszanka	157	215	219	219	206	169	150	150	170	175
Oława	70	70	75	75	75	75	75	125	212	190
Skarbimierz	225	214	220	220	220	223	225	220	270	140
Subregion Brzeski	1 786	1 832	1 867	1 761	1 663	1 712	1 693	1 738	1 898	1 776

Źródło: na podstawie danych GUS

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w badanym okresie wzrósł we wszystkich jednostkach poza Miastem Brzeg (spadek o 0,04 p. proc. w 2012 r. w stosunku do 2003 r.) oraz Gminą Lubsza (spadek o 2,51 p. proc. w 2012 r. w stosunku do 2003 r.). Największy wzrost zanotowano w Gminie Oława (wzrost o 24,98 p. proc. w 2012 r. w stosunku do 2003 r.), którą jako jedyną spośród

członków Subregionu charakteryzował w 2012 roku dodatni przyrost naturalny oraz najwyższe saldo migracji wewnętrznych.

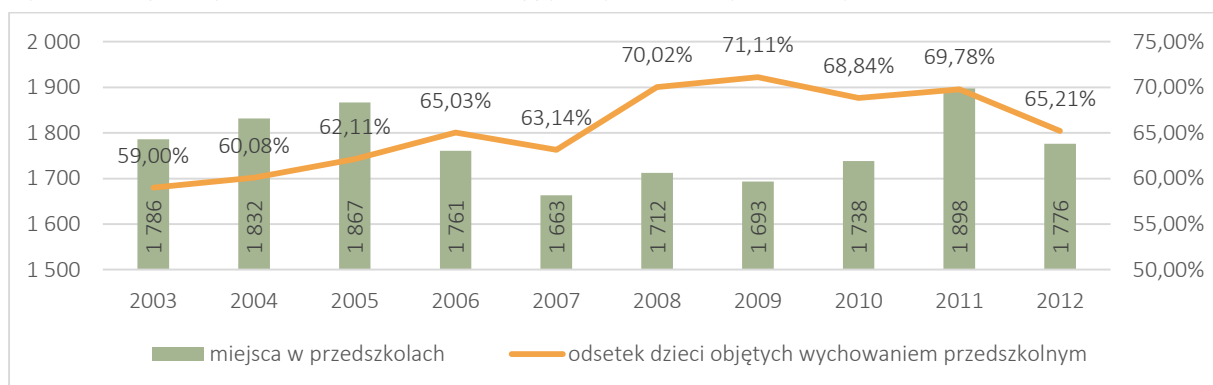
Tabela 51 Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym

jednostka terytorialna	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	61,70%	63,80%	66,50%	68,50%	68,60%	74,70%	75,40%	72,80%	72,70%	69,30%
Brzeg	69,56%	68,63%	69,81%	74,00%	70,97%	81,24%	79,61%	75,31%	72,89%	69,52%
Lubsza	63,11%	71,97%	76,57%	79,63%	79,63%	78,17%	78,08%	71,30%	72,55%	60,60%
Olszanka	68,02%	66,98%	70,68%	81,22%	79,64%	77,12%	89,57%	80,65%	76,50%	75,00%
Oława	31,55%	31,18%	34,21%	33,99%	32,73%	37,26%	45,01%	53,02%	58,16%	56,53%
Skarbimierz	55,26%	62,26%	63,46%	61,30%	62,01%	68,06%	65,94%	63,80%	71,75%	63,41%
Subregion Brzeski	59,00%	60,08%	62,11%	65,03%	63,14%	70,02%	71,11%	68,84%	69,78%	65,21%

Źródło: na podstawie danych GUS

Poniżej zaprezentowano dane dotyczące dynamiki zmian w zakresie liczby miejsc w przedszkolach funkcjonujących na obszarze Subregionu Brzeskiego w zestawieniu z odsetkiem dzieci, które zostały objęte wychowaniem przedszkolnym. Wzrasta liczba dzieci korzystających z tego rodzaju opieki, dlatego konieczne jest utrzymanie tendencji wzrostowej w liczbie placówek zapewniających opiekę dla dzieci w wieku przedszkolnym.

Wykres 30 Miejsca w przedszkolach, odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym

Źródło: na podstawie danych GUS

Poniżej zaprezentowano wykaz placówek świadczących usługi przedszkolne na terenie obszaru funkcjonalnego. Kolorem niebieskim zaznaczono przedszkola, których liczba oferowanych miejsc jest niewystarczająca w stosunku od potrzeb mieszkańców. Łączna liczba dzieci objętych opieką w przedszkolach Subregionu w roku szkolnym 2013 /2014 wyniosła 2 109, z czego 17% dzieci uczęszczało do placówek prywatnych, a 83% do publicznych.

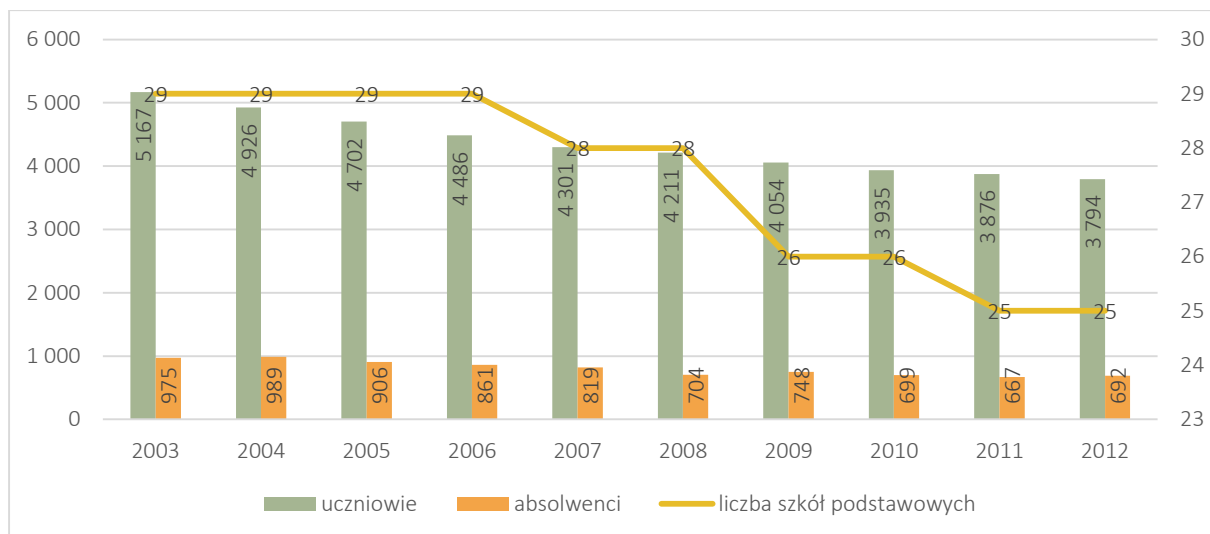
Tabela 52 Zestawienie przedszkoli na terenie Subregionu Brzeskiego

Nazwa	Status jednostki	Liczba dzieci		
		2011 /2012	2012 /2013	2013 /2014
Brzeg				
Przedszkole Publiczne nr 1 ; Brzeg ul Jana Pawła II 7	publiczna	92	98	121
Przedszkole Publiczne nr 2 ; Brzeg ul Ofiar Katynia 9	publiczna	73	75	75
Przedszkole Publiczne nr 3 ; Brzeg ul Zielona 23	publiczna	96	100	120
Przedszkole Publiczne nr 4; Brzeg ul Chrobrego 37	publiczna	144	150	150
Przedszkole Publiczne nr 5; Brzeg ul Bohaterów Monte Cassino 1	publiczna	100	100	100
Przedszkole Publiczne nr 6; Brzeg ul Wysoka 1	publiczna	96	100	100
Publiczne Przedszkole nr 7 Integracyjne; Brzeg ul Gaj 1	publiczna	100	100	100
Przedszkole Publiczne nr 8; Brzeg ul Towarowa 8	publiczna	98	101	100
Przedszkole Publiczne nr 10; Brzeg ul Makarskiego 3	publiczna	97	100	124
Przedszkole Publiczne nr 11; Brzeg ul Spacerowa 3	publiczna	147	148	150
Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Akademia Skrzata”; Brzeg ul. Konopnickiej 2	prywatna	25	25	25
Lubsza				
Przedszkole Publiczne Kościerzycy 64	publiczna	75	75	75
Publiczne Przedszkole Lubsza, ul. Szkolna 1	publiczna	76	75	72
Oddział Przedszkolny w Szkole Filialnej Dobrzyń 35	publiczna	25	25	25
Publiczne Przedszkole Mąkoszyce, ul. Poczтова 1	publiczna	69	70	74
Olszanka				
Przedszkole Olszanka, 49 - 332 Olszanka 94	publiczna	50	50	51
Publiczne Przedszkole w Krzyżowicach 72, 49-332 Krzyżowice	publiczna	21	24	25
Przedszkole Przylesie 49-332 Olszanka Przylesie 135b	publiczna	39	40	37
Przedszkole Jankowice Wielkie, Jankowice Wielkie 15, 49-332 Olszanka	publiczna	32	37	29
Oddział Przedszkolny Michałów 125, 49-332 Olszanka	publiczna	35	28	25
Oddział Przedszkolny Czeska Wieś 3, 49-332 Jankowice Wielkie	publiczna	16	11	15
Oława				
Publiczne Przedszkole w Bystrzycy, ul. T. Kościuszki 99, 55-200 Oława	publiczna	75	75	75
Niepubliczne Przedszkole „Kredka” w Stanowicach, ul. Leśna 1, 55-200 Oława	prywatna	13	36	45
Niepubliczne Przedszkole „Smyk”, Sobocisko 22, 55-200 Oława	prywatna	68	75	64
Skarbimierz				
Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Poziomka” Skarbimierz-Osiedle, ul. Topolowa 1	prywatna	0	57	163
Gminne Przedszkole Publiczne Skarbimierz-Osiedle, ul. Akacyjowa 28	publiczna	261	180	169
Razem		1 923	1 955	2 109
w tym w prywatnych		106	193	297
w tym w publicznych		1 817	1 762	1 812

Źródło: na podstawie danych JST Subregionu Brzeskiego

Sieć szkół podstawowych na obszarze funkcjonalnym tworzy 25 placówek, w których uczyło się w 2012 roku 3 794 uczniów. Liczba uczniów szkół podstawowych zmniejszyła się o 27% w badanym okresie, a liczba absolwentów o 29%.

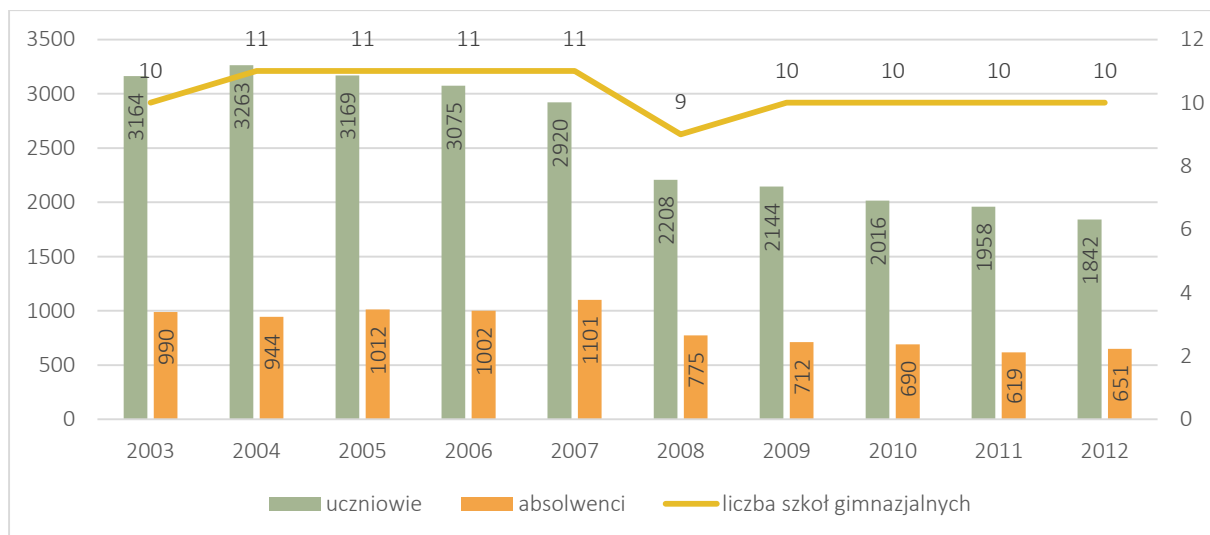
Wykres 31 Uczniowie, absolwenci oraz liczba szkół podstawowych na obszarze Subregionu Brzeskiego

Źródło: na podstawie danych GUS

W powiecie brzeskim funkcjonuje 17 szkół gimnazjalnych do których uczęszczało 2 892 uczniów oraz opuściło 1 004 absolwentów (2012 r., dane GUS). Na obszarze gmin wchodzących w skład Subregionu działalność prowadzi 10 szkół, w których uczyło się 1 842 gimnazjalistów. W badanym okresie zmniejszyła się zarówno liczba uczniów, jak i absolwentów.

Wykres 32 Uczniowie, absolwenci oraz liczba szkół gimnazjalnych na obszarze Subregionu Brzeskiego

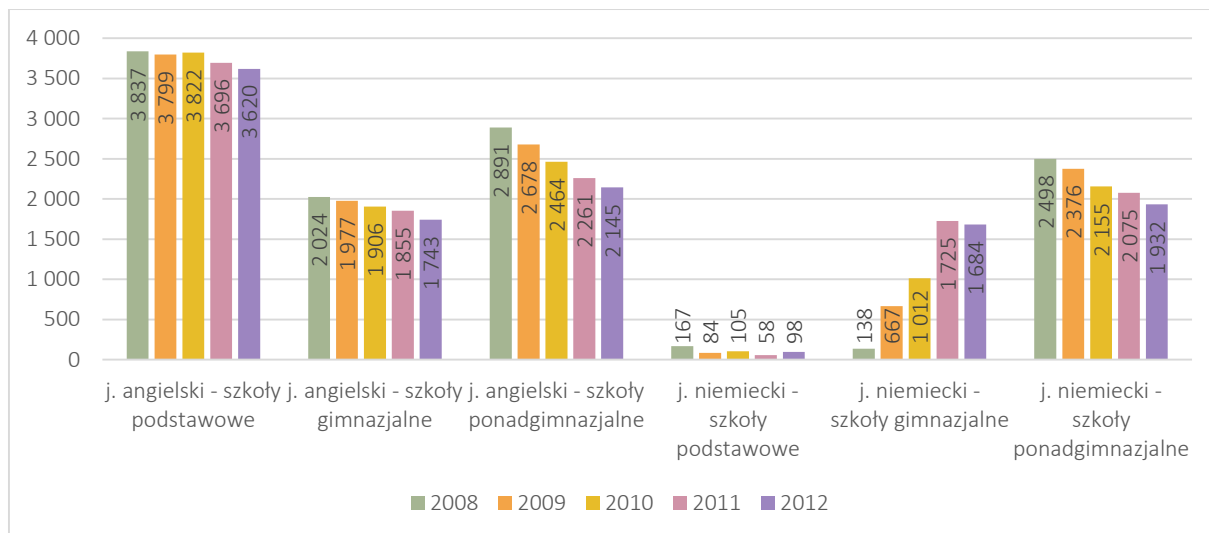

Źródło: na podstawie danych GUS

W szkołach podstawowych oraz gimnazjalnych na obszarze funkcjonalnym obowiązkowymi językami są angielski oraz niemiecki. W 2012 roku 3 620 uczniów szkół podstawowych uczyło się języka angielskiego, a 98 języka niemieckiego jako przedmiotów obowiązkowych. W przypadku szkół gimnazjalnych było to

odpowiednio 1 743 oraz 1 684 uczniów. W szkołach ponadgimnazjalnych oprócz angielskiego i niemieckiego na obszarze Subregionu 37 uczniów uczyło się obowiązkowo języka francuskiego, a 64 języka rosyjskiego.

Wykres 33 Obowiązkowo uczący się języka obcego wg typu szkoły

Źródło: na podstawie danych GUS

Poniżej zaprezentowano zestawienie szkół podstawowych oraz gimnazjalnych funkcjonujących na terenie Subregionu Brzeskiego.

Tabela 53 Zestawienie szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie Subregionu Brzeskiego

Lp.	Nazwa i adres placówki edukacyjnej	Nauczane j. obce	Liczba uczniów		
			2011/2012	2012/2013	2013/2014
Brzeg					
1	Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 1; Brzeg ul. Chrobrego 13	angielski	231	234	208
2	Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 3; Brzeg ul. Kamienna 2	angielski	495	477	486
3	Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 5; Brzeg ul. Robotnicza 22	angielski	404	369	333
4	Publiczne Gimnazjum Nr 1; Brzeg ul. Oławska 2	angielski niemiecki	302	256	242
5	Publiczne Gimnazjum Nr 3; Brzeg ul. Monte Cassino 14	angielski niemiecki	408	407	365
6	Zespół Szkół Nr 1 z Oddziałami Sportowymi; Brzeg ul. Poprzeczna 16	angielski niemiecki	805	819	861
7	Zespół Szkół Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi; Brzeg ul. Lompy 1	angielski niemiecki	385	403	416
8	Niepubliczna Szkoła Podstawowa im. Św. Tomasza z Akwinu; Brzeg ul. 18	angielski			7
Lubsza					
9	Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich Michałowice 18	angielski, niemiecki	53	54	50
10	Publiczna Szkoła Podstawowa Czepielowice 31	angielski	114	112	117

11	Publiczna Szkoła Podstawowa Lubsza, ul. Szkolna 2	angielski, niemiecki	97	89	87
12	Szkoła Filialna Dobrzyń 35	angielski, niemiecki	40	41	39
13	Publiczna Szkoła Podstawowa Mąkoszyce, ul. Poczтова 4	angielski	111	100	97
14	Publiczne Gimnazjum Kościerzycy 31	angielski, niemiecki	216	245	222
Olszanka					
15	Szkoła Podstawowa Olszanka, 49 – 332 Olszanka 94	angielski	106	110	104
16	Szkoła Podstawowa Przylesie, 49-332 Olszanka Przylesie 135b	angielski	62	58	58
17	Szkoła Podstawowa Jankowice Wielkie, 15, 49-332 Olszanka	angielski	80	78	84
18	Szkoła Podstawowa Michałów 125, 49-332 Olszanka	angielski	27	27	25
19	Gimnazjum Olszanka, 49 – 332 Olszanka 94	angielski, niemiecki	124	105	99
Oława					
20	Szkoła Podstawowa w Chwalibóżykach 1c, Oława	angielski	106	105	106
21	Szkoła Podstawowa w Drzemlikowicach 14, Oława	angielski	97	95	94
22	Szkoła Podstawowa w Marcinkowicach, Oława, Szkolna 1	angielski	313	357	386
23	Szkoła Podstawowa w Osieku 124, Oława	angielski	112	99	91
24	Szkoła Podstawowa oraz Gimnazjum w Bystrzycy, ul. Kościuszki 45, Oława	angielski niemiecki	344	336	338
25	Gimnazjum Nr 3 w Oławie, Lwowska 10	angielski niemiecki	442	447	443
Skarbimierz					
26	Gminna Szkoła Podstawowa w Skarbimierzu-Osiedlu, ul. Akacyjowa 28	angielski niemiecki	342	330	305
27	Szkoła Filialna w Lipkach Lipki 124	angielski niemiecki	67	63	62
28	Szkoła Filialna w Łukowicach Brzeskich Łukowice Brzeskie 88	angielski niemiecki	45	47	49
29	Gminne Gimnazjum w Skarbimierzu-Osiedlu, ul. Akacyjowa 27	angielski niemiecki	178	178	172
Razem			6 106	6 041	5 946

Źródło: na podstawie danych JST Subregionu Brzeskiego

W poniżej tabeli zaprezentowano wyniki egzaminów gimnazjalnych przeprowadzonych w 2014 roku w gimnazjach (uśrednione wyniki dla poszczególnych JST). Wskazują one, że najlepiej egzaminy te powiodły się w szkołach gimnazjalnych gminy Oława, choć dobre rezultaty, przekraczające średnie wartości dla województwa opolskiego i dolnośląskiego, są też uzyskiwane w zakresie języka polskiego w gminie Skarbimierz i mieście Brzeg. Wyniki z pozostałych przedmiotów, w tym najbardziej popularnych języków obcych, są niestety niższe niż średnie wojewódzkie. W całym zestawieniu powiat brzeski wypada też nieco gorzej niż powiat oławski.

Tabela 54 Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych w 2014 r [%]

jednostka terytorialna	Część humanistyczna		Część mat-przyrodnicza		j.angielski	j.niemiecki
	język polski	historia i WOS	matematyka	przedm. przyrod.	podst. / (rozszerz.)	podst. / (rozszerz.)
Woj. opolskie	65,8	57,8	45,8	51,1	68,1 (47,3)	65,5 (59,7)
Woj. dolnośląskie	65,6	57,6	45,7	50,8	66,3 (48,5)	54,0 (36,9)
Powiat brzeski	62,5	54,6	42,1	47,4	62,7 (39,9)	47,6 (43,1)
Miasto Brzeg	66,4	56,9	45,1	49,0	67,8 (45,1)	54,1 (48,8)
Gmina Skarbimierz	67,3	54,6	44,4	49,5	63,2 (37,7)	59,3 (-)
Gmina Lubsza	66,3	54,1	43,8	47,1	57,5 (34,3)	-
Gmina Olszanka	57,3	49,9	40,3	45,6	62,3 (35,4)	-
Powiat oławski	65,8	57,5	45,7	49,7	66,0 (47,2)	57,6 (34,1)
Miasto Oława	66,4	58,2	46,3	51,1	67,0 (48,5)	55,2 (30,6)
Gmina Oława	68,5	58,7	46,9	50,4	65,7 (41,3)	67,3 (55,0)

Źródło: OKE Wrocław

Współczynnik skolaryzacji brutto to korelacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Najwyższe wartości współczynnika skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych odnotowano w Brzegu oraz w Olszance, a w przypadku szkół gimnazjalnych również w Mieście Brzeg oraz w Skarbimierzu. Niepokojąco niskie wartości wskaźnika w ostatnich dwóch latach zanotowano w Oławie.

Współczynnik skolaryzacji netto to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Poniżej przedstawiono wartości wskaźnika osiągnięte dla poszczególnych jednostek wchodzących w skład Subregionu.

Tabela 55 Współczynnik skolaryzacji brutto, netto w szkołach podstawowych i gimnazjach [%]

szkoły podstawowe	współczynnik skolaryzacji brutto				współczynnik skolaryzacji netto			
	2003	2007	2011	2012	2003	2007	2011	2012
Powiat brzeski	97,66	96,18	97,06	96,37	96,11	94,15	92,60	92,12
Brzeg	102,02	98,90	100,47	101,99	100,34	95,91	95,72	97,58
Lubsza	92,87	95,56	84,57	79,92	92,08	94,81	82,81	79,30
Olszanka	103,12	94,03	97,52	98,91	102,40	94,03	91,84	93,12
Oława	79,19	77,43	78,43	80,00	78,73	76,72	75,84	77,07
Skarbimierz	82,69	88,30	87,81	85,44	82,26	87,97	83,75	82,72
szkoły gimnazjalne	2003	2007	2011	2012	2003	2007	2011	2012
Powiat brzeski	100,71	99,03	98,78	97,24	93,65	90,39	89,18	88,00
Brzeg	122,57	124,62	109,67	108,95	118,31	118,10	104,65	102,57
Lubsza	84,71	78,12	71,52	76,80	81,55	74,47	70,23	73,04
Olszanka	92,75	96,46	70,86	66,04	91,60	94,44	69,14	63,52
Oława	81,65	114,66	24,36	20,88	78,96	112,54	20,18	20,35
Skarbimierz	46,97	33,89	95,22	79,24	0,00	7,22	60,83	59,86

Źródło: na podstawie danych GUS

Poniżej zaprezentowano liczbę uczniów przypadających na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w podziale na poszczególne jednostki wchodzące w skład Subregionu. We wszystkich jednostkach zanotowano spadek wartości wskaźnika, co oznacza, że następuje systematyczna poprawa w zakresie dostępu do komputerów z dostępem do internetu. W przypadku gmin Olszanka oraz Skarbimierz zanotowano skokowe wartości wskaźnika, co świadczy o działaniach prorozwojowych realizowanych na obszarze tych gmin w zakresie edukacji.

Tabela 56 Wskaźnik komputeryzacji – szkoły podstawowe i gimnazja dla dzieci i młodzieży ogółem

jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	24,3	18,5	18,2	15,5	15,2	10,9
Brzeg	20,4	17,7	16,4	14,2	13,9	10,5
Lubsza	18,0	15,4	11,1	10,5	9,8	8,1
Olszanka	52,2	13,5	12,8	11,8	16,0	11,1
Oława	27,2	21,6	23,5	18,6	19,2	10,7
Skarbimierz	0,0	46,8	47,7	51,5	62,8	18,6

Źródło: na podstawie danych GUS

W zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego placówkami ogólnokształcącymi dysponuje Brzeg, co powoduje że mieszkańcy pozostałych gmin zmuszeni są korzystać z infrastruktury oddalonej od swojego miejsca zamieszkania. Szkoły ponadgimnazjalne z obszaru Subregionu oraz zlokalizowane na terenie powiatu brzeskiego umożliwiają zarówno edukację na poziomie ogólnokształcącym, jak i możliwości kształcenia zawodowego. Wprowadzane są nowe formy nauczania, a kierunki dostosowywane są do potrzeb rynku pracy. Co zaś tyczy się języków obcych, w szkołach ponadgimnazjalnych z terenu obszaru funkcjonalnego nauczany jest przede wszystkim język angielski

i język niemiecki, które przydatne są na współczesnym rynku pracy. Rzadziej nauczany jest język francuski oraz rosyjski. Rozbudowana sieć szkół zawodowych i średnich o różnych specjalnościach, stanowi o potencjale rozwojowym obszaru.

Tabela 57 Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży według grup kierunków kształcenia

grupa kierunków kształcenia	Powiat brzeski	Brzeg
zasadnicze szkoły zawodowe bez specjalnych		
ekonomiczne i administracyjne	39	21
inżynieryjno-techniczne	158	72
produkcji i przetwórstwa	39	31
architektury i budownictwa	56	36
rolnicze, leśne i rybactwa	1	0
usługi dla ludności	110	81
technika (łącznie z technikami uzupełniającymi, liceami profilowanymi oraz szkołami ogólnokształcącymi, szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe) bez specjalnych		
artystyczne	18	18
społeczne	202	134
ekonomiczne i administracyjne	345	345
informatyczne	245	154
inżynieryjno-techniczne	304	230
produkcji i przetwórstwa	52	52
architektury i budownictwa	88	75
rolnicze, leśne i rybactwa	42	0
usługi dla ludności	161	161
szkoły policealne bez specjalnych		
społeczne	12	12
medyczne	112	112

Źródło: na podstawie danych GUS

Poniżej zaprezentowano liczbę absolwentów, którzy przystąpili do egzaminu maturalnego oraz otrzymali świadectwo dojrzałości. Najgorsza sytuacja miała miejsce w 2009 roku, kiedy tylko 68% uczniów na terenie powiatu brzeskiego, którzy przystąpili do egzaminu, otrzymało świadectwo dojrzałości.

Tabela 58 Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych

absolwenci, którzy otrzymali świadectwo dojrzałości	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	353	333	421	373	361
Brzeg	332	212	312	302	272
absolwenci, którzy przystąpili do egzaminu maturalnego	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	378	490	467	434	423
Brzeg	351	348	317	323	291

Źródło: na podstawie danych GUS

Poniżej zaprezentowano zestawienie szkół ponadgimnazjalnych Subregionu wraz z profilem kształcenia.

Tabela 59 Zestawienie szkół ponadgimnazjalnych wraz z profilem kształcenia

Nazwa i adres placówki edukacyjnej	Profil kształcenia/ zawód wyuczony oraz nauczane j. obce	Liczba uczniów		
		2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych, Żłobizna 80, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Rolniczych w Żłobiznie)	kucharz małej gastronomii; j. obce: angielski	0	0	0*
Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Żłobizna 80, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Rolniczych w Żłobiznie)	fryzjer, mechanik pojazdów samochodowych, murarz, sprzedawca, kucharz małej gastronomii, operator obrabiarek skrawających; j. obce: angielski	18	12	0*
Zasadnicza Szkoła Zawodowa, ul. Krakowska 20, 49-200 Grodków (w Zespole Szkół Rolniczych CKP w Grodkowie)	Kucharz małej gastronomii, malarz-tapeciarz, , sprzedawca, dekarz, elektromechanik, elektryk, fryzjer, mechanik pojazdów samochodowych, mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych, monter instalacji i urządzeń sanitarnych, murarz, operator obrabiarek skrawających, piekarz, stolarz, ślusarz, cukiernik, kucharz, ogrodnik, wędliniarz, murarz- tynkarz, monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych; j. obce: niemiecki	145	150	151
Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 2, ul. Jana Pawła II 28, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Ekonomicznych w Brzegu)	Sprzedawca; j. obce: angielski	0	0	0
Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 3, ul. Kamienna 3, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Budowlanych w Brzegu)	Sprzedawca, kucharz małej gastronomii, lakiernik, posadzkarz, elektryk, dekarz, operator obrabiarek skrawających, stolarz, monter instalacji i urządzeń sanitarnych, cukiernik, fryzjer, ślusarz, murarz, mechanik pojazdów samochodowych, blacharz samochodowy, elektromechanik pojazdów samochodowych, malarz-tapeciarz, piekarz, elektromechanik, rolnik, kucharz, murarz-tynkarz, monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych; j. obce: angielski, niemiecki	247	241	243
Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1. ul. Słowiańska 18, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Brzegu)	elektryk, mechanik- monter maszyn i urządzeń , operator obrabiarek skrawających , sprzedawca, operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego, wędliniarz; j. obce: angielski	0	0	0
Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 2 Specjalna, ul. Krakowska 31, 49-200 Grodków (w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Grodkowie)	kucharz małej gastronomii, malarz-tapeciarz; j. obce: niemiecki	22	22	24
Publiczna Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy, ul. Krakowska 31, 49-200 Grodków		11	11	9

Nazwa i adres placówki edukacyjnej	Profil kształcenia/ zawód wyuczony oraz nauczane j. obce	Liczba uczniów		
		2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
(w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Grodkowie)				
Technikum, Żłobizna 80, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Rolniczych w Żłobiznie)	technik architektury krajobrazu; j. obce: angielski, niemiecki	32	13	0*
Technikum Uzupelniające, Żłobizna 80, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Rolniczych w Żłobiznie)	technik rolnik; j. obce: angielski	0	0	0*
Technikum Uzupelniające dla Dorosłych, Żłobizna 80, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Rolniczych w Żłobiznie)	technik rolnik; j. obce: angielski	0	0	0*
Technikum, ul. Krakowska 20, 49-200 Grodków (w Zespole Szkół Rolniczych CKP w Grodkowie	technik: mechanizacji rolnictwa, pojazdów samochodowych, ekonomista, agrobiznesu, informatyk; j. obce: angielski, niemiecki	278	275	243
Technikum dla Dorosłych, ul. Krakowska 20, 49-200 Grodków (w Zespole Szkół Rolniczych CKP w Grodkowie	technik: ekonomista, mechanizacji rolnictwa; j. obce: angielski	0	0	0**
Technikum Uzupelniające, ul. Krakowska 20, 49-200 Grodków (w Zespole Szkół Rolniczych CKP w Grodkowie	technik mechanik; j. obce: angielski	0	0	0**
Technikum Uzupelniające dla Dorosłych, ul. Krakowska 20, 49-200 Grodków (w Zespole Szkół Rolniczych CKP w Grodkowie	technik: ekonomista, mechanik, mechanizacji rolnictwa; j. obce: angielski	0	0	0**
Technikum nr 2, ul. Jana Pawła II 28, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Ekonomicznych w Brzegu)	technik: handlowiec, ekonomista, organizacji reklamy, logistyk; j. obce: angielski, niemiecki	279	295	338
Technikum nr 2 dla Dorosłych, ul. Jana Pawła II 28, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Ekonomicznych w Brzegu)	technik ekonomista; j. obce: angielski	0	0	0**
Technikum Uzupelniające nr 2 dla Dorosłych, ul. Jana Pawła II 28, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Ekonomicznych w Brzegu)	technik ekonomista; j. obce: angielski	0	0	0**
Technikum nr 3, ul. Kamienna 3, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Budowlanych w Brzegu)	technik: budownictwa, mechanik, pojazdów samochodowych, logistyk, sztukatorstwa i kamieniarstwa artystycznego; j. obce: angielski, niemiecki	274	250	217
Technikum Uzupelniające nr 3, ul. Kamienna 3, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Budowlanych w Brzegu)	technik: budownictwa, mechanik; j. obce: angielski	0	0	0**
Technikum nr 1, ul. Słowiańska 18, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Brzegu)	Technik: informatyk, telekomunikacji, elektromechanik, handlowiec, ekonomista, spedytor, hotelarstwa, technologii	679	624	557

Nazwa i adres placówki edukacyjnej	Profil kształcenia/ zawód wyuczony oraz nauczane j. obce	Liczba uczniów		
		2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
	żywności, obsługi turystycznej, agrobiznesu; j. obce: angielski, niemiecki			
Technikum nr 4 dla Dorosłych, ul. Słowiańska 18, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Brzegu)	technik handlowiec; j. obce: angielski	0	0	0**
Technikum Uzupełniające nr 4 dla Dorosłych, ul. Słowiańska 18, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Brzegu)	technik technologii żywności; j. obce: angielski	0	0	0**
Liceum Profilowane, Żłobizna 80, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Rolniczych w Żłobiźnie)	Rolno-spożywczy; j. obce: angielski	0	0	0*
Liceum Profilowane, ul. Krakowska 20, 49-200 Grodków(w Zespole Szkół Rolniczych CKP w Grodkowie)	Ekonomiczno-administracyjny, zarządzanie informacją, usługowo-gospodarczy; j. obce: angielski, niemiecki	0	0	0**
II Liceum Profilowane, ul. Jana Pawła II 28, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Ekonomicznych w Brzegu)	Zarządzanie informacją; j. obce: angielski, niemiecki	22	0	0**
II Liceum Profilowane dla Dorosłych, ul. Jana Pawła II 28, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Ekonomicznych w Brzegu)	Ekonomiczno-administracyjny; j. obce: angielski	0	0	0**
III Liceum Profilowane, ul. Kamienna 3, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Budowlanych w Brzegu)	socjalny, usługowo-gospodarczy; j. obce: angielski	0	0	0**
I Liceum Profilowane, ul. Słowiańska 18, 49-300 Brzeg (W Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Brzegu)	zarządzanie informacją, mechatroniczny; j. obce: angielski	0	0	0**
Szkoła Policealna, Żłobizna 80, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Rolniczych w Żłobiźnie)	technik ochrony środowiska, technik rolnik; j. obce: angielski	0	0	0*
Szkoła Policealna dla Dorosłych, Żłobizna 80, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Rolniczych w Żłobiźnie)	technik ochrony środowiska, technik rolnik; j. obce: angielski	0	0	0*
Szkoła Policealna, ul. Krakowska 20, 49-200 Grodków (w Zespole Szkół Rolniczych CKP w Grodkowie)	technik informatyk; j. obce: angielski	0	0	0**
Szkoła Policealna dla Dorosłych, ul. Krakowska 20, 49-200 Grodków (w Zespole Szkół Rolniczych CKP w Grodkowie)	technik mechanizacji rolnictwa; j. obce: angielski	0	0	0**
Szkoła Policealna nr 2 ,ul. Jana Pawła II 28, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Ekonomicznych w Brzegu)	technik: ekonomista, handlowiec, administracji , rachunkowości; j. obce: angielski	0	0	0
Szkoła Policealna nr 2 dla Dorosłych, ul. Jana Pawła II 28, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Ekonomicznych w Brzegu)	Technik: administracji, ekonomista, informatyk	57	52	36

Nazwa i adres placówki edukacyjnej	Profil kształcenia/ zawód wyuczony oraz nauczane j. obce	Liczba uczniów		
		2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Szkoła Policealna nr 3, ul. Kamienna 3, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Budowlanych w Brzegu)	Renowator zabytków architektury; j. obce: angielski	0	0	0**
Szkoła Policealna nr 1 dla Dorosłych, ul. Słowiańska 18, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Brzegu)	technik bezpieczeństwa i higieny pracy; j. obce: angielski	11	33	0**
I Liceum Ogólnokształcące, ul. Armii Krajowej 7, 49-300 Brzeg	j. obce: angielski, niemiecki, francuski	453	346	327
II Liceum Ogólnokształcące, ul. 1 Maja 7, 49-300 Brzeg	j. obce: angielski, niemiecki	349	403	385
Liceum Ogólnokształcące, ul. Sienkiewicza 29, 49-200 Grodków	j. obce: angielski, niemiecki, francuski	271	231	192
III Liceum Ogólnokształcące, ul. Kamienna 3, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Budowlanych w Brzegu)	j. obce: angielski, niemiecki	0	0	0**
III Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące, ul. Kamienna 3, 49-300 Brzeg w Zespole Szkół Budowlanych w Brzegu)	j. obce: angielski	0	0	0**
IV Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, ul. Słowiańska 18, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Brzegu)	j. obce: angielski	0	0	0**
IV Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, ul. Słowiańska 18, 49-300 Brzeg (w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Brzegu)	j. obce: angielski	0	0	0**
* Zlikwidowana				
** Likwidacja 31.08.2014				

Źródło: na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Brzegu

We wszystkich szkołach ponadgimnazjalnych systematycznie poprawia się wskaźnik komputeryzacji. Średnia liczba dzieci przypadających na 1 komputer z dostępem do internetu w województwie opolskim w 2012 roku wyniosła 6,76, a w przypadku województwa dolnośląskiego 9,33.

Tabela 60 Wskaźnik komputeryzacji – szkoły ponadgimnazjalne

ogółem	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	7,51	7,68	7,01	7,06	6,42
Brzeg	7,53	7,71	7,19	6,87	6,20
Skarbimierz	8,10	5,57	3,43	4,17	2,78
szkoły zawodowe bez policealnych	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	6,36	6,63	5,91	5,81	5,41
Brzeg	6,18	6,39	5,87	5,71	5,20
Skarbimierz	8,10	5,57	3,43	4,17	2,78
zasadnicze szkoły zawodowe	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	11,10	12,50	10,40	10,00	9,83
Brzeg	12,46	13,13	12,35	10,74	10,48
Skarbimierz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
technika	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	5,45	5,57	5,15	5,16	4,81
Brzeg	5,11	5,35	5,09	5,13	4,71
Skarbimierz	8,10	5,57	3,43	2,67	1,44
licea ogólnokształcące	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	10,23	9,71	9,32	10,32	9,16
Brzeg	11,08	10,55	10,18	9,44	8,71
Skarbimierz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
szkoły policealne	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	16,73	18,27	17,18	14,91	11,27
Brzeg	16,73	18,27	17,18	14,91	11,27
Skarbimierz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: na podstawie danych GUS

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych Subregionu Brzeskiego podejmują najczęściej decyzję o dalszym kształceniu się w placówkach szkolnictwa wyższego, zarówno w publicznego, jak i, coraz częściej, niepublicznego sektora edukacji. Na terenie obszaru funkcjonuje Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Brzegu, której oferta obejmuje studia I stopnia na kierunkach: pedagogika, filologie: angielska, angielsko-rosyjska, rosyjska, historia oraz 36 kierunków studiów podyplomowych. Ponadto w ramach Wyższej Szkoły działalność prowadzi Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Tabela 61 Oferta sektora szkolnictwa wyższego w Subregionie Brzeskim

Nazwa uczelni wyższej	Wydziały / kierunki	Liczba studentów		
		2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Brzegu	pedagogika:	1 523	1 558	1 665
	- pedagogika resocjalizacyjna z interwencją kryzysową, - profilaktyka psychopedagogiczna z elementami terapii, - pedagogika opiekuńczo - wychowawcza, - pedagogika małego dziecka z elementami logopedii, - pedagogika wczesnoszkolna z terapią pedagogiczną, - profilaktyka niedostosowania społecznego z elementami pomocy społecznej, - pedagogika kultury i mediów, - asystent rodziny, - doradztwo zawodowo-edukacyjne z przedsiębiorczością - edukacja obywatelska i europejska			
	historia:			
	- historia wojskowości, - archiwistyka, - dokumentalistyka konserwatorska			
	filologia rosyjska:			
	- język biznesu, - przekładoznawcza			
filologia angielska:				
- specjalizacja nauczycielska, - specjalizacja translatorska - tłumacz języków angielskiego i rosyjskiego - język biznesu / Business English				

Źródło: na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Brzegu

10. Kultura

Ze względu na specyfikę analizowanego terenu wiodącym ośrodkiem życia kulturalnego, jak również podmiotem świadczącym usługi kulturalne wyższego rzędu jest rdzeń Subregionu Brzeskiego. Wśród najprężniej funkcjonujących instytucji w Brzegu, należy podkreślić rolę jaką pełni Muzeum Piastów Śląskich oraz Brzeskie Centrum Kultury. W muzeum zlokalizowanym w Zamku Piastów Śląskich w Brzegu, pełniącym rolę rezydencji Piastów śląskich, wybudowaną w XIII wieku, można zwiedzić ekspozycję stałą prezentującą sztukę śląską XV-XVIII w. ze zbiorów Muzeum Narodowego we Wrocławiu, stanowiącą bogaty zbiór śląskiej sztuki sakralnej od gotyku po barok. Na szczególną uwagę zasługuje stała ekspozycja malarstwa Michaela Leopolda Willmanna, określanego mianem śląskiego Rembrandta. Ponadto w muzeum można zwiedzać następujące ekspozycje: „Z przeszłości i tradycji Piastów Śląskich”, „Memoriae Piastorum Principum Silesiae”, „Paradne zbroje i ubiór Piastów Śląskich XIII-XVII w.”, „Blask lampy naftowej”, „Polonia” (obraz ze zbiorów Muzeum Narodowego we Wrocławiu) i „Bitwa pod Grunwaldem” (kolekcja prywatna Jana Styki - malowany poemat narodowy). Muzeum pełni rolę ośrodka kultury o znaczeniu regionalnym, świadczy o tym prowadzenie działalności o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim. Wśród stałych i cyklicznie odbywających się imprez kulturalno-artystycznych należy wymienić:

- Dolnośląskie Dni Kultury Szwedzkiej,
- Spotkanie Finałowe Konkursu Recytatorskiego Wojska Polskiego,
- „Georgianum”,
- Wiosenne Targi Ogrodnicze,
- Zamkowe spotkania z historią – prezentacje najcenniejszych zabytków muzealnych połączone z wykładami i kameralnymi koncertami muzyki dawnej,
- „Laurentianum” – juwenalia studentów WSH-E w Brzegu,
- Najazd Poetów na Zamek Piastów Śląskich w Brzegu - interdyscyplinarna impreza artystyczno – kulturalna.

Dodatkowo warto wymienić cykliczne wydarzenia kulturalne o charakterze muzycznym:

- Cykl edukacyjny "Muzyka klasyczna nie gryzie" - program adresowany dla młodzieży szkolnej we współpracy z Wrocławskimi Kameralistami Cantores Minores Wratislaviensis,
- Wieczory Lisztowskie - comiesięczne fortepianowe koncerty kameralne we współpracy z Towarzystwem im. F. Liszta,
- Koncert w ramach Międzynarodowego Festiwalu Wratislavia Cantans,

– Wojewódzki Festiwal Pieśni Patriotycznej „Tobie Polsko”

Brzeskie Centrum Kultury obejmuje swą działalnością: Dom Kultury (przy ul. Mlecznej 5), Galerię Sztuki Współczesnej w brzeskim Ratuszu, amfiteatr miejski oraz reaktywowane w listopadzie 2004 roku kino „Centrum”, działające w budynku Domu Kultury (jedyna tego typu placówka na terenie Subregionu Brzeskiego). Brzeskie Centrum Kultury pełni rolę instytucji świadczącej usługi dla wszystkich mieszkańców obszaru funkcjonalnego. W perspektywie budowania zintegrowanego i wewnętrznie spójnego subregionu, należy podkreślić integracyjną funkcję BCK.

Brzeskie Centrum Kultury przez ostatnie cztery lata wykonało prace remontowe w siedzibie BCK oraz amfiteatrze. Wyremontowane zostały toalety dla widzów, foyer, hall główny, garderoby, kieszeń sceniczna oraz powstały dwie nowe garderoby. W amfiteatrze powstało nowe ogrodzenie oraz wymieniona została brama główna. Brzeskie Centrum Kultury unowocześniło sprzęt techniczny, kupione zostały nowe światła sceniczne spełniające najwyższe standardy, oraz sprzęt nagłaśniający w postaci nowych głośników i cyfrowego stołu mikserskiego. Scena została wzbogacona w nowe, czarne rękawy sceniczne i czarny horyzont. Młodzież z sekcji artystycznych BCK uczestniczy w wymianach młodzieży z miastami partnerskimi, mieliśmy okazje przyjmować uczestników z Czech i Niemiec w 2013.

Coroczne imprezy w trakcie Dni Księstwa Brzeskiego przeniosły się do amfiteatru oraz brzeskich klubów, gdzie odbywają się koncerty muzyczne.

Zmieniona została koncepcja festiwalu Jazz nad Odra, na edukacyjną formułę pod nazwa Jazz Alfabet.

Przy BCK działają sekcje: teatralna, taneczna, wokalna i plastyczna i fotograficzna, które na tą chwilę skupiają około 180osób. Cyklicznie prowadzone są warsztaty artystyczne w okresie wakacji i ferii zimowych, w których w ciągu czterech lat wzięło udział ok. 800 osób.

BCK współpracuje z klubami w Brzegu w kwestii współorganizacji koncertów- BCK zapewnia wsparcie technicznie. Współpraca z agencjami artystycznymi które wystawiają swoje produkcje na deskach BCK. Koncerty orkiestry symfonicznej imienia Księcia Jerzego II Piasta to również efekt nawiązanej współpracy BCK. W minionym roku mieszkańcy Brzegu mogli posłuchać jej na Koncercie Noworocznym w BCK oraz na koncercie z okazji 10-cio lecia wejścia Polski do Unii Europejskiej, w kościele pw. Miłosierdzia Bożego. Brzeskiego Centrum Kultury wystawia własne produkcje, zarówno taneczne, teatralne jak i muzyczno - teatralne które cieszą się wielkim powodzeniem. Imprezy w BCK zaczęły być biletowane, a cena biletów została ujednolicona do 5 zł.

W 2014 roku BCK rozpoczęło nowy projekt pn „Brzeski Serial Turystyczny”, w którego skład wchodzi 4 Festiwale na 4 Pory Roku - czyli teatr, film, plastyka i zakończenie wakacji Music Campem w amfiteatrze. Natomiast rozpoczęcie wakacji Brzeg również świętuje w amfiteatrze, w tym roku na Gali

Disco-polo. „Brzeski Serial Turystyczny” to projekt, który cieszy się dużym powodzeniem także u odwiedzających nasze miasto turystów, i na stałe zagości w naszym kalendarzu imprez.

Niezmiennie w Galerii Sztuki Współczesnej BCK organizowane są wystawy, które zawsze przyciągają pełną salę oglądających.

W 2010 roku powstał Punkt Informacji Turystycznej, mający swoją siedzibę w Galerii BCK w Ratuszu. PIT pełni rolę informacyjną dla turystów, oraz mieszkańców miasta.

W imprezach organizowanych przez BCK tylko w 2014 roku wzięło udział ok 25 tys. osób, co łącznie w ciągu czterech lat daje ok. 100 tys. osób.

Tabela 62 Liczba widzów i uczestników imprez organizowanych przez Brzeskie Centrum Kultury

Imprezy plenerowe	Konkursy i festiwale	Spektakle i imprezy własne
- Dni Księstwa Brzeskiego	- Przegląd Kolęd i Pastoralek	- Spektakle taneczne
- Ok. 8.000 widzów	- Ok. 150 uczestników	- 12 spektakli
- Gala Disco-Polo	- Corda-Cordi	- Ok.3.000 widzów
- Ok. 2.000 widzów	- Ok. 150 uczestników	- Spektakle teatralne
- Music Camp II	- Ogólnopolski konkurs recytatorski	- 6 spektakli
- Ok. 5.000 widzów	- Ok. 100 uczestników	- Ok. 1200 widzów
	- Klakiery – przegląd teatrów szkolnych	- Spektakle muzyczno-teatralne
	- Ok. 100 uczestników	- 8 spektakli
	- Jazz Alfabet	- Ok. 2200 widzów
	- Ok. 300 widzów	- Projekt „Rodzinka w BCK”
	- 4 Festiwale na 4 Pory Roku – Film!, Teatr!	- 4 imprezy
	- Ok. 1000 widzów	- Ok. 600 widzów
		- Dzień Dziecka, Dzień Matki
		- Ok. 150 uczestników
Łączna liczba widzów		
15 000	1 800	7 000

Źródło: sprawozdanie z działalności Brzeskiego Centrum Kultury

Subregion Brzeski charakteryzuje się relatywnie wysoką liczbą materialnych zabytków dziedzictwa kulturowego. W poniższej tabeli syntetycznie przedstawiono najważniejsze z funkcjonujących obiektów, stanowiących również element wpływający na atrakcyjność turystyczną obszaru.

Tabela 63 Najważniejsze zabytki kultury materialnej na terenie Subregionu Brzeskiego

jednostka	wyszczególnione zabytki
Brzeg	<ul style="list-style-type: none"> – Zamek Piastów Śląskich w Brzegu, – Kościół pw. Św. Mikołaja, – Kościół Podwyższenia Krzyża Św., – Ratusz Miejski, – dawny kościół franciszkanów, – pomnik św. Trójcy, – Budynek Gimnazjum Piastowskiego, – Brama odrzańska, – Wieża Ciśnień – renesansowe kamienice i układ urbanistyczny Starego Miasta
Lubsza	<ul style="list-style-type: none"> – kościoły : neogotycki w Szydłowicach (1900r.) z obrazem Madonny, neogotycki z XVII w. z rzeźbami w Mąkoszycach, wieża kościelna w Dobrzyniu poł. XIX w.), kościół w Tarnowcu, oraz w Czepielowicach, – dzwonnica z pocz. XX w. w Borucicach, – park dworski z XIX w. z grobowcem rodziny Landsbergów w Mąkoszycach, – basen – kąpielisko w Lubszy z lat 30-tych XX w. – gorzelnia w zespole folwarcznym w Mąkoszycach z 1857 r.
Olszanka	<ul style="list-style-type: none"> – szlak unikalnych XIV wiecznych polichromii ściennych w zabytkowych kościołach w Obórkach, Krzyżowicach i Pogorzeli, – gotyckie kościoły znajdujące się w: Gierszowicach, Przylesiu, Czeskiej Wsi, Jankowicach Wielkich i Michałowie – XVII – wieczny dwór w Olszance, – zabytkowy budynek dworca kolejowego w Olszance, – wodociągowa wieża ciśnień z 1925 r. zbudowaną na planie sześcioboku w Olszance; – dwa zespoły pałacowo - parkowe, uznane za zabytki kultury: w Obórkach z 14 gatunkami drzew, m.in. 125 letnie lipy drobnolistne oraz w Janowie z 17 gatunkami drzew i 5 gatunkami krzewów. Najstarsze z nich mają ok. 170 lat.
Oława	<ul style="list-style-type: none"> – dwa zespoły pałacowe w Oleśnicy Małej oraz Jakubowicach, – zabytkowe kościoły, krzyże pokutne, liczne kapliczki przydrożne i kalwarie.
Skarbimierz	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła w Małujowicach z XIV w. wraz z gotyckimi polichromiami, – zabytkowe kościoły we wsiach: Bierzów, Brzezina, Kruszyna, Łukowice Brzeskie, Małujowice, Pępice, Zielęcice i Zwanowice. – zabytkowa płyta granitowa w Brzezynie z wyrytym orłem śląskim oraz inskrypcją dotyczącą wybrukowania w 1584 roku drogi do Wrocławia przez Jerzego II, księcia na Legnicy i Brzegu. – XVIII wieczny zespół pałacowy w Zwanowicach wraz z parkiem krajobrazowym.

Źródło: na podstawie danych gmin Subregionu Brzeskiego

Analizując sieć instytucji kultury zauważa się, iż kluczowy charakter posiadają placówki biblioteczne (szerzej omówione w dalszej części rozdziału) oraz świetlice wiejskie stanowiące główne centra w części sołectw gmin tworzących Subregion Brzeski. Jednocześnie w poniższej tabeli syntetycznie przedstawiono najważniejsze ośrodki zajmujące się animowaniem życia kulturalnego na omawianym obszarze.

Tabela 64 Kluczowe ośrodki i instytucje kultury Subregionu Brzeskiego

	ośrodki i instytucje kultury
Brzeg	<ul style="list-style-type: none"> – Miejska Biblioteka Publiczna im. Księcia Ludwika I, – Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna, – Miejska Biblioteka Publiczna – Brzeskie Centrum Kultury.
Lubsza	<ul style="list-style-type: none"> – Gminny Ośrodek Kultury w Lubszy, – gminne biblioteki publiczne w: Lubszy, Michałowicach, Dobrzyniu, Mąkoszycach, Kościerzycach, Czepielowicach, – świetlice wiejskie w 20 miejscowościach.
Olszanka	<ul style="list-style-type: none"> – Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Olszance, – świetlice wiejskie w miejscowościach: Janów, Jankowice Wielkie, Krzyżowice, Gierszowice, Czeska Wieś, Pogorzela, Przylesie, Obórki oraz Michałów, – Centrum Kultury i Rekreacji w Pogorzeli (sekcja sportów siłowych) – obiekt szatniowo – rekreacyjny w Olszance.
Oława	<ul style="list-style-type: none"> – Gminna Biblioteka Publiczna wraz z 7 filiami na terenie gminy.
Skarbimierz	<ul style="list-style-type: none"> – Gminna Biblioteka Publiczna w Skarbimierzu, – na terenie gminy znajduje się 11 świetlic wiejskich (3 w trakcie budowy).

Źródło: na podstawie danych gmin Subregionu Brzeskiego

Ponadto działań w obszarze kultury podejmują się lokalne organizacje pozarządowe, które rozbudzają aktywność kulturalną mieszkańców i ich uzdolnienia twórcze, wspomagają organizacyjnie i finansowo zespoły kulturalne oraz podejmują wielokierunkowe inicjatywy mające na celu rozwój swych miejscowości. W poniższej tabeli przedstawiono syntetycznie funkcjonujące na terenie Subregionu Brzeskiego towarzystwa i związki społeczno-kulturalne.

Tabela 65 Aktywne towarzystwa i związki społeczno-kulturalne w Subregionie Brzeskim

Aktywne towarzystwa i związki społeczno – kulturalne	
Brzeg	<ul style="list-style-type: none"> – Fundacja Rozwój, – Stowarzyszenie Żywych Poetów, – Niezależny Ośrodek Kultury „Herbaciarnia”, – Towarzystwo Miłośników Lwowa, – Towarzystwo Rozwoju Ziemi Brzeskiej, – Klub Wojskowy I Pułku Saperów w Brzegu
Lubsza	<ul style="list-style-type: none"> – Stowarzyszenie Tarnowiec wczoraj, dziś i jutro, – Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Wsi Lubsza, – Stowarzyszenie Wędkarskie KORMORAN w Kościerzycach, – Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Lubszy, – Stowarzyszenie Odnova wsi Szydłowice, – Społeczne Towarzystwo Oświatowe w Czepielowicach, – Ochotnicze Straże Pożarne (8), – Związek Emerytów i Rencistów, – Zespół Ludowy „Leśne Echo”, – Zespół Ludowy „Bożenki”, – Zespół dziecięcy „Raptus” w Mąkoszycach
Olszanka	<ul style="list-style-type: none"> – Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie Brzeska Wieś Historyczna w Krzyżowicach, – Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Sołectwa Janów, – Towarzystwo Kobiet Wiejskich w Pogorzeli, – Stowarzyszenie Rozwoju Jankowic Wielkich „JANKO”, – Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego „Teraz Gierszowice”, – Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Sołectwa Olszanka, – Gminne Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe” w Olszance z/s w Krzyżowicach, – Ludowy Zespół Sportowy, – Towarzystwo Przyjaciół Krzyżowic – Stowarzyszenia Ochotniczych Straży Pożarnych: Olszanka, Krzyżowice, Przylesie, Michałów, Jankowice Wielkie, Czeska Wieś
Oława	<ul style="list-style-type: none"> – Ludowy Zespół Pieśni i Tańca „Porębiok”, – Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca „Marcinki” z Marcinkowic, – Klub Seniora „Kalina” z Bystrzycy, – Klub Seniora „Magnolia” z Marcinkowic, – Koła Gospodyń Wiejskich, – Zespół wokalny „Słoneczniki” (zespół szkół w Bystrzycy), – Zespół wokalny – „Rivendell chór” (Gminne Gimnazjum nr3), – Stowarzyszenie odnowy i promocji wsi Godzikowice „Magnolia” z Godzikowic, – ośrodek pantomimy w Drzemlikowicach, – ośrodek jeździecki w Gać, – 9 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych.
Skarbimierz	<ul style="list-style-type: none"> – LGD „Brzeska Wieś Historyczna”, – stowarzyszenie „Kamień” z Brzeziny, – „Lipowa Osada” z Lipiek, – „Wilijki” ze Żłobizny, – Gminne Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe” w Skarbimierzu-Osiedle – 4 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych

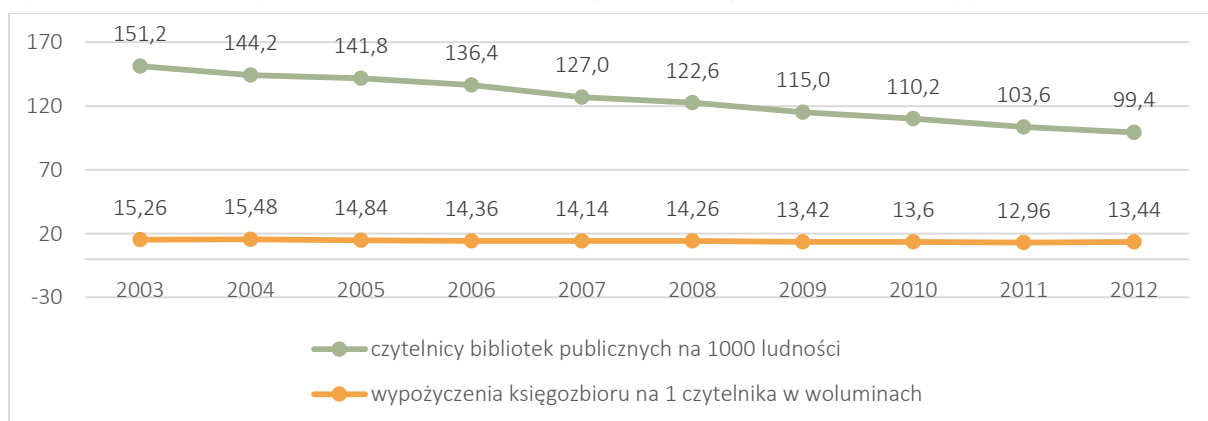
Źródło: na podstawie danych gmin Subregionu Brzeskiego

Diagnoza instytucji kultury prowadzących działalność na terenie Subregionu Brzeskiego pozwala na zidentyfikowanie problemów poszczególnych gmin oraz potrzeb inwestycyjnych w zakresie dziedzictwa kultury oraz szeroko rozumianej infrastruktury kultury. Do kluczowych deficytów należy:

- brak domu ludowego w Lubszy, remonty świetlic wiejskich w Mąkoszycach, Tarnowcu, Roszkowicach i Nowych Kolniach,
- remonty świetlic wiejskich w gminie Olszanka i Oławie,
- remont elewacji pałacu w Krzyżowicach,
- brak centrum kulturalnego wraz z salą widowiskową i zapleczem warsztatowym w Oławie,
- niewystarczające środki na dofinansowanie zespołów wokalnno-tanecznych w Oławie,
- brak ośrodka kultury w największej miejscowości gminy tj. w Skarbimierzu-Os.
- rewitalizacja techniczna obiektów w Brzegu – Dużej Sceny BCK, przebudowa amfiteatru miejskiego, przystosowanie budynku po dawnym Gimnazjum Piastowskim do działalności kulturalnej – wraz z zakupem niezbędnego sprzętu do prowadzenia takiej działalności.

Wyznacznikiem działań kulturalnych i potrzeb mieszkańców w zakresie kultury jest także kondycja czytelnictwa. Funkcjonujące na terenie Subregionu Brzeskiego publiczne placówki biblioteczne są istotnymi instytucjami życia kulturalnego w regionie. Wskaźnik czytelników na 1 000 ludności systematycznie spada i w analizowanym okresie zmalał o blisko 35%, natomiast księgozbiór wypożyczany na 1 czytelnika kształtował się na ustabilizowanym poziomie.

Wykres 34 Wskaźniki korzystania z bibliotek na terenie Subregionu Brzeskiego w latach 2003-2012 (1)

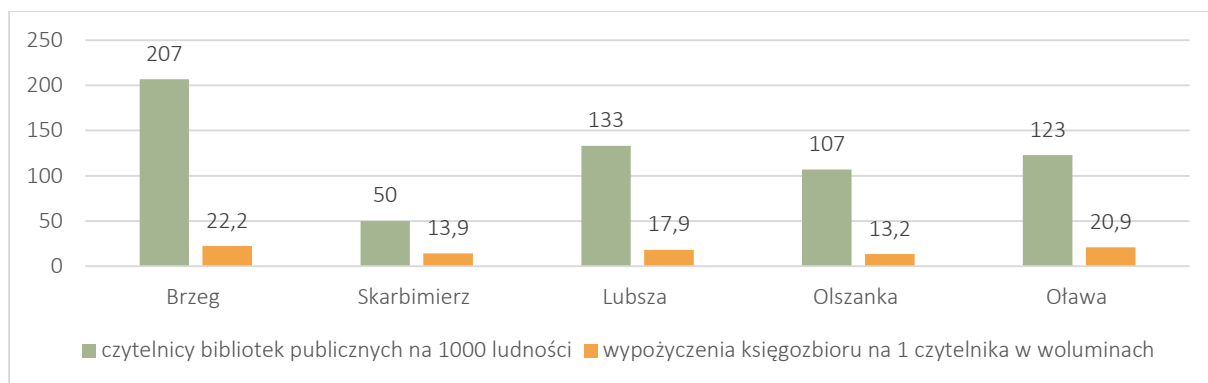

Źródło: na podstawie danych GUS

Najliczniej z bibliotek korzystają mieszkańcy rdzenia obszaru. Wskaźniki uzyskiwane przez gminy wiejskie Subregionu Brzeskiego są zdecydowanie niższe, co wprost wynika z ich specyfiki oraz rozproszonej zabudowy i wysokiej liczby miejscowości wchodzących w skład gmin. Trzeba jednak pamiętać, że liczba zarejestrowanych czytelników bibliotek nie zawsze przekłada się na liczbę czytelników faktycznie

systematycznie korzystających z zasobów księgozbioru. Dlatego istotny jest wskaźnik wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach. Z analizowanych danych wynika, że najchętniej czytają mieszkańcy Brzegu i gminy wiejskiej Oławy.

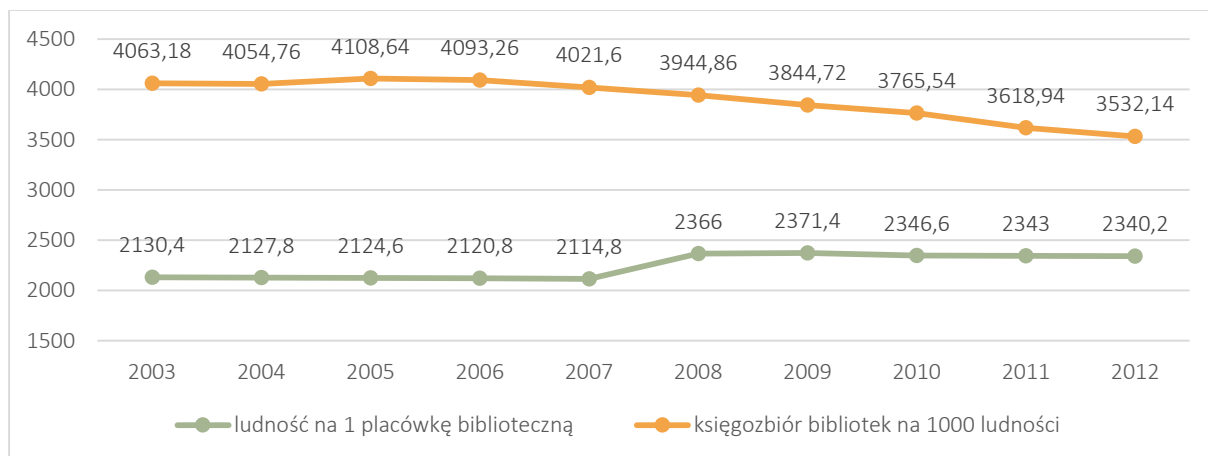
Wykres 35 Wskaźniki biblioteczne dla poszczególnych gmin Subregionu Brzeskiego w 2012 roku (1)

Źródło: na podstawie danych GUS

Liczba woluminów przypadająca na 1 000 mieszkańców na terenie Subregionu Brzeskiego spada, co wskazuje na niedoinwestowanie części placówek funkcjonujących na obszarze. Jednocześnie wskaźnik ludności przypadającej na 1 placówkę wzrósł w analizowanym okresie o blisko 9% – malejące zagęszczenie dostępnych bibliotek wprost wynika z wzrastającej liczby mieszkańców w subregionie.

Wykres 36 Wskaźniki korzystania z bibliotek na terenie Subregionu Brzeskiego w latach 2003-2012 (2)

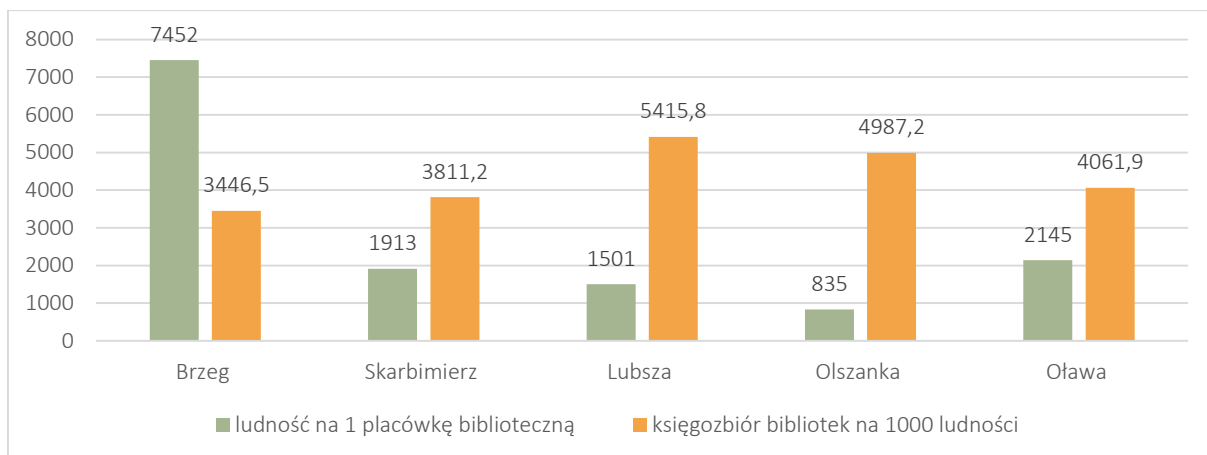

Źródło: na podstawie danych GUS

W Subregionie Brzeskim najwięcej ludności przypadającej na 1 placówkę biblioteczną wykazuje miasto Brzeg przy jednoczesnym najniższym wskaźniku księgozbioru na 1000 mieszkańców. Najlepszy dostęp do bibliotek obserwuje się w gminie Lubsza, która charakteryzuje się również największym księgozbiorem przypadającym na 1000 mieszkańców.

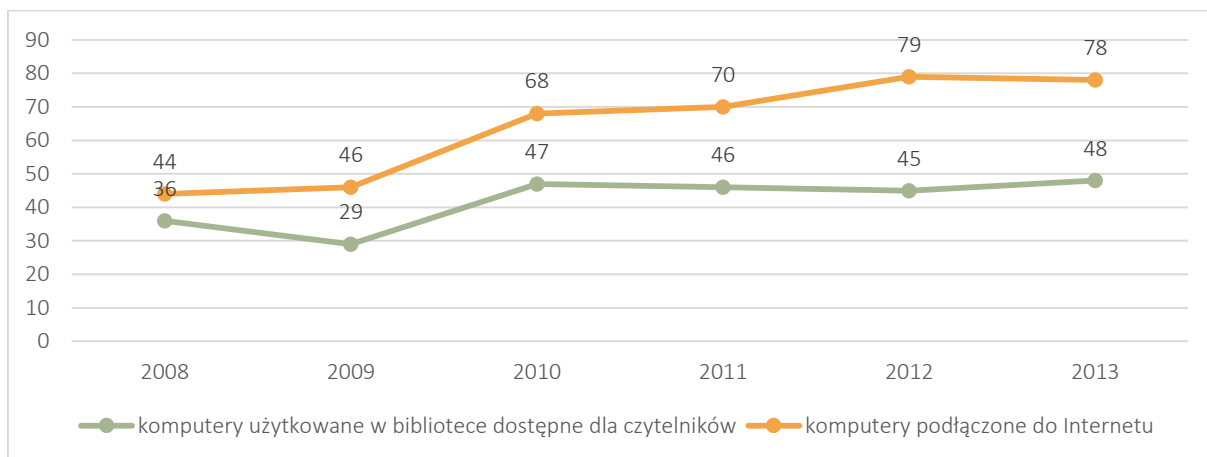
Wykres 37 Wskaźniki biblioteczne dla poszczególnych gmin Subregionu Brzeskiego w 2012 roku (2)

Źródło: na podstawie danych GUS

Ważnym elementem świadczenia nowoczesnych usług w zakresie kultury jest upowszechnianie dostępu do komputerów oraz Internetu. W analizowanym okresie zarówno liczba ogólnodostępnych komputerów w bibliotekach publicznych, jak również liczba komputerów podłączonych do Internetu wzrasta – co ilustruje poniższy wykres. Dodatkowo zjawisko komputeryzacji jest istotne w perspektywie budowania kapitału społecznego, szczególnie na terenach defaworyzowanych o charakterze miejskim i wiejskim.

Wykres 38 Dynamika komputeryzacji placówek bibliotecznych na terenie Subregionu Brzeskiego

Źródło: na podstawie danych GUS

Działania kulturalne na terenie Subregionu Brzeskiego wydają się być skoordynowane, dzięki czemu, jest on zauważalny na mapie kulturalnej kraju .

11. Aktywność lokalna

11.1. Organizacje i partycypacja społeczna

Liczba działających na terenie danej gminy czy miejscowości organizacji pozarządowych (NGO) jest wskaźnikiem aktywności danej społeczności. Najczęściej spotykaną formą organizacji pozarządowej jest stowarzyszenie. Ponadto, oprócz stowarzyszeń oraz fundacji, organizacje pozarządowe działają jako osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną), niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych oraz niedziałające w celu osiągnięcia zysku.

Organizacje pozarządowe są ważnym elementem wpływającym na rozwój lokalny. Związane jest to z pełnieniem przez nie funkcji integracyjnej w społecznościach lokalnych, czyli udziale w procesie budowania więzi społecznych, zbliżania jednostek i społeczności lokalnych.

W ostatnich latach na obszarze Subregionu Brzeskiego liczba zarejestrowanych podmiotów trzeciego sektora – stowarzyszeń i fundacji – dynamicznie rosła i w 2013 roku wyniosła 185.

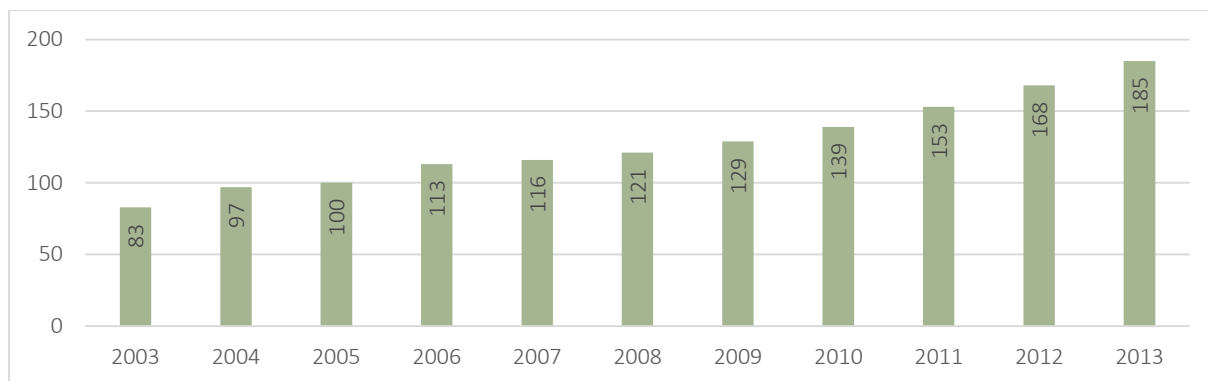
Tabela 66 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne

jednostka terytorialna	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	113	136	141	157	175	180	191	200	211	227	239
Brzeg	41	47	49	60	61	64	68	74	78	87	95
Lubsza	19	20	19	19	18	18	20	20	21	24	24
Olszanka	9	16	17	19	19	20	19	20	20	21	22
Oława	10	9	9	9	10	10	12	16	20	22	29
Skarbimierz	4	5	6	6	8	9	10	9	14	14	15
Subregion Brzeski	83	97	100	113	116	121	129	139	153	168	185

Źródło: na podstawie danych GUS

Sukcesywny wzrost liczby NGO świadczy o rozwijaniu się aktywności obywatelskiej na terenie Subregionu Brzeskiego. Trudno jednak oszacować jakościowy wzrost aktywności obywatelskiej, ponieważ część zarejestrowanych organizacji może pozostawać nieaktywnych.

Wykres 39 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w Subregionie Brzeskim

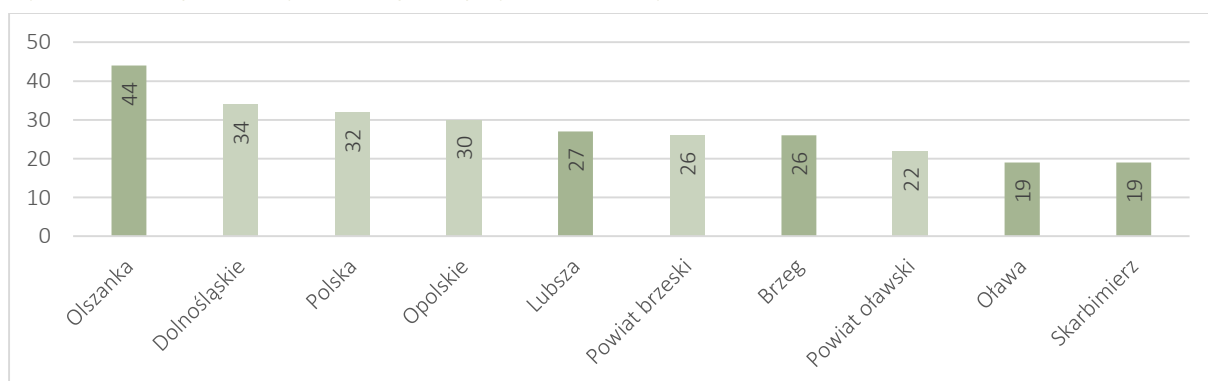

Źródło: na podstawie danych GUS

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców średnia liczba funkcjonujących organizacji na terenie Subregionu to blisko 27 podmiotów. W analogicznym okresie czasu zarówno średnia województwa opolskiego oraz dolnośląskiego, jak również wskaźnik ogólnokrajowy był wyższy – liczba szeroko rozumianych organizacji społecznych kształtowała się na poziomie blisko 30 na 10 tys. osób zamieszkujących daną jednostkę terytorialną). Świadczy to o niedostatecznym wykorzystaniu regionalnego potencjału Subregionu, niemniej tendencja zwykła zilustrowana w liczbach bezwzględnych jest korzystnym prognostykiem. Sukcesywny wzrost liczby organizacji świadczy o rozwijaniu się społeczeństwa obywatelskiego na obszarze funkcjonalnym poprzez partycypację społeczną.

Warto także zauważyć, że rozwój III sektora na terenie Subregionu jest nierównomierny. Zaskakujący jest wyjątkowo słaby rozwój sektora w Brzegu, który jest głównym ośrodkiem miejskim obszaru, a posiada trzecią najmniejszą liczbę organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Tendencje ogólnopolskie wskazują, że im większe miasto, tym lepiej rozwinięty sektor obywatelski.

Wykres 40 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Źródło: na podstawie danych GUS

Z danych GUS wynika, że nadal stosunkowo niska jest rola fundacji w rozwoju sektora obywatelskiego na terenie Subregionu Brzeskiego. Ich rozwój dostrzegalny jest jedynie w Brzegu oraz w Oławie. Obecnie w pozostałych gminach należących do Subregionu nie działa żadna fundacja. Wzrost liczby fundacji nastąpił w latach 2010-2013, należy przypuszczać, iż jest związany z większą dostępnością środków publicznych z Unii Europejskiej, środków samorządowych oraz Funduszu Inicjatyw Obywatelskich.

Tabela 67 Liczba fundacji na terenie Subregionu w latach 2003 - 2013

jednostka terytorialna	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	1	1	1	2	2	2	2	4	7	8	10
Brzeg	1	1	1	1	1	1	1	2	5	6	7
Lubsza	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Olszanka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oława	1	0	0	0	0	0	1	1	1	2	2
Skarbimierz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subregion Brzeski	2	1	1	1	1	1	2	3	6	8	9

Źródło: na podstawie danych GUS

Zgodnie z tendencjami ogólnokrajowymi, mieszkańcy Subregionu Brzeskiego preferują organizowanie się w formie stowarzyszeń niż fundacji. W 2013 roku najwięcej stowarzyszeń było zarejestrowanych w Brzegu. W każdej z miejscowości Subregionu funkcjonują stowarzyszenia. Najmniej jest ich zarejestrowanych w miejscowości Skarbimierz. Znaczące dla rozwoju stowarzyszeń na terenie obszaru funkcjonalnego było przystąpienie Polski do Unii Europejskiej oraz większa dostępność środków europejskich na działalność organizacji pozarządowych.

Tabela 68 Liczba stowarzyszeń na terenie Subregionu w latach 2003 - 2013

jednostka terytorialna	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	112	135	140	155	173	178	189	196	204	219	229
Brzeg	40	46	48	59	60	63	67	72	73	81	88
Lubsza	19	20	19	19	18	18	20	20	21	24	24
Olszanka	9	16	17	19	19	20	19	20	20	21	22
Oława	9	9	9	9	10	10	11	15	19	20	27
Skarbimierz	4	5	6	6	8	9	10	9	14	14	15
Subregion Brzeski	81	96	99	112	115	120	127	136	147	160	176

Źródło: na podstawie danych GUS

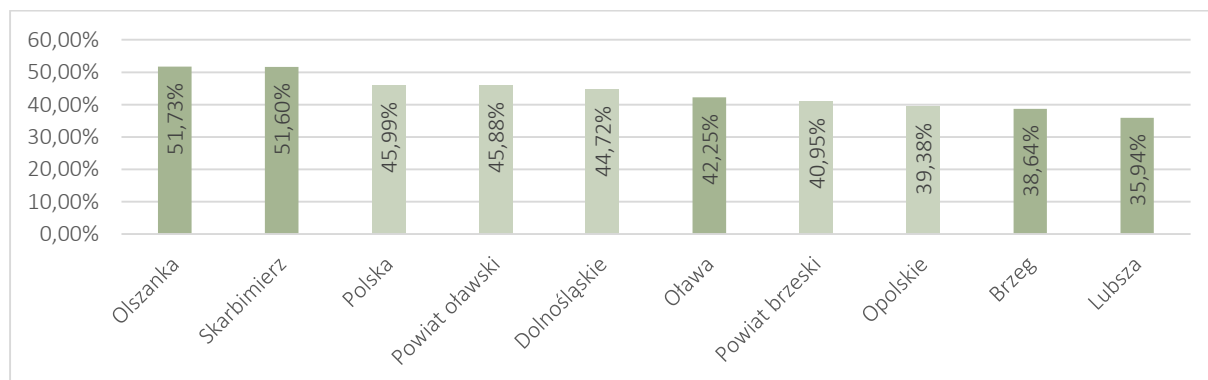
Funkcjonowanie organizacji pozarządowych jest o tyle istotne, że uzupełniają one swoimi działaniami ofertę instytucji publicznych, przyczyniając się do wzbogacenia propozycji kulturalnej czy edukacyjnej regionu, realizują przedsięwzięcia społeczne i liczne inicjatywy, które w efekcie przekładają się na atrakcyjność turystyczną oraz osiedleńczą obszaru.

Oprócz wskaźników odnoszących się do organizacji społecznych, drugą zmienną określającą aktywność lokalną społeczności jest jej udział w wyborach – innymi słowy frekwencja wyborcza. Wskazuje ona na kilka ważnych kwestii, takich jak: chęć aktywnego udziału w wyborze elit sprawujących władzę i ewentualną ich zmianę o ile nie zaspokajają potrzeb i oczekiwań mieszkańców, przekonanie o sprawczości dokonanego wyboru oraz przywiązaniu do regionu. Jest to najbardziej miarodajne podczas wyborów lokalnych ponieważ wskazuje na zainteresowanie sprawami społeczności lokalnej.

Na poniższych wykresach przedstawiono frekwencję wyborczą jaką odnotowano na terenie gmin tworzących Subregion w wyborach samorządowych w elekcjach w roku 2006 i 2010 oraz dane porównawcze dla całego kraju, województw dolnośląskiego i opolskiego oraz powiatów oławskiego oraz brzeskiego.

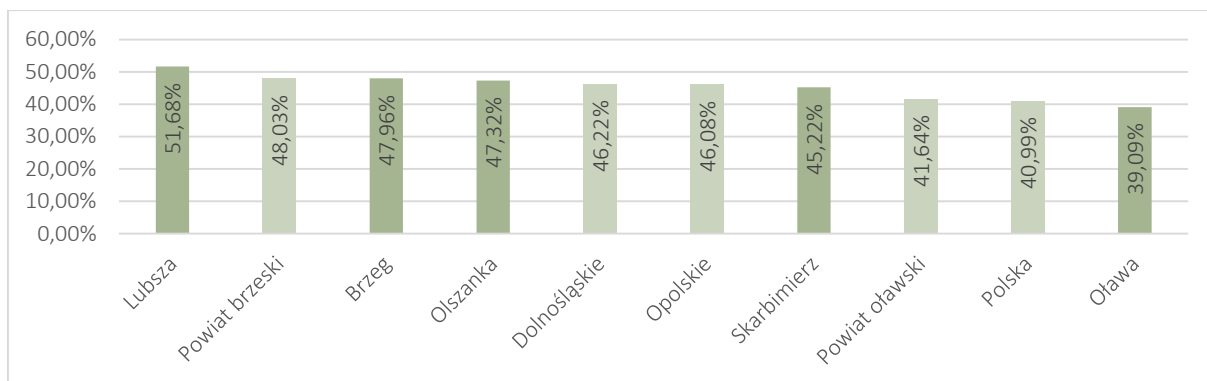
Partycypację mieszkańców Subregionu należy ocenić jako zróżnicowaną. W trzech gminach w 2006 roku zanotowano niższą frekwencję od ogólnokrajowej, natomiast w 2010 roku, tylko jedna z gmin charakteryzowała się niższą frekwencją. Wzrost frekwencji w porównaniu do średniej ogólnokrajowej należy uznać na dobry prognostyk. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz czynniki integracyjne są również ważnymi przesłankami przemawiającymi za celowością wykorzystania wymiaru terytorialnego w niniejszym opracowaniu.

Wykres 41 Frekwencja wyborcza podczas wyborów samorządowych w 2006 roku

Źródło: dane Państwowej Komisji Wyborczej; dane dla Oławy uwzględniają frekwencje gminy miejskiej

Wykres 42 Frekwencja wyborcza podczas wyborów samorządowych w 2010 roku

Źródło: dane Państwowej Komisji Wyborczej; dane dla Oławy uwzględniają frekwencje gminy miejskiej

11.2. Wyniki badania IDI z liderami organizacji społecznych

W celu pozyskania danych o charakterze jakościowym, które pozwoliły na dokonanie identyfikacji głównych problemów i potencjałów w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego Subregionu Brzeskiego, przeprowadzono wywiady telefoniczne z przedstawicielami 20 organizacji pozarządowych (NGO) działających na terenie tego Subregionu.

W badaniu metodą IDI (IDI - Individual In-Depth Interviews) udział wzięło 17 przedstawicieli stowarzyszeń (które są najczęstszą formą prowadzenia organizacji pozarządowej w Polsce) i po 1 przedstawicielu: fundacji, spółdzielni socjalnej oraz jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej.

14 spośród badanych organizacji nie posiadało statusu organizacji pożytku publicznego (OPP), 6 badanych NGO to z kolei organizacje pożytku publicznego, czyli te które po spełnieniu określonych warunków uzyskały na swój wniosek status OPP, potwierdzony wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego. Wiąże się to dla nich z pewnymi przywilejami (w szczególności z możliwością otrzymywania 1% podatku od osób fizycznych), ale też obowiązkami, np. koniecznością stosowania w organizacji bardziej rygorystycznych mechanizmów samokontroli, przejrzystości działań i finansów.

Wśród respondentów badania znalazło się 13 kobiet (65% badanej grupy) i 7 mężczyzn (35%). Struktura wiekowa odpowiadających była następująca:

- 31-40 lat: 5 osób (25%),
- 41-50 lat: 7 osób (35%),
- powyżej 50 lat: 8 osób (40%).

W poniższej tabeli zaprezentowano strukturę respondentów ze względu na płeć oraz wiek.

Tabela 69 Struktura grup wiekowych badanych wg podziału na płeć [w %]

Grupa wiekowa	do 25 lat	26-30	31-40	41-50	powyżej 50 lat	Suma
Mężczyzna	0	0	5	25	5	35
Kobieta	0	0	20	10	35	65
Ogółem	0	0	25	35	40	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania IDI, n=20

Co zaś tyczy się wykształcenia odpowiadających, w większości były to osoby z wykształceniem wyższym (12 osób, tj. 60% z nich), następnie średnim (7 osób, czyli 35% badanych) i jedna osoba z wykształceniem zawodowym (5% próby). Działaczami organizacji w Subregionie, zgodnie z przeprowadzonym badaniem, są w szczególności osoby o wykształceniu kierunkowym humanistycznym i technicznym. Odnotowano w tym zakresie następujące wskazania:

- wykształcenie wyższe (pedagogiczne x3, muzyczne, psychologiczne, medyczne, chemiczne, wychowanie fizyczne, zarządzanie i marketing, ekonomiczne, inżynierskie, rolnicze),
- wykształcenie średnie (techniczne x4, ogólnokształcące, informatyczne, ekonomiczne),
- wykształcenie zawodowe rolnicze.

¼ wywiadów pogłębionych zostało przeprowadzonych z osobami będącymi we władzach NGO, pełniącymi w organizacji funkcję: prezesa/przewodniczącego (10 wskazań), wiceprezesa (3), członka zarządu (1) i sekretarza (1). Pozostałe zrealizowano z osobami, które wskazały, że pełnią określone funkcje administracyjne czy wynikające z profilu działania danej NGO (kierownik oddziału, kierownik biura, dyrygent, kierownik warsztatów terapii zajęciowej, instruktor sportowy).

Średni staż działalności badanych w ich organizacjach społecznych to niecałe 10 lat (odnotowano wskazania od 0,5 roku do 34 lat). Były to więc osoby z doświadczeniem społecznym, znające lokalne problemy i kondycję obszarów ważnych dla zrównoważonego rozwoju swoich gmin, świadome potrzeb swojego sektora i poziomu aktywności społeczności lokalnej, posiadające wiedzę dotyczącą uwarunkowań dotychczasowej współpracy różnych podmiotów, w tym na gruncie NGO-samorząd, realiów, zagrożeń i oczekiwań względem dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

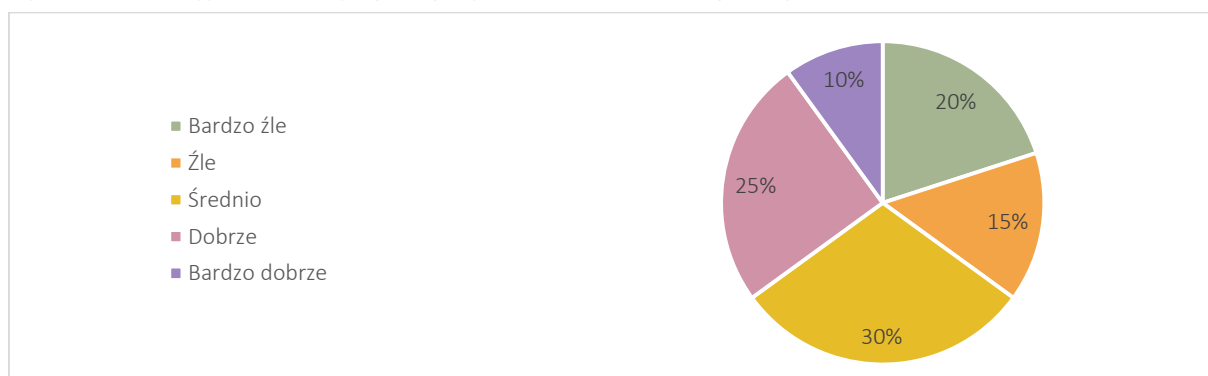
Badanie techniką indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) polegało na przeprowadzeniu przez badacza rozmów z respondentami w oparciu o przygotowany scenariusz, zawierający – oprócz metryczki organizacji i respondenta – pytania o kluczowe zagadnienia dotyczące m.in. zasobów materialnych i kadrowych organizacji, zakresu działania, aktywności samej organizacji, jak i mieszkańców Subregionu w ich ocenie, a także czynników zmiany. Były to zarówno pytania zamknięte, w których najczęściej proszono o określenie w podanej skali stopnia danego zjawiska/cechy oraz dokonanie jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru spośród podanych opcji; półotwarte, gdzie proszono o wybór konkretnych odpowiedzi z ustalonego pakietu i podanie ewentualnego własnego, nie uwzględnionego wskazania; jak

i otwarte, pozwalające na swobodne wyrażenie swoich opinii i pomysłów na temat wybranego zagadnienia, w których odpowiedzi respondentów były swobodne i nieograniczone co do treści, ani czasu.

Pierwsza część pytań tematycznych dotyczyła „Zasobów materialnych instytucji/organizacji”. Respondentów zapytano o wyposażenie w sprzęt związany z obszarem działania organizacji, w tym o jego ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 to „bardzo źle”, 2 „źle”, 3 „średnio”, 4 „dobrze”, a 5 to „bardzo dobrze”. Został on oceniony nieco poniżej średniej, tj. na poziomie 2,9. W otwartej części tego pytania, pojawiały się skrajne wypowiedzi typu: „bardzo źle”, „niczego nie mamy, żadnego sprzętu”, „nie ma też czego wyposażać, bo nie mamy własnej siedziby” albo bardzo częste „wszystkie prace wykonujemy na swoim prywatnym sprzęcie”, a z drugiej strony „bardzo dobrze” „posiadamy większość rzeczy, których nam potrzeba” czy „świetnie, ten problem jest już za nami”. Wskazania badanych pokazują, że w większości posiadają oni wyposażenie umożliwiające prowadzenie działalności, ale tylko to podstawowe, np. mają sprzęt komputerowy, ale bez dostępu do Internetu lub jest on zapóźniony technologicznie. Poza wyposażeniem w sensie sprzętu biurowego, badani wskazywali także na problem z brakiem własnego lokalu („walczymy o niego od 6 lat, ciągle się przenosimy i zmieniamy siedzibę”, „udostępniono nam pomieszczenie w szkole, ale potrzebujemy się spotykać po południu, bo w większości członkiniami są panie pracujące, a wtedy w szkole to już ciężko”, „nie ma własnego lokalu, ale wynajmujemy na dobrych warunkach”). Część sprzętu organizacje posiadają, gdyż biorą udział w różnych konkursach lub otrzymali dotacje na realizację projektów, w ramach których można było taki sprzęt zakupić.

Wykres 43 Ocena wyposażenia w sprzęt związany z obszarem działania organizacji

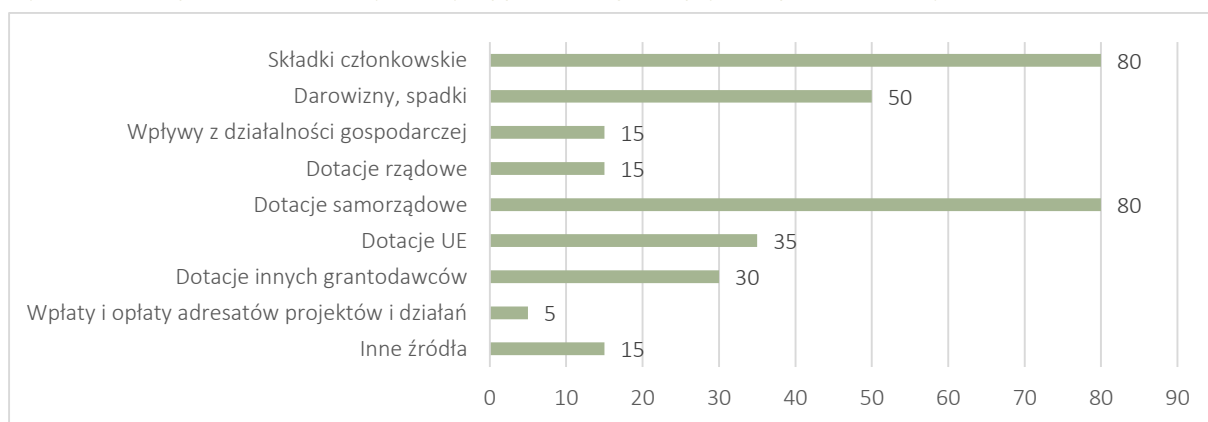
Źródło: opracowanie własne

Badane NGO wskazywały, że z zakresu wyposażenia tym, co mogłoby poprawić, usprawnić lub rozszerzyć możliwości działania, jest podstawowy sprzęt biurowy, typu komputer, fax, drukarka. Te organizacje, które go nie posiadają, zmuszone są płacić za usługi typu ksero czy drukowanie firmom

zewnątrznym lub wykonywać te prace na swoich prywatnych urządzeniach, w domach członków organizacji. Wskazany byłby też zakup nowego sprzętu komputerowego i oprogramowania („bo ten który jest, jest już trochę przestarzały, technologia szybko się zmienia”). Najwięcej stowarzyszeń i fundacji wskazywało jednak na konieczność zakupu sprzętu ściśle związanego z profilem ich działania. I tak jest to np. baza szkoleniowa do prowadzenia działalności sportowej (sprzęt sportowy np. piłki, rowery), wyposażenie pracowni specjalistycznych, np. modelarskiej („technologia we wszystkim idzie do przodu, jeśli mamy zdobywać jakieś wyniki z dziećmi w wyczynowych zawodach, to na pewno trzeba by dużo lepiej wyposażyć pracownię”), baza gastronomiczna („paniom przydałoby się wyposażenie służące do pieczenia, gotowania, jakieś kuchenki itp., pomocne m.in. przy obsłudze imprez”), sprzęty i akcesoria do świetlicy (naczynia do codziennych posiłków), sprzęt rehabilitacyjny i rekreacyjny na prowadzone zajęcia oraz środki transportu, aby ułatwić przewożenie osób niepełnosprawnych, którym świadczona jest pomoc. Pojawiły się tu także głosy dotyczące braków lokalowych organizacji („gdyby była własna siedziba to bardzo usprawniłby działanie – w tej chwili nie ma nawet gdzie zlokalizować sprzętu; można by wtedy zgłosić się w tym celu do sponsorów”). Poza organizacjami, które w ogóle nie mają własnej siedziby są również takie, które chętnie wynajęłyby lepsze pomieszczenie, np. takie, w którym byłby dostęp do Internetu lub w którym można by organizować większe imprezy („potrzebna jest sala na ponad 100 osób, aby móc organizować większe imprezy: koncerty, festyny, potańcówki, spotkania okolicznościowe itd.”).

Największą przeszkodą w uzupełnieniu braków sprzętowych są oczywiście finanse. Organizacje zapytano o ich źródła finansowania, prosząc dodatkowo o określenie procentowego udziału każdego z nich w ogólnie zebranych środkach. Korzystanie przez NGO z Subregionu z poszczególnych możliwych źródeł finansowania przedstawia poniższy wykres.

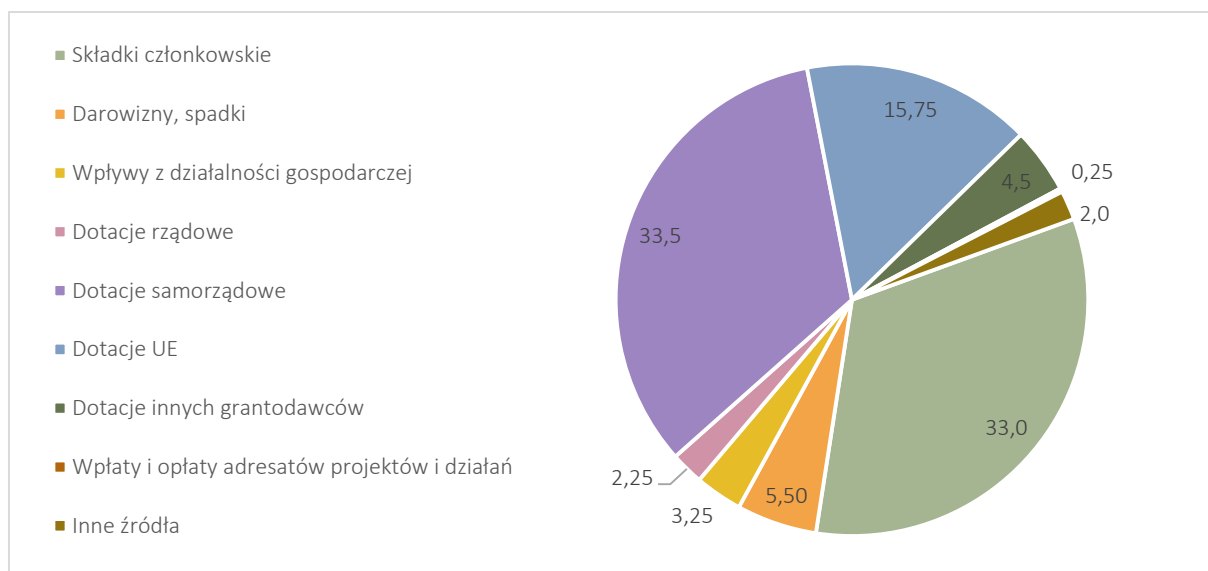
Wykres 44 Źródła finansowania, z których korzystają badane organizacje pozarządowe [% badanych NGO]

Źródło: opracowanie własne

Organizacje pozarządowe w zdecydowanym stopniu utrzymują się ze źródeł zewnętrznych. Składki członkowskie, choć powszechne w badanych podmiotach (w przypadku stowarzyszeń), stanowią średnio 1/3 ogólnych przychodów, w porównaniu do całej reszty źródeł finansowania, która pochodzi z zewnątrz organizacji. Oczywiście nie wszystkie NGO korzystają z wyżej wskazanych możliwości finansowania w równym stopniu. Podczas gdy dla niektórych organizacji dotacje samorządowe stanowią główne źródło działalności (90% wszystkich przychodów), inne nie otrzymują praktycznie żadnego wsparcia publicznego i swą aktywność opierają na pomocy indywidualnych darczyńców lub sponsorów. Wśród „innych źródeł finansowania” znajdują się przede wszystkim: zbiórki publiczne, odpłatna działalność pożytku publicznego czy 1% odpisu podatku dochodowego od osób fizycznych. Uśredniony procentowy udział danego źródła finansowania w organizacjach pozarządowych przedstawiono na poniższym zestawieniu.

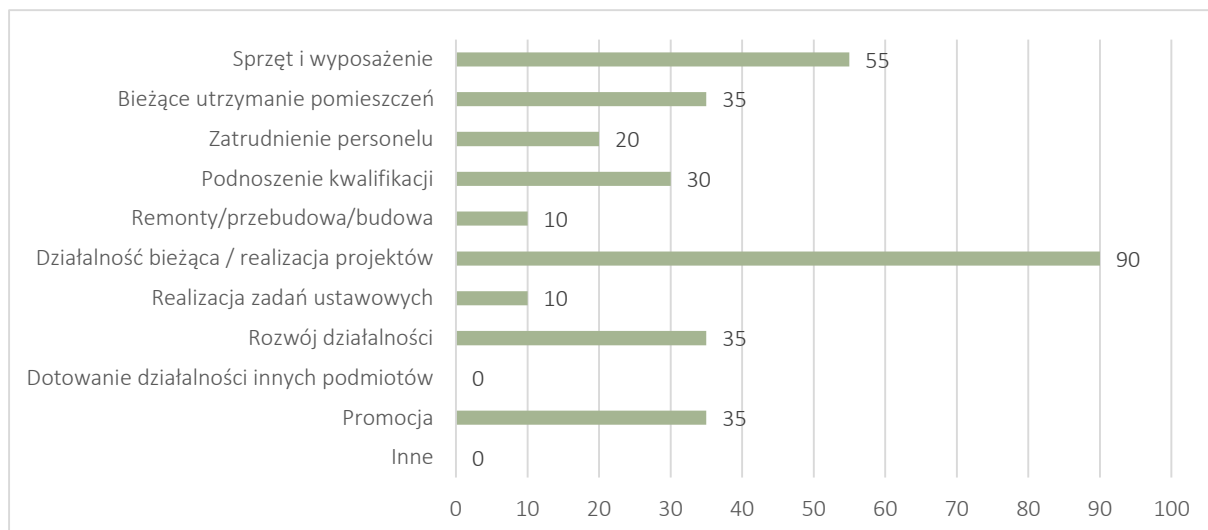
Wykres 45 Średni procentowy udział poszczególnych źródeł finansowania w organizacjach pozarządowych

Źródło: opracowanie własne

Pozyskane środki finansowe przeznaczone są zarówno na stałą działalność, jak i działania rozwojowe. Organizacje poproszono o wskazanie wszystkich celów, na które przeznaczane są powyższe środki i określenie proporcji podziału finansów na poszczególne wydatki. Zdecydowanie najwięcej podmiotów przeznacza je na tzw. działalność bieżącą, realizację różnych inicjatyw i projektów, które wpisane są w jej obszar działania. Ponad połowa inwestuje również w sprzęt i wyposażenie.

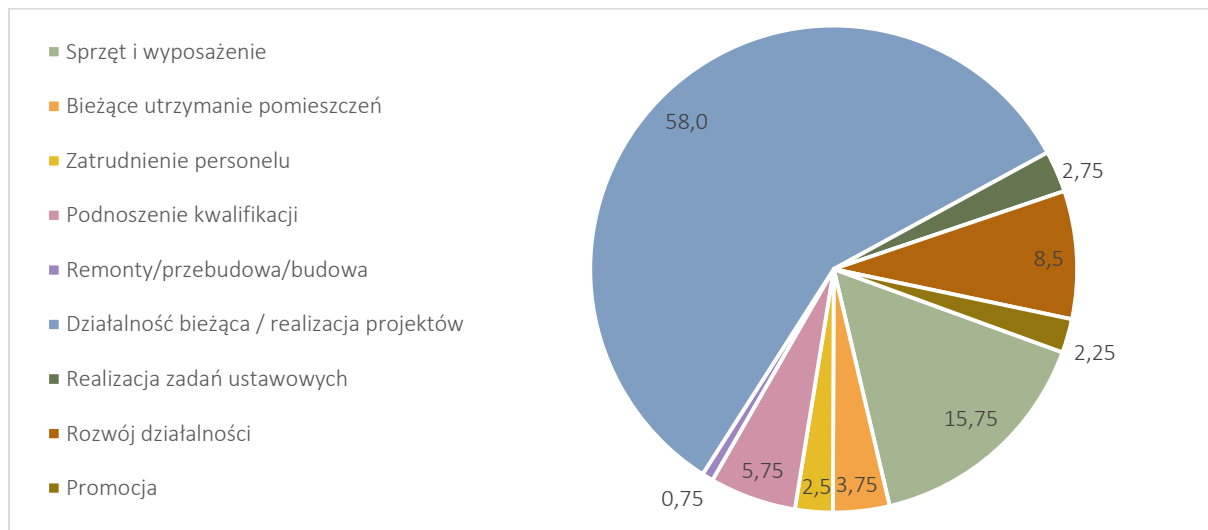
Wykres 46 Przeznaczenie źródeł finansowania na kategorie wydatków w organizacjach [% badanych NGO]

Źródło: opracowanie własne

Również na tzw. działalność bieżącą/realizację projektów organizacje przeznaczają największe środki finansowe – prawie 60% wszystkich wydatków. Bardzo mała część budżetu badanych NGO rozdysponowywana jest na promocję czy zatrudnianie personelu, czyli te działania, które dają szansę na bardziej prężne funkcjonowanie.

Wykres 47 Średni procentowy udział poszczególnych wydatków w organizacjach pozarządowych

Źródło: opracowanie własne

Swoją sytuację finansową podmioty pozarządowe oceniają niekorzystnie, bo w skali 5-stopniowej na zaledwie 2,35 (tj. bliżej odpowiedzi „źle” niż „średnio”). O tym, że III sektor jest w Subregionie niedoinwestowany świadczą również indywidualne wypowiedzi badanych. Tylko 10% z nich określiło swoje finansowe położenie na „dobrze” lub „bardzo dobrze”. Podmioty zgłaszają, że jest mnóstwo

---

potrzeb finansowych, których nie są w stanie sami zaspokoić. Część określa tę sytuację jako tragiczną, inne „jakoś dają radę”, ale jest im coraz ciężej. Coraz mniej sponsorów wspiera działalność organizacji, co jest spowodowane likwidacją licznych zakładów w Brzegu w ostatnich latach, stąd ciężko o wsparcie finansowe, a dotacje z urzędów gmin i miast są niewystarczające w stosunku do potrzeb („środki z miasta wystarczają tylko na pół roku, a potem trzeba sobie jakoś radzić”, „co roku składana jest oferta na realizację zadań publicznych do urzędu, ale nie zawsze się udaje”). Organizacjom brakuje środków na zatrudnienie większej ilości personelu, by móc dotrzeć do większej grupy beneficjentów i ogólnie rozwijać działalność („staramy się o pieniądze w różnych konkursach, wiemy, że trzeba rozwinąć te starania, pisać więcej wniosków, ale za mało mamy do tego ludzi”, „potrzebujemy środków, żeby nadążać nad nowinkami technicznymi w naszej działalności”). Jako że NGO nie otrzymują zwykle regularnych wpływów, ciężko im też planować i organizować stałą ofertę działań („nie wiemy czy coś otrzymamy, a stronę www, telefon i pomieszczenie trzeba utrzymać”). Nawet, gdy organizacja osiąga znaczne sukcesy na swoim polu działalności, czym mogłaby rozstać gminę (np. jej wychowankowie wygrywają prestiżowe zawody sportowe, w których jednak potrzebny jest profesjonalny, drogi sprzęt – „można powiedzieć, że 2 urzędnicy to równowartość całego naszego rocznego budżetu”), nie jest w stanie przekonać władz do włączenia się w jej finansowanie.

Choć potrzeby organizacji są bardzo duże, poproszono je o hierarchiczne wskazanie tych najważniejszych spośród zamkniętego katalogu, które zostałyby zaspokojone gdyby pojawiły się dodatkowe środki finansowe. Według wybranej kolejności przyporządkowano tym wskazaniom odpowiednią siłę i okazuje się, że organizacje przeznaczyłyby takie dodatkowe środki przede wszystkim na:

1. Zakup sprzętu związanego z obszarem działania organizacji,
2. Rozszerzenie zakresu działalności,
3. Inwestycje w siedzibę organizacji (powiększenie, remont itp.),
4. Szkolenia dla personelu organizacji,
5. Zakup sprzętu biurowego, komputerów itp. oraz Promocja działalności organizacji.

Przy czym we wskazaniach na inwestycję w siedzibę badani podkreślali często, że chodzi im tu również o pozyskanie jakiegokolwiek pomieszczenia, bo obecnie takiego nie posiadają, zaś w zakresie szkoleń chcieliby przeszkolić nie tylko swoich członków, ale także odbiorców ich działań (np. szkolenie sportowe młodzieży, szkolenia dla bezrobotnych, którym pomagają, warsztaty dla członków chóru itp.).

W najmniejszym stopniu organizacje zainteresowane są: lokatami, podwyższaniem wynagrodzenia pracownikom (również dlatego, że mało która z organizacji w ogóle takich posiada) i zakupem specjalistycznych usług (np. z zakresu zarządzania, księgowości, prawa itp.), co może świadczyć

---

o niedostrzeganiu przez nie znaczenia profesjonalnego doradztwa w rozwoju działalności, ale też znacznym niezaspokojeniu potrzeb podstawowych, co jest palącym problemem dla NGO („muszą zacząć chodzić, zanim zaczną biegać”).

Problemy kadrowe ujawniły pytania z części dotyczącej „Zasobów kadrowych instytucji/organizacji”. Zaledwie 20% badanych instytucji posiadało pracowników etatowych (średnio 1,25 etatu, przy czym jedna z organizacji zatrudnia 15 osób, a inna tylko jedną). Na umowę zlecenie/o dzieło organizacje zatrudniają zaś średnio 3,55 os. (gdzie znów średnią tą zawyża organizacja współpracująca w ten sposób z 50 osobami), a jednocześnie jest to już popularniejsza forma zatrudnienia (stosowana w 40% NGO). Podstawą angażowania się na rzecz stowarzyszenia, fundacji czy spółdzielni socjalnej jest wolontariat. W ten sposób organizacje pozarządowe bezpośrednio wspierają średnio po 24 osoby (najwięcej w NGO o bardziej rozbudowanych strukturach, będących oddziałami dużych, znanych w kraju organizacji społecznych). W Subregionie Brzeskim nieodpłatnie udzielają się w organizacjach w większości osoby pomiędzy 41 a 50 rokiem życia.

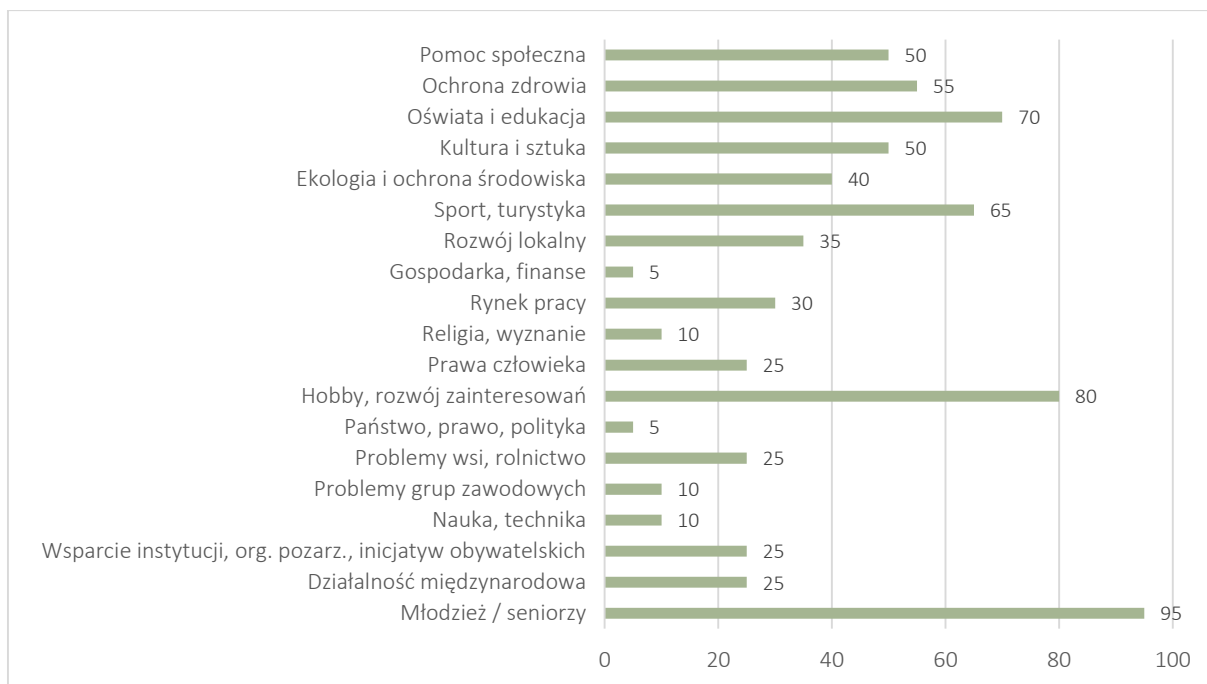
Tabela 70 Największy udział osób działających w organizacjach pozarządowych wg grup wiekowych

Wiek	Ilość wskazań	Wiek	Ilość wskazań
do 25 lat	0%	41 – 50 lat	35%
26 – 30 lat	10%	powyżej 50 lat	25%
31 – 40 lat	25%	brak odpowiedzi	5%

Źródło: opracowanie własne

Kolejna część badania obejmowała „Zakres działania instytucji/organizacji”. Zdecydowana większość organizacji pozarządowych jest aktywna w wielu dziedzinach. Pole ich działania jest niezmiernie szerokie – począwszy od inicjatyw sportowych, kulturalnych, edukacyjnych poprzez przedsięwzięcia hobbystyczne i wspierające rozwój obszaru, po te najtrudniejsze – profilaktykę zdrowotną, pomoc społeczną i aktywizację zawodową. Łączy je niezmiennie chęć działania. Wskazania badanych na szczegółowe obszary działalności (pytanie wielokrotnego wyboru) kształtują się następująco:

Wykres 48 Obszary, w których działają badane organizacje pozarządowe [% organizacji]

Źródło: opracowanie własne

Jeśli zaś wciąć pod uwagę te obszary, które wskazane zostały jako najważniejsze z wymienionych (tu NGO mogły wyróżnić podstawowe 3 pola działań i określić ich ważność, na podstawie której wskazaniom przyporządkowano odpowiednią siłę), to kluczowymi obszarami działalności organizacji non-profit w Subregionie są:

1. Sport, turystyka,
2. Hobby, rozwój zainteresowań,
3. Młodzież, seniorzy,
4. Ochrona zdrowia,
5. Oświata i edukacja.

Najmniej organizacje z tego terenu zainteresowane są (brak wskazań jako jeden z kluczowych obszarów) działalnością z zakresu: gospodarki/finansów, problemów grup zawodowych, państwa/prawa/polityki, praw człowieka oraz ekologii i ochrony środowiska.

Swoje działania organizacje pozarządowe realizują najczęściej na terenie miasta/powiatu (połowa badanych podmiotów), rzadziej całego regionu. Jest to ogólnopolska tendencja, w większości bowiem organizacje społeczne powstają w odpowiedzi na lokalne problemy czy chęć realizacji wspólnych celów na danym obszarze.

Tabela 71 Teren działania badanych organizacji pozarządowych [% organizacji]

Teren działania organizacji	Odsetek badanych NGO
najbliższe sąsiedztwo	10%
miasto / powiat	50%
województwo/region	20%
cała Polska	10%
Europa/cały świat	10%

Źródło: opracowanie własne

Informacji na temat spojrzenia przedstawicieli organizacji na funkcjonowanie różnych podmiotów i zaangażowanie mieszkańców dostarczyła następująca część badania, dotycząca „Oceny aktywności organizacji i mieszkańców Subregionu Brzeskiego”.

Respondentów poproszono o ocenienie w skali od 1 do 5, gdzie 1 to „bardzo źle”, 2 „źle”, 3 „średnio”, 4 „dobrze” a 5 to „bardzo dobrze” (lub 0 jeśli „brak odpowiedzi”), różnych aspektów dotyczących lokalnej aktywności i współpracy różnych podmiotów. Średnie oceny dla poszczególnych zjawisk kształtują się na poziomie od 2,5 (społeczna odpowiedzialność biznesu) do 3,67 w przypadku aktywności kulturalnej mieszkańców gminy. Należy tu zaznaczyć, że w przypadku społecznej odpowiedzialności biznesu firm działających na terenie danej gminy prócz tego, że została ona oceniona najgorzej, to także najwięcej, bo 20% respondentów, nie potrafiło w ogóle ocenić tej kategorii, uznając to zjawisko za mało im znane. Nie najlepiej oceniono także aktywność samorządów na rzecz współpracy m.in. z samymi organizacjami. Nie widzą one w jst partnerów do podejmowania wspólnych działań, co znalazło również odzwierciedlenie w innych pytaniach wywiadu. Pozytywnie natomiast lokalne podmioty społeczne postrzegają aktywność kulturalną i edukacyjną mieszkańców, podkreślając niejednokrotnie, że poprawiła się ona znacznie w ostatnich latach.

Tabela 72 Ocena jakości zjawisk dotyczących aktywności i współpracy w gminach Subregionu

Zjawisko	Średnia ocena
aktywność społeczna mieszkańców gminy (na rzecz gminy i jej mieszkańców)	2,85
przedsiębiorczość mieszkańców gminy	2,95
aktywność edukacyjna mieszkańców gminy	3,56
aktywność kulturalna mieszkańców gminy	3,67
współpraca różnych grup mieszkańców gminy w celu realizacji jakichś wspólnych celów	3,05
zaangażowanie różnych podmiotów działających na terenie gminy w jej życie społeczno-ekonomiczne	2,83
współpraca różnych podmiotów działających na terenie gminy w celu realizacji jakichś wspólnych celów	2,78
społeczna odpowiedzialność biznesu firm działających na terenie gminy	2,50
aktywność jednostek samorządu terytorialnego na rzecz współpracy z innymi instytucjami i organizacjami	2,70

Źródło: opracowanie własne

W tej samej skali badane organizacje miały również ocenić poziom sfer/obszarów ważnych dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, na terenie której zarejestrowana jest dana organizacja. Wyniki wskazują, że najwyższej oceniana jest znów jakość kapitału społecznego i ludzkiego, istnieje więc tendencja do lepszego oceniania aspektów związanych z ludźmi (lokalną społecznością) niż funkcjonowaniem instytucji, czy to państwowych czy prywatnych. Najstabsze było rozeznanie badanych (25% braków odpowiedzi) na temat tzw. ekorozwoju ich gminy.

Tabela 73 Ocena obszarów ważnych dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Subregionu

Obszar	Średnia ocena
lokalny rynek pracy	2,11
mała i średnia przedsiębiorczość	2,78
infrastruktura techniczna	3,20
kapitał społeczny	3,47
kapitał ludzki	3,47
ekorozwój	3,07
innowacyjność	2,69
jakość zarządzania społecznego	2,60

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani wskazywali, że podmioty działające w tych obszarach powinny lepiej ze sobą współpracować (współpraca międzysektorowa na rzecz dobra wspólnego), słuchać siebie wzajemnie („zwłaszcza władza powinna liczyć się ze zdaniem mieszkańców”) i zwiększać swoje kompetencje poprzez udział w różnego rodzaju szkoleniach. Działania te ukierunkowane powinny być zwłaszcza na zwiększenie liczby miejsc pracy, rozbudzanie chęci do aktywności w lokalnej młodzieży i wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

W następnej części zapytano o tzw. „Czynniki zmiany”. Badanym zadano pytanie otwarte o to, jakie widzą największe bariery, zagrożenia (zewnątrzne i wewnętrzne) dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Zdecydowanie trudniej było badanym wskazać bariery pochodzące z zewnątrz. Wskazywali tu przede wszystkim na zjawiska takie jak ogólne ubożenie społeczeństwa, niedofinansowanie sportu, instytucji rynku pracy oraz służby zdrowia, odbijające się na „zwykłych ludziach”, brak polityki wobec ludzi starszych i zainteresowania ich problemami oraz wykluczające się przepisy prawne, w tym unijne, ograniczające niektórym możliwość udziału w projektach np. szkoleniowych. Jako zagrożenie identyfikowane są również zbliżające się wybory i związana z tym niepewność („zmieniające się frakcje, nie wiadomo kto wygra, jak to dalej będzie”, „kiedy zmienia się grupa rządząca nikt nie kontynuuje podjętych wcześniej działań, nikt nie koordynuje realizacji rozpoczętych przedsięwzięć do końca”).

Wśród barier wewnętrznych jako dominujące pojawiały się z kolei:

- emigracja mieszkańców z terenu gminy,

- utrudnienia formalne, brak wsparcia i zamknięcie na lokalne organizacje pozarządowe, które wiele mogłyby zrobić dla gminy,
- brak systemu ulg podatkowych dla małych lokalnych przedsiębiorców i wsparcia przy zakładaniu przez nich działalności gospodarczej – ułatwienia obejmują tylko duże, zagraniczne firmy,
- złe warunki bytowe i brak perspektyw co do lokalnego rynku pracy, który określany jest jako bardzo słaby (brak zakładów pracy i niewykorzystanie terenów inwestycyjnych oraz zbyt mało działań aktywizujących bezrobotnych), a co za tym idzie pogłębiające się problemy społeczne,
- za mało działań dla młodzieży: profilaktyki zdrowotnej, antynarkotykowej i antyalkoholowej, zachęcania i umożliwiania bezpłatnego udziału w atrakcyjnych zajęciach sportowych,
- zła jakość dróg,
- mentalność ludzi – mieszkańców, którzy nie wspierają aktywnych osób z inicjatywą, pracujących na rzecz innych ludzi, tylko ich krytykują – ogólna niechęć do współpracy i podejmowania wspólnych działań integrujących.

Przedstawiając zamknięty katalog czynników, zapytano także w jakim stopniu każdy z nich można traktować jako zagrożenie dla rozwoju gminy (odpowiedzi „zdecydowanie tak”, „raczej tak”, „raczej nie” i „zdecydowanie nie”, którym przyporządkowano odpowiednią punktację w skali od 1 do 4 oraz „nie mam zdania”, „brak odpowiedzi”). Ocenę dla poszczególnych czynników zaprezentowano w poniższej tabeli (im wartość niższa, tym większe zagrożenie stanowić może dany czynnik).

Tabela 74 Ocena zagrożenia poszczególnych czynników na rzecz rozwoju gmin Subregionu

Czynnik	Średnia ocena
brak promocji gminy	2,17
sytuacja finansowa firm działających na terenie gminy	1,53
niska przedsiębiorczość mieszkańców	1,67
światowy kryzys gospodarczy	3,12
braki w wyposażeniu technicznym gminy (drogi, kanalizacja itp.)	1,79
brak osób gotowych angażować się w działania na rzecz gminy i jej mieszkańców	1,65
konkurencja ze strony innych gmin	3,33
niskie kompetencje zawodowe mieszkańców	2,06
brak inwestorów tworzących nowe miejsca pracy	1,16
niskie zarobki mieszkańców gminy	1,59
brak pracy dla kobiet	1,42
zmniejszanie się liczby mieszkańców gminy	1,88

Źródło: opracowanie własne

Za największe zagrożenie zdecydowanie uważany jest brak inwestorów i ogólnie wszystkie te czynniki, które w jakiś sposób związane są z rynkiem pracy i bezrobociem. Sprawy społeczne i infrastruktura są ważne (większość opinii przychyła się do odpowiedzi „raczej tak”), choć już w mniejszym stopniu

---

stanowią ryzyko dla dalszego rozwoju gminy, w której działa organizacja. Nie należałoby się natomiast upatrywać zagrożenia w konkurencji ze strony innych gmin (tu również najwięcej, bo 25% osób nie miało zdania) czy światowym kryzysie gospodarczym, jako tym czynnikiem, który miałby osłabić potencjał rozwojowy obszaru w skali lokalnej.

Obok zagrożeń, poproszono także mieszkańców – przedstawicieli organizacji pozarządowych, o wskazanie okoliczności, zjawisk i szans (zewnątrznych i wewnętrznych), które przeciwnie – mogą sprzyjać rozwojowi społeczno-gospodarczemu gminy. Wśród tych mniej zależnych od działań podejmowanych przez samorządy lokalne, tj. zjawisk zewnętrznych, wskazywano w głównej mierze na: ogólną poprawę kondycji finansowej państwa i takie polityczne działania, które zachęciłyby duże zagraniczne koncerny do lokowania kapitału w Polsce (rozwój gospodarczy), poprawę systemu pomocy społecznej i skuteczniejszą walkę z bezrobociem („postawienie na aktywizację, a nie zasiłki”), a także zwiększenie zainteresowania problemami ludzi starszych i wdrożenie rozwiązań systemowych w tym zakresie (w związku ze starzeniem się polskiego społeczeństwa i zmniejszającą się liczbą ludności).

Do szans i zjawisk, które mogą być wykorzystane przy zaangażowaniu podmiotów i mieszkańców z terenu gmin Subregionu Brzeskiego zaliczono natomiast:

- postawienie na rozwój turystyki, pójście w kierunku wykorzystania istniejących walorów turystycznych („zwłaszcza Brzegu, bo to piękne miasto, jest tutaj piękny zamek, parki – trzeba je wypromować”),
- znalezienie jednego czynnika promocyjnego, który może rozślawić gminę/subregion („niektórzy wójtowie z innych gmin potrafią wykorzystać najmniejszy czynnik, temat, wokół którego potem coś się w gminie dzieje i jest promowana, np. organizować i promować jedną imprezę cykliczną, jak Festiwal Pieroga w Karłowicach, święto Lato Kwiatów w Otmuchowie”),
- udostępnianie inwestorom nowych terenów inwestycyjnych i ich uzbrajanie, przyciąganie nowych przedsiębiorstw, tworzenie zakładów i miejsc pracy („np. Węzeł Przyleski przy autostradzie A4 – wykorzystać znajdujące się tam tereny inwestycyjne, przyciągnąć inwestorów”, „nie sprzedawać działek pod budowę kolejnych osiedli domków jednorodzinnych, tylko firm”),
- wdrażanie innowacji i działań nastawionych na rozwój przedsiębiorczości, np. wdrożenie ulg podatkowych dla tych, którzy będą chcieli zainwestować w danej gminie („ale nie dla dużych hipermarketów, bo wtedy drobny handel zostanie wyparty”), podejmowanie takich działań, które dają szansę wyższych zarobków mieszkańcom (np. „rozwijanie lokalnego handlu, żeby zostawiać pieniądze tutaj na miejscu”),

- rozwój szkolnictwa zawodowego („brakuje fachowców”),
- realizowanie i branie udziału w projektach unijnych („zwłaszcza tych skierowanych na tworzenie miejsc pracy”),
- partnerstwo samorządów oraz współpraca międzysektorowa („subregion – tego typu inicjatywy nastawione na współdziałanie”, „podjęcie współpracy władz z organizacjami społecznymi, w kwestii działań na rzecz zatrzymania młodych ludzi w regionie, większe wsparcie gminy dla działań NGO”,
- rozwijanie i poprawianie stanu infrastruktury technicznej: dróg, kolei, obiektów sportowych (ale także ogólnodostępne wi-fi, lepszy zasięg LTE), „bo to ona przyciąga inwestorów” („np. teraz są tory, ale co z tego, jak nie jeździ po nich za dużo pociągów”),
- wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego: aktywizacja mieszkańców („rozmawianie z ludźmi, sondowanie przez urzędników w czym im pomóc”), promocja NGO przez media, wspieranie ich infrastrukturalne („ludzie chcą działań organizacji, ale te nie mają odpowiednich pomieszczeń, żeby organizować różne imprezy kulturalne”),
- zainwestowanie w odnawialne źródła energii,
- tworzenie ośrodków związanych z opieką – zarówno nad ludźmi starszymi, jak i dziećmi.

Co nieco niepokojące, niektórzy rozmówcy nie widzą niestety żadnych szans na jakikolwiek rozwój dla swojego terenu.

Do branż, które zdaniem przedstawicieli organizacji są przyszłościowe dla tego terenu i będą najważniejsze dla gospodarki ich gminy w najbliższych 5-10 latach, należą z kolei: „przemysł”, „kultura, turystyka i sport”, „ochrona zdrowia i opieka społeczna”, zaś do najmniej istotnych zaliczono „finanse, bankowość”, „rolnictwo i leśnictwo” i „technologie innowacyjne”.

---

12. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia

12.1. Pomoc społeczna

Zadaniem pomocy społecznej jest wsparcie osób i rodzin w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych, których przy wykorzystaniu własnych możliwości, uprawnień i środków nie potrafią samodzielnie przezwyciężyć. Pomoc społeczna jest zadaniem zarówno samorządu gminnego, jak i powiatowego. Na obszarze gmin wchodzących w skład Subregionu funkcjonują następujące ośrodki pomocy społecznej:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzegu; w jego strukturze organizacyjnej, dodatkowo działają jako odrębne komórki organizacyjne:
  - Dzienny Dom Pomocy, który oferuje bezpieczne i godne spędzanie wolnego czasu od poniedziałku do piątku przez 8 godzin dziennie oraz świadczenia w postaci wyżywienia (posiłki dwu daniowe, regeneracyjne),
  - Punkt Pomocy Kryzysowej oferujący pomoc dla osób doświadczających przemocy, rodzin z problemami alkoholowymi oraz osób i rodzin z problemami narkotykowymi.
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Olszanka,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubszy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Oławie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skarbimierzu.

W ostatnich latach liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w poszczególnych gminach ulegała zmianom, przy czym w niektórych jednostkach obserwowana jest tendencja spadkowa. Do korzystania z usług ośrodków pomocy społecznej skłania przede wszystkim trudna sytuacja życiowa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, jak i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Odbiorcami pomocy są głównie rodziny wielodzietne i niepełne, osoby niepełnosprawne, bezrobotne, chorujące i z problemem alkoholowym.

W 2012 roku, liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze Subregionu Brzeskiego wyniosła 1 861. Gospodarstwa te zamieszkiwane były przez 4 304 osób, które stanowiły 5,8 % wszystkich mieszkańców obszaru. Analizując udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem, najmniej korzystną sytuację zanotowano w Brzegu oraz Lubszy, a więc w gminach charakteryzujących się wyższym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym w porównaniu z pozostałymi jednostkami.

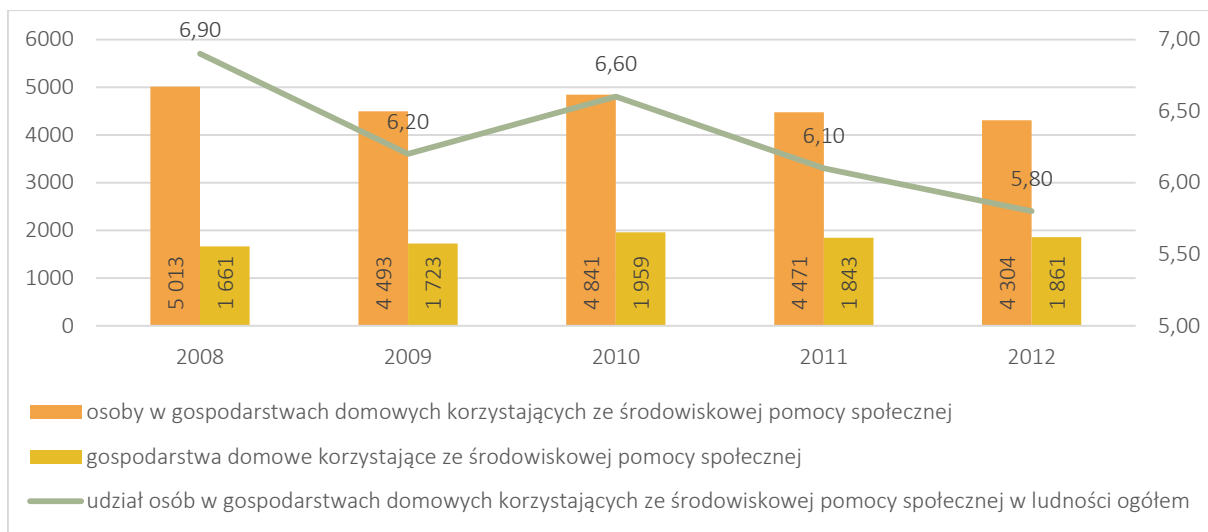
Tabela 75 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2008-2012

gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	2 509	2 792	2 897	2 718	2 731
Brzeg	973	1 089	1 079	1 092	1 106
Lubsza	196	215	238	194	204
Olszanka	86	83	93	101	112
Oława	264	200	314	318	299
Skarbimierz	142	136	235	138	140
Subregion Brzeski	1 661	1 723	1 959	1 843	1 861
osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	7 378	7 390	7 365	6 611	6 380
Brzeg	2 846	2 560	2 548	2 362	2 357
Lubsza	637	682	715	575	566
Olszanka	277	274	296	270	275
Oława	856	589	807	884	744
Skarbimierz	397	388	475	380	362
Subregion Brzeski	5 013	4 493	4 841	4 471	4 304
udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	8,0	8,0	7,9	7,1	6,9
Brzeg	7,5	6,8	6,8	6,3	6,3
Lubsza	7,3	7,7	8,0	6,4	6,3
Olszanka	5,6	5,6	5,9	5,4	5,5
Oława	6,2	4,2	5,5	6,0	5,0
Skarbimierz	5,4	5,2	6,3	5,0	4,7
Subregion Brzeski	6,9	6,2	6,6	6,1	5,8
Polska	9,6	9,1	8,7	8,1	8,1

Źródło: na podstawie danych GUS

Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wskazuje na rzeczywistą skalę problemów społecznych na danym obszarze. Poza rokiem 2010, zanotowano tendencję spadkową w tym zakresie na obszarze Subregionu Brzeskiego. W 2012 roku, w stosunku do 2008 nastąpił spadek liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej (o 16 %), przy równoczesnym wzroście liczby gospodarstw korzystających z pomocy (o 11 %).

Wykres 49 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w Subregionie Brzeskim

Źródło: na podstawie danych GUS

Poniżej zaprezentowano wartości dla wybranych świadczeń udzielanych na terenie poszczególnych gmin. Należy podkreślić, iż zależą one bezpośrednio od potencjału demograficznego danej gminy, która przekłada się na liczbę podopiecznych poszczególnych ośrodków.

Najczęściej udzielaną formą pomocy społecznej są świadczenia pieniężne oraz świadczenia niepieniężne. Podstawowe udzielane świadczenia pieniężne to: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy oraz składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Realizowana jest także pomoc w formie dożywiania i posiłków.

Tabela 76 Świadczenia społeczne na obszarze Subregionu Brzeskiego

rodzaj świadczeń	2011		2012		2013	
	liczba osób	liczba świadczeń	liczba osób	liczba świadczeń	liczba osób	liczba świadczeń
zasiłki stałe						
Brzeg	183	1 602	182	1 754	225	2 041
Lubsza	26	259	32	293	36	355
Olszanka	22	198	24	230	24	213
Oława	50	465	49	464	52	496
Skarbimierz	20	203	21	203	21	224
Subregion Brzeski	301	2 727	308	2 944	358	3 329
zasiłki okresowe						
Brzeg	440	2 376	491	2 795	645	3 671
Lubsza	77	383	86	426	114	648
Olszanka	49	164	58	261	65	311
Oława	29	106	20	83	33	131
Skarbimierz	45	362	61	480	81	600
Subregion Brzeski	640	3 391	716	4 045	938	5 361
zasiłki celowe (w tym specjalne)						
Brzeg	996	3 460	1 024	4 405	1 061	4 414
Lubsza	69	174	123	235	132	216
Olszanka	76	103	80	111	73	118
Oława	208	429	216	305	223	327
Skarbimierz	121	290	110	293	128	347
Subregion Brzeski	1 470	4 456	529	5 349	556	5 422
posiłki (jadłodajnie, dożywianie dzieci)						
Brzeg	674	93 846	650	78 507	802	112 042
Lubsza	127	15 840	110	13 891	131	14 319
Olszanka	48	4 442	48	4 860	55	5 896
Oława	118	11 563	73	7 304	89	7 629
Skarbimierz	198	10 332	207	12 151	225	12 639
Subregion Brzeski	1 165	136 023	1 088	116 713	1 302	152 525
odpłatność za pobyt w domach pomocy społecznej						
Brzeg	53	493	66	562	73	600
Lubsza	9	96	6	68	6	62
Olszanka	6	57	7	71	9	77
Oława	18	180	21	220	25	219
Skarbimierz	5	58	6	65	6	72
Subregion Brzeski	91	884	106	986	119	1 030
usługi opiekuńcze (w tym specjalistyczne)						
Brzeg	63	13 793	60	13 049	69	16 629
Lubsza	0	0	0	0	0	0
Olszanka	0	0	0	0	0	0
Oława	35	11 181	31	11 711	29	12 454
Skarbimierz	5	1 050	4	1 146	5	1 593
Subregion Brzeski	103	26 024	95	25 906	103	30 676

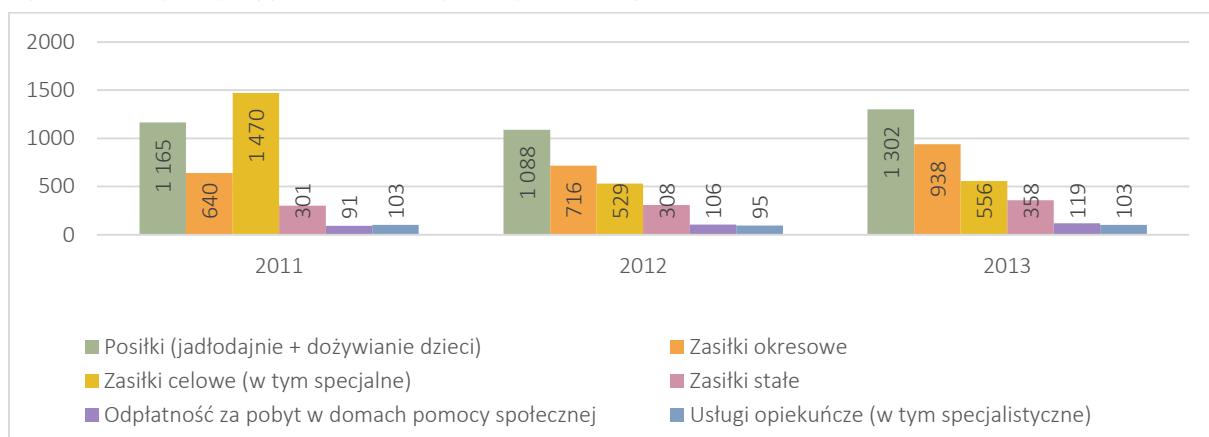
Źródło: na podstawie danych uzyskanych od ośrodków pomocy społecznej Subregionu Brzeskiego

Analizując liczbę świadczeniobiorców pomocy społecznej w ostatnich trzech latach, największa liczba osób skorzystała z pomocy w formie dożywiania i posiłków (wzrost liczby osób o 137 osób). Zwiększeniu uległa także liczba osób korzystających z zasiłków stałych i okresowych, przy równoczesnym spadku liczby mieszkańców Subregionu otrzymujących pomoc w postaci zasiłków celowych.

Porównując dane w odniesieniu do ogólnej liczby mieszkańców (liczba mieszkańców obszaru w 2013 roku uległa zmniejszeniu w stosunku do roku 2012) należy zauważyć, iż sytuacja materialna rodzin zamieszkujących obszar funkcjonalny uległa pogorszeniu, co związane jest także z rosnącym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym na diagnozowanych obszarze.

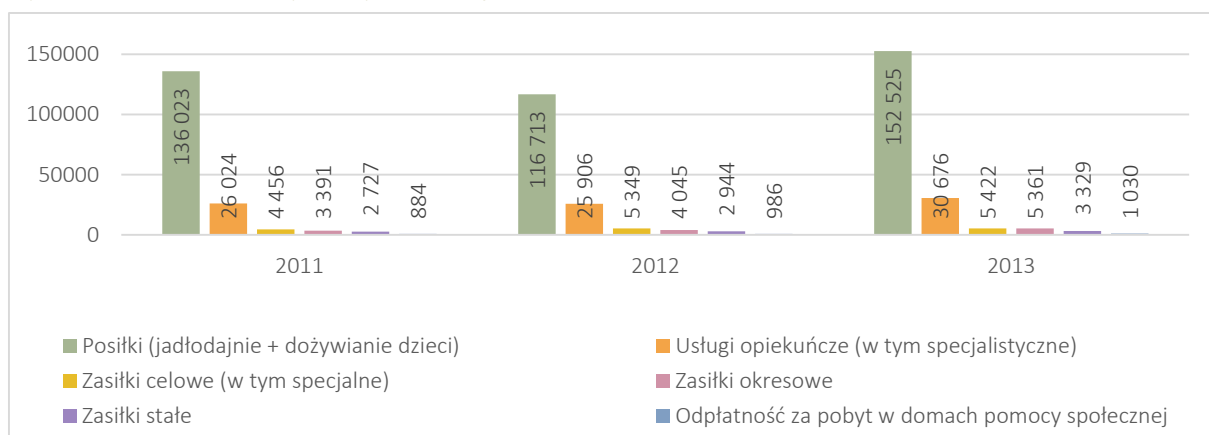
Wykres 50 Osoby korzystające ze świadczeń społecznych w Subregionie Brzeskim

Źródło: na podstawie danych uzyskanych od ośrodków pomocy społecznej Subregionu Brzeskiego

Poddając analizie świadczenia społeczne w Subregionie Brzeskim zanotowano wzrost liczby świadczeń we wszystkich rodzajach pomocy. W 2013 roku, w stosunku do 2011 największy wzrost zanotowano w przypadku udzielonych zasiłków okresowych (wzrost o 58%).

Wykres 51 Liczba świadczeń społecznych w Subregionie Brzeskim

Źródło: na podstawie danych uzyskanych od JST wchodzących w skład Subregionu Brzeskiego

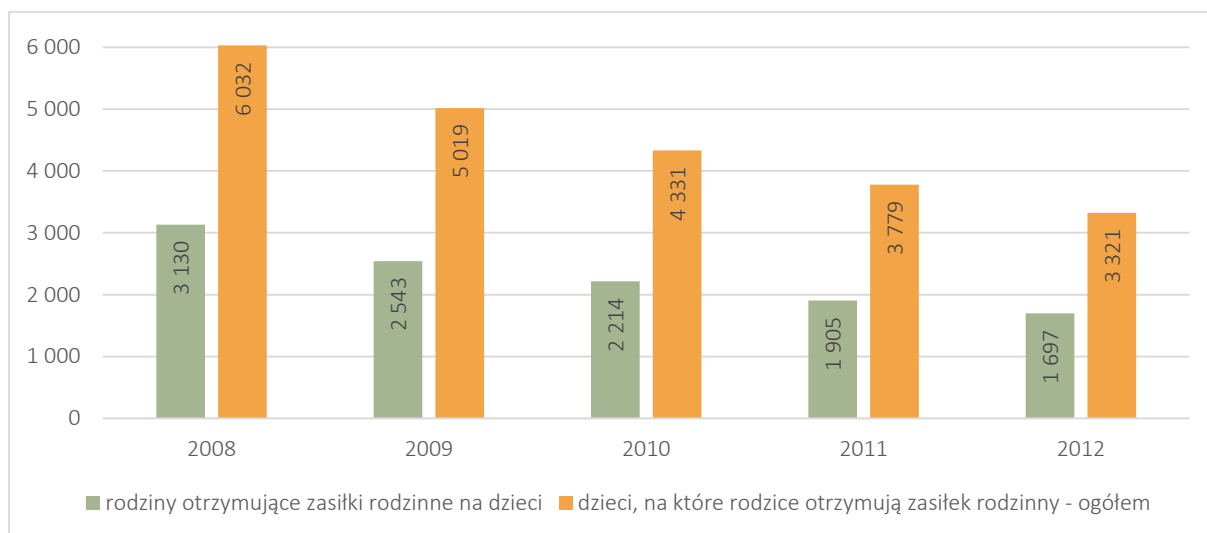
W latach 2008-2012 następował systematyczny spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci, jak i liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. Sytuacja ta może być związana z jednej strony ze zmniejszającym się przyrostem naturalnym w dłuższym okresie czasu, jak i ze zmieniającym się w czasie kryteriami dochodowymi uprawniającymi do otrzymania świadczeń.

Tabela 77 Korzystający ze świadczeń rodzinnych

rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	4 439	3 687	3 283	2 864	2 516
Brzeg	1 387	1 076	937	803	742
Lubsza	458	382	339	287	241
Olszanka	251	226	201	177	162
Oława	685	591	503	438	377
Skarbimierz	349	268	234	200	175
Subregion Brzeski	3 130	2 543	2 214	1 905	1 697
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat brzeski	8 568	7 249	6 380	5 579	4 877
Brzeg	2 471	2 030	1 730	1 516	1 360
Lubsza	870	726	651	544	458
Olszanka	538	472	418	375	338
Oława	1 442	1 225	1 039	921	798
Skarbimierz	711	566	493	423	367
Subregion Brzeski	6 032	5 019	4 331	3 779	3 321

Źródło: na podstawie danych GUS

Wykres 52 Korzystający ze świadczeń rodzinnych w Subregionie Brzeskim

Źródło: na podstawie danych GUS

Na mocy ustawy z 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2011 r. Nr 45, poz.235) żłobki przestały być częścią systemu opieki zdrowotnej i obecnie pieczę nad ich działalnością, podobnie jak nad funkcjonowaniem ośrodków pomocy społecznej, sprawuje Minister Pracy i Polityki Społecznej.

Podając za danymi GUS, w 2012 roku, na obszarze Subregionu funkcjonowały dwa żłobki, zlokalizowane w Mieście Brzeg, które oferowały 137 miejsc, które zostały w pełni obłożone. W 2013 roku w miejsce jednego ze żłobków utworzono klub dziecięcy, a łączna liczba miejsc wzrosła do 172 (stopień wykorzystania miejsc: 59%).

W badanym okresie liczba dzieci objętych opieką w żłobkach wzrastała, jednakże należy zauważyć, że dotyczy to tylko Miasta Brzeg, w wiejskich gminach Subregionu żadne z dzieci nie zostało objęte opieką, co z wynika z braku instytucji sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3.

Niniejsza analiza wskazuje na niedobór placówek, zwłaszcza w obrębie strefy zewnętrznej obszaru, w związku z czym potrzeby mieszkańców Subregionu w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 nie są w pełni zaspokajane. Na obszarze funkcjonalnym obserwuje się niedobór placówek, jak i problem z niewystarczającą liczbą miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do trzeciego roku życia w stosunku do istniejącego zapotrzebowania, co uniemożliwia m.in. godzenie życia zawodowego z rodzinnym i powrót matek do pracy.

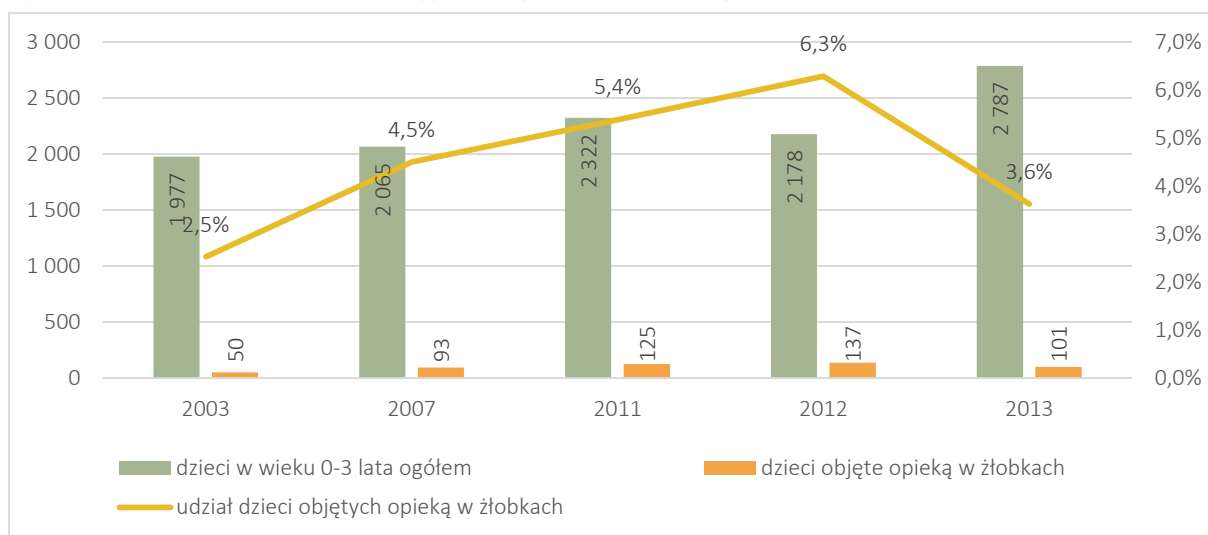
Tabela 78 Dzieci w wieku 0-3 lat, w tym objęte opieką w żłobkach (wybrane lata)

dzieci w wieku 0-3 lata ogółem	2003	2007	2011	2012	2013
Powiat brzeski	2 511	2 638	2 925	2 761	3 516
Brzeg	975	998	1 091	1 066	1 351
Lubsza	203	237	310	272	355
Olszanka	135	147	184	161	194
Oława	401	442	501	435	567
Skarbimierz	263	241	236	244	320
Subregion Brzeski	1 977	2 065	2 322	2 178	2 787
dzieci objęte opieką w żłobkach	2003	2007	2011	2012	2013
Powiat brzeski	50	93	125	164	127
Brzeg	50	93	125	137	101
Lubsza	0	0	0	0	0
Olszanka	0	0	0	0	0
Oława	0	0	0	0	0
Skarbimierz	0	0	0	0	0
Subregion Brzeski	50	93	125	137	101
udział dzieci objętych opieką w żłobkach	2003	2007	2011	2012	2013
Powiat brzeski	2,0%	3,5%	4,3%	5,9%	3,6%
Brzeg	5,1%	9,3%	11,5%	12,9%	7,5%
Lubsza	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Olszanka	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Oława	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Skarbimierz	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Subregion Brzeski	2,5%	4,5%	5,4%	6,3%	3,6%

Źródło: na podstawie danych GUS

Na poniższym wykresie zaprezentowano stosunek ogólnej liczby dzieci do lat trzech do dzieci objętych opieką w żłobkach. Konieczne wydaje się podjęcie działań dostosowawczych w zakresie polityki prorodzinnej realizowanej poprzez zapewnienie dostępu do żłobków dla wszystkich mieszkańców Subregionu.

Wykres 53 Dzieci w wieku 0-3 lat, w tym objęte opieką w żłobkach w Subregionie Brzeskim (wybrane lata)

Źródło: na podstawie danych GUS

12.2. Ochrona zdrowia

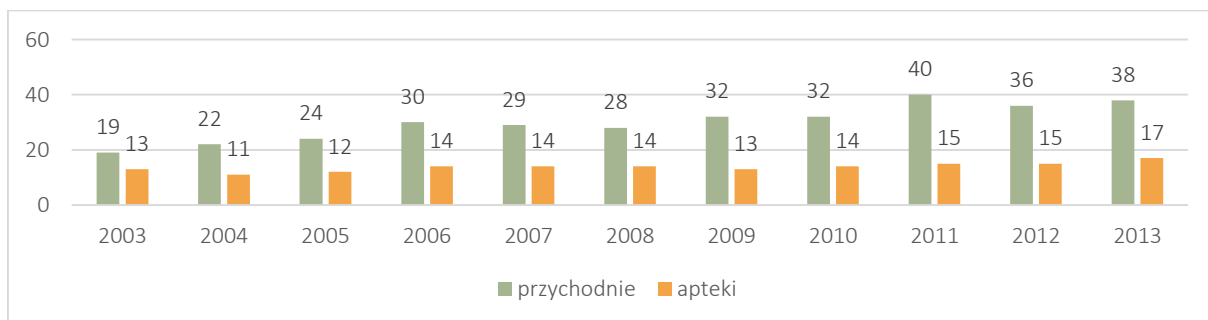
Rozmieszczenie i dostępność do instytucji związanych z ochroną zdrowia na obszarze Subregionu Brzeskiego nie jest równomierna. Dominującą pozycję posiada rdzeń obszaru – Miasto Brzeg, w którym funkcjonują 22 przychodnie. W następnej kolejności dostęp do przychodni najlepszy jest w Gminie Olszanka. Na obszarze Subregionu funkcjonuje 38 przychodni zdrowia, ich liczba systematycznie rośnie. Do czynników kształtujących dostęp do usług ochrony zdrowia zaliczyć można również liczbę aptek. Na obszarze funkcjonalnym w 2013 roku znajdowało się 17 aptek, z czego najwięcej w Brzegu. W Gminie Olszanka od roku 2009 nie funkcjonuje żadna apteka, natomiast istnieją dwa punkty apteczne, w Gminie Skarbimierz również nie funkcjonuje ani jedna apteka, natomiast znajduje się jeden punkt apteczny.

Tabela 79 Liczba przychodni zdrowia oraz aptek na obszarze Subregionu Brzeskiego

przychodnie zdrowia	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	23	32	35	36	37	37	41	42	51	48	50
Brzeg	15	17	17	17	17	15	19	19	23	21	22
Lubsza	2	2	4	3	3	3	4	4	4	4	4
Olszanka	0	1	1	3	3	4	4	4	6	5	6
Oława	2	1	1	4	3	3	3	3	3	3	3
Skarbimierz	0	1	1	3	3	3	2	2	4	3	3
Subregion Brzeski	19	22	24	30	29	28	32	32	40	36	38
apteki	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	17	15	16	19	19	20	19	19	23	21	25
Brzeg	9	8	8	10	10	10	10	11	12	12	14
Lubsza	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Olszanka	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
Oława	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Skarbimierz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subregion Brzeski	13	11	12	14	14	14	13	14	15	15	17

Źródło: na podstawie danych GUS

Wykres 54 Liczba przychodni zdrowia oraz aptek na obszarze Subregionu Brzeskiego

Źródło: na podstawie danych GUS

Na całym obszarze funkcjonalnym zanotowano tendencję wzrostową w zakresie liczby placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadającej na 10 tys. ludności, co oznacza iż następuje systematyczna poprawa dostępności do służby zdrowia. Najkorzystniejsza sytuacja ma miejsce w Gminie Olszanka.

Tabela 80 Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. ludności

placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. ludności	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	3	4	4	4	4	4	5	6	5	5
Brzeg	4	4	4	4	4	5	5	6	6	6
Lubsza	2	5	3	3	3	4	4	4	4	4
Olszanka	2	2	6	6	8	8	8	12	10	12
Oława	1	1	3	2	2	2	2	2	2	2
Skarbimierz	1	1	4	4	4	3	3	5	4	4

Źródło: na podstawie danych GUS

Poniżej przedstawiono zakres dostępności poradnictwa medycznego na analizowanym obszarze, biorąc pod uwagę wskaźnik porad ogółem, jakie zostały udzielone w gminach Subregionu. Ich liczba na przestrzeni lat 2003-2013 jest bardzo zmienna lecz generalnie znacznie zmalała w stosunku do roku 2003 (spadek o 19% w ramach Subregionu Brzeskiego).

Wykres 55 Podstawowa opieka zdrowotna – porady ogółem udzielone na terenie Subregionu

Źródło: na podstawie danych GUS

Na poziomie poszczególnych gmin o największym spadku udzielanych porad lekarskich możemy mówić w przypadku gminy Brzeg (spadek o 19%). Coraz więcej porad w ostatnich latach udzielanych jest natomiast w gminach Oława (wzrost o 62%), Lubsza (wzrost o 7%) oraz Skarbimierz (wzrost o 6%). Jest to pozytywna tendencja, gdyż im więcej wykonuje się tego typu usług, tym placówki z danej gminy mają większe potencjalne możliwości rozwoju.

Tabela 81 Podstawowa opieka zdrowotna – porady ogółem udzielone na terenie Subregionu

rok	Powiat brzeski	Brzeg	Lubsza	Olszanka	Oława	Skarbimierz	Subregion Brzeski
2003	449 673	226 291	34 273	24 291	23 330	5 531	313 716
2004	439 611	216 171	34 164	24 440	12 060	1 881	288 716
2005	409 886	198 521	33 984	22 626	17 318	0	272 449
2006	392 254	192 901	29 872	22 498	33 644	1 852	280 767
2007	420 390	203 221	33 453	22 952	25 279	0	284 905
2008	403 011	186 548	38 414	22 925	31 654	1 320	280 861
2009	444 052	214 285	39 364	23 226	33 438	1 051	311 364
2010	434 137	201 780	36 363	22 342	31 577	855	292 917
2011	434 491	210 833	35 400	22 280	30 968	1 631	301 112
2012	402 827	184 803	33 815	21 949	35 384	6 403	282 354
2013	406 964	182 813	36 648	22 662	37 793	5 850	285 766

Źródło: na podstawie danych GUS

W zakresie leczenia stacjonarnego na terenie Subregionu Brzeskiego funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Brzeskie Centrum Medyczne, którego organem prowadzącym jest Powiat Brzeski. Placówka świadczy usługi w 10 oddziałach: chirurgii ogólnej, chirurgii urazowo-ortopedycznej,

ginekologiczno-położniczym, noworodków, dziecięcym, wewnętrznym, intensywnej terapii, laryngologicznym, psychiatrycznym, rehabilitacji neurologicznej. Ponadto funkcjonują oddziały opieki dziennej: dzienny psychiatryczny, rehabilitacji ogólnoustrojowej dziennej, a także całodobowy Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, sprawujący odpłatną (w wysokości 70% dochodu pacjenta lub w trybie komercyjnym) opiekę nad pacjentami przewlekle chorymi, niepełnosprawnymi i tymi, którzy są po ciężkiej chorobie i nie są w stanie samodzielnie egzystować w domu. W Brzeskim Centrum Medycznym funkcjonuje również Szpitalny Oddział Ratunkowy oraz 7 poradni przyszpitalnych: chirurgii ogólnej, chirurgii urazowo-ortopedycznej, medycyny sportowej, kardiologiczna, ginekologiczno-położnicza, endoskopowa, urologiczna. Placówka świadczy usługi dla mieszkańców Subregionu Brzeskiego i gmin sąsiadujących, a o wysoki poziom świadczonych usług i zasoby kadrowe dbałość wykazuje Powiat Brzeski.

13. Porównanie Subregionu Brzeskiego na tle wybranych obszarów funkcjonalnych w Polsce

Dla celów porównawczych wybrano Kędzierzyńsko-Kozielski Subregionalny Obszar Funkcjonalny, będący obszarem umiejscowionym w tym samym województwie oraz Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowej Woli i Łomżyński Obszar Funkcjonalny, które charakteryzują się podobną liczbą ludności jaka zamieszkuje Subregion Brzeski.

Charakterystyka ww. obszarów funkcjonalnych przedstawia się następująco:

Kędzierzyńsko-Kozielski Subregionalny Obszar Funkcjonalny

- położenie: województwo opolskie
- skład: rdzeń – Miasto Kędzierzyn Koźle, gminy w strefie oddziaływania: gmina wiejska Bierawa, gmina wiejska Cisek, gmina wiejska Pawłowiczki, gmina wiejska Polska Cerekiew, gmina wiejska Reńska Wieś, gmina wiejska Jemielnica, gmina miejsko-wiejska Leśnica, gmina miejsko-wiejska Strzelce Opolskie, gmina miejsko-wiejska Ujazd, gmina miejsko-wiejska Zawadzkie.
- całkowita łączna powierzchnia: 1 200 km²
- potencjał demograficzny: 162 971 mieszkańców

Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowej Woli

- położenie: województwo podkarpackie
- skład: rdzeń – Miasto Stalowa Wola, gminy w strefie oddziaływania: miasto i gmina Nisko, gmina wiejska Pysznica, gmina wiejska Zaleszany
- całkowita łączna powierzchnia 459 km²
- potencjał demograficzny: 107 750 mieszkańców

Łomżyński Obszar Funkcjonalny

- położenie: województwo podlaskie
- skład: rdzeń - Miasto na prawach powiatu Łomża, gminy w strefie oddziaływania: gmina wiejska Łomża, miasto i gmina Nowogród, gmina wiejska Piątnica
- całkowita łączna powierzchnia 561 km²
- potencjał demograficzny 88 450 mieszkańców

Subregion Brzeski porównano z trzema obszarami funkcjonalnymi charakteryzującymi się zbliżoną strukturą społeczno-gospodarczą i w stosunku do wskaźników ogólnopolskich.

Tabela 82 Potencjał demograficzny Subregionu Brzeskiego – analiza porównawcza

Zmienna	Subregion Brzeski	Kędzierzyńsko-Kozielski Subregionalny Obszar Funkcjonalny	Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowej Woli	Łomżyński Obszar Funkcjonalny	Polska
Liczba ludności	73 820	162 971	107 750	88 450	38 495 659
Wzrost/spadek ludności w latach 2004-2013	1,8%	-9,18%	-0,9%	0,6%	0,8%
Gęstość zaludnienia	145 os./km ²	134,8 os./km ²	235 os./km ²	157,6 os./km ²	123 os./km ²
Udział kobiet w liczbie ludności	51,4%	51,5%	51,4%	51,3%	51,6%
Udział mężczyzn w liczbie ludności	48,6%	48,5%	48,6%	48,7%	48,4%
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	18,9%	16,0%	17,3%	18,7%	18,2%
Udział ludności w wieku produkcyjnym	64,4%	65,4%	65,9%	65,4%	63,4%
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym	16,8%	18,6%	16,6%	15,9%	18,4%
Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	-1,0	-2,2	0,2	-0,2	-0,5
Saldo migracji na 1 000 osób	-1,8	-4,1	-4,4	-0,7	-0,5

Źródło: dane GUS

- Subregion Brzeski wykazuje nieznaczny, ale najwyższy spośród analizowanych obszarów, wzrost liczby ludności. Wskaźnik ten jest również wyższy w stosunku do średniej krajowej.
- Pod względem gęstości zaludnienia Subregion Brzeski cechuje się wskaźnikiem wyższym jedynie w stosunku do KKSOF i do średniej krajowej.
- Subregion Brzeski charakteryzuje się zbliżonym do analizowanych obszarów udziałem ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby ludności zamieszkującej obszar i jest on nieco wyższy od średniej krajowej. Na terenie Subregionu Brzeskiego wskaźnik ten wykazuje tendencję wzrostową. Wskazuje to na możliwości rozwojowe obszaru. Ludność w tej grupie wiekowej określa wielkość potencjalnych zasobów pracy, te zaś z kolei rozmiary zatrudnienia.
- Zauważa się spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, co ma związek z ujemnym przyrostem naturalnym, jednak udział ten pozostaje najwyższy spośród analizowanych obszarów i jest wyższy od średniej krajowej.
- Równocześnie zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym, co jest zjawiskiem powszechnym dla całego kraju i jest bezpośrednio związane z wydłużaniem się przeciętnej długości życia ludności i procesem starzenia się społeczeństwa.

- Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców dla Subregionu Brzeskiego jest ujemny.

Tabela 83 Potencjał gospodarczy Subregionu Brzeskiego – analiza porównawcza

Zmienna	Subregion Brzeski	Kędzierzyńsko-Kozielski Subregionalny Obszar Funkcjonalny	Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowej Woli	Łomżyński Obszar Funkcjonalny	Polska
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	967	656	735	759	1057
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	90	42	64	69	95
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	11,7	7,5	9,0	9,6	12,1
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	150,5	100,7	98	90,6	166,7
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	27	27	26	30	32

Źródło: dane GUS

- Na terenie Subregionu Brzeskiego funkcjonuje najwięcej podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności, spośród analizowanych obszarów, jednakże mniej niż wynosi średnia dla Polski.
- Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności wynosi 90 i jest najbardziej zbliżona, spośród analizowanych obszarów, do wskaźnika krajowego.
- Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność na 100 osób w wieku produkcyjnym jest najwyższy i zbliżony do średniej krajowej, co świadczy o poziomie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru.
- Również liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym jest najwyższa w porównaniu z uwzględnionymi obszarami, jednak niższa od średniej krajowej. Wskaźnik ten w analizowanych MOF-ach w ostatniej dekadzie wzrasta. W wypadku, gdyby doszło do spadku liczby podmiotów w stosunku do liczby ludności, można by mówić o zahamowaniu przedsiębiorczości, co w obecnych warunkach makroekonomicznych jest mało prawdopodobne.

- Liczba stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na terenie Subregionu Brzeskiego kształtuje się na takim samym poziomie jak w przypadku KKSOF i jest niższa od wskaźnika uzyskanego przez Łomżyński Obszar Funkcjonalny oraz wskaźnika ogólnopolskiego.

Tabela 84 Rynek pracy – analiza porównawcza

Zmienna	Subregion Brzeski	Kędzierzyńsko-Kozielski Subregionalny Obszar Funkcjonalny	Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowej Woli	Łomżyński Obszar Funkcjonalny	Polska
Wzrost liczby pracujących w okresie 2011-2012	25,7%	7,59%	-0,8%	9,56%	13%
Liczba pracujących w 2012 roku	13 545	31 470	27 693	16 073	8 589 779
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci	Ogółem 10,5% Mężczyźni 9,6% Kobiety 11,5%	Ogółem 5,93% Mężczyźni 5,0% Kobiety 7,0%	Ogółem 9,87% Mężczyźni 5,08% Kobiety 4,79%	Ogółem 7,3% Mężczyźni 6,4% Kobiety 8,3%	8,8%
Liczba bezrobotnych	4 936	7 162	7 034	5 426	2 157 883
Wzrost/spadek liczby bezrobotnych w okresie 10 lat	-32%	-17,18%	-14,4%	- 17,36%	-28%
Udział kobiet w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych	51,3%	53,7%	48,5%	49,2%	49%

Źródło: dane GUS

- Subregion Brzeski charakteryzuje najmniejsza liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych. Spadek liczby bezrobotnych w analizowanym okresie (2004–2013) na terenie tego obszaru jest zdecydowanie najwyższy, co bezpośrednio przekłada się na najwyższy wzrost liczby pracujących w okresie 2003-2012.
- Dysproporcja pomiędzy liczbą pracujących kobiet i mężczyzn nie jest znacząca, jednak większa niż średnia ogólnopolska. Spośród analizowanych obszarów wyższy udział kobiet w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych odnotowany jest również w KKSOF
- Udział bezrobotnych w populacji ludności w wieku produkcyjnym na terenie Subregionu Brzeskiego jest najwyższy spośród analizowanych obszarów i przewyższa wskaźnik krajowy.
- Analizując dane dotyczące rynku pracy oraz bezrobocia można zauważyć, iż Subregion Brzeski cechuje wzrost liczby pracujących oraz spadek liczby bezrobotnych. Świadczy to o skutecznym

przewycięzaniu problemów związanych z okresowymi załamaniami koniunktury oraz koniecznymi restrukturyzacjami regionalnego przemysłu.

Tabela 85 Infrastruktura techniczna

Zmienna	Subregion Brzeski	Kędzierzyńsko-Kozielski Subregionalny Obszar Funkcjonalny	Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowej Woli	Łomżyński Obszar Funkcjonalny	Polska
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców 2012	299,4	322,9	307,4	304,7	356,10
Poziom skanalizowania	74,17%	64,8%	62,8%	74,3%	64,30%
Korzystający z sieci wodociągowej	94,8%	97,49%	88,37%	95,5%	87,90%
Poziom gazyfikacji	56,4%	42,3%	72,78%	15,32%	52,40%

Źródło: dane GUS

- Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w przypadku Subregionu Brzeskiego jest zdecydowanie najniższa spośród analizowanych obszarów. Odbiega też znacząco od wskaźnika na poziomie kraju.
- Poziom skanalizowania Subregionu Brzeskiego jest zbliżony do wskaźnika osiągniętego przez Łomżyński Obszar Funkcjonalny i przewyższa średnią krajową. Zdecydowanie najniższy poziom w tej kategorii wykazuje zbliżony pod względem liczby ludności Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowej Woli, który nie osiąga nawet średniej krajowej.
- Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie Subregionu Brzeskiego jest wyższy jedynie od wskaźnika uzyskanego przez MOF Stalowej Woli oraz od średniej ogólnopolskiej.
- Ponad połowa mieszkańców Subregionu Brzeskiego korzysta z sieci gazowej. Wskaźnik ten jest zróżnicowany dla analizowanych obszarów.

Tabela 86 Potencjał turystyczny – analiza porównawcza

Zmienna	Subregion Brzeski	Kędzierzyńsko-Kozielski Subregionalny Obszar Funkcjonalny	Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowej Woli	Łomżyński Obszar Funkcjonalny	Polska
Powierzchnia gruntów leśnych	23,8%	30,62%	48,7%	18,56%	29,4%
Turystyczne obiekty noclegowe	5	12	10	11	9775
Liczba udzielonych noclegów	11 990	72 992	70 082	61 539	62 959 452
Powierzchnia rezerwatów przyrody	0,23% 153,5 ha	0,14% 168,8 ha	0,25% 115,7 ha	0,59% 331,9 ha	165 531,7 ha
Powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu	3,32% 2 213,5 ha	19,37% 23 272,7 ha	0	13,15% 7 368,4 ha	22,6%

Źródło: Dane GUS

- Subregion Brzeski posiada najmniej obiektów turystycznych spośród porównywanych obszarów. Konsekwencją ograniczonej pod względem ilościowym bazy turystycznej może być najmniejsza ilość udzielonych w roku 2013 noclegów oraz ogólna atrakcyjność turystyczna obszaru. W pozostałych obszarach liczba udzielonych noclegów jest znacząco wyższa.
- Na poziom atrakcyjności turystycznej Subregionu Brzeskiego wpływa stosunkowo duża powierzchnia rezerwatów przyrody i gruntów leśnych.

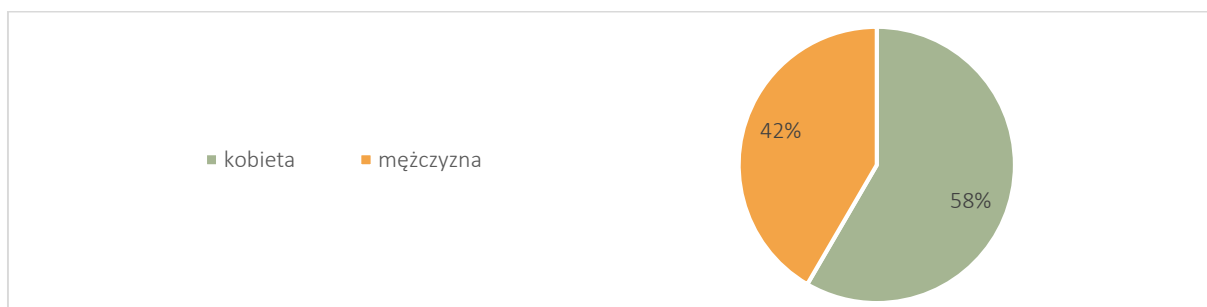
14. Ocena i oczekiwania mieszkańców – wyniki badań ankietowych

14.1. Wyniki badania CATI, CAWI, sondażowego – ankiet

Celem uzyskania szczegółowych informacji o potrzebach mieszkańców dotyczących rozwoju Subregionu, przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców Subregionu Brzeskiego obejmującego 6 samorządów – Gminę Brzeg, Powiat Brzeski, Gminę Lubsza, Gminę Olszanka, Gminę Oława oraz Gminę Skarbimierz.

Wyniki ankiet prezentowane są w stosunku do liczby udzielonych odpowiedzi (nie do ilości respondentów). Pojedyncze wskazania zostały odrzucone.

Wykres 56 Badanie sondażowe. Struktura płci ankietowanych

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

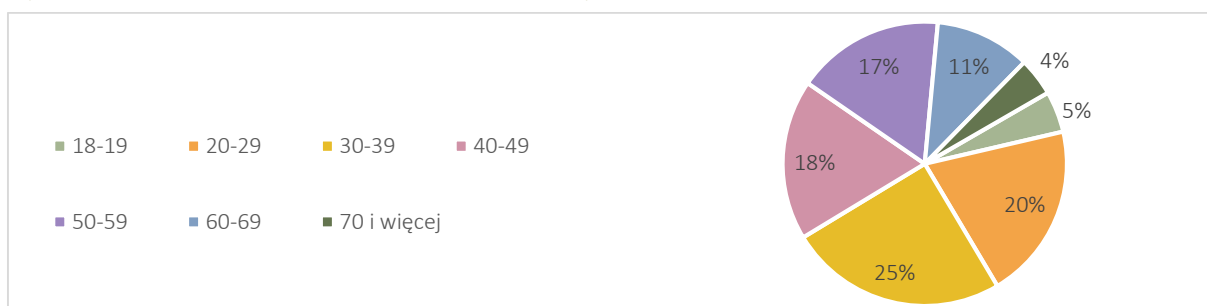
Tabela 87 Rozkład płci respondentów w stosunku do rzeczywistej liczby mieszkańców Subregionu

Płeć	Ankietowani	Mieszkańcy Subregionu
Kobieta	57%	51%
Mężczyzna	41%	49%

Źródło: dane GUS, badanie sondażowe mieszkańców

Powyższe dane obrazują podział ankietowanych ze względu na płeć. W stosunku do mieszkańców Subregionu Brzeskiego, wśród ankietowanych więcej było kobiet aniżeli mężczyzn.

Wykres 57 Badanie sondażowe. Struktura wieku ankietowanych

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

Podobny rozkład wiekowy wśród ankietowanych wykazują grupy w przedziale wiekowym od 20 lat do 59 lat.

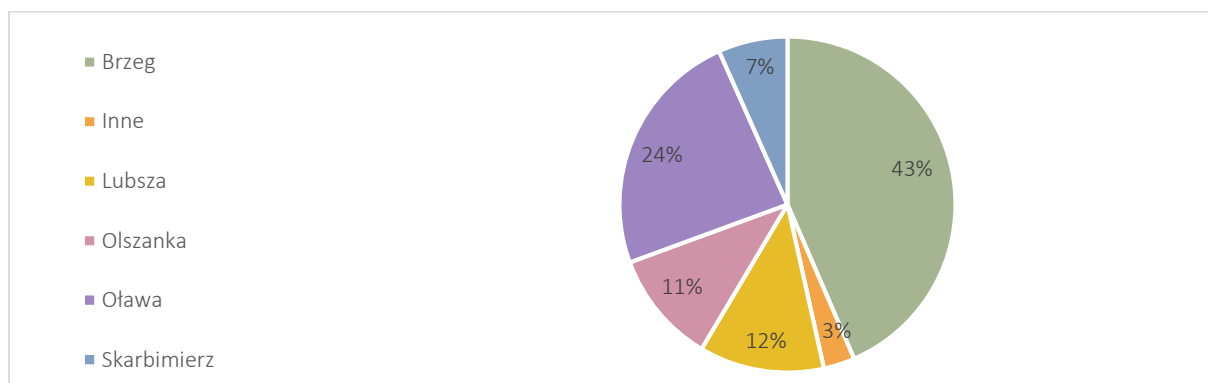
Tabela 88 Badanie sondażowe. Struktura ankietowanych ze względu na wykształcenie i status na rynku pracy

Podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Wyższe
3%	2%	13%	42%	41%
Uczący się	Pracujący	Niepracujący	Emeryt / Rencista	Inne
9%	66%	8%	14%	3%

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

Najliczniejszą grupą badanych była grupa osób pracujących oraz osoby posiadające wykształcenie co najmniej średnie.

Wykres 58 Badanie sondażowe. Miejsce zamieszkania ankietowanych

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

Tabela 89 Miejsca zamieszkania respondentów w stosunku do rzeczywistej liczby mieszkańców Subregionu

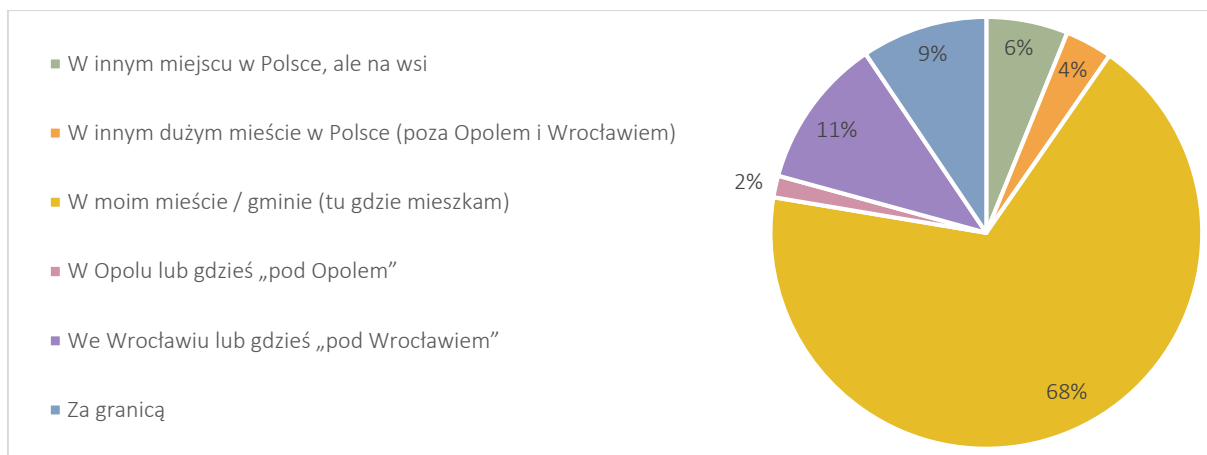
Wyszczególnienie	Brzeg	Inne	Lubsza	Olszanka	Oława	Skarbimierz
Ankietowani	44%	3%	12%	11%	24%	7%
Mieszkańcy Subregionu	50%	0%	12%	7%	20%	11%

Źródło: dane GUS, badanie sondażowe mieszkańców

Najliczniejsza grupa ankietowanych pochodzi z Gminy Brzeg, co wynika z podziału mieszkańców zamieszkujących Subregion Brzeski – największa liczba mieszkańców Subregionu pochodzi właśnie z Brzegu, a najmniejsza z Gminy Olszanka.

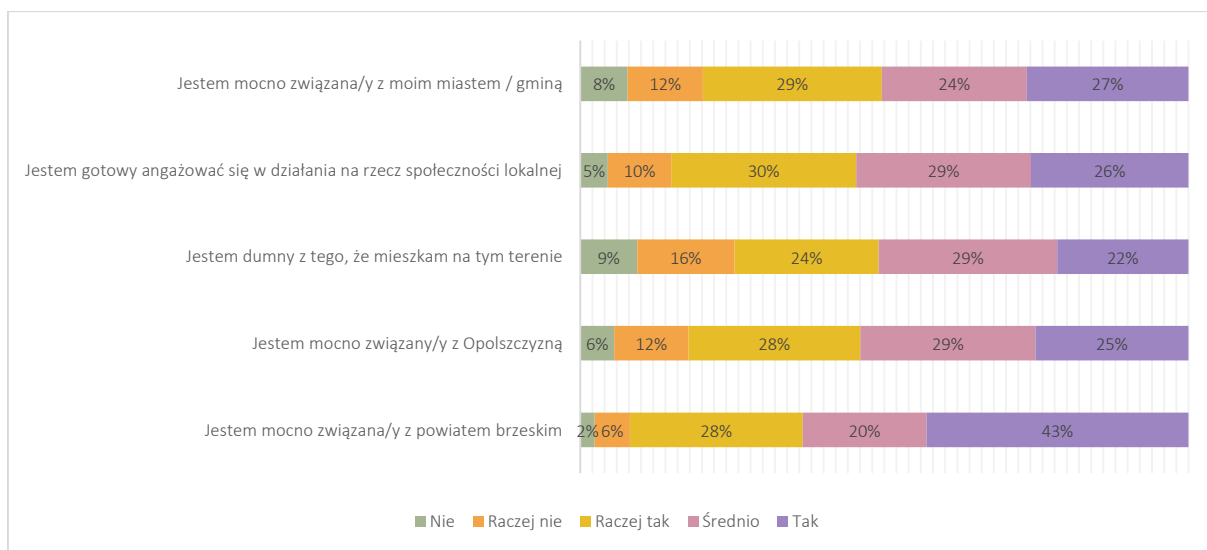
Wykres 59 Badanie sondażowe. Preferencje przyszłego miejsca zamieszkania (w perspektywie 10 lat)

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

Preferencje odnośnie miejsca zamieszkania w perspektywie 10 lat wyraźnie wskazują na przywiązanie mieszkańców do miejsca zamieszkania, aż 68% respondentów wskazuje chęć pozostania w obecnym mieście / gminie w której mieszka. Tylko nieznaczna grupa badanych deklaruje chęć wyjazdu za granicę. Respondenci jako miejsce migracji z miasta wskazują, jako miejsce docelowe Opole i jego okolice.

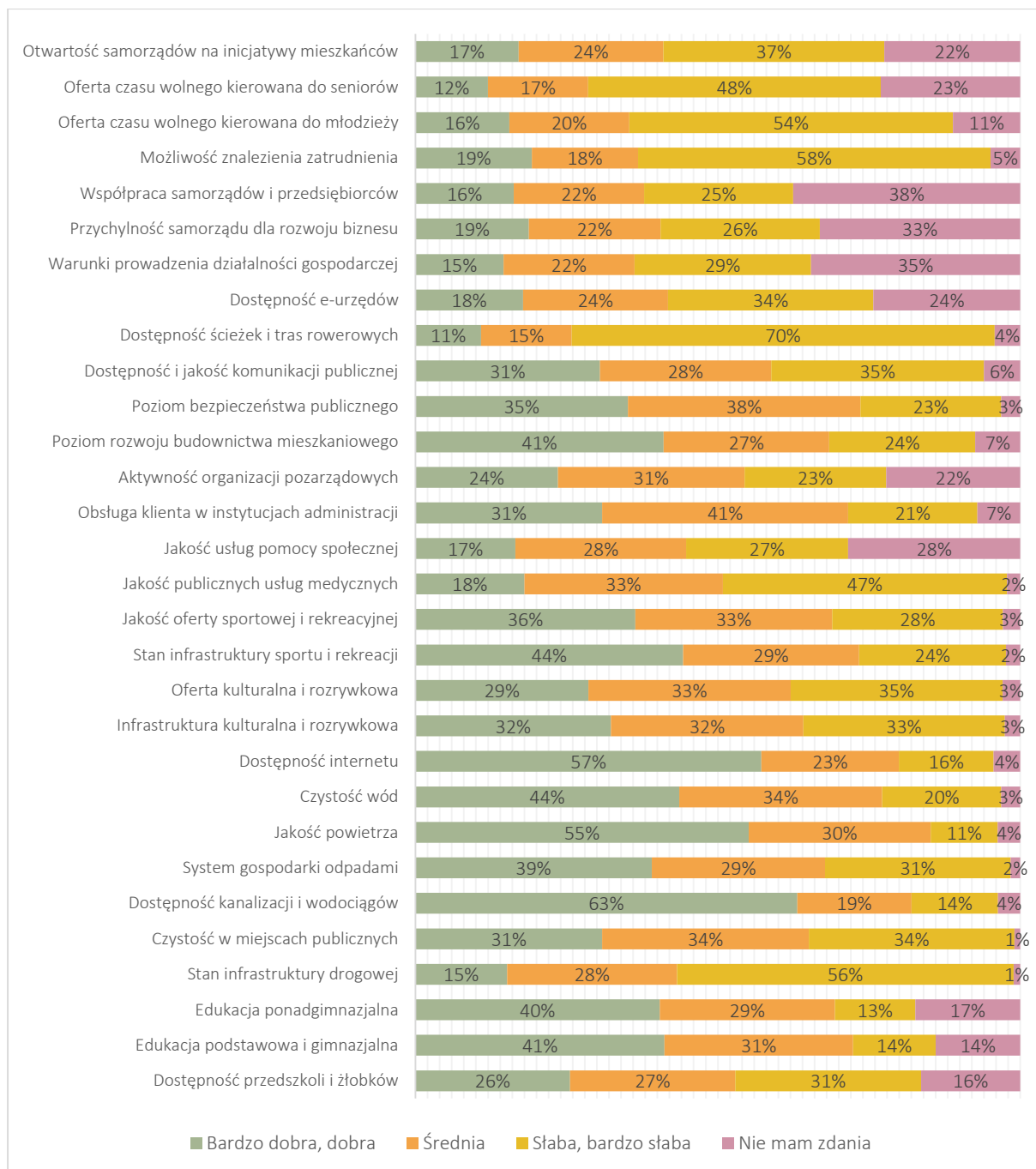
Wykres 60 Badanie sondażowe. Stosunek do miejsca zamieszkania

Źródło: badania sondażowe wśród mieszkańców

Respondenci wykazują największe przywiązanie do powiatu brzeskiego. Na podobnym poziomie ukształtowało się przywiązanie do miasta / gminy, z której pochodzą ankietowani, związane z Opolszczyzną jak również duma z regionu zamieszkania. Większość badanych wykazuje chęć i gotowość do angażowania się w działania mające na celu rozwój i integrację społeczności lokalnej.

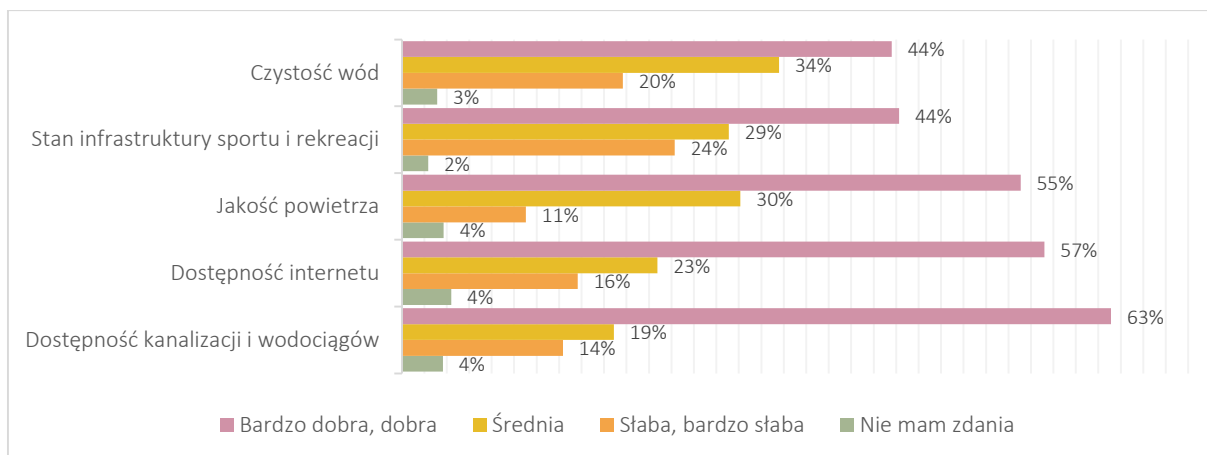
Wykres 61 Badanie sondażowe. Ocena warunków życia w Subregionie Brzeskim

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

Mieszkańcy Subregionu Brzeskiego oceniali poszczególne aspekty jakości życia w Subregionie. Ocenie poddano 30 czynników świadczących o jakości życia. W powyższym zestawieniu przedstawiono wyniki oceny jakości życia w omawianym obszarze.

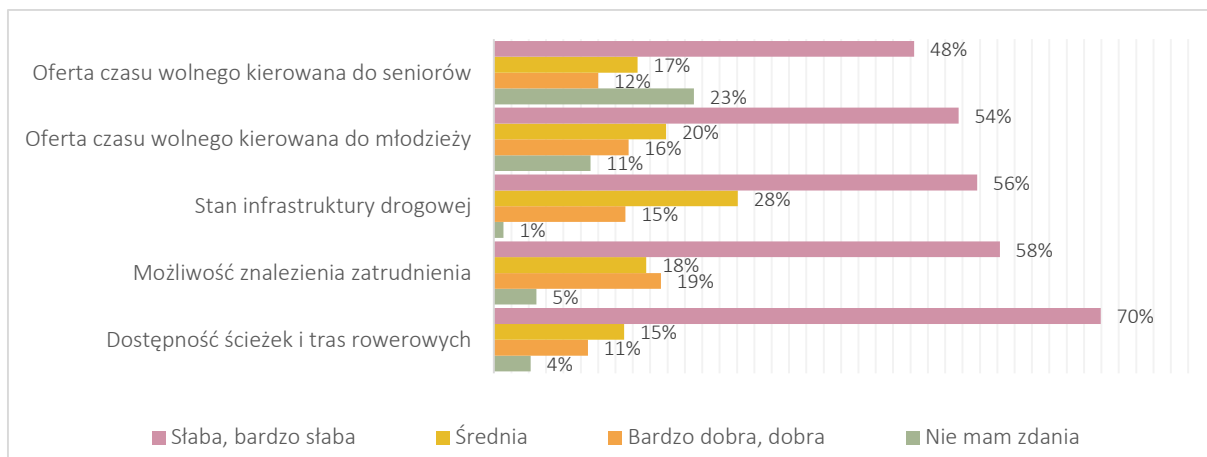
Wykres 62 Badanie sondażowe. Najlepiej ocenione aspekty jakości życia w Subregionie Brzeskim

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

Dostępność kanalizacji i wodociągów oraz dostępność Internetu to najlepiej oceniane elementy przez mieszkańców Subregionu. Opinia ta jest wynikiem rozwoju i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, jak również sieci internetowej. Pozytywnie postrzegany jest stan środowiska atrakcyjnie zlokalizowanych terenów, głównie poprzez czystość wód powietrza. Zadawalający jest stan infrastruktury sportu i rekreacji, postrzegany głównie poprzez nowe i zmodernizowane boiska sportowe.

Wykres 63 Najkrytyczniej ocenione aspekty jakości życia w Subregionie Brzeskim

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

Najślabszym elementem związanym z warunkami życia w Subregionie jest brak ścieżek i tras rowerowych. Wpływa to na ograniczenie możliwości aktywnego spędzania czasu i wypoczynku w danym obszarze i związany jest bezpośrednio z kolejnymi elementami negatywnymi wpływającymi na jakość życia w Subregionie, takimi jak oferta spędzania wolnego czasu kierowana do młodzieży oraz seniorów.

Niezadawalący jest również poziom dostępności zatrudnienia, który ujemnie wpływa na komfort naszego życia. Dużym utrudnieniem jest też obecny stan infrastruktury drogowej wymagający interwencji w celu podniesienia jakości życia mieszkańców.

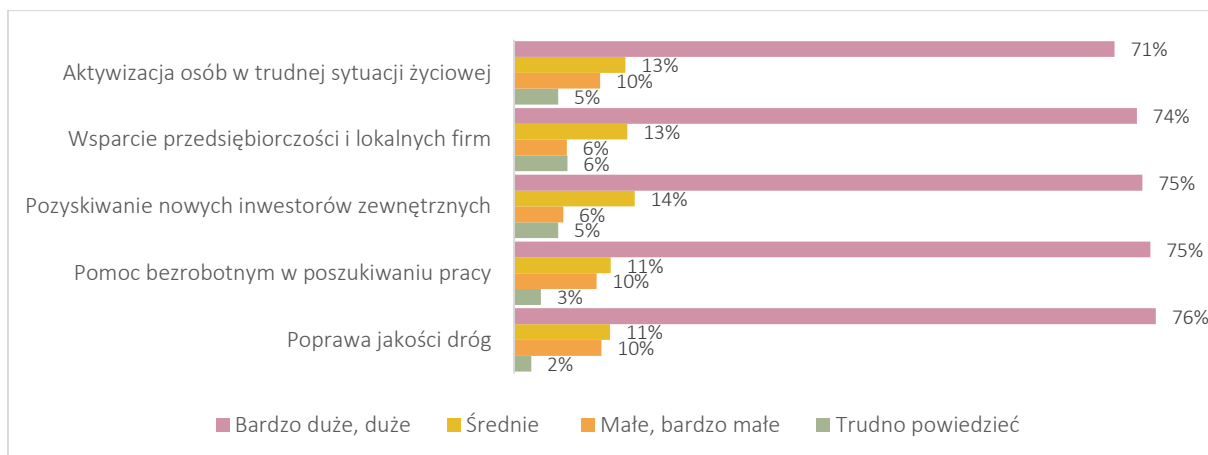
Mieszkańcy Subregionu Brzeskiego pytani o ocenę kierunków współpracy samorządów wskazali przedsięwzięcia mające największe znaczenie dla rozwoju tego obszaru. Wyniki przedstawiono w poniższym zestawieniu.

Wykres 64 Badanie sondażowe. Znaczenie kierunków rozwoju Subregionu Brzeskiego

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

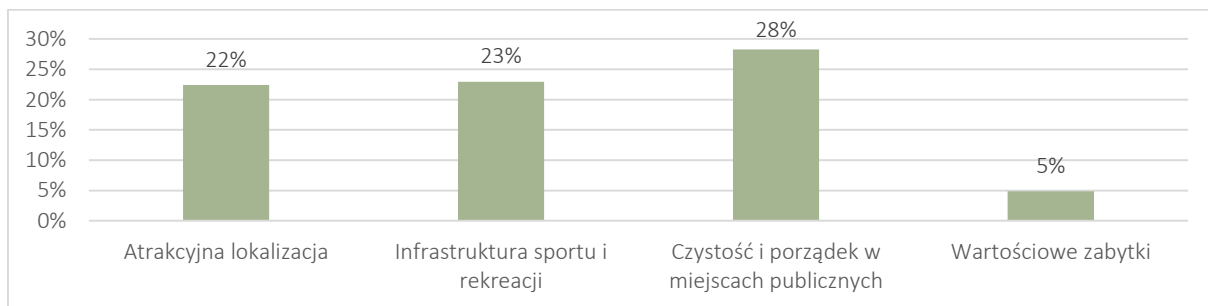
Wykres 65 Badanie sondażowe. Najważniejsze kierunki rozwoju Subregionu Brzeskiego

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

Największe znaczenie dla rozwoju Subregionu Brzeskiego mają przedsięwzięcia związane przede wszystkim z poprawą jakości dróg. Zadanie to wynika bezpośrednio z negatywnych elementów obszaru i jest priorytetowe z punktu widzenia ekspansji poszczególnych gmin Subregionu. Istotne jest także ukierunkowanie działań na walkę z bezrobociem, aktywizację bezrobotnych oraz osób w trudnej sytuacji życiowej, promowanie zatrudnienia i pomoc w poszukiwaniu pracy, nacisk na rozwój przedsiębiorczości lokalnych firm i stwarzanie im przyjaznych warunków funkcjonowania.

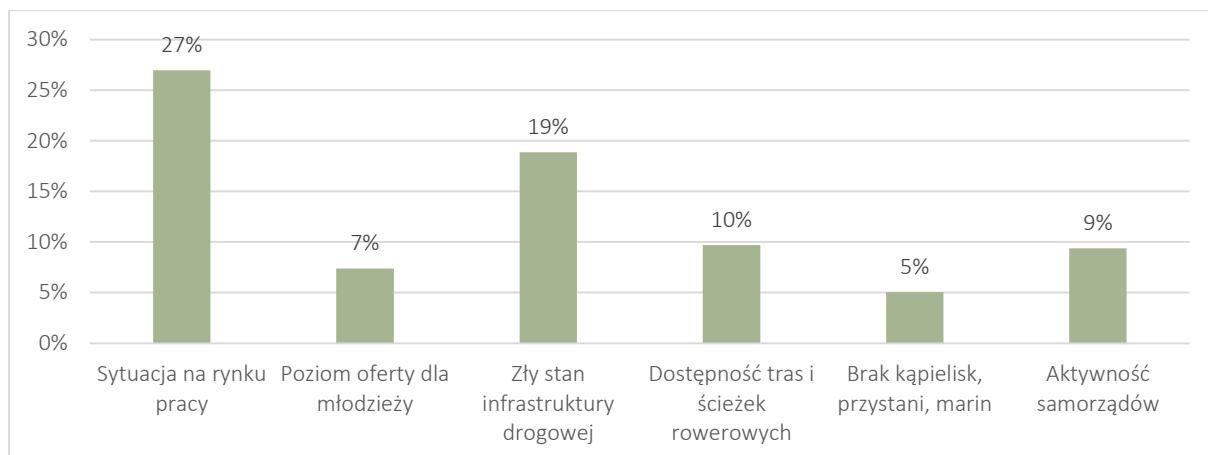
Wykres 66 Badanie sondażowe. Najważniejsze pozytywne elementy Subregionu Brzeskiego

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

Mieszkańcy Subregionu Brzeskiego dostrzegają jego potencjał i możliwości dalszego rozwoju. Ankietowani podkreślają, że miejsce w którym mieszkają jest w dużej mierze zagospodarowane i czyste. Zabytki będące atutem Subregionu, są elementem dającym możliwości rozwoju, jednakże konieczne są remonty i naprawy podnoszące komfort korzystania z dóbr publicznych. Bardzo dobrze postrzegana jest infrastruktura sportu i rekreacji wpływająca na możliwości organizowania czasu wolnego, dająca zajęcie młodzieży. Pozytywną stroną Subregionu jest niewątpliwie atrakcyjna lokalizacja, która jest istotnym elementem rozwoju miast / gmin oraz Subregionu.

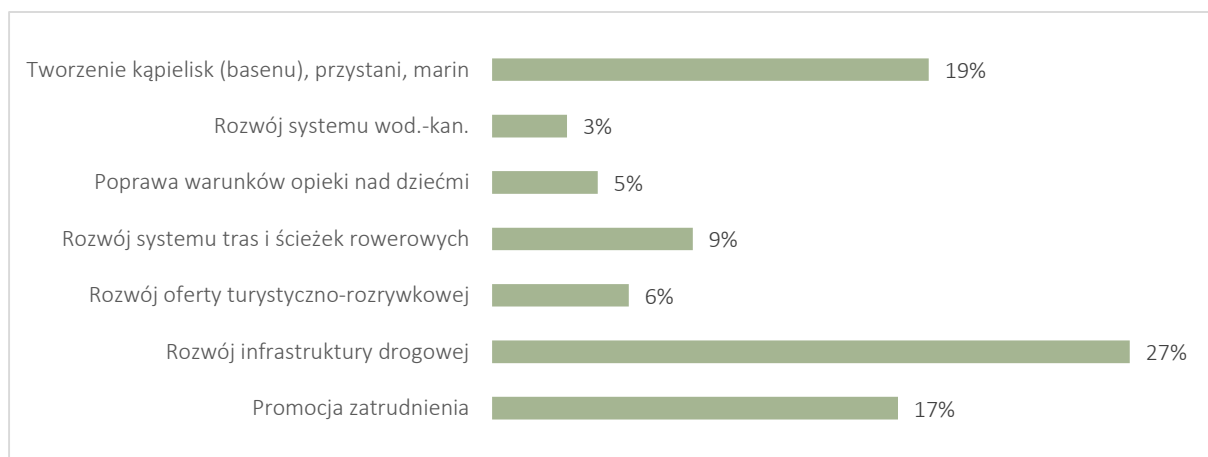
Wykres 67 Badanie sondażowe. Najważniejsze negatywne elementy Subregionu Brzeskiego

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

Największym problemem w Subregionie jest sytuacja na rynku – brak miejsc pracy, bezrobocie. Przekłada się to na priorytetowy element pozostawiony władzom do realizacji w Subregionie Brzeskim. Również zły stan infrastruktury drogowej jest postrzegany jako negatywny element całego obszaru. Mieszkańcy wskazują poprawę tego stanu za istotne zadanie do wykonania w najbliższym okresie. W badanym obszarze brakuje również ścieżek i tras rowerowych, kąpielisk, przystani, marin oraz atrakcji dla młodzieży. Niezadawalający jest również poziom aktywności samorządów, negatywnie wpływający na poziom rozwoju Subregionu. Respondenci oczekują poprawy komunikacji w samorządach oraz poprawy wykorzystania istniejącego potencjału.

Wykres 68 Badanie sondażowe. Najważniejsze przedsięwzięcia do zrealizowania w Subregionie Brzeskim

Źródło: badanie sondażowe mieszkańców

Mieszkańcy Subregionu Brzeskiego, biorący udział w sondażu, w największym stopniu dostrzegają konieczność rozwoju infrastruktury drogowej. Niezbędnym elementem w tym zakresie jest poprawa

stanu dróg, chodników, oświetlenia, a także stworzenie drugiej przeprawy na Odrze. Ankietowani dostrzegają również potrzebę stworzenia kąpieliska, przystani, marin, miejsc dających możliwość spędzania wolnego czasu dla całych rodzin. Ważnym elementem postawionym Subregionowi do realizacji jest promocja zatrudnienia prowadząca do zmniejszenia bezrobocia oraz stworzenia optymalnych warunków do skutecznego poszukiwania pracy osobom młodym. Ważnym elementem rozwoju Subregionu jest stworzenie systemu ścieżek rowerowych łączących poszczególne gminy, umożliwiającym aktywne gospodarowanie czasu wolnego wszystkim mieszkańcom i turystą bez względu na wiek.

15. Analiza metodą SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Korzystne położenie pomiędzy miastami wojewódzkimi: Opolem i Wrocławiem – Bliskość autostrady A4 i węzła autostradowego (odległość 13 km od rdzenia obszaru) – Dostępność komunikacyjna do sieci dróg krajowych i wojewódzkich – Bliska odległość do portu lotniczego – Wrocław – Położenie nad Odrą – rzeką o znaczeniu krajowym – Stabilny poziom zaludnienia w ostatniej dekadzie – Tendencja wzrostowa udziału osób w wieku produkcyjnym w liczbie ludności ogółem – Wzrost liczby osób pracujących – Spadek liczby osób bezrobotnych – Dobrze rozwinięta mała przedsiębiorczość – korzyści dla lokalnego rynku pracy – Posiadanie terenów o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej (A) – gmina Brzeg, gmina Skarbimierz – Ponadprzeciętna atrakcyjność inwestycyjna rdzenia obszaru w ramach sekcji PKD (C,G,I,M) – Położenie części obszaru (gmina Oława) w najbardziej atrakcyjnym inwestycyjnie regionie Polski (woj. dolnośląskie). – Dobre położenie i skomunikowanie terenów inwestycyjnych – Wzrost dochodów budżetowych – Potencjał turystyczny: rdzeń obszaru wśród 7 najbardziej rozpoznawalnych miejscowości w woj. opolskim – Zasoby przyrodnicze do rozwoju agroturystyki i ekoturystyki (Stobrawski Park Krajobrazowy i rezerwat przyrody) – Możliwość tworzenia zróżnicowanych produktów turystycznych (zasoby kultury materialnej, warunki do aktywnego wypoczynku) 	<ul style="list-style-type: none"> – Słaba infrastruktura drogowa (najniższy wskaźnik gęstości dróg o nawierzchni twardej w województwie) – Duże dysproporcje pomiędzy gminami związane z atrakcyjnością osiedleńczą obszaru – Tendencja spadkowa udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem – Nasilające się zjawisko suburbanizacji (wyludnianie się głównego ośrodka miejskiego na rzecz gmin wiejskich) – Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem – Wysokie wskaźniki obciążenia demograficznego mające wpływ na rozwój gospodarczy obszaru – Zróżnicowany poziom bezpieczeństwa w poszczególnych gminach – Wysoki wskaźnik przestępstw o charakterze gospodarczym – Dysproporcje w dostępie do infrastruktury technicznej – Słabo rozwinięta sieć kanalizacji i wodociągowa – Bardzo niski poziom zgazyfikowania – Niska atrakcyjność inwestycyjna ze względu na położenie znacznej części obszaru w regionie o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej (woj. opolskie) – Ograniczenia inwestycyjne o charakterze terytorialnym dla rdzenia obszaru (rzeka Odra i obwodnica miasta) – Brak dostatecznego uzbrojenia terenów inwestycyjnych – Sieć dróg nieprzystosowana do terenów inwestycyjnych – Brak rozwiniętej infrastruktury hydrotechnicznej na Odrze – Duże dysproporcje w rozlokowaniu podmiotów gospodarczych (76% podmiotów funkcjonuje w Mieście Brzeg i gminie Oława)

<ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowana oferta edukacyjna w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego i zawodowego – Obecność placówki szkolnictwa wyższego (Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Brzegu) – Tendencja wzrostowa w zakresie komputeryzacji obszaru – Duża liczba towarzystw i związków społeczno-kulturalnych równomiernie rozlokowanych w poszczególnych gminach obszaru – Wzrost liczby zarejestrowanych organizacji pozarządowych (głównie stowarzyszenia) – rozwój integracji i aktywności obywatelskiej – Wzrost frekwencji wyborczej i jej wyższy poziom w stosunku do średniej krajowej – Wzrost liczby placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej – Obecność placówki leczenia stacjonarnego (Brzeskie Centrum Medyczne) – Dostęp do leczenia specjalistycznego i konsultacji w miastach wojewódzkich ze względu na dogodne położenie 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak dużych podmiotów gospodarczych, zatrudniających powyżej 1 000 osób – Niski poziom przedsiębiorczości (spadek liczby podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 9 osób) – Brak sieci instytucji otoczenia biznesu – Zarobki poniżej średniej krajowej (≈80% średniej krajowej) – Słaba infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna – Niekorzystna dynamika ruchu turystycznego – Brak działań promujących ruch turystyczny – Zły stan zabytków kultury materialnej – Brak infrastruktury do aktywnego spędzania wolnego czasu (kąpieliska ogólnodostępne) – Brak dostatecznej liczby miejsc w placówkach dla dzieci w wieku do lat 3 (brak placówek w gminach wiejskich) – Niedostateczny poziom infrastruktury kulturalnej (brak odpowiednich obiektów lub zły stan techniczny) – Niski poziom czytelnictwa – Słabo rozwinięty sektor NGO – Wzrost liczby świadczeń pomocy społecznej (szczególnie zasiłki okresowe)
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Subregion Brzeski jako brama pomiędzy Opolszczyzną i Dolnym Śląskiem, dzięki położeniu na terenie dwóch województw – wykorzystanie go dla rozwoju współpracy międzyregionalnej – Atrakcyjna lokalizacja Subregionu w połowie drogi między dwoma obszarami aglomeracyjnymi – wrocławskim i opolskim (jako łącznika między tymi miastami, w ramach bardzo korzystanego układu komunikacyjnego, obejmującego oprócz dróg, także system połączeń kolejowych) – Budowa obwodnicy Brzegu północ-południe wraz z budową drugiej przeprawy mostowej na Odrze i rozbudowa najważniejszych szlaków drogowych – Utrzymywanie się trendu wzrostowego w zakresie liczby budynków mieszkalnych i wydłużającej się czynnej sieci 	<ul style="list-style-type: none"> – Położenie Subregionu Brzeskiego granicach administracyjnych dwóch województw (opolskiego i dolnośląskiego), co może rodzić potencjalne komplikacje w kontekście finansowania wspólnych inwestycji subregionalnych – Brak rozwiązań o charakterze kompleksowym umożliwiającym, usprawnienie ruchu w Brzegu oraz jego obszarze funkcjonalnym, – Niezróżnicowana struktura osadnicza – blisko 98% powierzchni subregionu znajduje się na terenach o charakterystyce wiejskiej – Utrzymujące się w ciągu ostatniej dekady ujemne saldo migracji (sytuacja przybiera postać stałego, negatywnego trendu, który może utrzymywać się w dłuższym okresie czasu) – Utrzymujący się od trzech lat ujemny przyrost naturalny obserwowany w gminach

<p>kanalizacyjnej, co sprzyja osiedlaniu się na danym obszarze</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój współpracy międzynarodowej (np. w ramach sieci miast partnerskich) i wykorzystanie najlepszych praktyk rozwoju obszarów wiejskich – Dostępność systemowego (na poziomie krajowym i regionalnym) wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej jako alternatywnej formy działalności gospodarczej i aktywności zawodowej – Tendencja wzrostowa w zakresie liczby mieszkańców, co ma duże znaczenie dla potencjału demograficznego obszaru i warunkuje dobre perspektywy dla jego rozwoju – Podjęcie działań dostosowawczych w zakresie polityki prorodzinnej – rozwój placówek opieki nad dziećmi do 3 r.ż., co umożliwi godzenie życia zawodowego z rodzinnym i powrót matek do pracy – Dostępność środków zewnętrznych na finansowanie ważnych projektów inwestycyjnych i społecznych: fundusze strukturalne Unii Europejskiej, programy krajowe – Duża liczba obiektów (w tym zabytków kultury materialnej) możliwych do przeprowadzenia rewitalizacji i wdrożenia nowych funkcji – Możliwości rozwojowe branży turystycznej, która w perspektywie długoterminowej może stać się istotnym elementem regionalnej gospodarki - wzrost zainteresowania turystów obszarem o cennych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i licznych zabytkach – Rozwój bazy gastronomiczno-hotelarskiej, promocja agroturystyki i ekoturystyki - widoczne są korzystne zmiany w trendach turystycznych (chęć obcowania z naturą) dające szansę na dynamiczny rozwój turystyczny subregionu – Integrowanie istniejących i nowych szlaków pieszych i ścieżek rowerowych i łowisk wędkarskich na terenie Subregionu Brzeskiego oraz wspólna promocja oferty 	<p>Subregionu i tendencja spadkowa w udziale osób w wieku przedprodukcyjnym</p> <ul style="list-style-type: none"> – Drenaż brzeskiego kapitału ludzkiego przez wiodące ośrodki wzrostu województwa dolnośląskiego i opolskiego (Wrocław, Opole) oraz Konurbację Górnośląską-emigracja wewnętrzna (do większych ośrodków gospodarczych) i zewnętrzna - może doprowadzić do odpływu wykształconej kadry pracowniczej i znacznego spowolnienia rozwoju społeczno-gospodarczego – Wysoka konkurencja innych ośrodków subregionalnych w Polsce w zakresie przyciągania inwestycji (w szczególności miasta dysponujące znaczącymi zasobami terenów potencjalnie atrakcyjnych dla rozwoju biznesu) – Pogłębianie się kryzysu finansów publicznych w kraju – Preregulowany system prawny – dalszy wzrost poziomu złożoności i komplikacji prawa oraz tworzenie niejednoznacznych przepisów i częste zmiany w systemie prawnym – Dalszy wzrost obciążenia samorządów – cedowanie większej liczby zadań na gminy bez jednoczesnego zapewniania środków finansowych na ich realizację, przyczyniająca się do stałego spadku możliwości inwestycyjnych samorządów – Wysoka konkurencja prężnie działających, rozwiniętych ośrodków turystycznych w Polsce w zakresie przyciągania turystów (niewielkie zainteresowanie ofertą turystyczną Subregionu), – Brak motywacji samorządów i organizacji pozarządowych do zawiązywania szerokiej współpracy (wzajemne niezrozumienie potrzeb, ambicje poszczególnych podmiotów i ich liderów, brak doświadczenia NGO w partnerskim realizowaniu projektów, nowoczesnym zarządzaniu projektami społecznym i aplikowaniu o środki) – Konieczność zapewniania wkładów własnych do przygotowywanych projektów,
---	---

<p>turystycznej i atrakcji turystycznych (przyrodniczych i kulturowych),</p> <ul style="list-style-type: none"> – lobbing na rzecz utworzenia Nadodrzańskiego Parku Krajobrazowego „Dolina Odry II” – Polityka Unii Europejskiej nastawiona na odnawialne źródła energii daje szansę na zachowanie dobrego stanu środowiska naturalnego.	<p>przy stosunkowo niewysokich budżetach członków Subregionu</p> <ul style="list-style-type: none"> – Niski poziom aktywności inwestorów w związku z niską stopą zwrotu inwestycji (poziom opodatkowania przedsiębiorców hamujący ich rozwój, wzrost konkurencyjności Wrocławia i Opola, nastawionych na przyciąganie inwestorów, brak nowych inwestorów) – Trudności związane z finansowaniem inwestycji komunalnych (brak wolnych środków budżetowych, ograniczenie subwencji zewnętrznych, spadek dochodów budżetu z podatków) – Pogłębianie się rozwarstwienia pomiędzy oczekiwaniami pracodawców w odniesieniu do poszukiwanych pracowników (fachowcy z kwalifikacjami zawodowymi), a preferencjami edukacyjnymi młodzieży (wykształcenie wyższe)
---	---

Spis tabel

Tabela 1 Powierzchnia oraz udział procentowy gmin w całkowitej powierzchni ROF.....	5
Tabela 2 Wskaźnik gęstość zaludnienia [os/km ²].....	10
Tabela 3 Przyrost naturalny na 1 000 ludności.....	11
Tabela 4 Saldo migracji w latach 2003-2013.....	13
Tabela 5 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku, z uwzględnieniem podziału na płeć.....	14
Tabela 6 Wskaźniki obciążenia demograficznego w 2013 roku.....	16
Tabela 7 Wskaźnik popełnionych przestępstw w stosunku do liczby ludności w roku 2013.....	18
Tabela 8 Wskaźnik przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu oraz mieniu względem liczby ludności w 2013 r.....	18
Tabela 9 Liczba przestępstw w gminach Subregionu Brzeskiego w latach 2012-2013.....	19
Tabela 10 Liczba wypadków drogowych w gminach Subregionu Brzeskiego w latach 2011-2013.....	20
Tabela 11 Ofiary wypadków drogowych – wskaźniki 2011-2012.....	20
Tabela 12 Wskaźniki przestępczości i wykrywalności sprawców przestępstw w latach 2012-2013.....	21
Tabela 13 Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w latach 2012-2013.....	22
Tabela 14 Dane dot. sieci kanalizacyjnej w Subregionie Brzeskim.....	23
Tabela 15 Dane dot. sieci wodociągowej w Subregionie Brzeskim.....	25
Tabela 16 Wykaz inwestycji w zakresie sieci wodno-kanalizacyjnej (2011-2014) w Subregionie Brzeskim.....	28
Tabela 17 Dane dot. sieci gazowej w Subregionie Brzeskim.....	29
Tabela 18 Najważniejsze projekty/inwestycje termomodernizacyjne zrealizowane od 2011 roku.....	31
Tabela 19 Wykaz inwestycji drogowych w latach 2011-2014.....	33
Tabela 20 Budynki mieszkalne w Subregionie Brzeskim.....	35
Tabela 21 Powierzchnia użytkowa mieszkań w Subregionie Brzeskim [m ²].....	36
Tabela 22 Wskaźniki odnoszące się do infrastruktury mieszkaniowej Subregionu Brzeskiego [m ²].....	37
Tabela 23 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w Subregionie Brzeskim.....	38
Tabela 24 Zasoby mieszkaniowe gmin – mieszkania socjalne na obszarze Subregionu Brzeskiego.....	38
Tabela 25 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON.....	39
Tabela 26 Podmioty wg rodzaju działalności w 2013 roku.....	40
Tabela 27 Podmioty gospodarcze wg klas wielkości w 2013 roku.....	42
Tabela 28 Wskaźnik przedsiębiorczości w latach 2009 – 2013.....	44
Tabela 29 Jednostki nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców.....	44
Tabela 30 Liczba pracujących w latach 2003-2012, w tym wg płci.....	48
Tabela 31 Bezrobotni zarejestrowani wg płci.....	50
Tabela 32 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci [%].....	52
Tabela 33 Teren inwestycyjny Gminy Brzeg - Rejon Placu Drzewnego.....	58
Tabela 34 Teren inwestycyjny Gminy Brzeg - Rejon basenu otwartego.....	58
Tabela 35 Teren inwestycyjny Gminy Brzeg - Tereny powojkowe w Brzegu.....	59
Tabela 36 Tereny inwestycyjne Gminy Lubsza.....	61
Tabela 37 Tereny inwestycyjne Gminy Lubsza - lokalizacja.....	65
Tabela 38 Teren inwestycyjny Gminy Olszanka.....	66
Tabela 39 Teren inwestycyjny Gminy Skarbimierz.....	68
Tabela 40 Teren inwestycyjny Gminy Oława - Strefa Rozwoju Gospodarczego w Stanowicach.....	72
Tabela 41 Teren inwestycyjny Gminy Oława - Strefa Rozwoju Gospodarczego w Godzikowicach.....	72
Tabela 42 Diagnoza systemu obsługi inwestorów.....	73
Tabela 43 Diagnoza systemu obsługi inwestorów.....	74
Tabela 44 Dochody ogólne a dochody własne samorządów Subregionu Brzeskiego w 2013 roku [zł].....	79
Tabela 45 Wydatki samorządów Subregionu Brzeskiego w relacji do wydatków inwestycyjnych w 2013 r. [zł].....	80
Tabela 46 Podmioty gospodarcze prowadzące działalność związaną z turystyką w Subregionie Brzeskim.....	81
Tabela 47 Wskaźniki funkcji turystycznej – porównanie za 2013 r.....	82
Tabela 48 Kluczowe atrakcje turystyczne województwa opolskiego wg. raportu OROT, n=3233.....	83
Tabela 49 Najpopularniejsze turystycznie miejscowości województwa opolskiego wg. raportu OROT, n=3233.....	84
Tabela 50 Przedszkola, oddziały oraz miejsca w przedszkolach na obszarze Subregionu Brzeskiego.....	89

Tabela 51 Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	90
Tabela 52 Zestawienie przedszkoli na terenie Subregionu Brzeskiego	91
Tabela 53 Zestawienie szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie Subregionu Brzeskiego	93
Tabela 54 Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych w 2014 r [%]	95
Tabela 55 Współczynnik skolaryzacji brutto, netto w szkołach podstawowych i gimnazjach [%]	96
Tabela 56 Wskaźnik komputeryzacji – szkoły podstawowe i gimnazja dla dzieci i młodzieży ogółem	96
Tabela 57 Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży według grup kierunków kształcenia	97
Tabela 58 Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych	97
Tabela 59 Zestawienie szkół ponadgimnazjalnych wraz z profilem kształcenia	98
Tabela 60 Wskaźnik komputeryzacji – szkoły ponadgimnazjalne	102
Tabela 61 Oferta sektora szkolnictwa wyższego w Subregionie Brzeskim	103
Tabela 62 Liczba widzów i uczestników imprez organizowanych przez Brzeskie Centrum Kultury	107
Tabela 63 Najważniejsze zabytki kultury materialnej na terenie Subregionu Brzeskiego	108
Tabela 64 Kluczowe ośrodki i instytucje kultury Subregionu Brzeskiego	109
Tabela 65 Aktywne towarzystwa i związki społeczno-kulturalne w Subregionie Brzeskim	110
Tabela 66 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	115
Tabela 67 Liczba fundacji na terenie Subregionu w latach 2003 - 2013	117
Tabela 68 Liczba stowarzyszeń na terenie Subregionu w latach 2003 - 2013	117
Tabela 69 Struktura grup wiekowych badanych wg podziału na płeć [w %]	120
Tabela 70 Największy udział osób działających w organizacjach pozarządowych wg grup wiekowych	126
Tabela 71 Teren działania badanych organizacji pozarządowych [% organizacji]	128
Tabela 72 Ocena jakości zjawisk dotyczących aktywności i współpracy w gminach Subregionu	128
Tabela 73 Ocena obszarów ważnych dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Subregionu	129
Tabela 74 Ocena zagrożenia poszczególnych czynników na rzecz rozwoju gmin Subregionu	130
Tabela 75 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2008-2012	134
Tabela 76 Świadczenia społeczne na obszarze Subregionu Brzeskiego	136
Tabela 77 Korzystający ze świadczeń rodzinnych	138
Tabela 78 Dzieci w wieku 0-3 lat, w tym objęte opieką w żłobkach (wybrane lata)	139
Tabela 79 Liczba przychodni zdrowia oraz aptek na obszarze Subregionu Brzeskiego	141
Tabela 80 Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. ludności	141
Tabela 81 Podstawowa opieka zdrowotna – porady ogółem udzielone na terenie Subregionu	142
Tabela 82 Potencjał demograficzny Subregionu Brzeskiego – analiza porównawcza	146
Tabela 83 Potencjał gospodarczy Subregionu Brzeskiego – analiza porównawcza	147
Tabela 84 Rynek pracy – analiza porównawcza	148
Tabela 85 Infrastruktura techniczna	149
Tabela 86 Potencjał turystyczny – analiza porównawcza	150
Tabela 87 Rozkład płci respondentów w stosunku do rzeczywistej liczby mieszkańców Subregionu	151
Tabela 88 Badanie sondażowe. Struktura ankietowanych ze względu na wykształcenie i status na rynku pracy	152
Tabela 89 Miejsca zamieszkania respondentów w stosunku do rzeczywistej liczby mieszkańców Subregionu	152

Spis wykresów

Wykres 1 Struktura udziału gmin w całkowitej powierzchni Subregionu Brzeskiego [%].....	6
Wykres 2 Liczba mieszkańców Subregionu Brzeskiego w 2013 roku	9
Wykres 3 Liczba mieszkańców subregionu z uwzględnieniem podziału na płeć (lata 2004-2013).....	10
Wykres 4 Przyrost naturalny w Subregionie Brzeskim w latach 2003-2013	11
Wykres 5 Saldo migracji Subregionu Brzeskiego w latach 2003-2013	12
Wykres 6 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w Subregionie Brzeskim w 2013 roku [%]	15
Wykres 7 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km] oraz ludność korzystająca z sieci w Subregionie Brzeskim	24
Wykres 8 Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w ludności ogółem w 2012 roku [%]	24
Wykres 9 Długość czynnej sieci wodociągowej oraz ludność korzystająca z sieci	25
Wykres 10 Korzystający z instalacji wodociągowej w ludności ogółem w 2012 roku [%]	26
Wykres 11 Długość czynnej sieci gazowej [m] oraz ludność korzystająca z sieci [os.]	30
Wykres 12 Korzystający z instalacji gazowej w ludności ogółem w 2012 roku [%]	30
Wykres 13 Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem	34
Wykres 14 Zasoby mieszkaniowe Subregionu Brzeskiego	35
Wykres 15 Struktura podmiotów gospodarczych wg. PKD 2007 w roku 2013	41
Wykres 16 Udział os. fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów ogółem (2013 r.)	42
Wykres 17 Podmioty gospodarcze wg klas wielkości w latach 2009-2013	43
Wykres 18 Podmioty w rejestrze REGON – zarejestrowane i zlikwidowane na obszarze Subregionu 2009 -2013	45
Wykres 19 Pracujący na terenie Subregionu Brzeskiego wg płci w 2012 roku	49
Wykres 20 Bezrobotni zarejestrowani wg płci	51
Wykres 21 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	52
Wykres 22 Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto - porównanie	53
Wykres 23 Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	53
Wykres 24 Dochody samorządów Subregionu Brzeskiego w 2013 roku [zł].....	77
Wykres 25 Wydatki samorządów Subregionu Brzeskiego w 2013 roku	77
Wykres 26 Wydatki budżetów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 roku	78
Wykres 27 Dochody budżetowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 roku	78
Wykres 28 Liczba korzystających z noclegów i udzielone noclegi w Subregionie Brzeskim	84
Wykres 29 Liczba turystycznych obiektów noclegowych, całoroczne miejsca noclegowe w Subregionie.....	85
Wykres 30 Miejsca w przedszkolach, odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	90
Wykres 31 Uczniowie, absolwenci oraz liczba szkół podstawowych na obszarze Subregionu Brzeskiego	92
Wykres 32 Uczniowie, absolwenci oraz liczba szkół gimnazjalnych na obszarze Subregionu Brzeskiego	92
Wykres 33 Obowiązkowo uczący się języka obcego wg typu szkoły	93
Wykres 34 Wskaźniki korzystania z bibliotek na terenie Subregionu Brzeskiego w latach 2003-2012 (1)	111
Wykres 35 Wskaźniki biblioteczne dla poszczególnych gmin Subregionu Brzeskiego w 2012 roku (1)	112
Wykres 36 Wskaźniki korzystania z bibliotek na terenie Subregionu Brzeskiego w latach 2003-2012 (2)	112
Wykres 37 Wskaźniki biblioteczne dla poszczególnych gmin Subregionu Brzeskiego w 2012 roku (2)	113
Wykres 38 Dynamika komputeryzacji placówek bibliotecznych na terenie Subregionu Brzeskiego	113
Wykres 39 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w Subregionie Brzeskim	116
Wykres 40 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	116
Wykres 41 Frekwencja wyborcza podczas wyborów samorządowych w 2006 roku	118
Wykres 42 Frekwencja wyborcza podczas wyborów samorządowych w 2010 roku	119
Wykres 43 Ocena wyposażenia w sprzęt związany z obszarem działania organizacji	121
Wykres 44 Źródła finansowania, z których korzystają badane organizacje pozarządowe [% badanych NGO]	122
Wykres 45 Średni procentowy udział poszczególnych źródeł finansowania w organizacjach pozarządowych	123
Wykres 46 Przeznaczenie źródeł finansowania na kategorie wydatków w organizacjach [% badanych NGO]	124
Wykres 47 Średni procentowy udział poszczególnych wydatków w organizacjach pozarządowych	124
Wykres 48 Obszary, w których działają badane organizacje pozarządowe [% organizacji]	127
Wykres 49 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w Subregionie Brzeskim	135
Wykres 50 Osoby korzystające ze świadczeń społecznych w Subregionie Brzeskim.....	137

Wykres 51 Liczba świadczeń społecznych w Subregionie Brzeskim	137
Wykres 52 Korzystający ze świadczeń rodzinnych w Subregionie Brzeskim	138
Wykres 53 Dzieci w wieku 0-3 lat, w tym objęte opieką w żłobkach w Subregionie Brzeskim (wybrane lata)	140
Wykres 54 Liczba przychodni zdrowia oraz aptek na obszarze Subregionu Brzeskiego	141
Wykres 55 Podstawowa opieka zdrowotna – porady ogółem udzielone na terenie Subregionu	142
Wykres 56 Badanie sondażowe. Struktura płci ankietowanych	151
Wykres 57 Badanie sondażowe. Struktura wieku ankietowanych	151
Wykres 58 Badanie sondażowe. Miejsce zamieszkania ankietowanych	152
Wykres 59 Badanie sondażowe. Preferencje przyszłego miejsca zamieszkania (w perspektywie 10 lat)	153
Wykres 60 Badanie sondażowe. Stosunek do miejsca zamieszkania	153
Wykres 61 Badanie sondażowe. Ocena warunków życia w Subregionie Brzeskim	154
Wykres 62 Badanie sondażowe. Najlepiej ocenione aspekty jakości życia w Subregionie Brzeskim	155
Wykres 63 Najkrytyczniej ocenione aspekty jakości życia w Subregionie Brzeskim	155
Wykres 64 Badanie sondażowe. Znaczenie kierunków rozwoju Subregionu Brzeskiego	156
Wykres 65 Badanie sondażowe. Najważniejsze kierunki rozwoju Subregionu Brzeskiego	157
Wykres 66 Badanie sondażowe. Najważniejsze pozytywne elementy Subregionu Brzeskiego	157
Wykres 67 Badanie sondażowe. Najważniejsze negatywne elementy Subregionu Brzeskiego	158
Wykres 68 Badanie sondażowe. Najważniejsze przedsięwzięcia do zrealizowania w Subregionie Brzeskim	158

Spis grafik

Grafika 1 Położenie gmin w ramach Subregionu Brzeskiego	6
---	---